

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DORIS LESSING

ARGOSTAKİ KANOPUS ARŞİVLERİ IV

8. Gezegen

Çııııııııııı / Bilimkurgu-Fantezi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantey.org>

Çivi yazıları

Argostaki Kanopus Arşivleri IV

8. Gezegen

Doris Lessing

Çeviri:

Erol Özbek

Çiviyazıları

Kitabın Özgün Adı:

Canopus in Argos: Archives
The Making of the Representative for Planet 8

Yazar:

Doris Lessing

İngilizceden Çeviren:

Erol Özbek

Yayıma Hazırlayan:

Hüseyin Demirel

Seri / Sıra No:

Çiviyazıları: 81 / Bilimkurgu-fantezi: 5

ISBN:

975-8086-44-8

Adres:

Sakız Sk. No: 6/9
Bahariye / Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 330 83 16 - 330 83 99
Faks: (0216) 418 26 01
E-mail: civiyazilari@civiyazilari.com
www: civiyazilari.com

Copyright:

Doris Lessing 1980
Onk Ajans Ltd.
Türkçe Baskı İçin Çiviyazıları 1999

Kapak:

Özcan Sapan

Baskı:

Kitap Matbaacılık

Baskı/Tarih:

Birinci Basım: 2000

Argostaki Kanopus Arşivleri Dizisinin Diğer Kitapları

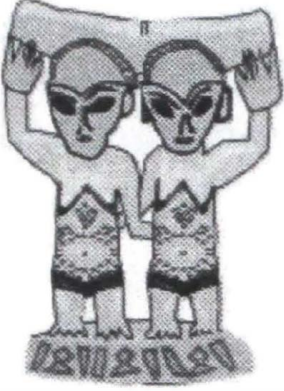
Argostaki Kanopus Arşivleri I
Şikasta

Argostaki Kanopus Arşivleri II
Evlilikler

Argostaki Kanopus Arşivleri III
Sirius Deneyleri

Argostaki Kanopus Arşivleri IV
8. Gezegen

Argostaki Kanopus Arşivleri V
Duygusal Ajanlar (Yakında)

Çiviyazıları Bilimkurgu-Fantezi dizisinde, insan kavrayışını, yaratıcılığını, hayal gücünün sınırlarını genişletmeyi amaçlayan, özgür bir yarının bilgisini bugünden kurmak ve yaşamda karşılıklarını üretmek yolunda çaba harcayan yazar ve okurlarla buluşmayı amaçlıyoruz.

Doris Lessing'in bilimkurgu edebiyatın başlıca klasiklerinden biri olan beşlemesinin bu bölümünde, yazar bizi Kanopus'un kolonileştirdiği 8. Gezegen'e götürerek varoluş sorununu tartışıyor. Yavaş yavaş donan ve üzerindeki canlıları da kaçınılmaz bir ölüme sürükleyen gezegenin trajedisi, bize şu soruyu sorduruyor: Ölüm gerçekten bir son mudur?

Lessing, 8. Gezegen insanlarının yaşadıklarını anlatırken, keşifler tarihinin en trajik sayfalarından birini oluşturan Scott'un Antarktika'daki günlerinden yararlanmıştır.

20. yüzyılın başında, insanların ulaşamadığı kara parçaları kutuplardı. Antarktika'yı keşfetme tutkusu özellikle İngiliz denizcilerle Norveçli denizciler arasında bir rekabet konusu haline gelmişti. Robert Falcon Scott, kıtaya ilk seferini 1901-1904 yılları arasında yaptı. Gemisinin adı Discovery idi ve çıktığı adaya Kral Edward II adını verdi, büyük buz

setini aştı ve 82°17' enlemine kadar ilerledi. Ama bu, Güney Kutup noktasına, dünyanın damına ulaşmak anlamına gelmiyordu.

Scott, ekibiyle birlikte bu kez keşfi tamamlama amacıyla, Terra Nova adlı gemiyle 1 Haziran 1910'da Antarktika'ya doğru yola çıktı. Daha önceden Shackleton ekibinin ulaşmayı başardığı yere Kasım 1911'de vardı. Bunun o güne kadar bir insanın kutba en çok yaklaştığı yer olduğunu sanıyorlardı. Kutup yalnızca 50 km. mesafedeydi. Ama kutuba vardıklarında onları kötü bir sürpriz bekliyordu. Norveçli Amudsen'in ekibi onlardan önce kutuba varmış ve Norveç bayrağını dikmişlerdi.

Scott ve ekibi buna rağmen dönmeyerek bilimsel çalışmalarını sürdürdüler. Sonuç sert kutup koşulların dönüşü giderek olanaksızlaştırması ve Scott ile ekibin dört üyesinin donarak ölmesi oldu.

Lessing'i derinden etkileyen bu olay üzerine yayınlanan ve Lessing'in metinde değindiği kitapların dışında, L. Huxley'in de Scott's Last Expedition: Personal Journals (1913) adlı bir eseri vardır. Scott'un ilk yolculuğu boyunca tuttuğu günlük, The Voyage of Discovery adıyla 1905 yılında yayınlanmıştır.

8. Gezegen Temsilcisinin Bileşimi

Kanopus ajanlarının Buz Zamanı'nda bize nasıl göründüğünü soruyorsunuz.

Gelen genellikle Johor'du, ama içlerinden hangisi gelirse gelsin, önceden uyarıda bulunmadan ve görünüşe bakılırsa öylesine gelirdi, kısa ya da uzun bir süre bizimle kalırdı ve bu hoş ziyaretler -çünkü bunları her zaman özlemle beklerdik- sırasında bize tavsiyelerde bulunur, gezegenimizin kaynaklarını nasıl daha etkin kullanabileceğimizi gösterir, bir takım aygıtlar, yöntemler, teknikler önerirdi. Sonra da Kanopus'u bir daha ne zaman görmeyi umabileceğimizi söylemeksizin giderdi.

Kanopus ajanları birbirinden çok farklı görünmüyordu. Ben ve, öğrenim ya da çeşitli tür eğitimler için başka kolonize gezegenlere götürülen birkaç kişi daha, biliyorduk ki, Kanopyen Kolonyal Servisi görevlilerini, hepsinde bulunan o otoriteden tanımak mümkündü. Ama bu içsel vasıfların bir dışavurumuydu, bir hiyerarşi konumu değil. Bir kere neye bakmak gerektiğini öğrendikten sonra, diğer gezegenlerde de her za-

man, Kanopusluları yerlilerden ayırt etmek mümkündü. Ve bu da, bizim kendi gezegenimize, 8. Gezegen'e getirdikleri şeyin ne olduğunun daha fazla bilincine varmamızı sağladı.

8. Gezegen'de planlanmış, inşa edilmiş, üretilmiş her şey -doğal olmayan her şey- onların tariflerine göre yapılmıştı. Türümüzün gezegendeki varlığı onlar yüzündendi: Kanopus yüzünden. Bizi, kökeni çeşitli gezegenlerde bulunan türlerden yarattıkları bir cinsi, buraya getiren onlardı.

Bu nedenle itaatten söz etmek tam olarak doğru olmaz: Mesele kökeniniz, varoluşunuz meselesiyken, itaat etmekten söz edilir mi?

Ya da isyandan...

Bir kere neredeyse bir isyan olacaktı.

Johor'un, küçük yerküremizi yüksek kalın bir duvarla kuşatmamız gerektiğini söylediği ve o zamana kadar bizim tarafımızdan bilinmeyen bir takım inşaat malzemelerinin nasıl yapılacağına dair talimatlar getirdiği zamandı. Bir takım kimyasalları, öğütülmüş kendi yerel taşlarımızla belirli oranlarla karıştırmamız gerekiyordu. Bu duvarı yapmak, uzun bir zaman boyunca tüm gücümüzü, tüm gayretlerimizi ve tüm kaynaklarımızı gerektirecekti.

Buna dikkat çektik: Sanki Kanopus'un bunu zaten bilmiyor olması ihtimali varmış gibi! Bu bizim protestomuzdu, çünkü kendi aramızda buna öyle dedik. Ve bu, bizim "isyan"ımızın sınırıydı. Johor'un gülümseyen sessizliği bize, bir duvarın yapılması gerekeceğini söyledi.

Ne için?

Anlayacağımızı söyledi.

Duvar tamamlandığı zaman, yapımına başlandığında çocuk olanlar yaşlanmıştı -ben onlardan biriydim; ve ışıltılı siyahlık-taki son kare en yüksek binamızın elli katı yüksekliğinde ve buna uygun genişlikte bir yapının tepesindeki yerine çıkarıldı-

ğında yapılan töreni, onların çocuklarının çocukları gördü.

Bir harikaydı, bu duvar.

Küremizi çevreleyen o kara şey - gerçi en geniş yerinde değildi, ortasında değildi, bu olgu bizde sorular uyandırdı ve daha da fazla şüphe etmemize yol açtı bizi kendine çekiyor, zihinlerimizi ve hayallerimizi cezbediyor, bizi massediordu. Her zaman bizlerden öbekler, gruplar ve kalabalıklar görülebilirdi, duvarın tepesinde duran; ya da duvar boyunca bu amaçla yerleştirilmiş gözlem platformlarının üzerinde; ya da duvara yukarıdan bakan yükseltilerde - uzaktaki yükseltiler, çünkü yakınında bulunan hiçbir şey, duvarın üzerinden bakmaya imkân vermiyordu. Sabahın erken saatlerinde orada olurduk ya da günün ortasında, pırıltılı siyah ışık ve renkleri gökyüzüne geri yansıtırken ve geceleri, 8. Gezegen'in parlak kümeler oluşturan yıldızları, âdetâ karanlık suların içinden ışıldadığında. Gezegenimizin ayları yoktu.

Bu duvar bizim başarımız, ilerlememiz, varlığımızın özeti ve tanımı olmuştu: Artık başka bakımlardan gelişmiyorduk, refahımız artmıyordu. Artık geçmişteki gibi kaynaklarımızın çoğalmasını, hayat tarzlarımızı sürekli daha incelikli ve güzel ve yaratıcı hale getirmeyi, beklemiyorduk.

Bir duvar. Kocaman, siyah, ışıldayan bir duvar. Yararsız bir duvar.

Johor, gelen diğerleri, dediler ki: “Bekleyin göreceksiniz, anlayacaksınız, bize güvenmelisiniz.”

Ziyaretleri sıklaştı, talimatları her zaman duvarla ilgili değildi ve yapmamız gerekenlerin doğasını ve amacını anlamak kolay değildi.

Anlayamaz hale geldiğimizin farkındaydık. Kanopus'un bizim için ve bizden ne istediğini daha önce anlardık - ya da anladığımıza inanırdık: Onların gözetimi altında, uygarlık âleminde uzun, ağır bir ilerleme sürecine katılmaktaydık.

Bu değişim döneminde bizim ve çocuklarımız için beklentilerimiz dizginlenirken, dünyamızın iklimi ılımlı ve makul ve çok güzel olmaya devam ediyordu. Her zamanki gibi, ihtiyaç duyduğumuzdan daha fazla ekin ve hayvan yetiştirmeye devam ediyorduk ve bunları yakın gezegenlerle, onların ihtiyaç fazlasıyla değiş tokuş ediyorduk. Nüfusumuz, Kano-
pus'un öngördüğü kesin düzeyde kalmaya devam ediyordu. Refahımız artmıyordu, ama yoksul değildik. Hiçbir zaman zorluklarla ya da tehditlerle karşılaşmadık.

Gerek iklim, gerek fiziksel bakımdan talihli bir gezegen-
dik. Başka gezegenler aşırı iklim koşullarına maruz kalıyor, kavuran, kurutan sıcaklar ve geniş bölümleri yaşanamaz kılan soğukları biliyordu. 8. Gezegen'in güneş karşısındaki ko-
numu öyleydi ki, dar bir merkez kuşak üzerinde yüksek sıcaklık ve bazen de rahatsızlık yaşıyordu. Bunun her iki yanında ılıman kuşaklar uzanıyordu. Kutuplarda kısır yöreler vardı: Ama bunlar çok küçüktü. Gezegen dönüş eksenine eğimli değildi ya da eğim o kadar küçüktü ki, bu bir fark yaratmıyordu. Başka gezegenlerde bulunduğunu bildiğimiz türden mevsimler yoktu.

Hepimizin yaşadığı yörelerde hiçbir zaman kar ya da buz
olmazdı.

Çocuklarımıza şöyle derdik: "Eğer şu yönde gidebildiğin kadar gidersen, güneşimizden, bizim şimdi olduğumuzdan daha uzak olan yerlere gelirsin. Bizim buradaki gibi hafif ve kolay akan değil de, koyulaşmış su bulursun. Su soğuktan ağırlaşmıştır ve hareket ettiği zaman yüzeyinde kırışıklar oluşur, hatta bazen, katı biçimli plakalar ya da yongalar oluşur. Bunlar buzdur."

Nadiren görülen fırtınalar gökyüzünden buz topakları düşürdüğü zamanlar, bu büyük bir olay haline getirilirdi; çocuklarımızı çağırır ve şunları söyledik: "Bakın, bu buzdur!"

Dünyamızın kutuplarında soğuk ve ağır sular bazen bu maddeyi oluşturur, neredeyse yarım gün boyunca yürür ve bu biçimde, beyaz, katı, pırıltılı olmayan bir su göremezsiniz.”

Ve, daha büyüdülerinde: “Bazı gezegenlerde, bizim gezegende bitki örtüsü ve verimli alanlar ne kadarsa, o kadar alan buzla kaplıdır.”

Onlara şöyle derdik: “Gezegelimizde, güneşe uzak yörelerde, kimi zaman gökten beyaz yongalar düşer, öyle hafif ve narindirler ki, bir nefeste onları uçurabilir, etrafa savurabilirsiniz. Bu kardır, her ne kadar gözümüze görünmese de her zaman havada olan suyun, o yörelerde soğuktan donduğu zaman aldığı biçimdir bu.”

Çocuklar da tabii ki hayran kalır, meraklanır ve karları ve jel halinde kırışan suları ve kimi zaman kabuklar, hatta plakalar ve levhalar oluşturan buzu görmek isterdi.

Ve sonra, kar yağdı.

Güneşin aydınlattığı açık mavi göklerden, etrafımızda beyaz bir yağış halinde süzülerek uçuşan koyu grilikler indi ve bizler her yanda durduk, yukarıya gözümüzü diktik, aşağı baktık, çocuklarımıza anlattığımız öykülerdeki beyaz yongaların, su köpükleri ve damlalar halinde çökmeden önce, bir an içinde öylece durdukları avuçlarımızı uzattık.

Uzun bir yağış değildi, ama yoğundu. Bir an dünyamız her zamanki gibi, yeşil ve kahverengiydi ve hareket eden suların ışıltı ve pırıltılarıyla ve hafif bulutların ferah hareketiyle doluydu. Bir sonraki an ise beyaz bir dünyaydı. Her yerde beyaz vardı ve duvarın siyah çıkıntısı bu beyazların arasından yükseliyordu ve siyahlığın tepesinde, beyaz bir saçak.

Geriye dönüp baktığımızda pek çok kere, olup bitmekte olanı, bir olayın önemini açık bir şekilde anlamamış olduğumuzu söyleriz. Ama diyebilirim ki, engin ve ılımlı göklerimizden bu beyazların dökülüşü içimize ve zihnimize ve kav-

rayışımıza işleyen bir şey oldu. Ah evet, biliyorduk, anladık. Ve, hissettiklerimizi onaylaması için birbirimizin yüzüne baktığımızda, işte oradaydı gelecek.

O sahne zihnimde, bir görüntü ne kadar açık olabilirse, o kadar açık. Hepimiz barınaklarımızdan dışarı çıkmış, dört bir yana koşmuştuk ve gruplar ve küçük kalabalıklar halindeydik ve gözümüzü diktiğimiz, bu kadar ansızın bizi kuşatan soğuk beyazdan daha fazlasıydı.

Uzun boylu hafif insanlardık, hafif, ama güçlü yapılydık ve rengimiz esmerdi, gözlerimiz siyahtı, uzun düz siyah saçlarımız vardı. Giysilerde ve evlerimizin dekorasyonunda parlak ve çarpıcı renkleri severdik: Dünyamıza baktığımız zaman gördüğümüz renkler bunlardı; göğün çok sayıdaki mavisi, bitki örtüsünün sonsuz yeşil renkleri, toprağımızın kırmızı ve kahveleri, pirit ve kuvarslarla ışıldayan dağlar, su ve güneşin kamaştırıcılığı.

Hiçbir zaman, çevremizdekilerle nasıl uyduğumuzu merak etmek aklımıza gelmemişti, ama o gün ettik. Kendi gözlerimize her zaman yalnız ve yalnız albenili görünmüştük, ama şimdi her şeyin üstünü örten beyaz parıltı karşısında kendi gözlerimize sakil ve büzülmüş göründük. Tenlerimiz sarıydı, kapatmadıkça kurtulamadığımız o soğuk çiğ parıltı yüzünden gözlerimiz kısılıyor, ağrıyordu. Giysilerimizin parlak renkleri vardı. Orada, ısıdaki düşüşün anılığı karşısında titreyerek duruyorduk ve her yerde aynı istem dışı hareket görülebiliyordu: Birbirine bakan, gördüklerinin çirkin olduğuna karar veren ve sonra, kendilerinin de diğerlerinin gözüne böyle itici göründüklerini hatırlayınca gözleri başka yöne dönen, bir yandan da sırf soğuk yüzünden değil, rahatlama, teselli arayışıyla da kendi kollarını gövdelerine saran insanlar.

Kanopus, karlar hâlâ dururken, erimemişken, geldi.

Beş kişiydiler, her zamanki gibi bir ya da iki değil; sa-

dece bu bile bizi etkilemeye yeterdi. Karlar erirken, dünyamız sıcaklığına ve büyümenin rahatlık verici renklerine geri dönerken -ve karlar, bu sefer daha uzun süre kalmak üzere tekrar düşerken aramızdaydılar. Bu ikinci beyaz nöbeti küçülüp kaybolurken- de gitmediler. Talep, ilân, tehdit etmek hatta bizim büyük kalabalıklara hitap etmek için yaptığımız gibi duvarımızın tepesinde, yüksekte durmak bile Kanopus'un tarzı değildi. Hayır, sessizce aramızda dolaştılar, bir süre bir barınakta kaldılar, sonra bir başkasına geçtiler ve dramatik ya da acı verici bir şey söylenmediği halde, çok geçmeden hepimiz onlardan, neye ihtiyaç duyulduğunu öğrenmiştik bile.

Karlar tekrar ve daha sık gelecekti; gezegenimizin üzerinde sıcak ile soğuk arasındaki denge değişecekti ve bizim için, yeşillikten ve büyümeden daha fazla kar ve buz olacaktı. Ve kendimizi hazırlamak için şunu, bunu ve şunları yapmak zorundaydık...

Daha sert gezegenlerdekilerin soğuğa karşı nasıl uyum sağladıklarını öğreniyorduk. Yüksek karların ağırlığına ve bizim daha önce hiç görmediğimiz rüzgâr basınçlarına karşı dayanabilecek şekilde yapılmış evlerden söz edildiğini duyduk. Giysi ve ayak giyimini anlattılar ve başımızı, yalnız gözler açıkta kalacak şekilde kalın kumaşlara nasıl saracağımızı anlattılar - sonuncusu bizde korku uyandırdı, çünkü görmüş olduğumuz kar yağışı bizi titretmekten ve ince giysilerimizi bedenimize daha sıkı sarmamıza yol açmanın ötesine geçmemiştir.

Bizler, kutuplara en yakın yerleşimleri öncelikle korumaya karar vermekteyken, Kanopus tarafından bize, bunların tamamen terk edilmeleri gerektiği söylendi. Bütün gün ve bütün gece, o kocaman siyah duvar boyunca insan kalabalıkları toplandı. Üzerinde durduk, yanı başına yığıldık. Soğuk sert ışıltısına ellerimizi dayadık. Muazzam ağırlığına ve kalınlığına

baktık. Hemen dibinde topladık ve yukarıya, ne kadar yüksek olduğuna baktık ve onu bir güvenlik ve garanti olarak hissettik. Duvar -bizim duvarımız- kocaman siyah yararsız anıtımız, tüm zenginliğimizi ve emeğimizi ve düşüncelerimizi ve kapasitelerimizi yutmuş olan o şey... Hepimizi kurtaracaktı.

Artık hepimiz duvarın bir yanında yaşayacak, küremizin daha küçük kısmını boş bırakacaktık, çünkü orası yakında yaşanılmaz olacaktı. Pek çoğumuz, ekinlerin hâlâ tarlalarda durduğu, bitki örtüsünün rengârenk ve sıcak olduğu bütün o ılıman ve hoş toprakları dolaştık. Oraya gitme nedenimiz, bunurl farkındaydık, kavrama ihtiyacımızdı. Çünkü kavramıyorduk. İnsana bir şey söylenir, o buna göre eylemde bulunabilir, buna güvenebilir - ama bununla, bunu bir gerçek olarak *hissetmek* ile aynı şey değildir. Biz -insanları tehdit altındaki evlerinden göç ettirme görevini üstlenenler- hayallerimizde durmak bilmeksizin, burada yakında buz ve karın hükmedeceğini gerçekten bilme göreviyle boğuşuyorduk. Ve göçe tabi olmak zorunda olanların da aklı almıyordu.

Çok geçmeden duvarın, az çok eskisi gibi kalacağına... - belki kar ve hatta fırtınalar sürecekti; ama bildiğimizden çok da farklı olmayacaktı...- İnandığımız tarafında, dört bir yanda yeni kasabalar ve imalathaneler yükseldi.

Ve şimdi, yığılan ve ilerleyen buzun basıncını tutacak olan o engel duvarının zirvesinde toplanmış duruyorduk ve göğün renksiz ve sıkkın bir görünüşe bürünmüş olması dışında geleceğin görünmediği, hâlâ verimli olan manzaraya bakıp durduğumuzda, kederleniyorduk. Kederle çarpılmış ve ağırlaşmıştık, çünkü nihayet içimizde, en derin benliklerimizde şunu hissedebilecek, gerçekten hissedebilecek durumdaydık: Dünyamız, yaşam tarzımız, biz olan her şey tamamı, geride kalmıştı. Bitmişti.

Ne kadar karanlıktı, zihinlerimiz ve umutlarımız, onca in-

sanı yeni evlerine yerleştirme telaşıyla meşgul olduğumuz, Johor'dan ve bize gönderdikleri diğer elçilerden elimizden geldiği kadarını öğrendiğimiz o hazırlık dönemi boyunca.

Ve sonra dünyamızın yaşanan bölümüne yığılmış halde, bekledik.       ağırlaşan koşullarla birlikte, nüfusumuz da yoğun hale gelmişti ve rahatsızdık. şu şekilde düşünür olduk: Eninde sonunda duvar, durumumuzun sürekli bir hatırlatıcısıydı, bir geleceğimiz olduğunun kanıtıydı. Gezegenimizin bir geleceği vardı.

O sırada geçen zaman bize uzun göründü ve öyleydi de; ama aynı zamanda, bu zamanı dolduran olaylar ve düşünce-ler tarafından yavaşlatılmıştı da. Hayatlarımız, daha önce rahatken, zor hale gelmişti, sorgulanmaksızın zihinlerimizi dolduran fikirlerin her biri sınandı ve -bizim için her şey o denli değişmişti ki- çoğu bir kenara bırakıldı.

Yetiştirdiğimiz ve tüm yakın gezegenlerde ünlü olan ürünler artık gelişmiyordu. Anladığımız ve bizi anlayan hayvanlar eriyip gitti. Artık huyları zorluk ve tehlikelere dayanmak olduğundan, bize sevgiyle karşılık vermeyen yeni hayvan soyları vardı. Hayatımızdaki mutluluğun ne kadarının, biz tarlalarda ve yaban alanlarda dolaşırken her zaman coşkulu yaratıklar tarafından karşılanmamızdan kaynaklandığını bilmezdik. Ben ve kanton ve illerimizin başka temsilcilerinin toplantı yeri olarak kullanmış olduğumuz bir kasabadan, tartışmalarımızdan sonra dinlenmek için dolaşma  detinde olduğumuz bir vadiye  ıkışımızı hatırlıyorum; taze parlak bir yeşilin ve akan ırmakların ve ince,  evik, oyunbaz hayvanların bulunduğu o yerde artık, kısa, kaba, gri bitkiler ve gri ve kalın, kürkü andıran yeni liken türlerinin yetiştiği kayalıklar vardı ve kalın omuzlu, kalın çeneli sığırlardan bir sürü duruyordu, hepsi de boynuzlarını indirmiş halde bize dönmüş, koca nallarını sıkıca yere basmıştı. Ve bizler, hayal kırıklığı-

na kapılmamaya çalışarak orada dururken, -çünkü kederimizden korkmayı öğrenmiştik- kısa tüylü postlarının gri-kahverengisi, gümüşümtırak griye dönüştü. Hava gri kırıntılar saçıyordu. Ellerimizi uzattık ve ellerimizin bu kaba gri maddeyle dolmasını seyrettik. Gri bir gökyüzü alçalıyor, kendi ağırlığı altında aşağı sarkıyor görünüyordu. Titreyerek, Kanopus'un bize kullanmamızı söylediği, sıcak tutan ve içinde rahat hareket edilemeyen yeni giysileri kapattık ve soğuğa rağmen uzun süre öyle kaldık, dıştaki değişimlere ayak uydurmak üzere içimizin değişebilmesi için bu tür keskin ifşa anlarına ihtiyacımız olduğunu biliyorduk.

Dünyamızın duvarın ötesindeki bölümü artık gri ve jelimsi ve ağır ve soğuktu ve soğuk yaratıklarıyla doluydu. Önce acı soğuklar bastırdı, taşlar tabaka tabaka kalktı, sonra çatladı öyle ki koca dağların görünümü değişti, kırıntılandı ve gevşedi; ve gökler alçaldı ve kasvetlendi, bulutlar koyu ve karanlık oldu -ve sonra karlar geldi, sağanaklar ve tipiler halinde kar, ondan sonra da bütün bir gün, daha sonra da bir kerede günlerce kasıp kavuran fırtınalar geldi. Duvarımızın ötesindeki her şey beyazdı ve yeni hayvanlar toplaşıp bize doğru geldi, kürklerinden karlar sarkıyordu, gözleri ise yüzlerindeki karların arasından kasvetle bakıyordu. Ama karlar eridi, geriye grileri ve kahverengileri bırakarak- ve tekrar geldi ve tekrar geldi; ve o kadar çabuk erimedi, sonra da bir daha hiç erimedi.

Kanopus bizim, temsilcilerin, duvarın tepesinden gezegenin etrafını dolaşmamız gerektiğini söyledi. Bunun üzerine elli kadarımız yola çıktı; ve Kanopus bizimle geldi. Görev neredeyse bir yılımızı aldı. Gezegenin dönüşüne karşı yürüdük, dönüş yönünde değil, böylece güneş her zaman karşımızda yükseliyordu ve gece inerken gölgelerin nasıl topladığını görmek istediğimiz zaman arkamızı dönmemiz gereki-

yordu. Duvarın tepesi çoğu yerde çok dar olduğundan, iki ya da üçümüzden fazlası yan yana yürümüyordu ve, kafilemizin arkasındakileri görmek bize, kar bulutlarıyla dolu göklerin altında ne kadar küçük olduğumuzu hissettiriyordu. Duvarın öteki yanında, ama kutup yönünde çok aşağılarda, gökler sıklıkla hâlâ maviydi ve hatta bazen sıcaktı ve aşağılarda yazımsı bir ülkenin yeşilleri ve kahverengileri vardı ve ırmaklar taze ve canlıydı. Sağımızda, gri ve buruk manzara tekrar tekrar karlarla perdeleniyordu. Soğuk beyazlığın sağımızdaki uzak dağları tuttuğunu ve dağların eteklerindeki tepeleri kaplamakta olduğunu ve aşağıdaki vadilere doğru yayıldığını görebiliyorduk. Ve oradan aşağı dökülen rüzgârlar ciğerlerimize acı veriyor, gözlerimize iğne gibi batıyordu, bu yüzden başlarımızı öte yana çeviriyor, dünyamızın, bize hâlâ, hoş geldiniz, burada doğa vücudunuz kadar sıcak ve rahattır, diyen bölümüne bakıyorduk. Ama Kanopus bizi sürekli, elimizden geldiği kadar soğuk dünyasına bakmaya yöneltti - nazikçe, ama bunu yaptığımızdan emin olmadan rahat vermeyerek.

Ve böylece yürüdük, gün be gün ve sanki bir hastalık bölgesinin içlerine ilerliyor gibiydik, çünkü çok geçmeden, duvarın sol yanında bile, otların büzüldüğünü ve solduğunu ve bitki örtüsünün gurbüzlüğünü kaybettiğini ve göklerin, maviliğin arkasındaki bir yerlerdeki bir beyaz parıltıyla alçaldıklarını gördük. Sağımızda ise karlar aşağıya uzanıyor, uzanıyor, uzanıyordu, bize doğru geliyordu ve bildik manzaraları tanımak zorlaşıyordu.

Bir gün geldi ki hepimiz bir arada engel duvarımızın üstünde duruyor, Kanopus aramızda olduğu halde, yüksekteki dondurucu enginliklere doğru bakıyorduk ve Kanopus'un bize başka gezegenlerden getirmiş olduğu o muazzam ağır hayvanların duvarın hemen dibinde toplanmakta olduğunu gördük. Devasa sürüler halinde oraya yığılmışlardı, karlar

peşlerinden geliyordu ve onlar, koca başlarını ve tuzağa düşmüş fıldır fıldır gözlerini kaldırıp, öteki tarafına geçemedikleri duvara bakıyorlardı. Biraz ötemizde, duvarın yarı yüksekliğindeki sürgülü bir kapıyla kapatmış olduğumuz dar bir aralık vardı.

Kanopus'un ne yapmamızı söylemesine gerek yoktu. İçimizden bazılarımız duvarın yanından aşağıya, üzerindeki otların çoktan kaybolup yerlerini ince bir liken kabuğuna bırakmış olduğu kaba toprağın üstüne indi ve kapıları açtı. Sürüler başlarını kaldırdı, boynuzlarını savurdu ve kararsızlık içinde ayaklarını yere vurdu ve sonra, bunun kurtuluşları olduğunu gördü önce bir hayvan, sonra bir diğeri aralıktan geçti, çok geçmeden de donmuş toprakların her yanından hücum eden ve yeri inleyen hayvan sürüleri geldi, hepsi de tek tek aralıktan geçti. Ne kadar ağır, hantal hayvanlardı! Kütlelerine ve ağırlıklarına ve yeri sarsmalarına hiçbir zaman alışamadık. Başlarında öyle boynuzları vardı ki, başlarından çıktığı yerde bizim baldırlarımızdan daha kalındı bunlar ve kimilerinin dört, hatta altı boynuzu vardı. Nalları geride öyle izler bırakıyordu ki, küçük göletler oluşuyordu. Omuzları, bu kemik dağlarını ve gürzlerini destekleyebilmeleri için, tepelelerin yamaçları gibiydi. Gözleri kırmızı ve vahşi ve şüpheliydi, sanki kaderleri, onları böylesi kemik ve boynuz ve et ve tüy ağırlıklarını, -çünkü kürkleri bedenlerinin etrafından birer çadır gibi sarkıyordu- taşımaya kimin mahkum ettiğini sonsuza kadar sorgulamaktı.

Bu sürüler duvarımızın içindeki aralıktan geçtiler, bunu yapmaları yirmi günümüzü aldı ve çok geçmeden dünyamızı, soğuk tarafından yutulmaya mahkum bölümündeki soğukta bu hayvanlardan hiç kalmamıştı. Hepsi de daha talihli bölümdeydi ve biz Kanopus'un bir şey söylemesine gerek kalmadan, bunun ne demek olduğunu anladık.

Gerçekten de, bekçi duvarımızın tüm kar ve buzu ve fırtınaları bir tarafında tutacağına, öteki taraftaki her şeyin sıcak ve tatlı olmasını sağlayacağına inanmış mıydık? Hayır, inanmamıştık; ama yine de, bu tehdidin şimdi hepimizin yaşadığı... Sıkıştığı, yığıldığı, sıkış tepiş olduğu ve gıda ve hoşlukların öylesine azalıp da eski benliklerimizin, daha önceki koşullarımızın, bildiğimizi sadece hayal etmiş olduğumuz uzak ve daha talihli bir gezegen hakkındaki bir rüyayı andırır olduğu...yerleri böylesine vuracağını, gerçek anlamda bilincimize sindirmemiştik de.

Orada durup, daha cılız olsa da otların hâlâ yetiştiği ve suyun hareketinin hâlâ çabuk ve serbestçe olduğu tepe ve vadilere baktık; soğuk âlemin hayvanlarından oluşan sürülerin her yere yayıldığını gördük, sırf biraz ot buldukları için vahşi zafer böğürtüleriyle kulaklarımızı çınlattılar, ağrıttılar. Bizler, sürülerden elde edilmiş kalın kürklere sarınmış, artık bizimle uyuşmayan bir manzaraya deli gözlerle bakan, zayıf, sarı, ince kemikli, kuşu andıran yaratıklardan bir kafiyeleydik. Ve, daha ve daha fazlasını görmeye kendimizi kaptırdığımızdan yukarıya baktık, gözlerimiz, kuşların rahatça hareket etmekte olduğu göklere dönüp durdu. Hayır, bunlar sıcak zamanların küçük ve güzel kuşları değildi, tek vücut halinde ok gibi fırlayan ve dönen ve pike yapan, molekülleri dans ettiği zaman suyun yaptığı gibi hızla hareket eden, öbek ve grup ve topluluklar değildi. Bu dondurucu zamanın kuşlarıydı, tek tek, kartallar ve doğanlar ve şahinler, çırpılmayan, süzülen kanatlar üzerinde, ağır ağır hareket ediyorlardı. Bunların da iri omuzları vardı ve gözleri kalın tüylerin arasından parlıyordu ve bildiğimiz kuş sürülerini kimi zaman havada uçarken öldüren -öyle ki, parlak renkli o küçük bedenlerin havadan düşüşünü gördüğümüzde yukarı bakmış ve onları havadan aşağıya atmış olan dondurucu patlamayı da gö-

rebildiğimizi hayal etmiştik- o dondurucu rüzgârların nefesiyle daireler çiziyor, süzülüyorlardı. Ama kuştular, bu kocaman vahşi yaratıklar; bizim nefesimizi ancak tutabildiğimiz süre içerisinde bir vadinin bir ucundan ötekine gidebiliyor, süzulebiliyorlardı. Bir zamanlar onlar gibiydik, dedik kendimize. -kalın giysilerimizin içinde öylece ağırlaşmış, hantallaşmış dururken - Duvar, buza dönük tarafında sönükleşmiş ve bulutlanmıştı, artık parlak ışıltılı bir siyah değil, grinin tonlarındaydı. Donmuş gri.

Tüm şürüler duvarın içinden geçtikten sonra, kapıyı iterek aralığı kapattık. Ama Kanopus dedi ki, evlerimize döner dönmez, bu aralığı ve bırakılan diğer boşlukları duvarın geri kalanı kadar güçlü ve kalın şekilde inşa etmek üzere çalışma grupları gönderilmesi gerekiyordu. Çünkü, daha soğuk başlamadan, hatta soğuğun ilk işaretleri bile gelmeden önce, henüz gezegenimize getirilmemiş hayvanları kurtarmak üzere bırakılması emredilen bu aralıklar, amaçlarını yerine getirmişti. Artık onlara ihtiyacımız yoktu. Duvar mükemmel ve yekpare ve zayıf noktası bulunmayan bir şekilde olmalıydı.

Ondan sonra birkaç gün yürümeye devam etmiştik ki, daha önce hayal bile edemeyeceğimiz yoğunlukta bir tipi patlak verdi. Duvarın güvenli tarafına çöktük, rüzgârlar üzerimizden ıslık çalarak geçiyor ve kimi zaman bulunduğumuz yere kadar çöküyor ve hücum ediyordu ve bizler titredik ve büzüldük ve nelerle yüz yüze kalacağımızı, hepimizin yüz yüze kalacağını, daha tahmin bile etmeye başlamamıştık. Ve ıslıklar ve uğultular kesildiğinde ve bizler dar bir çıkıntı halinde yukarıya giden basamakları çıktığımızda, -bunu dikkatle yaptık çünkü üstleri kaygan buzlarla örtülüydü- soğuk tarafta karın, manzaranın tüm çukur ve yükseltilerini dalgalı beyazlarla dolduracak kadar yoğun yağmış olduğunu ve duvarın artık öncekinin yarı yüksekliğinde görüldüğünü gördük.

O sırada artık başlangıç noktamıza yaklaşmıştık ve hepimiz evlerimize, her türlü kar yağışını üstlerinden atacak şekilde -öyle düşünmüştük- dik tutulmuş damlarıyla yeni kalın duvarlı sağlam evlerimize dönmenin özlemi içindeydik. Ama şimdi, merak ediyorduk. Kimi yaratıklar nasıl su altında yaşıyorsa, biz de karların altında mı yaşayacaktık? Bir kar dünyasının altında kendimize küçük tüneller ve kovuklar mı açacaktık?

Ama duvarın, kasaba ve kentlerimizin ve çiftliklerimizin uzandığı, bize ait tarafında hâlâ bir miktar yeşillik, hareket eden suyun ışıltısı vardı. Ve bizlerin açlığını, çaresizliğini ve özlemini bildiğinden, Kanopus yüzlerimizi bu canlılıktan öte yana çevirtmedi, sendeleye sendeleye, sıcak tarafa bakarak, üstümüze çökmekte olan karlı yabanıllığı görmezden gelmeye çalışarak ilerlememize izin verdi.

Ve işte bu günlerde Johor benimle birlikte geride kaldı ve benimle, yalnız, konuştu. Onu dinledim ve gözlerim ilerideki arkadaşlarımın, temsilcilerin üstündeydi ve bana anlatılanların benim için söylendiğini, onlar için söylenmediğini - en azından henüz onlar için söylenmediğini, çünkü henüz bunlarla yüzleşemeyeceklerini- anladığım zaman, işte o zaman, bizi daha nelerin beklediği hakkında daha da derin bir sezgi işledi içime. Ama daha kötü ne olabilirdi ki?

Şu koca duvarımız önümüzde, tipinin getirdiği karların kısmen eriyip geriye koyu renkli suların üzerinde beyaz şerit ve topaklar bırakmış olduğu bataklıkların tepesinde, simsiyah yükseliyordu. Orada durduk, Johor ve ben, yol arkadaşlarımızın yürüyüp gidişini, duvarın bir sırtın üzerinden geçtiği için yükseldiği yerde hareket eden silik şekiller halini alışlarını ve sonra gözden kayboluşlarını seyrettik. Duvar ileride tekrar yükseliyordu ve o kadar uzakta bulunmasına rağmen kudretli ve yüksek görünüyordu ve gayet açık bir şekilde doğasını

sergiliyordu, çünkü bir yanında karlar yığılmıştı, öteki yanında ise hayvanlar kış otlarıyla ve bodur gri çalılarla beslenmekteydi.

Johor koluma dokundu ve her iki tarafta bataklıkların uzandığı yerde durmak üzere ilerledik. Sağda, beyaz şeritli koyu renkli sular, kar ve buz dünyasına giden kanallar gibi görünüyordu. Öteki tarafta ise bataklıklar, okyanusa açılan bir haliç halindeydi. Ona böyle diyorduk, gerçi aslında toprakla çevrili büyük bir göldü. Topraktan çok su olan gezegenlerden söz etmişlerdi bize ve bazılarımız görmüştü de - öbek ve parçaların ve hatta büyük kara bölgelerinin bile sulu enginliklerin ortasında bulunduğu yerler. Deneyimlerinize çok uzak düşen şeylere inanması zor. Bizde her şey bunun tam aksiydi. Bizim “okyanus”umuz bizim için hep bir harika olagelmişti. Eşsizdi. Hayatlarımız ona bağlıydı, bunu biliyorduk, çünkü atmosferimizi oluşturmamıza yardımcıydı. Uzak ve nadir gerçekleri temsil ediyor gibi görünürdü, bizim için, elde edilmesi zor ve bekçilik edilmesi, korunması gerekenlerin bir simgesiydi. Sıvıların toprak ve kayalar ve kum kadar yaygın olduğu gezegenlerde yaşayanlarınız, bizim bu “okyanus”umuzdan coşkulanmamızı hayal etmekte zorluk çekebilirsiniz; tıpkı bizim, su kütlelerinin tüm küreyi kesintisiz canlı bir hareket halinde yıkadığı, her zaman bütünlük, birlik, etkileşim, hızlı ve ferah alışverişi dile getirdiği gezegenleri gözümüzün önüne getirmekte zorlandığımız gibi. Çünkü hayatlarımızın temeli, bizleri süreklilik içerisinde birbirine bağlayan madde, topraktı. Ah evet, içinde suyun bu kadar sığ, hem de, onu besleyen ırmak ve nehirler hariç tek bir yerde durduğu gezegenimizi meydana getiren bu toprağın ve kayaların hareket eden bir şey olduğunu, tıpkı su gibi hareket ettiğini biliyorduk -kayaların da tıpkı su gibi kendi akıntıları olduğunu biliyorduk. Bunu biliyorduk, çünkü Kanopus bize,

bu şekilde düşünmeyi öğretmişti. Katılık, durağanlık, kalıcılık- 8. Gezegen gözlerimizle, nesneleri görebileceğimiz tek biçim bu olabilirdi. Hiçbir yerde, diyordu Kanopus, kalıcılık yoktu, değişmezlik yoktu - galaksinin hiçbir yerinde, evrenin hiçbir yerinde yoktu. Hareket etmeyen, değişmeyen hiçbir şey yoktu. Bir taşa baktığımızda, onu bir dans ve bir akış olarak düşünmeliydik. Ve bir tepenin yamacına baktığımızda da. Ya da bir dağa.

Orada, sırtımı buz kesen rüzgârlara vermiş, uzun, salkım saçak sazların ardında görüş alanımızın dışında kalan eşsiz gölümüne yüzümü dönmüş duruyor ve şunu düşünüyordum: Ya buz? - Bu düşmanımızı tamamiyle akışkan ve hareket dolu bir şey olarak mı görmeliydik? Ve işte o an ilk defa, okyanusumuzun donabileceği aklıma geldi. Hem de, engel duvarımızın “güvenli” tarafında olduğu halde. Bu düşünce bir soğuk dalgası gibi çarptı. Öyle olacağını biliyordum ve Kanopus’un bana neler anlatacağını kısmen sezdim. Dönüp Johor ile yüz yüze gelmek istemedim yapmam gerekenlerle yüz yüze gelmek istemedim.

Dirseğime dokunuşunu tekrar hissettim ve döndüm.

O beni nasıl görüyorsa, ben de onu öyle görüyordum, kalın postların içinde kırılğan ve savunmasız, eller kollukların içine saklanmış, gözler derin, sakil şapkaların içinden bakmakta.

Fiziksel uygunluk duygusunu kaybetmek zor gelen bir şey ve gözlerim tekrar, tam üstümüzde bir kartalın havada durmakta olduğu göğe doğru döndü.

“Temsilci,” dedi Johor nazikçe ve ben bakışımı aşağı, onun sarı yüzünden görebildiğim kadarına indirdim.

“Okyanusunuz donacak,” dedi.

İnce etimin altında kemiklerimin büzülüp titrediğini hissedebiliyordum.

Esprî yapmaya çalıştım: “Kanopus bize soğuk için kalın kemikli yeni hayvanlar getirebiliyor -ama bizim kemiklerimiz için ne yapabilir? Yoksa bizim de, diğer hayvanlarımız gibi, yeni türlere- yeni ırklara yer açmak üzere soyumuz tükencek mi?”

“Soyunuz tükenmeyecek,” dedi ve güçlü, kahverengi gözleri -gerçi kızarmış ve yorgundular- beni kendisine bakmaya zorladı.

Aklıma yeni bir fikir geldi ve sordum: “Sen Kanopus’ta doğmadığını söylemiştin. Nasıl bir gezegenden geliyorsun?”

“Sıcak ve ferah bir gezegende varlık buldum.”

“Tıpkı 8. Gezegen’in vaktiyle olduğu gibi.”

“Tıpkı hepinizin gideceği gezegen gibi.”

Bunun üzerine uzun bir süre boyunca sustum. Zihnimde uyum sağlanması gereken çok fazla şey vardı - düşüncelerim savruluyor ve yararlı soruları çerçeveleyebilecek örüntülere yerleşmiyordu bir türlü.

Biraz toparlandığım zaman hâlâ, kar tarlalarından aşağı akmakta olan bir rüzgâra sırtını vermiş halde duran Johor’un yüzüne bakmaktaydım.

“Hep yolculuk yapıyorsun,” dedim. “Kendi gezegeninde nadiren bulunuyorsun onu özleyor musun?”

Cevap vermedi. Bekliyordu.

“Eğer hepimiz uzay köprüsüyle evimizden alınacaksak, o zaman duvar niye? neden karlar daha ilk düştüğünde götürülmedik?”

“Herhangi birimiz için -hepimiz için- en zor şey, işleyişin ne kadar yüksek kademesinde olursak olalım, hepimizin genel bir plana, genel bir gerekliliğe tabi olduğumuzu anlamaktır.”

“Pratik mi değildi?” Sesim buruktu.

“Seni eğitim için başka gezegenlere götürdüğümüz zaman

hiç, Rohanda gezegeninden söz edildiğini duydun mu?”

Duymuştum ve merakım bir beklenti olmuştu - hem de sıcak ve dostça bir beklenti.

“Evet, güzel bir gezegen. Ve en başarılı girişimlerimizden bir tanesi...” Gülümsemesini göremedim, yalnızca gözlerinin şeklinin değiştiğini gördüm, çünkü ağzı örtülüydü, ama gülümsedi: Ve ben de gülümsedim - üzüntüyle elbette. Çünkü kendini başka pek çok şeyin arasındaki bir gündem maddesi olarak kabul etmek kolay değil.

“Bizim zavallı gezegenimiz başarılı bir girişim değil!”

“Hiç kimsenin hatası değil,” dedi. “Konumlanışlar değişti... Beklenmedik bir şekilde. 8. Gezegen’in geleceğinin istikrar ve yavaş büyüme olacağına inanıyorduk. İşler bu şekilde gelişmediği için, sizi Rohanda’ya götürmek niyetindeyiz. Ama önce orada başka bir gelişim evresinin tamamlanması gerekiyor. Mesele şu ki, belirli bir türü öyle bir düzeye getirmeliyiz ki, senin türün oraya indirildiğinde, ahenkli bir bütün oluşturmalsınız. Henüz öyle değil. Bu arada sizlerin bu gezegende, olacak şeylerin en kötüsüne karşı korunmanız gerekiyor.”

“O halde duvar, karın en kötüsünü tutmanın bir aracı?”

“Koca tabakalar ve plakalar halinde aşağıya hücum edecek ve duvarın karşısında yükselecek olan buzların en kötüsüne karşı. Aşağıda, şimdi baktığımız yerde...” ve başımı soğuktan, sıcak kutba doğru çevirdi, “İşler yeterince kötü olacak. Hayatta kalabilmek için zor günler geçireceksiniz. Ve bu duvar, öyle sanıyoruz ki, buzun kuvvetini tutacak. Gerekli zaman için.”

“Ve ana gezegenimizden Rohanda’ya gitmek üzere ayrılmak zorunda olduğumuzu hepimizin bilmesini istemiyorsun?”

“Sizden birinin bilmesi yeterli.”

Bunu sindirmek zaman aldı. Zaman ve gözlem. Çünkü

ben daha hiç kimseye, hatta öteki temsilcilere bile bir şey söylemeden, hepimizin uzay köprüsüyle güzel başka bir gezegene nakledileceğimizi herkes bilecekti. Ve orada hayatlarımızın vaktiyle olduğu gibi - bize o kadar görünen bir geçmişteki gibi olacağını. Oysa çok olmamıştı, yalnızca hayatlarımızdaki fiziksel değişimin öteki tarafında kalmıştı, ama değişim öylesine keskin ve aniydi ki, daha önce ne olduğumuza inanmakta zorluk çekiyorduk.

Johor ve öteki Kanopuslular, duvarımızdaki tüm aralıkların iyice ve güçlü bir şekilde doldurulduğundan emin olduktan sonra bizden ayrıldı. Duvar, artık tipinin neredeyse aralıksız estiği, rüzgârın uğuldadığı ve gıcırdadığı ve karların üst üste yığıldığı, artık dağların bile gömülecekmiş gibi görünmeye başladığı ölü bir yer olmuştu. Ve sonra oraya bakmak üzere duvarımızın üstünde, eldivenli ellerimizi yaşaran gözlerimize kalkan yapmış halde durduğumuzda, dağların camsı göründüğünü ve eteklerindeki tepelerin arasından buzdan dillerin uzadığını gördük. Birkaçımız kendini iyice sarmaladı ve kızaklar üstünde kayabilen küçük arabalar yaptı ve öğrenebileceğimiz ne varsa öğrenmek üzere o kısır ve ür-kütücü ülkeye sefer yaptık. Kendi benliğimizin başka bir bölümüne yolculuk yapmak gibiydi, o kadar yavaşlamış ve zorlaşmıştı ki hareketlerimiz, almamız gereken soluklar o kadar acı vericiydi ki. Bütün görebildiğimiz, karların yığıldıkça yığıldığı, gökyüzüne doğru tırmandığı ve buz kütlelerinin aşağı doğru süründüğüydü. Ve bu keşif seferi geride kaldıktan sonra, duvarımızın üstüne çöreklandık, daha önce olduğumuz yerlere baktık ve karların beyaz tarlaların üzerinden duman gibi yükselişini ve sert soğuk bir mavi olan göklere savruluşunu gördük.

Bir sürü yapacak işimiz vardı, hepimizin, özellikle de biz temsilcilerin. Fiziksel sorunlar yeterince kötüydü, ama sorun-

ların en hafifleriydi. Artık, galaksinin talihli bir bölümünde bizi bekleyen bir yurdumuz olduğu, orada tekrar çevremizle uyumlu olabileceğimiz, mavi göklerin altında çevik, hareketli, ışıldayan kahverengi tenli, sağlıklı bir ırk olacağımız, zihinden zihine yayıldıktan sonra -artık bu rüya bizi sardıktan sonra, mevcut gerçeklikler bize daha da fazla acı veriyordu. Ve yukarı bakıp da, karların göz kamaştıran buz kütleleri halinde yoğunlaştığını, içlerinden bir ufuktan diğerine uzanan kocaman çatlakların geçtiğini gördüğümüzde- bu mevcut dehşet, gideceğimiz yer olan Rohanda'dan daha az gerçek göründü. Ne zaman? İç çeker, özlem duyar hale gelmiştik, kurtuluşumuzu beklemeye başlamıştık ve ben ve ötekiler buna karşı mücadele etmek zorundaydık. Çünkü gündüz rüyalarına ve özlemlere kapılmaya bıraktık mı kendimizi, o zaman içimizden hiçbiri o sevimli gezegene nihai yolculuğu yapacak kadar sağ kalmazdı.

Güçlüklerimizden birisi, insanlarımız soğuktan uzağa göç ettirildikten sonra, onları ve hayvanlarını barındırmak üzere inşa edilmiş her şeyin tipiye değil öteki yöne dönük olmasıydı. Duvarın üstünde durduğumuzda ilk gözümüze çarpacak şey, köy ve kasabaların büzülmüş, basık, gizlenir gibi haliydi ve ne pencere ne kapı görünüyordu, çünkü bunlar öteki taraftaydı. Daha önceleri kasabalarımız etrafa yayılır, hoş bir eğimin ya da verimli bir rüzgârın avantajlarını yakalama peşinde inşa edilen kentlerde olduğu gibi, rastgele görünürdü. Şimdi aşağıya baktığımızda, bir kasaba, içerisinde insanın odadan odaya bütün bir vadi boyunca yürüyebileceği tek bir bina gibi görünebiliyordu. Biz o yüksek yerde durup da rüzgârların bizi itip kakmasını hissederken, ne kadar savunmasız görünüyordu yeni evlerimiz, ne kadar kolay yerle bir edilebilir gibiydi, eğer bizi bekleyenlerin kuvvetini biliyorsanız - oysa, tekrar aşağıda, toprak seviyesinde olduğunuzda, bir ka-

sabanın içindeyken, gelecek tehdidi unutmak ne kadar kolaydı. Kasaba korunaklıydı, çünkü rüzgârlar tepesinden akıp gidiyordu. Evlerin tüm açıklıklarından hâlâ yeşil olan tepeler ve zirvelerine doğru epey bir kısmına kadar yeşil olan dağlar görünüyordu ve su ışıltısı ve pırıltısı vardı ve bulutun koyu grilikleri arasından sisli mavilikler belirliyordu. Aşağıda verimlilik ve sıcaklık ve hoşluk vardı... Yüreğimizin arzula-
dığı, gözlerimizin gördüğüydü.

O halde, biz temsilciler ne yapmalıydık? Sorumluluğunu taşıdığımız bu insanları geriye -yukarıya- bakmaya zorlamalı mıydık? Arkalarında duvarın surları vardı, içinde yaşadıkları bu basık kümeslerin o kadar yükseğine uzanıyordu ki, göğün üçte birini kapatıyordu. Bir kayalığı andıran bir duvar, simsiyah parlak bir kayalık. Bu tarafı hâlâ siyahtı, ama yakınında durup da, vaktiyle sonu gelmez bir yaz gibi görünen bir ortamda, içerisinde beyaz bulutların dolanıp aylaklık ettiği mavi gökleri yansıtan ışıltının içine baktığınızda, parlak siyahın üzerinde soluk gri renkli bir kırağı bulunduğunu, son derece ince kırıklı çizgilerin ışıltıyı bulanıklaştırdığını görebilirdiniz. Don. Ve sabahın erken saatlerinde tüm parlak yüzey kırıntılanır gibi görünen bir griye dönüşmüştü.

Ülkedeki her bireyin duvarın tepesine çıkan basamakları tırmanıp buza doğru bakmasını, poyrazın tehdidini hissetmesini, duvarın öteki tarafında her an bekleyen şeyi bilmesini şart mı koşmalıydık? Bunu bir ayin haline getirmeliydik belki de?

Biz, elli kadarımız, sık sık oraya tırmanıp soğuk kutba yeni değişim ve tehditler arayışıyla bakıyorduk - ve halk arasındaki bu zayıflatıcı ruh haliyle nasıl savaşılabileceğini tartışıyorduk.

Belki de değişimlerin kapsamıydı bizi bundan alıkoyan. Bir kar dünyasıydı -düşündüğümüz şey. Ama artık buzdu.

Karlar sıkışmış, çoğalmış, sertleşmiş, ağırlaşmıştı. Çınlayan bir dünya- üstüne atılan bir taş yankılanıyordu. Orada, yük-sekte dururken, rüzgâr yüzümüze vururken, sanki hızla uçup geçen bir kuş buzları çınlatıp uğuldatabilirmiş gibi geliyordu bize. Ve kar fırtınaları geldiğinde, rüzgârlar kar kütlelerini havaya püskürttü, onları sert bir tonda tınlayan göklere savurdu ve tekrar indirdi, yeni öbekler ve yığınlar oluşturdular. Çok geçmeden tekrar donacaklar ve vadiler boyunca bize doğru yürüyecek yeni buz kütleleri olacaktı. Şimdi oraya bakarken, korunaklı tarafa bir göz atarak, engel duvarının gerçek yüksekliğini kendimize hatırlatma gereği duyuyorduk, çünkü karlar artık duvarın yarı yüksekliğini geçiyordu. Pek yakında -diye espri yapıyorduk- duvardan öteye adımımızı atıp kar üzerinde ya da buz üstünde yürüyüp gidebilecektik.

Kar seyretme ve duvar tırmanma ritüelleri yerleştirmemeye, artık bütün gün ve gecenin yarısı boyunca duyulmakta olan yumuşak inleyen, özlem dolu şarkılarla savaşmak üzere güç verecek şarkılar yazmamaya karar verdik. Gerçeklikle bu şekilde mecburi yüzleşmelerin etkilerini nasıl değerlendirebileceğimizi bilemiyorduk.

Vaktiyle, şu ya da bu kararın sonuçlarının neler olacağını kesinkes bilebilirdik.

Yeni koşulların doğası gereği, hayvanların bakımını üstlenen temsilciler artık herhangi birimizden daha önemliydi. Ekin yetiştirmek yalnızca sıcak kutbun yakınlarında mümkündü ve bunlar da yeni soğuğa dayanıklı çeşitlerdi. İnsanlarımıza eskisi kadar tahıl yedirmeye yetecek kadar ekin yetiştiremiyorduk.

Beslenmemiz değişmişti, hem de büyük bir hızla. Yeni cılız otlarla ve likenlerle çoğalıp serpilir görünen o muazzam sakil hayvanlardan oluşan sürüler bize et veriyordu, giysilerimiz için post veriyordu, daha önceleri geliştirmekle uğraşma-

dığımız peynir çeşitleri ve yoğurt sağlıyordu. Bir çocuk artık et ve peynirle yetişiyordu: Henüz kısa süre önce, gıdamız çoğunlukla meyve ve tahıl ve sebzelerden oluşurdu. Bu yeni yemek tarzının bizleri nasıl etkileyeceğini merak ediyorduk. Kanopus bunu bize söyleyebilecek tecrübeye sahipti, ama Kanopus bir süredir yakınımızda değildi. Onlara soracaktık...

Hayvan bakımcıları ve hayvan yaratıcıları hepimizi bir araya toplayıp, bu tek hayvan türüne bağımlı olduğumuzu söylediler. Türlerin ne kadar hızlı ve kökünden değişebildiğini... Soylarının tükenebildiğini... Varlık bulabildiklerini... öğrenmiştik öğrenmemiş miydik? Yeni bir takım iklim değişimlerinin bu yeni hayvanlarımızı da, tıpkı eski zamanımızın hayvanlarını olduğu gibi çabucak öldürmeyeceğinin ne garantisi vardı?

Yeni inşa edilmiş yerlerimizden birinde, etrafımız kalın duvarlarla kuşatılmış, tepemizde ağır bir çatı, hep birlikte toplanmıştık. Yaşantımız ne kadar sessiz hale gelmişti, daha önce her esintiye, ışığın her değişimine açıkken.

Bu derin sessizliğin içinde bir arada oturduk ve durumumuzu, sorumluluklarımızın nasıl değiştiğine göre ölçtük.

Zaman zaman benim de içlerinden birisi olduğum temsilci temsilcilerinin sayısı değişmemişti. Beş kişiydik, ama kimi zaman başka görevlerimiz de vardı. Artık tek bir tahıl bakımcısı ve bir tahıl yaratıcısı vardı. Meyve ve sebze yaratıcıları hayvan yaratıcıları olmuştu, tıpkı benim önerdiğim gibi. Gıda yaratıcıları her zaman bakımcı ve yaratıcılarımızın en gerekli olanları olagelmişti. Onlardan sonra, binaları inşa eden ve binaların bakımını yürütenler geliyordu. Bunların sayısı azalmamış, çoğalmıştı. Artık elli kişimizden on beşi topluluklarımızın bu zor zamanda nasıl barınacağı ile ilgiliydi. Duvarın bakımcıları vardı. Diğerleri türlü türlü uygulama ve yapay nesnelerin yapımı, yaratımı ile ilgiliydi, bunların kimi

Kanopus tarafından getirilmişti, başkaları ise bizim tarafımızdan yaratılmıştı. Çok değil, kısa süre önce, yasa için bir temsilcimiz vardı. Şimdi birden fazlası vardı, çünkü gerginlikler ve zorluklar, eskiden neşeli olan insanların kavga etmesine neden oluyordu. Buzdan önce bir öldürmenin meydana gelmesi ender bir şeydi. Şimdi cinayet bekliyorduk. Birbirimizden hiç çalmazdık. Ama artık yaygındı. Vaktiyle sivil itaatsizlik bilinmezdi. Şimdi, çoğu genç insanlardan oluşan çeteler, sık sık kendilerini kızdıran herhangi bir şey yüzünden sopalarla ve taşlarla duvara saldırıyorlardı.

Ama bu toplantı, gıdadan başka hiçbir konuyla ilgilenmiyordu. Yeni gıda kaynakları keşfetmek, yaratmak ya da planlamak gerekliydi.

Atladığımız ya da kasıtlı olarak kullanılmadan bıraktığımız ne vardı? Okyanusumuz vardı, türlü türlü yaratıklarla doluydu, ama şimdi bile o yerin kutsallığı, oraya bir gıda kaynağı olarak bakmakta tereddüt etmemize neden oluyordu. Bizler kutsal gölümüzden söz ettiğimiz zamanlar Kanopus'un hiçbir zaman sessiz kalmaktan öte bir şey yapmadığını belirtmeliyim: Bizim, aşmamızı bekledikleri tutumlarımızı ele alma tarzları buydu. İçimizden bazıları çoktan beri gizliden gizliye bu kutsallığın ve dokunulmazlığın budalaca olduğunu düşünür olmuştu, ama düşüncelerimiz hakkında yalnız birbirimize söz ediyorduk. Kanopus'tan, akıl yürütmelerin çocuklara ya da olgun olmayanlara öğretici olmadığını öğrenmiştik. Bunu yalnızca zaman ve deneyim sağlardı.

Bu yüzden, arkadaşlarımızdan bazıları, gölümüzü incelememiz gerektiği önerisi karşısında duygu belirtileri gösterdiği zaman sessiz kaldık, tıpkı Kanopus'un bu tür zamanlarda yaptığı gibi.

Geriye sadece, sırtımızı çevirmiş olduğumuz ve bu kadar çok korktuğumuz şey kalıyordu: Dondurucu vahşi doğa. Du-

var boyunca gözlem turumuzu yaptığımız zaman, seyretmeyi o kadar çok sevdiğimiz büyük kuşlarımızın kar beyazı haline geldiğini, artık kahverengi ve gri olmadıklarını görmüştük. Artık o düşman hava akımları üzerinde süzülen kanatlar, bazı kar çeşitleri kadar yumuşak ve tüylü ve beyazdı. Kimi zaman çok sayıda büyük kuş görüyorduk, ama kar kütlelerinin fonu önünde onları seçmek çok zordu ve genellikle havayı yağışlar ya da fırtınalar dolduruyordu, böylece kuşlar ve karlar gökte bir arada savruluyordu. Ama bir şeyle besleniyor olmalıydılar... Eğer o beyaz enginliklerde yaratıklar görmüyor idiysek bu, orada var olmadıkları anlamına gelmiyordu.

İçimizden bir kafiye soğuk kutba gönderme kararı verildi ve bu iş için ben seçilmiştim, çünkü başka gezegenlere gitmiştim ve gerçi bu kadar yakından değil, ama - soğuk araziler görmüştüm. Ve diğerlerinden ikisi daha benzer yolculuklar yapmıştı. Ben, Doeg, Anı Yaratıcısı ve Kayıtların Bakımcısı, vaktiyle en iyi meyve yaratıcımız olan Klin ve soyu tükenmiş olan sürülerin bakımcılığını yapmış olan Marl, Kanopus tarafından yurt dışına götürülmüş olan üç kişiydik ve bizler, temsilci arkadaşlarımızın, gölümüz meselesinde olduğu gibi basit duygulara fazla duyarlı olduklarını düşünenlerdendik ve uzun zamandır yakın arkadaştık. Diğer ikisi gençti, acemi adaylık sırası gelmiş olan bir oğlan ve bir kız. Bizler için, acemi adaylık için yeterlilik yaşına gelmek şenlik ve eğlence vesilesi olurdu. Yetişkinliğe geçiş demektir. Ama şimdi, vaktiyle çeşitli ve sürekli genişleyen sanat ve becerilerimiz azalmışken ve yapmayı öğrendiklerimizin bu kadar çoğu zahmetli ve kasvetli ve hatta kimi zaman vahşiyken, geriye pek az neşe kalmıştı, pek az fırsat çıkıyordu ve bu yolculuğumuz tüm gençlerimiz tarafından hari-kulâde bir şey olarak görülüyordu: Rekâbet büyüktü. Korkularımız öylesine büyüktü ki, en iyilerini seçmekte tereddüt

ettik, ama sonuçta en iyilerini seçtik. Adları Alsi ve Nonni idi ve cesur, iyi çocuklardı ve güzeldiler. Ya da eskiden olsa güzel olacaktı: İşlerin bu haliyle, bizim de yaptığımız gibi sarılara bürünmüşlerdi, sanki kalın ve hantal çadırların içinde hareket eder gibiydiler.

Sorunumuz, soğuk vahşetin gerçekliğini hayal bile edebilecek durumda olmayışımızdı. O yöreye kısa geziler yapmış olmamıza rağmen, anılarımızda başka gezegenler hakkında öğrendiğimiz her şeyi ve aşırı koşullarla başa çıkma yollarını gözden geçirdiğimiz halde.

Küçük kayan arabalara kurutulmuş et stokları koyduk. Bunlardan hepimiz nefret ediyorduk, gerçi yeterince açtık; postlarımızı kaybedecek ya da yıpratacak olmamız ihtimaline karşı yedek postlar ve postlardan yapılma bir tür çadır aldık. Hepimiz, bu küçük tedbirin güvenliğimizi sağlamaya yeterli olacağını düşünüyorduk.

Sakin bir sabah yola çıktık, duvarımızdan aşağıya kaydık, artık kaygan ve tehlikeli olan basamaklarla hiç uğraşmadık ve bir kar çukurunun içine düştük, içinden çıkmak için debelendik. Ve bütün gün bel yüksekliğinde, tüy gibi hafif ve ince karlarla boğuşmak zorunda kaldık, öyle ki gece indiğinde hedefimize, içinde bir kovuk bulacağımıza inandığımız belirli bir tepeye ulaşamamıştık. O günlerde yeterince soluk görünen güneşimiz yansımalarla bizi yaktı, gözlerimizi ağrıttı. Etrafımız hep beyaz, beyaz, beyazdı ve çok geçmeden gökler beyaz kar kütleleriyle doldu ve beyazlık bir dehşet ve bir çileydi, çünkü bir ırk olarak tarihimizde hiçbir şey, dolayısıyla da bedenlerimizde ya da zihinlerimizde hiçbir şey buna karşı hazırlıklı değildi. Karanlık bastırıldığında biz, karın hafif ve yumuşak olduğu ve etrafta uçtuğu ve kabartılar ve anaforlar oluşturduğu engin bir alandaydık. Çadırımız destek bulamıyor, sanki suyun içindeymiş gibi battıkça batıyordu. Birbi-

rimize sokulduk, sakil postlarımızı açıp bedenlerimizin sıcaklığını birbirine bastırdık ve kollarımız birbirimizin ense ve başlarını sardı. O gece kar yağmadı, fırtına olmadı, böylece sağ kaldık, başka türlü kalamazdık. Sabahleyin yumuşak, boğucu madde boyunca debelendik ve sonra sert buzdan bir buzula tırmandık; öyle kaygandı ki, daha hızlı ilerleme sağlayamadık, gerçi içinde tamamen yok olup gideceğimizden korktuğumuz karın derin yumuşaklığından daha iyiydi. Buzun üstünde kayıp sendeledik, ama yaraberelerimizi ve ağırlarımızı duymazdan geldik ve o gece, içinde bir mağara bulunduğunu bildiğimiz o tepeye ulaştık. Ama mağaranın girişi buzlarla kaplıydı. Çadırımızı, karlarla kaplı bir kovuğun içine kurabildik. Çadırımız, en büyük postlarımızdan on tanesinin birbirine dikilmesiyle yapılmıştı, kürkleri içe bakıyordu ve buzun üstüne diğer postları yaydık, sabaha kadar oraya kıvrandık. Bir önceki gece kadar soğukta değildik, ama çadırın tüylü kürklü bedenlerimizin nemiyle ıslanmıştı ve sabahleyin katı buz haline gelmişti bizler yüzü koyun dışarı sürünürken yüzümüzü keseceğinden korktuğumuz, kaskatı buzdan çiviler ve çıkıntılar oluşmuştu; yeni gün berraktı ve bulutsuzdu.

Bu yolculuk için ne kadar kötü hazırlanmış olduğumuzu anlamaya başlamıştık ve ben hemen vaz geçmek istedim. Yaşlı olan üçümüzün tümü geri dönmek istiyordu, ama iki genç bize yalvardı ve bizler razı olduk. Onlardan utanmıştık cesur ve ışıltılı gözlerinden, gözüpekliklerinden dolayı değil de, daha incelikli bir şey yüzünden. Bir nesil gençleri, onların geleceğini, sorumluluklarını, büyümelerini seyrettiğinde ve onlara miras kalacaklar acınası ve böylesine azalmışsa, o zaman bunun utancı mantıktan çok daha derinlere iner. Hayır, çocuklarımızın böylesi zorlukları öğrenmek zorunda olmaları, bizlerin, daha yaşlıların miras aldığı onca şeyden mahrum olması bizim hatamız değildi. Bizim hatamız değildi, ama

öyle hissediyorduk. Bizler, yaşlı olanlarımız, bir tür, bir ırk tehdit altında olduğu zaman, bedenlerimizin en derin öz maddesine işlenmiş güdü ve gerekliliklerin, aşırı koşullar bu gerçekleri bizden söküp almasaydı asla haberdar olmayacağımız şekillerde dile geldiğini öğrenmekteydik. Yaşlı, geride kalan bir nesil çocuklarına iyilik, -sadece potansiyel halde bile olsa- güzel ve yüce bir şeyler devretme ihtiyacı duyar. Ve ellerine verilebilecek bu miras yoksa, o zaman burukluk ve, genç gözlere, genç yüzlere bakmayı zor hale getiren bir acı olur.

Biz, üç temsilci, devam etmeyi kabul ettik.

Üçüncü gün gökyüzü berrak ve mavi olduğundan, her yerde büyük beyaz kuşların uçtuğunu, karların ve buzun üzerinde süzüldüğünü, aşağıya baktığını görebiliyorduk -hangi avı arıyorlardı? İlk önceleri hiçbir şey göremedik, ama sonra, ışık parlamaları karşısında gözlerimizi iyice zorlayarak, rüzgârın hareket ettirdiği karların dumanından ve kımıltısından bir şekilde farklı bir şekilde sürünen ve koşan küçük hareketler gördük. Ve sonra, beyaz üzerinde küçük siyah lekeler gördük. Bunlar dışkıydı; sonra da daha büyük parçalar, bunlar da beyaz kuşların dışkılarıydı, içlerinde kürk ve kemik parçaları vardı ve bunlardan, bir tanesini bizzat görmenden önce, küçük kar hayvanları hakkında bir fikrimiz oluştu: Hemen üstündeydik, ayaklarımızın altındaydı ve oyun oynarcasına ahbapça, dilenircesine bir şekilde yuvarlandı. Bir tür kemirgen, tamamen beyazdılar, gözleri buzmavisi rengindeydi. Ve bir kere birini gördükten sonra, onları seçebilir hale geldik, etrafta koşturuyorlardı, gerçi sayıları fazla değildi bir gıda kaynağı olarak görülemeyecekleri kesindi. Tabii evcil halde yetiştirilemezlerse? Ama neyle besleniyorlardı? Bir tanesinin büyük kuşların dışkılarını yediğini gördük... Eğer kuşlar onları yiyorsa, onlar da kuşların dışkıları içindeki

kendi artıklarını yiyorsa, o zaman bu kapalı bir döngüydü ve pek gerçekçi görünmüyordu ama yiyebilecekleri hiçbir şey yok gibi görünüyordu. Az sayıda, çok az, kar böceği ya da, bir tür böcek gördük, onlar da beyazdı - ama eğer bunlar o küçük beyaz hayvanların besini idiyse, bunlar neyle besleniyordu?

Daha birkaç gün kutup yönünde yol almayı düşündüğümüzden, örnekler yakalamadık, yola devam ettik. Önümüzde bir dizi tepe bulunduğunu ve bazılarında derin mağaralar olduğunu biliyordum ve içlerinin tamamen buzla kaplı olmadığını umuyorduk. Bir ikindi vakti, gök metalik lacivert bir pırıltı halindeyken, bir ırmak olduğunu ancak vaktiyle verimli yeşil ovaların arasından akarken ve kayıklarla ve içinde yüzen insanlarla doluyken keyfini yaşadığımız için bildiğimiz, bir ırmaktan yukarıya doğru kayarak, sendeleyerek ilerledik. Şimdi iki yanı dimdik yükseliyordu, buz kayalıkları halinde. Mağaraların bulunduğu yere ulaşmak için buzun içine basamaklar oymak zorundaydık ve Nonni düştü, gerçi bize canının fazla yanmadığını iddia etti, ama oğlan kolunu çok kötü incitmişti.

Birazdan hava kararacağı ve bir an önce sığınacak yer bulmak istediğimiz halde, kendini toparlayabilmesi için ona zaman vermek istiyorduk. Buzun içindeki bir kovuğun içinde, sırtımız buz duvarına dönük, soğuk ama müthiş bir manzaraya bakarak oturduk: Keskin mavi gökyüzü gözümüze gaddar göründü, çünkü manzaranın ölü beyazlığının sınırlarını çiziyordu. Kesik kesik ve mümkün olduğunca içimize az hava çekerek soluyorduk, çünkü her soluk ciğerlerimizi acıtıyordu. Kollarımız bacaklarımız ağrıyordu. Gözlerimiz kapanmaya çalışıyordu. Oysa, hissettiklerimizin, Nonni'nin uzun aralıklarla koca soluklar halinde nefes alarak, etrafımızdaki parlak maviliği ve beyazı ve göz kamaştırıcı ışıkları görmez

halde, kıvranarak oturmasına neden olan acının yanında hiçbir şey olmadığını biliyorduk. Baygın düşmesine ramak vardı ve Alsi kollarını onun arkasından dolamıştı, kırık dirseği ya da omzu yüzünden büyük bir temkinle yapmıştı bunu giysilerin kalınlığı yüzünden neresinin kırıldığını anlayamıyorduk ve onu kendi canlılığı ve yaşama gücüyle kuşatmıştı. Seyreden üçümüz için, iki genç yüz arasındaki karşıtlık bir uyarıydı: Kızın, tahammül etmek zorunda kaldıklarına rağmen öylesine capcanlı ve etrafa hakim, oğlanınki tamamen uyşuk ve sararmış, kayıtsız.

“Nonni,” dedi, onu ayağına kaldırmaya çalıştığını hemen anladık, “Nonni, uyan, konuş bizimle, uyanık kalmak zorundasın, konuşmak zorundasın...”

Ve oğlanın yüzü bocalamanın tedirginliğini ve afallamasını sergilerken, kız ısrar etti, “Yoo Nonni, yoo, konuşmanı istiyorum. Buraya yakın bir yerde yaşıyordun değil mi? Değil mi? Hadi, söyle bize!” Oğlan başını iki yana salladı ve sonra kızın yanağının yaptığı basınçtan uzaklaştırdı, ama gözleri açıldı ve gözlerinde bilinç vardı: Kızın kendisi için ne yapmaya çalıştığını anlamıştı.

“Nerede yaşıyordun?”

Hemen ardından tekrar kızın omzuna düşen başının hafif bir hareketiyle, karşımızdaki bir yerler olduğunu işaret etti.

“Peki nasıl? ne yapıyordun?”

“Ne yaptığımı biliyorsun!”

“Devam et!”

Oğlan yine direndi, tek istediğinin uykuya dalıvermek olduğunu anlatan istem dışı bir hareketle, ama kız izin vermedi ve oğlan soluk soluğa fısıldadı: “Buzdan önce, şuradaydı - şurada.”

Şurada şimdi karlı düzlük vardı, buz yarıklarıyla kesintiye uğrayan dalgalı, küçük kar girdaplarının yükseldiği, dönerek

havaya savrulduğu bir yüzey.

“Ve aşağıda, şurada bulunan bir kentte yaşıyordun ve orası bizim en büyük kentlerimizden biriydi ve gezegenin dört bir yanından insanlar orayı ziyarete geliyordu, çünkü bu türden tek kentti, değil mi? Yeni türden bir kent?”

Oğlan başını oynatarak, gözlerini yumarak kızıdan kurtulmaya çalışıyordu, ama yaşama isteği geri gelmeye başladı.

“Kent buraya inşa edilmişti, çünkü bu tepeler demirle dolu. Şuradaki buzların altında maden işletmeleri yatıyor. Şuradan oraya bir yol uzanıyor - gezegendeki en iyi yol, çünkü taşınması gereken yük, ağır cevher yüküydü, onlardan daha da fazlasını taşıyabilmek üzere kamyonlar yapıyorduk...”

Bu noktada oğlan tekrar uykuya dalar gibiydi ve Alsi, “Lütfen, Nonni,” dedi.

“Kentimizin inşa edilmesinden ve bizim maden çıkarmaya başlamamızdan önce, demir yapmak için bir merkez yoktu, çeşitli yerlerde sadece küçük miktarlarda yapılıyordu. Bize burada demir aramamızı söyleyen, nelere dikkat edeceğimizi, sonra onu nasıl işleyeceğimizi, başka metallerle nasıl karıştıracacağımızı söyleyen, Kanopus oldu. Yaptığımız bu metallerin hepimizin yaşadığı hayatı değiştireceği bizim için apaçıktı. Kimileri olanlardan hoşlanmadı. Kimileri kentimizi tekrar terk etti ve hayatın değişmediği başka yerlere gitti.”

“Ya sen, senin hoşuna gitti mi?”

“Herhalde hoşuma gitmiş olmalı, çünkü annemle babam gibi metal işçisi olacaktım. Her ikisi de yeni işlem süreçlerini biliyordu. Buzdan hemen önce onlarla birlikte, okyanusa yakın bir kente yolculuk yaptım ve ilk defa farklı bir şeyler gördüm.”

“Sana nasıl geldi peki?” dedi Alsi, onu zorlamak için, çünkü bunları biliyordu.

“İlginç göründü,” dedi, hissetmiş olduğu gençlik öfkesiyle

dopdolu halde, öyle ki hepimiz güldük ve o da güldü, çünkü artık geriye dönüp de baktığında kendine şöyle diyebiliyordu: “Evet, ne kadar *güzeldi*, ne kadar *tatlıydı*. Bizim hayatımızda her şey daha zorluydu. Her gün yeni bir icat ya da keşif oluyordu ve daha önce aklımızın ucundan bile geçmemiş metaller yaratmayı öğreniyorduk. Sanki yepyeni bir şey içimize işlemişti de, yeni şeyler yapmamak, yeni fikirler ortaya atmamak elimizde değildi. O ziyaretten sonra geri döndüğümüne çok memnundum. Ve Kanopus o sıralar tekrar geldi. Gezegenin başka yerlerinde insanların ne kadar farklı yaşadığını görmüştük ve kıyaslayabilecek durumda olduğumuz için Kanopus’a, işlerin başka gezegenlerde nasıl olduğunu sorduk. Ve birdenbire zihinlerimiz yenilikle doldu... Genişlemiştik... Öncekinden çok daha büyüktük... Birbirinden farklı ne kadar çok hayat biçimi olduğunu biliyorduk, türlerin nasıl ortaya çıktığından, geliştiklerinden ve değiştiklerinden ve soylarının tükendiğinden söz ediyorduk...” Burada bir an durdu ve sustu, yüzüne bir karanlık çöktü.

“Nonni, bizim soyumuz tükenmeyecek, Kanopus öyle diyor.”

“Bazılarımız ölmeyecek,” dedi, hissettiği, bildiği bir şeylerin dolaysız açıklaması olarak ve bu içimizi ürpertti. O zaman, en azından biz yaşlılar, Nonni’nin sağ kalmayacağını anladık.

“Şimdi bana öyle geliyor ki, asıl değişim buydu. Gezegenimizdeki hayatın değişeceğini sadece yeni metaller ve türlü türlü makineler yarattığımız için değil, hayır, ilk defa bu şekilde düşündüğümüz için biliyorduk ve sonra da, daha ne kadar çok sayıda değişik yaşama biçimleri olabileceğini düşünmeye başladık ve sonra tabii, nasıl gelişeceğimizi, hangi yöne gideceğimizi seçmek bizim elimizde mi diye merak etmeye başladık... Şimdi bana öyle geliyor ki, ilk defa ortaya çıkan şey, seçim yapma fikriydi... Ve sonra buz geldi!” Ve şiddetle

kahkaha attı, öfkeli bir gülüş, ancak çok genç olanların atabileceği bir kahkaha. Hiddet, içine enerji doldurdu ve sendeleyerek doğruldu ve Alsi ona destek oldu. “Burada oturup ne yapıyoruz? Bakın, hava kararıyor. Bir yere sığınmalıydık.”

Önden giden o oldu, bizler peşinden gittik, onu dikkatle izliyorduk, böylece ayağı kaysa tutabilecektik. Ama takati, sığınacak bir yere ulaşana kadar devam etti. Bu, kendisi için gösterebileceği en son gerçek gayret oldu.

Mavi buzdan geniş bir saçağın altında, kısmen donmuş, molozla kaplı bir set ve onun arkasında da yumuşak topraklı bir mağara bulduk ve en son toprak görüşümüz bize o kadar uzak bir geçmişte kalmış görünüyordu ki, toprağa tutkuyla ve güven bulma ihtiyacıyla dokunduk. Dokunmamızla kokular yükseldi ve bunun guano, yani kuş dışkısı olduğunun farkına vardık ve yukarı baktığımızda, yarasalar gördüğümüzü sandık, ama yarasa yoktu, soğuktan ölmüşlerdi. Ama yine de bu mağarada, ayaklarımızın altında donmamış pislikler oldu halde, bizi rahatsız eden, ha bire omuzlarımızın üstünden geriye dönüp bakmamıza neden olan bir şey vardı.

Kürklerimizi mağara zeminine yaydık ve guanoyu yakıt yerine kullanarak girişte kocaman bir ateş yaktık; alevler yükselip de dumanlar çekilmeye başladığında, mağaranın içlerinde bir kıpırdanma duyduk, sanki bir takım yaratıklar alarga olmuş ve uzağa ve daha derinlere çekiliyormuş gibi. O yerin görece sıcak ortamında hepimiz için uyumak daha kolay olduğu halde tüm geceyi alesta geçirdik. Her birimiz bir nöbet aldık ve bize karşı da birilerinin nöbet tutup bizi gözlediğini hissettik bir takım gözlerin üzerimize dikildiğini hissediyorduk. Bir meşaleye ihtiyacımız vardı. Meşale yapabileceğimiz bir ağaç dalı ya da sopa ya da benzer hiçbir şey yoktu. Gün ışığı mağaranın ancak giriş bölümüne kadar giriyordu. Beşimiz de, birbirine iyice sokulmuş bir grup ha-

linde, mağaranın cesaret edebildiğimiz kadar derinine girdik ve pek uzak olmayan bir yerde canlı varlıklar olduğunun farkındaydık. Canlı bir sıcaklık kütlesi algılıyorduk. Çok sayıda küçük şey mi? Büyük birkaç tane mi? Büyükse, ne? Kayıp zamanlarımızın bitki yiyenleri hayatta kalmış olamazdı.

Küçük kar kemirgenleri, buz kütlelerinin doldurmadığı ne kadar mağara varsa oralarda toplaşıyor muydu? Büyük kuşlar mağaralarda mı yuva kuruyordu? Aklımıza bile gelmemiş başka türden bir kuş ya da hayvan mı vardı?

O yaratıkları geride bırakırken birilerini kaybetme duygusu, hatta acısı duyduk: Bunun nedeni elbette ki, kendimizi onlarla özdeşleştirmemizdi. Bu halimizle içimize dönmüşken, hayatlarımız gittikçe küçülüp daralırken, kendimizi onlarla özdeşleştirmemek elde miydi? Her neyseler, buzla kaplanacak bir mağarada hayatta kalmış bu zavallı hayvanların acısını içimizde duyuyorduk.

Kutba doğru yol aldık, ama Nonni'nin kolu kötü olduğundan daha yavaş ilerledik. Kayan arabaları itmeye yardım edemiyordu, onun işini Alsi üstlendi. Ve sonra, ilerlemeye çabalayıp dururken, zaman duygumuzu, mesafe duygumuzu kaybettik; gözlerimiz yanıyor, yüzlerimizin açıkta kalan kısmındaki deri acıyor ve bedenlerimizin kemikleri doğanın rahat ve zarif hareket etmek üzere yarattığı ince, narin kemiklerimiz bile isyan ediyordu. Üstümüze fırtınalar indi ve inleyen, asla kesilmeyen rüzgârlarla kuşatıldık, öyle ki havanın şiddetli bir hareketle çığlıklar atmasının normal durum olduğuna ve sessizliğin ya da esinti ya da meltemlerin yumuşak kımıltısının bizim sırf aklımızı yüz yüze olduğumuz dehşetten korumak için hayal ettiğimiz şeyler olduğuna inanır hale geldik. Ve sonra, fırtınalar durduğunda ve taze öbeklenmiş karların ilerleme mücadelemizi önlediğini gördüğümüzde ve kar kütleleri başımızın üstünden geriye uçuşurken, dünyada

kapladığımız hacim titreyen bedenlerimizden ibaret kalacak kadar büzüldü, öyle ki, biz hareket ederken duvarları bizi sıkıştıran ve bizimle birlikte hareket beyaz bir odanın içinde gibiydik. Ve gökler yükselip açıldığında ve biz, yüksek buzlu zirvelerle çevrili yüksek bir vadinin içinde ilerlediğimizde, birbirine sokulmuş birkaç küçük benlikten, kendi içimizden başka hiçbir hayat belirtisi yoktu. Ve çadırımızı sert buzların üzerine kurmayı yine başaramadık. Üzerimize gece indi ve o yerin şaşırtıcılığından, baş döndürücülüğünden ve dehşetinden dolayı uyumadık. Tepemizde simsiyah bir gök, birkaç tane parlak yıldız. Rüzgâr yok, bulut yok, yalnız sessizlik. Orada titreyerek büzüldük ve yukarıya, bir o parlak yıldız, bir şu parlak yıldız baktık, hangisinin Rohanda'nın, o verimli gezegenin güneşi olduğunu ya da orasının öyle mi olduğunu sorduk kendimize; ve Kanopus'un yüksek bir evrim düzeyine ilerletmekte olduğu o ırk hakkında konuştuk ve hayallerimizde her türlü cesareti ve kudreti ve iyiliği taşıyan o insanların bizi nasıl karşılayacaklarını, bizim kendimizi evimizde hissetmemizi sağlayacaklarını merak ettik... Ve iki ırkımızın, Kanopus'un o yetiştirmeleri ve yine Kanopus'un çocukları, yarattıkları olan bizlerin, nasıl birlikte çalışacaklarından, birlikte yaşayacaklarından ve daha da güçlenip daha da iyi hale geleceklerinden söz ettik. Ve biz, yaşlı olan üçümüz, iki gencin dopdolu beklentilerinin ve özlemlerinin farkındaydık ve devri geçmekte olan bir neslin, himayesi altındakiler için hissetmek zorunda olduğu o sıcak, koruyucu sevgiyi hissettik.

O uzun gece ne kadar durgundu ve ne kadar güzel! Sessizlik öylesine derindi ki, yıldızların küçücük billurumsu fısıltısını duyabiliyorduk. Ve şafaktan hemen önce, soğuk öyle yoğunlaşmıştı ki, kalın ve tüylü kürklerimiz sanki kırıntılanıp gitmiş, bizi çırılçıplak bırakmıştı, bizi kuşatan, pırıltılı yük-

sek zirvelerden bir tanesi, buzun amansız gücü zirveyi içinden patlattığında, şiddetli bir çatırtı sesi çıkardı ve bu sese başka bir zirve karşılık verdi ve bir anda tüm dağlar soğuktan bağırır, böğürür ve isyan eder olmuştu. Ve sonra, tekrar sessizlik oldu ve yıldızlar davetkâr bir şekilde parıldadı. O gecedен sağ çıkacağımıza inanmıyorduk ve her şeyin parlamasına neden olan ve gözlerimizi acıtan ilk ışıkla birlikte Nonni'ye bakıp yavaş ve ağırlaşmış olduğunu gördük ve kürk parçalarını yüzünün etrafından çekip açtık, hangi durumda olduğunu görmek istedik: Ve teni ince ve sarıydı ve kemiklerine yapışmıştı ve kara gözlerinin içinden cevap gelmiyordu. Kutuptan daha epey uzaktaydık. Buranın yakınlarında bir mağara bulunduğunu hatırladım, onu oraya taşıdık. O kadar hafifti ki, kollarımda bir çocuk gibi yatıyordu. Mağaranın girişi küçüktü, karlar arasında bir delik; ve orada, hiç guano yoktu. Zemin toprak ile don karışımı bir griydi ve mağaranın içlerinden bizi seyreden hayvanlar algılamadık. Bir münzevinin ya da keşişin -öyle tahmin ettik- barınağından kalma saman balyaları bulduk ve bunlarla küçük bir ateş yaktık. Ama Nonni'yi kurtarmaya yetecek kadar sıcaklık yoktu ve Nonni öldü. Ve onu gömemezdik, çünkü zemin fazla sertti. Onu orada, kalın kürklerinin içinde bıraktık ve dördümüz, bir sonraki kurbanın hangimiz olacağını merak ederek, yararsız ve hatta belki canice olduğunu düşündüğümüz yolculuğumuza devam ettik ve sonunda ileride, yüksek ve siyah, kulemsi bir şey gördük. Kanopus'un kutup noktasına dikmemizi istemiş olduğu sütundu bu. Ama hatırladığımız kadar yüksek değildi, çünkü buzlar yarısından daha yükseğine varıyordu. Sütunlar kutuplardaydı, çünkü Kanopus'un uzay gemileri inmek üzere geldikleri zaman, bunları işaret olarak yararlı buluyordu. Burada, dünyamızın tepesinde, güneş bize, yolculuğumuz boyunca geçtiğimiz yerlerden daha

sıcakmış gibi geldi. Gezegenimizin ekseni üzerinde çok hafif bir eğim yaptığını ve bunun iyi zamanlarımızda hiçbir fark yapmaya yetmediğini söylediğimi belki hatırlayacaksınız; ama şimdi, belki de böylesi aşırı iklim koşullarında bulunduğumuz için, bu küçük eğim, diğer kutbun güneşe daha yakın durma sırası geldiği zaman, adına yaz denebilecek kadar bir etki yaratıyor mu diye merak ettik. Eh, bunun gerçekten öyle olduğu ortaya çıktı: Sıcaklıktaki küçük bir artışın tahıllar yetiştirmeyi ve birkaç sebze büyütmeyi mümkün kılacağı kadar kısacık bir iklimsel mevsim vardı. Ama bizim durumumuzu değiştirmeye yetecek bir yaz mümkün değildi.

Etrafımızda, üstünde kaymadan durmakta güçlük çektiğimiz cam gibi buzdan başka bir şeyin bulunmadığı, gezegenin tepesindeki bu noktada, belki şu beyaz kar yaratıkları hariç, ki onlar da bu kadar yukarılarda, bu enlemlerde yaşamıyordu -burada hiçbir şey yaşamıyordu- gıda kaynağı olarak yararlanılabilecek hiçbir şey bulamadığımızı kabul etmek zorundaydık. Ve kendi küçük canlılığımız, ağır ve soğuktan karışmış düşüncelerimiz buraya ters düşüyor gibi geldi bize, hatta âdetâ, yalnızca buzun sessizliklerini, fırtınaların iniltilerini emretmiş olan doğayla bir zıtlasma gibi görünüyordu.

Dönüş yolunda kız hastalandı ve onu arabalardan birinin üstünde çekmemiz gerekti - şimdi arabada ona yer vardı, artık kurutulmuş etlerimizin neredeyse hepsini yemiştik. Tepede beyaz kanatlarıyla büyük kuşların gölgeleri arasında küçük hayvanların kıpırtılarının görüldüğü vadilere vardığımızda, birkaçını yakaladık. Kolay oldu, çünkü bizi, bizden korkacak kadar bilmiyorlardı. Güven dolu küçük yaratıklardı, yatağında yarı bilinçsiz yatan kıza sokuldular, kız ilk defa, arkadaşı Nonni'nin ölümüne ağladı.

Dönüş yolculuğumuz hakkında, dehşet verici olduğundan başka şey söylemeye gerek yok ve ayağımızı sürükleyerek

attığımız acı dolu her adım bize, tartmaya donanımlı olmadığımız tehlikelerle boy ölçüşmeye kalkışmamızın ne kadar budalaca olduğunu anlatıyordu. Nihayet siyah duvarımızı görmeyi beklediğimiz yere vardığımızda, onu göremedik. Parıldayan, göz kamaştıran, gözü kör eden bir sabahtı, gece öyle bir kar yağmıştı ki, boğulacağız sanmıştık. Gözlerimiz kamaştırıcı ışığa karşı yarı kapalı halde tökezleyerek ilerlerken, az daha bir uçurumdan -duvarımız- aşağıya atıyorduk adımımızı; tepesine kadar yürümüştük, çünkü buz ve kar her yeri doldurmuştu. Orada durup aşağıya baktığımızda, soğuk taraftan esen karların duvar diplerinde yığınaklar yaptığını gördük. Yığınaklar yüksek değildi, ama toprağı epey bir örtmeye yetecek kadardı.

Büyük bir dikkatle, tehlikeli ölçüde kaygan basamaklardan güvenli topraklara indik. Alsi kısa zamanda toparlandı ve arabasını paylaşmış olan küçük yaratıkları hayvan yaratıcılarına götürdü ve epey deneme yapıldıktan sonra, nihayet likenler ve tundraların bodur çalılıklarından yedikleri keşfedildi. Ama donmuş suyun vahşi diyarındayken neyle yaşamışlardı? Sonunda, mağaralarda saman ya da yaprak stokları bulunması gerektiği ya da belki de bir tür bitki örtüsünün yetiştiği sonucuna varıldı. Bu yaratıkları gıda kaynağı olarak yetiştirdik; ama sorunumuz nihayetinde, hayvanları beslemeye yetecek kadar bitki yetiştirememekti. Böylesi cılız ve kuru bir bitki örtüsünde üreyebildiğini düşündüğümüz büyük sürüler artık vadilerden yamaçlara ve hatta dağlara kadar durmaksızın dolaşıp yiyecek arıyorlardı. Eğer soğuk engel duvarımızın üstünden sürünerek geçecek idiyse, o zaman otlarımızın ve çalı çırpımızın eriyip gitmesini beklemeliydik - ve onlarla birlikte sürülerin de.

İşte karşı karşıya bulunduğumuz bu baskı, temsilcilerimiz içerisinde biraz daha ılımlı olanların göl konusunu tekrar dü-

şünmesine yol açtı. Yani okyanusumuzu. Bu bir tören haline getirildi. Etraftaki vadilerin bütün nüfusu ve gezegenimizin dört bir yanından heyetler, okyanusumuzun kıyıları boyunca dizildi. Kasvetli, gri bir sabahtı ve kalabalıklar da sessiz ve griydi. Sulara bakan alçak tepelerin üzerinde durduğumuz noktadan, uzak kıyılar boyunca yığılmış grimsi kahverengi bir insan kalabalığı görebiliyorduk. Biz temsilciler, duvara en yakın taraftaki kıyıdaydık ve uzaklarda, suların öteki yakasındaki dağların üstünde, âdetâ gülümser gibi görünen açık grimsi mavi bir gökyüzünü görebiliyorduk. Tehdit altındaki halklar, yüreğin hafif olduğu zamanlarda hiç algılamayacakları sessizlikler bilir. Etrafımdaki insanlar başlarını sağa sola çevirip diğerlerinin yüzüne bakıyordu; hepimiz sessizdik ya da ancak çok alçak sesle konuşuyorduk ve bu derin dikkatin nedeni geldi aklıma, hepimiz *dinliyorduk*. Yapmamız gereken her şey zahmetli ve nefret edilesiydi, gündelik hayatlarımızın en küçük ve en sıradan ve sık tekrarlanan şeyleriyle bile barışık değildik, ağır paltolarımızı giymekle de barışık değildik, erzak stokumuzu oluşturan yağlı etin hazırlanmasıyla da; her an bir yerlerden içeri sızabilecek soğuk, iliklerimize, kilin suyu çekmesi gibi işleyen ağır bir soğukun tehdidi altındaki uykularımızda rahat değildik; hatta bir elimizi uzatırken ya da gülümserken bile rahat değildik, çünkü bedenlerimiz ve yüzlerimiz daima, yapmamız gereken, ifade etmemiz gerekenler karşısında fazla hafif, fazla kırılgan görünüyordu. İçgüdüsel ve bu nedenle neşe dolu ya da basit bir zevk sayılabilecek hiçbir şey kalmamıştı içimizde. Çevremize olduğu kadar kendimize de yabancıydık. Ve bu yüzden de gruplar ve hatta koca kalabalıklar, kolayca ve sıkça, suskunluklara gömülüyordu. Sanki bu duyu, işitme, ihtiyaç duyduğumuz ve eksik olan diğer duyularımızın yokluğunda görevi koşulmaktaydı. *Dinliyorduk* her birimizin gözlerinde da-

ima, bir takım haberler ya da mesaj ya da bilgiler duymayı bekler gibi bir bakış olurdu.

Biz temsilcilerden birkaçı çıkıp, bu vesileyi, gölümüzün yararlılığı ve üretkenliğe adanışını, şimdiki zamanın kasvetini geçmişle kıyaslayan bir şarkılar ve maniler töreni yapmamız gerektiğini söylediler. Kıyaslanacak geçmiş o kadar yakındı ki, gölümüzün yaprakların yeşil ve sarıları arasında mavi ve parlak olduğu zamanı bir tek küçük çocuklar hatırlamıyordu. Resmi bir anı ritüeline ne gerek vardı? Işıldayan su parçamız maviydi ve yeşildi ve üzerinde küçük beyaz dalgacıklar olurdu. Büyüleyici ve akıl almaz renklerdeki kıyıları boyunca kahverengi kayalar suya atlama yerleri oluştururdu... Sürekli boz ve gri ve kir renginde yaşayınca, sıcacık ve verimli bir ülkenin renk çeşitliliği olağanüstü, neredeyse imkânsız görünmeye başlar. Biz gerçekten de burada durup, şu felakete uğramış gezegenin insanları olan bizler, göğü yansıtan sulara dalış yapan ve yüzen canlı kahverengi bedenleri seyretmiş miydik? Bu yumuşak karanlık suların yıldızlarla tıklım tıklım görüldüğü sıcak gecelerde bu kıyıların etrafında dans edip şarkılar söylemiş miydik? *Yapmış* mıydık? Evet, yapmış olduğumuzu biliyorduk ve küçük çocuklarımıza bütün bunlardan söz ediyorduk... Ve gözleri, yüzlerimize şaşkınlıkla bakıyor, hepsine inandıklarını söylüyorlardı, tıpkı Kanopus tarafından bize tekrarlamamız için verilmiş efsanelere inandıkları gibi. Çünkü Kanopus biz temsilcilere, insanlarımızın zihinlerini gezegenler arasında bir gezegen olarak rolümüzü kavramaya hazırlayacak türden ve Kanopus'tan nasıl şefkat gördüğümüze, nasıl beslendiğimize ve gözetildiğimize ilişkin binden fazla öykü anlatmıştı. Bizzat ben, küçük bir çocukken, o zamanın temsilcileri tarafından ılık bir gece başka çocuklarla birlikte bir yamaca götürüldüğümü ve ufka yakın belirli bir parlak yıldızın, Kanopus, bizi yetiştiren ve besleyen yıl-

dız, diye gösterildiğini hatırlıyorum. Bütün bunları içime sindirmek için kendi aklımla nasıl boğuştuğumu hatırlıyorum, etrafımdaki otların hışırtısını, ana babamın ellerinin bildik sıcaklığını, tenlerinin hoş kokusunu, şu düşünceyle bağdaştırdığımı: Yukarıdaki o ısıldayan şey, şu küçük ısıltı, bir dünya, bizimki gibi, bizim şu gezegenimiz gibi ve o yıldıza baktığım zaman, oranın bir dünya olduğunu ve benim yaratıcım olduğunu hatırlamak zorundayım.

Kısmen anladığımı, kısmen kabullendiğimi iyi hatırlıyorum. Ve efsanelerin ve öykülerin zihnime işleyişini ve zihnimi besleyişini ve içimde, irademle girebildiğim, kendimi yenileyebildiğim ve kendimi enginlikle ve bütünlükle besleyebildiğim bir yer yarattığını. Ama kolay olmamıştı, Kanopus tarafından (güçlkle de olsa bildiğim gibi) sürekli gözetilen o ağır değişim.

O soğuk günde gri suların ötesine bakarken görevimiz, bu kutsallığın, içerisinde yüzüp oynamış olduğumuz, ama asla kutsallığını ihlâl etmediğimiz bu dokunulmamış mucizevi yerin artık, nasıl vaktiyle neredeyse tüm gezegeni işlediysek, öyle işleneceğini birbirimizden duymak ve anlamaktı. Tıpkı kutbun çevresinde, güneşimizin verimli ışığına doğru -hafifçe, sadece çok hafif- itilen o küçük yöreyi, hâlâ tarım için işlediğimiz gibi. Evet o hafif, neredeyse algılanamaz “yaz”ımızdan yararlanıyorduk. “Okyanus”umuzdan da içindeki yaratıkları hasat edecektik, ama büyük bir özenle, çünkü bizler çoktuk ve onlar dilediğimizce alabileceğimiz kadar çok değildi.

Gölün Bakımının Temsilcileri, onun Rivalin adı verilen bekçileri, sessiz kalabalığın içinden öne çıktılar ve artık çok sınırlı olan bitki kaynaklarımızla -elimizden geldiği kadar likenlerden ve tahıl saplarından yapılma bir takım çelenklerle süslenmiş ve coşku verici hale getirilmiş bir kayığa bindiler ve dondurucu kıyılarımızdan bir parça açıldılar ve orada gü-

verte üstünde, yeni aletleri herkesin görmesi için kaldırarak durdular. Bunlar bir takım ağlar, üstünde çengeller bulunan türlü türlü ipler ve mızrak ve zıpkınlardı. Sonuncusunun nedeni, gölümüzün ortasında dipte canavarlar bulunduğu hakkında öyküler anlatılmasıydı. Kimi zaman insanlar boğulmuştu, gerçi fazla olmamıştı bu ve denmişti ki, onlar hiç kimse- nin görmediği ve hiçbir zaman var olmamış olan -ya da en azından onları asla görmedik- o büyük yaratıklar tarafından gölün derinliklerine çekilmişti.

Temsilciler yeni silahları başlarının üstüne kaldırıp bize göstermek üzere sağa sola çevirdiği sırada bir şey oldu. Kalabalıklardan bir böğürtü ya da çığlık yükseldi ve içlerimizden çıkmış olan bu ses, hepimizi korkuttu. Bağırarak yakınma anları oldu. Ne için? Gerekliliğimiz bize, daha önce bizim için kutsal olanı ihlâl ettirdiği için mi? İnsanlarımızdan bu vahşi böğürtünün yükseldiği tek kıyı bizimki değildi. Gölün tüm kenarları boyunca insanlar kayıklar içinde, su yaratıklarını yakalamaya yönelik o aletlerle suya açılmıştı ve kıyıların her birinden bu iç sızlatan ağıt gelmişti.

Ve o kısa yakınma anı geride kaldığında, tekrar sessizlik oldu, o derin, dinleyiş sessizliği.

İnsanların bir kısmı, sudan çıkarılan ilk yaratıkları görmek için bekliyordu. Bunları elbette orada yüzerken pek çok kere görmüştük. Yaratıkların çevrelerinin biçimini aldıkları, içinde yaşadıkları ortamın görünür haritaları ya da çizelgeleri oldukları düşüncesi için ilk ilhamı, onları, kanatları olmayan birer kuşu andıran -gerçi bazıları kırılğan ve küçük kanatlar kullanıyor görünüyordu- o dar ve çevik su yaratıklarını gözlerken almıştık. Kuşlar, gerek yeni zamanımızın münzevi ve bireyci olanları, gerek eski zamanın cıvıltılı sürüleri, bizim için havanın akımlarını görünür kılıyordu. Ve bu su hayvanları, gerek tek başına dolaşanları -görünüşe bakılırsa bunlar

her zaman daha büyük olanlarıydı- gerek öbekler ya da kalabalıklar ya da sürüler halinde hareket eden ve kıpırdayan ve kaçıışanları, tıpkı havanın hareketlerini göremediğimiz gibi göremediğimiz, sıvının akımlarını görünür bir şekilde ifade ediyorlardı. Hava ve suyun akışı, dönüşleri, ilerleyişı ve sarmalları bizim için, o ortamın yaratıklarını seyrettiğimizde görünür hale geliyordu.

Ama insanların çoğu eve döndü. Biz temsilciler bir yükseltinin üzerinde durduk ve bu zavallı insanların, himayemiz altındakilerin, çabucak, âdetâ kaçamak bir şekilde, sanki seyretilmekten, hatta eleştirilmekten korkarcasına, barınaklarına gidişini seyrettik. Ne için eleştirileceklerdi? Büyük sıkıntı zamanlarında ne yazık ki, halkların suçluluk duyduğu doğrudur. Hangi suçtan dolayı? Ah, ama böylesine rasyonel, böylesine serinkanlı sorgulamanın ne yararı vardır ki; doğanın ani, ihtimal dışı, beklenmedik acılarıyla yüz yüze kaldığımızda! Halklarımız, sanki cezalandırıldıklarını hissediyordu... Oysa bir suç işlememişlerdi... Ama hissettikleri yine de buydu. Bunu görmek için onlara bakmamız yeterliydi - dolaşırken ve dururken onay ya da güven alabilmek için nasıl da birbirlerinin yüzünü araştırıyorlardı. Durduklarında, sanki üzerlerinde görünmez bir yük vardı, omuzlarını kamburlaştırmalarına neden oluyordu ve başlarını tutuş şekillerine, çilekeş bir görünüm kazandırıyorlardı. Birbirlerine sokuluyorlardı ve sanki pusuda düşmanlar varmış gibi etraflarına bakınarak yürüyorlardı. Oysa bizim hiçbir zaman düşmanımız olmamıştı. Hatta yakın zamana kadar, adi suç ya da suçlular bile görmemiştik. Bu insanlar, daha bu kadar kısa zaman öncesinde neşeli ve kıvrak ve içlerinden geldiği gibi davranan, birbirlerine ve içinde ve üstünde yaşadıkları toprağa güvenen bu talihli ve mutlu insanlar -bunlar şimdi, her jestlerinde ya da hareketlerinde, ellerinde olmadan sadece korkuyu değil, bir yanlışı da ifade ediyorlardı- ve bu,

benliklerinin derinliklerinde bir yanıltı.

Buna nasıl şifa bulacağımızı tartışmıştık: Onlara seslenmeli, konuşmalı, açıklamalı, onlarla tartışmalı, *akıl yürütmeli* miydik... Neden sizler, cesur ve duyarlı halkımız, bildiğimiz her şeyi böylesine korkunç bir şekilde değiştirmiş olan bu zor günlerle bu kadar iyi ve böylesine cesaretle başa çıkan insanlarımız - *sizler neden sanki büyük bir suçtan dolayı nedamet getirmeye mahkum edilmiş gibi bakıyorsunuz? Hiçbir suç işlenmedi! Hatalı değilsiniz! Lütfen, zaten yeterince kötü olan durumu kendiniz ve birbiriniz için daha da kötüleştirmeyin. Lütfen, sanki her an bir yargıç tarafından cezaya hükmedilmesini bekliyormuşsunuz gibi görünen bu yeni duruşunuzun ya da tutumunuzun sizi nasıl zayıflatacağını, hepimizin içini, en derin varlığımızı kemireceğini, düşünün...*

Böyleydi, aklın sesi. Kullanmayı düşündüğümüz şekliyle. Ama kullanmadık. Akıl, akıldışının kaynaklarına ulaşamaz, ona şifa veremez, onu iyileştiremez. Hayır, insanlarımızın içinde işleyen süreç, bizlerin, temsilcilerin, nedenine ve kaynağına erişebileceğinden çok daha derindi. Ve elbette bizlerin de içinde işliyordu bu, çünkü biz de onlardandık ve içlerindeydik. Bu yüzden, gereklilik nedeniyle de, insanlarımızda kolaylıkla görebildiğimiz düzeyde olmasa bile belki de daha derinlemesine ve yoksa daha da kötü bir şekilde mi? Bizler de etkilenmiştik. Nasıl bilebilirdik? Kendi akıllarımızın içinde olup bitenler yüzünden yargılarımızdan şüphe etmemiz gerekirken, yapılması ve söylenmesi gerekenleri nasıl doğru bir şekilde seçebilirdik?

Herkesin gece gündüz yaşamak zorunda oldukları karşısında ağır basacak kadar güçlü olabilecek sözler akıl edebilir miydik? Onlar şunu bilirken: Bizim bilmediğimiz olaylar nedeniyle, yıldızların (Kanopus'un kullandığı ifadeye göre kozmik güçlerin, gerçi bu kelimelerin bizim şaşkınlığımızı azalt-

maya faydası olmuyordu) belirli hareketleri yüzünden ana gezegenimiz, sevgili 8. Gezegen'imiz, solmakta ve ölmekteydi. Yapabileceğimiz ya da düşünebileceğimiz ya da söyleyebileceğimiz hiçbir şey bu temel gerçeği değiştiremezdi ve hepimiz olabildiği kadar bu gerçekle birlikte yaşamak, aklımızın almadığı tehlikelerle yüz yüze kalmak zorundaydık. Ama gelecekte, uzak bir gelecekte ya da, belki de yakın bir zamanda, çünkü ne kadar beklememiz gerektiğini bilmiyorduk, Kanopus gelecek ve hepimizi Rohanda'ya götürecekti, o verimli Rohanda'ya, ılıman ve dost Rohanda'ya.

Biz temsilciler, toplantı yerimize gittik ve günün geri kalanı boyunca orada bir arada oturduk. Çoğunlukla sessizce oturduk. Bir zamanlar açık havada, bir yamaçta ya da geceleyin yıldızların altında toplanırdık. Şimdi birbirimize sokularak, paltolarımız üstümüzde, alçak bir tavanın altında oturyorduk. Çok soğuktu. Artık ateşi ısınmak için kullanmıyorduk: Her türlü bitkisel madde ya da gübre ya da likenler ve hatta yavaşça yakılabilen toprak bile, artık hayvanlar için potansiyel yem olarak düşünülmeliydi. Büyük sürülerin, yeterince yiyecek arayışlarında yarı bitkisel maddeden oluşan bu toprağı eşeleyip yediklerini gözlemlemiştik, gerçi hoşlarına gitmediği için sıklıkla tekrar tükürüyorlardı. Ama sonra onu yeniden ağızlarına alıyorlardı.

Gölün kıyıları boyunca dolaşıp gıda yakalamanın yeni yöntemlerini gösteren temsilciler geri gelip bizimle birlikte oturduğunda, bu yeni kaynağı en iyi nasıl kullanacağımızı tartıştık.

Burada sadece, göldeki gıdanın, kötü talihimizi biraz olsun hafifletmekle birlikte, fazla olmadığını, yeterli olmadığını belirtmek istiyorum. Nüfusumuz, milyonlarca olduklarını bildiğimiz bazı gezegenlerinkine kıyasla büyük olarak adlandırılmasa da, mutedil büyüklükteki bir gölden uzun süre bo-

yunca beslenebilecek kadar küçük de değildi. Ve bu gıdaya büyük değer versek de, keyif aldığımız söylenemezdi. Eski diyetimizin sebzelerini ve meyvelerini ve tahıllarını nasıl öz-lüyorduk, nasıl açlığını çekiyorduk... Artık tüm gıdamız hay-vanlardı, bunun tek istisnası, kayalardan kazıdığımız likenler-di. Bu yüzden hantallaşıyorduk, şişmanlıyorduk ve yağlı, ağır bir görünüm alıyorduk, öyle ki, vaktiyle nasıl olduğumuzu hatırlamak zorlaşmıştı. Hatta derilerimiz bile soluyor, her ye-re hakim, her yerde gördüğümüz griye dönüşüyordu: Gri, gri, gri. Gri gökler, gri ya da kahverengimsi toprak, kayaları kap-layan grimtırak yeşil, grimtırak boz sürüler ve tepemizdeki koca kuşlar gri-kahve... Gerçi, artık onu pençesine almış olan don yüzünden grileşmiş olan duvarın üzerinden süzülüp gel-dikleri zaman gittikçe daha fazlası, artık beyazdı... Engel du-varımızın ötesinden gelen açık beyaz, tüylü, süzülen kuşlar.

O duvara baktığımızda, buzun aşağılara yaptığı baskıyı ve duvarın tepesinden taşıdığını görebiliyorduk. Duvarımızdan kir-li grimtırak bir beyaz saçak sarkıyordu: Bir buzulun ucu. Eğer duvar yenik düşerse, o zaman, kalın kürk yığınlarının altında birbirimize sokulduğumuz geceler boyunca bizi ılık çalan rüzgârları ve fırtınalarıyla uyanık tutan, yukarılardaki o sonu gelmez kışın buzu ve karları ile, bizim aramızda dura-bilecek ne olabilirdi ki? Ama duvar yenik düşemezdi. Müm-kün değildi... Onu Kanopus öngörmüştü, Kanopus emretmişti. Bu yüzden dayanacaktı...

Ama Kanopus neredeydi?

Eğer insanlarımızın korunacağı şekilde, zamanında kurtarı-lacak idiysek, o zaman bu süre geride kalmıştı bile.

Yeni suçların ve şiddet türlerinin bizi etkilediğini söyle-miştim. Kurbanların sayısı çok fazla değildi, ama her suç bize bir canavarlık ve iğrençlik gibi geliyordu, çünkü daha önce böyle şeylerle hiç karşılaşmamıştık.

İnsanları böylesine çeşitli ve içten içe etkilediği zaman, bu felaket işinde keder ya da kendini suçlama oranını iyi ve doğru bir şekilde ayarlamak kolay değil. Tek tük cinayetlerin ya da patlak veren bir yağma olayının bizi, ani bir kar fırtınası yüzünden yirmi kişi öldüğü zamankinden daha fazla huzursuz etmesi ve hiddetlendirmesi akılcı değildi. Doğanın bize karşı gaddar davrandığı bu yeni zamandan önce hiç şiddet ya da terör eylemleri olmadığı halde, kendimizi şiddetten sorumlu hissetmemizden dolayı mıydı? Bu şekilde bakıldığında, genel kötü gidişatın bir parçası olduğu apaçık olan bu öldürmeler için hiç kimse suçlanamazdı. Vaktiyle her ölüm kamusal ve eşsiz bir kederdi. Birbirimizi tanırdık. Tanıdık olmayan bir yüz, ismi bilinmese bile, mümkün değildi.

Ama değişim epey öncesinde başlamıştı: Nonni soğukta öldüğünde, fazla acı çekmedik. Kendimiz de fazlasıyla üşümüş ve tehdit altında kalmıştık. Alsi onun için yas tuttu, ama vaktiyle tutacağı şekilde değil. Hayır, ölümün niteliği yeniydi ve bu, bizi utandıran bir nitelikti. Vaktiyle olduğu kadar ilgili değildik... Gerçek buydu. Soğuk yüzünden yüreklerimiz üşüdüğünden, kanımız yavaşladığından mıydı, bu yüzden mi daha az seviyor, birbirimize daha az ilgi gösteriyorduk? Bir çocuk ölüyordu ve hepimiz biliyorduk ki, gizli-den gizliye belki de şöyle düşünüyorduk: İyi oldu; kimbilir hangi korkunç şeylerden kurtuldu! Hemen hemen kesinlikle, biz hayatta kalanlardan daha talihli! Ve biliyorduk ki, şunu düşünüyorduk: Beslenecek bir gırtlak eksildi. Ve: Çocuklar hiç doğmasa, bu korkunç zamanda hiç doğmasalar daha iyiydi. Ve, belirtmiş olduğum gibi, bir tür, en özel, özgün vasfı, doğum yapma, bir mirası devretme vasfı hakkında böyle düşünmeye başladıysa, gerçekten de kötüye gitmektedir. Eğer bizler geleceğin kanalları değilsek, bu gelecek bizim olduğumuzdan daha iyi olmayacaksa, var olandan daha

iyi olmayacaksa, o zaman biz neyiz?

Vaktiyle ne olduğumuzu bilirdik: Ve, başka bir vadide ayaklanma haberi geldiğinde, gıda uğruna, belki de görünür bir nedeni bile olmayan ayaklanmalar, o zaman ürkütücü gökyüzüne başımızı kaldırıp bakar ve şunu düşünürdük: *Kanopus, ne zaman geliyor sun, bize vaadini ne zaman yerine getiriyorsun?*

Sonra, Kanopus geldi, ama bizim beklediğimiz gibi değil. Kocaman bir uzay gemisi filosu sıcak kutup tarafından süzülerek geldi ve tundralarımıza indi; ve âdetâ bir Kanopus ordusu, gemilerden malzeme boşalttı. İlk önceleri, bunların ne olduklarını anlamadık, çünkü onca zamandır hiç görmediğimiz gıdaların sevincini yaşıyorduk her türlü kurutulmuş ve muhafaza edilmiş meyve ve sebze. Ama malzemenin çoğu, bükülebilir türden bir maddeyle dolu konteyner dağlarıydı ve Kanopuslular, bunların barınaklarımızı izole etmek için olduğunu söyledi.

Başka bir mesaj getirmemişler miydi? Mesela, Johor'dan bir haber yok muydu? Bize nihai kurtuluşumuzın zamanı bildirilmeyecek miydi?

Hayır, bu türden hiçbir şey yoktu. Uzay filosuna bu malzemeleri getirmeleri emredilmişti ve yaptıkları da buydu. Ve ardından, araçlar tekrar göklere yükseldi ve kayboldu.

Evlerimizi kaplamak için gelen malzemeler bizim için yeniydi. Kolay işlenebilen çok kalın, yumuşak bir malzemeydi ve yapmamız gereken, bunlardan barınaklarımız için kabuklar ve şapkalar ve paltolar yapmaktır. Bu malzeme o kadar hafifti ki, birkaç kişi kolayca bu kabukları kesip bitiştirebiliyor ve sonra da kaldırıp binaların üstüne yerleştirebiliyordu. Bu kabukların her birinde pencere boşlukları bıraksak mı diye tartıştık, sonra bunu yapmamaya karar verdik. Havalandırma konusunda kapılarımızı açıp kapatmaya bağımlı olacaktık.

Evlerimizin içinde artık, mümkün oldukça içyağı emdirilmiş liken topraklarından elde ettiğimiz elektrikle loş bir şekilde aydınlatılan bir karanlıkta toplaşıyorduk. Dünyamız karanlık, karanlık, karanlıktı ve tepemizdeki gökler daha da kalınlaştıkça ve daha da grileştikçe daha da karanlık hale geliyordu. Bedenlerimizin birbirine yaptığı basınçla bir parça ısınan boğuk bir karanlığın içinde uyanıyor ve küçük ışık kandillerimizi yakıyor ya da en cılızından bir parça elektrik kullanıyorduk; ve sadece, kimi zaman küçük bir mavi gök parçasının görülebildiği, aşağı kutbun yakınlarında bir parça aydınlık ve ışık emaresinin görüldüğü bir dünyaya çıkıyorduk. Gri duvarın üzerinden kar yüklü rüzgârlar hücum ediyordu. Artık duvarın bize ait tarafında karlar uçuşuyor ve duman gibi tütüyordu ve kar fırtınaları olağandı. Ve çığlık çığlığa rüzgârların her atağı, bizi toprağın daha derinlerine sürüyor gibiydi. Tüm binalarımız o izolasyon maddesiyle kaplanmış değildi. Kentlerimizin bazılarında beş, hatta altı işlev katmanını bulunan binalarımız vardı. (Elbette bunun, binaların kayalıklar ve dağlar kadar yüksek olabildiği gezegenlerde yaşayanlarınız için etkileyici olmaktan uzak olacağının farkındayım. O tür binaları kendim de gördüm.) Bunlar bizim için, üstlerini kaplayamayacağımız kadar yüksekti. Bazı dayanıklı insanlar bunlarda kalmayı tercih etmişti, ama her fırtına, katmanları peş peşe boşaltıyordu, olsa olsa zemin katta ya da onun bir üstündeki katta birileri kalıyordu. Ve korunmasız yüksek barınaklarından ve iş yerlerinden sürülenler daha alt katmanlara yığılıyor, daha sonra da oradaki yığılmanın baskısıyla, diğerlerinden biraz daha geniş yeri bulunan aile ya da gruplara ya da klanlara katılmaya zorlanıyordu. Böylece aşırı kalabalıklaşmaya... Gerginliklere... Herkesin ruh halinin ve mizacının sürekli kötüleşmesine daha da katkıda bulunuyorlardı. Kötüleşme hızlıydı: Yaşama yerlerimizin üstüne kalın

örtüler koymak hepimizi yeni bir patlamaya hazır durumun zirvesine taşımış görünüyordu. Bunun belirtileri dört bir yandan geliyordu.

“Gezegeenin öteki yanında çatışmalar olmuş.”

“Çatışma mı? Ölen olmuş mu?”

“Çok sayıda. Pek çok.”

“Pek çok insan ölmüş mü? neden aynı anda bu kadar çok kavga patlak verdi?”

“İnsanlar gruplar halinde dövüşüyordu, anlarsın ya.”

“Birbirlerine karşı mı dövüşüyorlardı? Gruplar mı?”

“Evet, gruplar, bir köyün insanları, bir diğeriyle dövüştü.”

“Ama niçin?”

“Köylerin her biri diğeri için aynı kötü davranışla suçladı.”

“Anlamıyorum!”

Evet, ilk çatışmalarımızın haberleri, bizim tarafımızdan böyle karşılandı. Ve bu kavrayamama hali sürdü.

“Karşıdaki dağların arasında çatışıyorlar.”

“Çatışma mı? Kim? ne için? Yani istila mı edildik? Göklerden düşmanlar mı geldi?”

“Yoo, yoo, şu dağ eteklerindeki topraklarda bulunan insanlar, hani hatırlarsın, erkeğiyle kızıyla genç insanlarımızın eş aramak için gittiği yerler.”

“Nasıl çatışabilirler ki! Ne uğruna?”

Ve sonra şu: “Yandaki vadide savaş çıktı.”

“Savaş mı?”

“Evet, oradaki köylüler iki fraksiyona bölündü ve birbirlerine karşı sürekli silahlanmış durumdalar.”

“Ölen oldu mu?”

Ve böyle devam etti. Uzun bir süre boyunca. Kendi aramızda bu türden bir şeyler olduğu zaman bile sürdü bu konuşmalar. Korunmasız binalardan birinin zemin katında direnmiş olan aileler, girişlerin karla kaplandığını görüyordu;

ve çıkıp yakındaki barınaklardan birine, sonra diğerine, sonra bir başkasına gidiyorlardı ve reddediliyorlardı. Peş peşe her yerden geri çevriliyorlardı. Sonunda türlü türlü silahlar, taşlar ve sopalar, hatta göl yaratıklarını öldürmekte kullanılan gereçleri bile alıyorlardı ellerine ve bir barınağa zorla giriyorlardı. Orada, barınağın bir bölümünde, düşman ve savunmadaki bir klan olarak kalıyorlardı, düşman misillemesinin ilk işaretini haber vermeleri için nöbetçiler dikiyorlardı. Bir birim halinde uyuyor ve yemek pişiriyor ve hayatlarını sürdürüyorlardı; ve düşmanlarından tek bir duvarla ayrılan büyük bir odadaydılar. Ve tehdit edilenler silahlarla onları dışarı atmaya geliyordu ve onları dışarı sürmekte başarılı oluyordu. Ve yurtsuz klan tekrar bir yerden diğerine dolaşıyordu, bu sefer zorla girmeye çalışarak. İtişmeler ve dövüşler bütün o değişik barınaklar arasında, kimin düşman, kimin dost olduğunu ayırt etmeyi zorlaştıran yoğun bir kar yağışı altında devam ediyordu. Zorla girmeyi başardıklarında, istilacılar ve istila edilenler iç mekânların loşluğunda ve karanlığında çarpışıyorlardı. Biz temsilciler çağrıldık. Konut ve Barınma Temsilcisi oraya gitti ve klanın birer birer veya ikişerli olarak bölünmesinde ve pek çok hane arasında dağıtılmasında ısrar etti. Daha önce bir klanı, hele bir aileyi, bölmemiştik. Hepimiz, bunun sevimsizliğe ve hatta tehlikeye doğru yeni bir düşüş olduğunun farkındaydık. Çünkü klan bizim temel birimimizdi ve bizler klanın güç kaynağımız, halkımızın temeli olduğu hissindeydik. Oysa başka seçenek yoktu. Yeni barına yerleri inşa edemezdik. Malzememiz yoktu. Yalnızca var olanları en iyi şekilde kullanabilirdik.

Yeni bir tarzda karşılaştığımız tek tehdit klanların dağıtılması değildi. Neredeyse bir isyan meydana geldi: Klan temsilciye itaat etmişti, ama ucu ucuna. Kolaylıkla reddedebilirlerdi. İrademizi başkalarına zorla dayatacak araçlarımız

yoktu. Kendimizi hiçbir zaman onlardan ayrı düşünmemiştik. Bireylere ya da gruplara, amansızca karşı koydukları bir şeyi yaptırmayı hiç aklımıza getirmemiştik. Bütün gücümüz, hepimizin genel bir irade, bir uzlaşma olarak bildiği şeyleri yerine getirmek üzere, onlar tarafından seçilmiş olmaktan geliyordu. Mutabakat olmadığı yerde iş göremezdik. Bu grup, temsilcimize deseydi ki: Hayır, yapmayacağız! O zaman yapabileceğimiz hiçbir şey olmayacaktı. Bir halk olarak hayat tarzımızın sonu gelmiş olacaktı.

Hepimiz biliyorduk bunu. Ve genel anarşi korkusuydu sonuçta, istilacı klanın kendini dağıtmayı kabul etmesini ve istemeye istemeye de olsa, sessizce yeni hanelerinin yollarını tutmasını sağlayan şey.

Ama bu hâlâ, çok yakında geriye baktığımızda, ne kadar talihli olduğumuzun farkında olmadığımız bir masumiyet dönemi olarak göreceğimiz bir zamandı.

Ama asıl ilgimiz, halkımızın kötüye giden ruh haline değil, kalınlaşan kütleler aşağıya, bize doğru akın ederken, duvarın tepesinde kat kat yükselirken, öyle ki hareket eden bir dağa bakıyor gibiydik, böğüren ve inleyen buzun tehdidine yönelikti. Biz temsilciler, duvarın tepesindeki buz saçağında bir aralığın bulunduğu bir yerin yakınına gittik ve kırıntılaşan ve tehlikeli bir hal almış olan basamaklardan dikkatle tırmandık. Duvarın yüzeyi kırılıyordu ve incecikten, parmaklarımızla kazıyabildiğimiz donmuş kırıntılar halinde çatlıyordu. Ama sadece yüzey böyleydi - diye umuyorduk. İçimizden biri kayıp düştü, neredeyse en tepeden, ama kar yığınları artık epey yükselmişti ve zarar görmedi. Basamaklar, her iki yanımızda ileri itilen buzulların arasındaki dar bir boşluğa doğru açılıyordu ve orada toplandık ve birbirimize sarıldık, çünkü buna tahammül etmesi zordu. Ve acı bir rüzgâr etrafımızda çığlık atıyordu, küçük beyaz kırıntıları savurup duru-

yordu, böylece hava kalınlaşmıştı ve ufku göremiyorduk. Aşağıımızda, bir zamanlar yeşil park ve bulvarların arasında beyaz renkte ışıldayan küçük kasaba artık zorlukla seçiliyordu, çünkü gri barınak takkeleri tundra ile iç içe geçmişti, böylece bir takım öbek ve çıkıntıların oluşturduğu bir topluluğa bakmaktaydık, sanki toprağın içinden büyümüş oluşumlardı. Yüksek binalardan bazıları keskin ve koyu renkli bir şekilde öne çıkıyordu, ama üst kısımları kasırgalarda çökmüştü ve çatlak bir görünüme sahipti. Sokaklarda sadece küçük hareketler vardı; artık mecbur kalmadıkça, insanların pek azı barınaklarından çıkıyordu. Birbirine sığınan, edilgin bir nüfus olmuşlardı, eylemsizlikten dolayı kasvetli, kasvetle sabırlı. Bekliyorlardı.

Hepimizin alınıp bu karamsar kısır ülkeden Rohanda'daki cennete götürüleceği anı bekliyorlardı. Her türlü çabanın soğuktan ağırlaştığı ve güçleştiği basık, karanlık, kötü kokulu binaların içinde çömelmiş, bekliyorlardı. Ve yüksekte, tepele-
rindeki o buz kayalığının üstünde duran bizler, soluk göklere bakınıyor ve Kanopus'u, kurtarıcımız ve yaratıcımız Kanopus'un harikulade uzay gemilerini arıyorduk.

Kanopus neredeydi? neden bu kadar gecikmişlerdi, bizi bekletiyor, acı çektiriyor, merakta, hayatta kalacağımızdan kuşkulu bırakıyorlardı? Kendimize ve onlara inançsızlık eder hale getiriyorlardı? Bunun nedeni neydi? Evet, bizi uyarmışlardı ve hazırlanmamızı sağlamışlardı ve engel duvarımızı yapmamızı söylemişlerdi ve bize, alışkanlıklarımızı nasıl değiştireceğimizi öğretmişlerdi -kimi zamanlar, bunun en derin varlıklarımızın, en içteki benliklerimizin bir değişimi gibi görünüyordu bunlar- ve koca kentleri, sanki birer insanmış gibi giyindiren bu büyüleyici maddeyi getirmişlerdi. Ama biz kurtulmamıştık, kurtarılmamıştık; ve her yanda insanlarımız yozlaşıyor ve birer hırsız, hatta bazıları katil oluyordu ve

bütün bunların sonu görünmüyordu.

O içimizi titreten sabah, o buz kayalığının üstünde, düşündüklerimizi seslendirdik, biz temsilciler... Ellimiz oradaydı ve yaptığımız (artık bize bırakılmış olan) her etkinlik ya da görev ya da iş, orada bizim tarafımızdan anlatıldı. Ve biz orada durup tüylü ve kalın kürklerin arkasından ancak seçilebilen yüzlere bakarken, şimdi hepsi de Konut ve Barınma Temsilcisi, Gıda Temsilcisi, Sıcağı Muhafaza Etme Temsilcisi ve bu temel ihtiyaçların çeşitlenişleri iken, eski zamanın çok çeşitli amaç ve yararlılıklarını görebiliyorduk.

Çünkü geçmişte böylesine bolca sergilemiş olduğumuz, kendi potansiyellerimizin bilgisini saklamaktaydık, hem de bilinçli bir çabayla. Bizler, yalnızca kendini sıcak tutmaya, karnını tok tutmaya çalışan bu titreyen hayvanlardan ibaret değildik - orada büzülmüş, rüzgar bizi itip kakarken düşmeden durmaya çalışırken göründüğümüz şeylerden ibaret değildik. Hayır, hâlâ, vaktiyle olduğumuz ve tekrar olacağımız varlıklardık... Ya bize kendi benliklerimizi geri kazandıracak olan Kanopus neredeydi?

Bir kere daha, gezegenin etrafındaki yolculuğu yaptık, bu sefer tepeden değil, duvarın ya da buz kayalığının dibinden, çünkü üstünden akın eden buz kütleleri yüzünden yukarıdan gitmek mümkün değildi. Kar yığınaklarının ya da donmuş toprakların üzerinden tökezleyerek ilerledik ve gözlerimiz hep sağa dönüktü, çünkü olabildiğince güneşi önümüze almaya çalışıyorduk - artık bizi ısıtmak ve beslemekten ziyade, neredeyse bizden sıcaklık soğurmakta olan zayıflamış ölgün güneşimize dönüyorduk. Gözlerimiz her an duvarın ya da kayalığın yüzeyini araştırmaktaydı, çünkü duvarın tamamen çökeceğinden çok korkuyorduk. Ama o ana kadar, her karışı yıpranmış ve kırıntılanmakta olsa bile, içinde büyük çatlaklar yoktu. Dayanıyordu. Bu yolculuk, Kanopus ile beraber yürü-

düğümüz zamankinin iki katı zaman aldı ve üşüdük ve bitkin düştük ve uyuma ihtiyacı hissettik. Uyku... Uyku... Zihinlerimiz bu düşüncede sığınak buluyordu ve kendini bilinçsizliğe bırakıverme isteği bir işkenceydi. Aydınlık kaybolur kaybolmaz, kar yığınaklarının fazla derin olmadığı bir yerde, sırtımızı büyük baraja vererek, birbirimize iyice sokulup oturuyorduk ve tatsız ve sevimsiz kurutulmuş etlerimizi ya da yarı donmuş hasırotu köklerini yiyorduk: Ve çok sayıda değil tek bir organizmaymışız gibi uyukluyorduk sanki birbirinden ayrı, eşsiz bireyselliklerimiz, gereksiz hareket gibi, üstümüzden atmak zorunda olduğumuz bir yük haline gelmişçesine. Oysa hareket *halindeydik*... İnsanlarımız arasında yalnız bizler, bu yolculuğu yapmamıza neden olan bir tür huzursuzluk hissetmiştik. Onlar bu uzun bekleme süresini, karanlık ve soğuk yuvalarında birbirinin üstüne yığılmış halde uyuklayıp rüya görerek geçirirken, bizler hâlâ, bir yerden bir diğerine ilerleme ihtiyacını hissediyorduk, sanki başka bir yerlerde, bize yardımcı olabilecek bir şeylerle karşılaşabilirmişiz gibi.

Bu yolculuktaydı, aydınlık çekilirken biz birbirimize sokulduğumuzda, içimizden biri - bir zamanlar, şimdi soyu tükenmiş olan hayvanların uzman yetiştiricisi olan Marl diğerlerimizle birlikte yerleşmedi, bir kar yığınıni elleriyle yükseltti, bizi rahatsızlığın bir kısmından koruyacak bir rüzgâr kıran yaptı. Marl her zaman güçlü ve yapılı bir adam olagelmişti ve şimdi bile bir miktar çeviklik ve kararlılıkla hareket edebiliyordu, hareketleri ölçülü, seyretmesi bir zevkti. Biz seyrediyorduk: Hepimizin yüzleri gibi zayıflamış olan o yüzde, hepimizi tekrar ayağımızın üstüne kaldıran bir konsantrasyon ve gayret gördük - kararlılık, iç disiplin. Ve o gece ve onu izleyen gecelerde hepimiz duvarlar yaptık, duvarlar daha yükseldi, öyle ki tepesinde içe dönen bir üst üste yığılmış kar dairesinin altında barınır olduk; ve çok geç-

meden gecelerimizi sıkıştırılmış karlardan kubbelerin içinde geçirmeye başladık. Bunlar görece sakin gecelerde tepemizde ve etrafımızda sağlam bir şekilde duruyordu, ama kasırgalar geldiğinde, fırtınayla uçup gidiyorlardı. Böylece, karları koca kütleler halinde sıkıştırmayı ve üst üste dizmeyi öğrendik; ve artık yüksek binalarda kalamayacak olan ve aşırı kalabalık hanelerde hoş karşılanmayan evsiz insanlarımız için, bir tür barınak yapmanın yeni bir yolunu bulduğumuzu fark ettik. Masson, Konut ve Barınma Temsilcileri'nin başı, yolculuk boyunca çoğunlukla Marl ile birlikte, karları bir böyle bir şöyle sıkıştırarak, buz parçalarını kuvvetlendirici unsur olarak kullanarak, giriş deliklerini bir yükseğe, bir alçağa yerleştirerek deneyler yaparak uğraştı durdu nihayet kar evlerimize girmek için içinden süründüğümüz kısa tüneller yaptı, böylece bedenlerimizin sıcaklığı ziyan olmayacaktı.

Böylece o yolculuk, yalnızca duvarımızın sağlam ve bütün kaldığından emin olmanın ötesinde bir başarı sağladı. Ve, bir türdeki gayretlerin sıklıkla, hiç akla gelmeyen bir başka ödülü ve bilgiyi beraberinde getirdiğini hatırladık. Ve çeşitli ana kentlerimize ve yerleşimlerimize, uyuşuklaşmış insanlarımızı gayrete -herhangi tür bir gayrete- getirme kararlılığıyla döndük.

Ben, Marl ve bir zamanlar çok sayıda enfes meyve çeşidini var etmiş olan Klin ve o kız Alsi, barınakları ve haneleri dolaştık, girdik çıktık, üsteledik, konuştuk, yalvardık.

Kaç kere, içerisinde küçük bir ışık kıvılcımının yerde uyuyan bir hayvan sürüsüne benzer bir manzarayı aydınlattığı karanlık binalara girdim. Ama bunlar, hayvan kürklerinin iyice derinlerine gömülmüş haldeki, bizim insanlarımızdı; ve yüzler isteksizce, onları kapatan kolların altından ya da kürk şapkaların arasından doğruldu ve onlarda hayat dolu hareketliliğin gerçekten de hâlâ mümkün olduğu izlenimini bırakma-

ya çalışarak dolanıyordum. Gözler ağır hareket ediyordu, içlerindeki fer, uykunun onları kapattığı her an sönüyordu, sonra tekrar bir pırıltı görüyordum... Alacakaranlıkta, koca hayvanlarımızdan bir sürünün dinlenmek için uzandığı bir yamaca gelmek gibiydi, hani bizim yaklaştıgımızı görünce başlarını kaldırır ve bakarlardı, acaba bu sefer onlar için bir tehlike miyiz diye merak ederek ve sonra, olmadığımızı karar verdiklerinde, o koca boynuzlu kafalarını başka tarafa evirmeleriyle o çok sayıdaki çift gzn ışıltısı kayboluverirdi. Ah, barınaklarımızın ii artık öyle boğucu ve sevimsizdi ki! İlerine girmekten, orada durup enerjik ve uyanık görünmeye çalışmaktan ne kadar nefret ederdim, bir yandan o cenin atmosferi, genel uyuşukluk, soğuk aklımı snkleştirirken ve yalnızca hepsiyle birlikte uzanıp -Kanopus gelene kadar- hayatımı uyuyuvermeyi ister hale getirirken.

“Kanopus geldi mi bile?” - diye duyuyordum her yerde, o karanlık kokulu i meknlardan ve bu endişeli, a ıglıklar ben iş yapmaya çalışırken sürekli kulaklarımda çınlayıp duruyordu.

Alsi'nin kar hayvanlarını yetiştirdiğı sundurma ve kümesleri genişletmemize yetecek kadar çok sayıda genç ve güçlü insanı ayağı kaldırmayı başarmıştık. Artık bu kümesler kasabamızın yakınında geniş bir bölgeyi kaplıyordu; ve Alsi'nin oluşturduğı sistem, tüm kentlerimizde işliyordu. Soğuk diya-rın yaratıkları olarak fazla korunmaya ihtiyaç duymuyorlardı. Onlara, orijinal üreme yerleri olduğına inandığımız mağara-lara benzer, taşlardan yapılma ve ileri liken ve yosunlarla kaplı bir ortam sağıladık. Hayvanlar tundranın yarı donmuş toprağından duvarlarla, belirli sınırlar içerisinde tutuluyorlardı. Artık gıda kaynağı olarak, büyük baş hayvan sürüleri kadar nemliydiler. Onları beslemek, zmleyebileceğimizi sanmadığımız bir sorundu. İhtiyaç duydukları şey şu ya da

bu tür bitkiydi ve bu ihtiyaçları bizimkiyle çatışıyordu. Likenlerden ve yosunlardan ve artık gezegenin başlıca bitki örtüsünü oluşturan bodur arsız bitkilerden bir beslenmeyi kabul etmeyi öğrenmişlerdi. Ama bunlar, etin tekdüzeliğine bir dakika daha dayanamayacak hale geldiğimizde bizim de, türlü türlü çorbalar ve haşlamalar halinde yediğimiz şeylerdi. Ama bu hayvanların bize verdiğı şey etti - yine et; ama hiç değılse, o kadar azla yetinir göründükleri için, onlardan elde ettiğimiz çıktı, likenleri ve buruk odunsu bitkileri kendimiz yediğimiz zamankinden daha fazlaydı.

Onları yetiştirmek ekonomik, akılcıydı. Ama onları sevmiyorduk. Onlara karşı sevgimiz yoktu.

Esarette hantal, ağır hareket eden hayvanlar haline gelmişlerdi, beyazlıkları kümeslerinin ve kovuklarının kaçınılmaz kiriyle soluklaşmıştı. Pek çok kere Alsi'nin yanında, onları seyrettim. Alsi, hayvanların bu son derece yetenekli ve yaratıcı bakımcısı, yaptığı işi sevmiyordu. Pek çok kere sevimli geniş yüzünde pişmanlığa benzer bir sırıtış olurdu; ve gözleri o kalın kürklerinin altından öyle bir ışıldardı ki, içlerinde özür dileme ifadesi vardı. Ne için? Gayet iyi biliyordum! Hepimiz biliyorduk. Alsi, Klin ya da Marl ya da, kendim, üstümüzde belirli bir tasvip etmez, kendini mazur görmeye çalışır bir bakış takındığımız zaman, bunun nedeni, yapmak zorunda olduğumuz şeyden hoşlanmıyor oluşumuzdu!

Esaret bu yaratıkların mizacını da değıştirmişti: Sevimsiz ve kayıtsız olmuşlardı ve çamura bulanmış beyaz yüzlerinden parlak, ifadesiz mavi gözlerle bakıyorlardı. Ama erkek kardeşleriyle ve bir kız kardeşiyle paylaştığı kendi barınağında, Alsi bu küçük yaratıklardan iki tanesini ev hayvanı olarak tutuyordu. Ve bunlar orada cınaşıp hoplayıp duruyordu ve sevinç veren, sevgi dolu yaratıklardı. İçimizden herhangi biri yaklaştığında, küçük keyif ıslıklarıyla karşılıyorlardı ve

yanımıza ya da bir paltonun ya da kaşkolün katları arasına kıvrılmayı seviyorlardı, orada yaramazlık ve dostluk dolu, kırpışan yumuşak mavi gözlerle yatıyorlardı. Sevimsiz mahkumlar haline getirdiğimiz hayvanların gerçek doğası işte buydu.

Bazen, yumuşak bir kar yağışı altında tek başıma dışarı çıkar ve kıpırtısız dururdum ve çok geçmeden, savrulan ya da süzülen kar tanelerinden farklı, hafif, ok gibi bir hareket görürdüm. Eğer yeterince uzun bakarsam, gözlerim görmeyi umduğum şeye alışıyor, o incecik gölgemsi hareket şekilleniyordu ve ben küçük kar hayvanlarına bakıyordum, yabani olanlarına ve o beyaz yağışın içerisinde dikiliyor, çömeliyor, koşuyor ve sonra, karların arasında süzülerek yükseliyor gibiydi. Evet bunu gördüm: Koşuyorlar ve havada kalıyorlardı, kimi zaman uzun mesafeler boyunca, sanki hava akımlarından yararlanan birer kuş gibi; ve sonra tekrar, yerin çok üstünde, kendi bakışımın üst seviyesinde beyaz, tüylü bir şekil görüş alanıma giriyordu. Bir anın ışık çakması boyunca, mavi uyanık gözler benimkilere doğru ışıldıyor, sonra hızlı bir dönüş hareketi oluyor, tıpkı bir su yaratığınıninki gibi ve o beyaz yumuşak şey, beyaz savrulan tüylü parçacıkların arasından süzülerek uzaklaşıyordu. Ve dışarıda Alsi'ye, aynı şeyi yaparken rastlardım: Kendimizi bu sevinç kaynağıyla, karların içindeki bu yumuşak nefis oyunla canlandırıyorduk - kendimize, bu hayvanları yoksun bıraktığımız o gerçek doğalarını hatırlatıyorduk. Ama neyle yaşıyorlardı? Onlarla beslenen büyük kuşların pek az dışkısı oluyordu ve bunlar neredeyse anında, yeni düşen karlarla kaplanıyordu. Kayalardaki likenlerin ve bitkilerin, bizim tarafımızdan karların altından kazılarak çıkarılması gerekiyordu. Alsi ve ben, bu yaratıkların karla beslendiğine inanır olduk; ya da, inanmasak bile, bu fikir bize keyif veriyordu, akıllarımızın içinde, hayal gü-

cünün ve ihtimal dışı olandan keyif alabileceğimiz bir yer açmıştı; ve bu, bizi daraltan ve çökerten, öğüten zaruretin içerisinde yaşarken, bizim için bir dinlenme yeri, bizi yenileyen bir şeydi.

Ve sonra, Kanopus bize gerçekten geldi. Kanopus nihayet geldi. Gelen Johor'du, ama ilk gördüğüm şey, kar hayvanlarımızın kümes ve kovuklarının yakınında durup kasabamıza bakan, kalın giysiler içindeki uzun boylu bir şekildi; öyle bir uyanıklık ve ilgiyle bakıyordu ki, anında içimden dedim ki: Bu bir yabancı. Çünkü her türlü canlılığın, olağandışı bir şey olarak dikkat çekmesi kaçınılmazdı. Sonra başını bana döndü ve daha şimdiden tenine ve kaşlarına değen kar kırıntıları yüzünden grileşen esmer, sağlıklı yüzünü gördüm ve "Johor!" dedim. O da, "Doeg!" dedi.

Artık bir kar kubbesinde ya da kar kulübesinde yaşıyor, böylece başkalarının üzerindeki yer baskısını hafifletiyordum, ama orası, uyumak dışında zaman geçirdiğim bir yer değildi. Johor, "Of, çok soğuk! Nereye gidebiliriz?" dedi.

Hayvan kümeslerinin yakınında, Alsi'nin hayvanlar için gıda ve yosun depolamakta kullandığı alçak ve uzun bir sundurma vardı ve "Şuraya..." dedim. Ve daha o an, şiddetli kurtulma beklentilerimin ölmek üzere olduğunu hissetmekteydim, çünkü onun edasında bana beklediğim şu işareti veren hiçbir şey yoktu: Evet, artık her şey geride kaldı, eziyetiniz bitti ve sizler özgürlüğe kavuşturulmak üzeresiniz. Aksine, edasında öyle bir katılık, çekimserlik, bir de gözlerinde tanıdığım bir ifade vardı. Çünkü bu ifadeyi kendi aramızda, biz temsilcilerin arasında yeterince sık görmekteydim. Başkalarının acı çektiğini görmekten, söyleyeceğiniz hiçbir şeyin çekilen acıyı değiştirmeyeceğini bilmekten, kendinizin onların acı olarak yaşayacağı şeyin bir parçası olduğunuzu bilmekten doğan bir çilenin baskısını hissetmekteydi. Çünkü tabii ki

bizler, temsilciler, her biri zor ve baskıcı sonuçları olan kararlar verenler olarak, halk tarafından zorba olarak hissediliyorduk. Bizlerdik, şöyle diyen: “Hayır, henüz değil.” Ve şunu söyleyen: “Bekleyin.” Ve: “Bütün gün karanlık odalarınızda uyumayın, doğrulun, çalışın, herhangi bir şey yapın hayır, bilincinizin, bilginizin yüküne tahammül edin, onu uykunuzda kaybetmeyin.” Ve: “Böyle ve böyle olmak zorunda - en azından bir süreliğine.” Ve bunun, birey olarak bizlerle ilgisi yoktu, çünkü onları şu ya da bu görevde temsil etmek üzere seçecekleri kim olursa olsun, “hayır” demek zorundaydı. Ve “Mümkün olanın hepsi bu kadar.” Ve: “Onsuz idare etmek zorundasınız.”

Bu yüzden, Johor’un gözlerinde gördüğüm, her gün gördüğüm şeydi; ve başkalarının benim gözlerimde gördüğünü bildiğim şeydi. Tundra üzerinde, benim görüş alanımın hemen dışında bir yerlerde bekleyen bir kurtarma gemileri filosu olmadığını anlamıştım bile. Bize yalnız başına geldiğini biliyordum.

Ne diyeceğini bilerek, sordum: “Ya uzay gemin?”

Usulca cevap verdi: “Geri gönderdim. Sizinle olacağım bir süreliğine.”

Kalın kürklerin içerisinde yüzümü göremediğini bildiğim halde, yüzümü ondan başka yöne çevirdim, çünkü hissettiklerimi gizleyebilecek halde değildim.

Sundurmaya girdik. Basık, uzun, bir duvarı boyunca, hayvanların kümeslerine yiyecek vermeye yarayan pencerelerin bulunduğu bir yerdi. Tundradan toplanma kayış gibi sert bitkilerle dolu çuvallar istiflenmişti ve bunlardan gelen koku keskin ve hoştu. Bir çuvalın üstüne oturdum, tazelikten keyif aldım ve Johor da yanıma oturdu. Ceplerinden bir takım kırmızı yemişler çıkardı, bunlardan hiç görmemiştim ve onları avucunun içinde, bana doğru uzattı. Ellerim onlara kapıvere-

cekmiş, alıp kaçacakmış gibi uzandı ve ellerimin öyle yaptığını gördüğümde, elimde olmadan kendi halim karşısında ürperdim, yüzümü kaçırdım. Elimde olmadan yaptığım o jest, artık hepimizin ne olduğunu, ne hale geldiğini, yeterince açık anlatıyordu ve elbette Johor bunun anlamını algılamıştı.

O an başındaki kapşonunu geri itti ve onu açıkça gördüm. Değişmemişti. Esmer teninin sağlıklı pırıltısına, sağlıklı gözlerin canlı zindeliğine bakmaktan zevk aldım. Gözlerimin bu görünüşle beslendiğini biliyordum: Bu sözlerin ne anlama geldiğini anladım, gözlerle beslenmek. Ben de başımı geriye yaslayıp kalın paltomu gevşettim ve onun gözleri, benim yüzümden algılanabilecek ne varsa içine çekti.

Başını sallayıp iç çekti.

“Eğer uzay gemilerinden bir filonuz yoksa, o zaman taze yiyecek sevkiyatı da yok.”

Hafifçe başını salladı.

“Ve buradan hemen alınıp götürülmeyeceğiz?”

Yüzünü araştırmak için öne uzandığımın ve onun, yüzüne ve gözlerine bakabilmem için kısırtısız kaldığının farkındaydım.

“Götürülmeyeceğiz,” dedim sonunda ve sözlerimin soğuk sessizliğin ortasında çınladığını duydum ve her kelime, havanın içinden aşağı batıyor gibiydi, sanki havanın kendisi bu kelimeleri reddediyormuş gibi: Kelimelerin özü hava tarafından reddediliyordu ve hissettiğim şeydu: Eğer kelimelerim doğruysa, onları reddeden nedir?

“Ne oldu?” dedim nihayet, sesim delice, öfkeliydi.

Konuşmaya başladı, başaramadı.

“Bir yerlerde bir cennet var, bu pis yerde yukarıya baktığımız zaman görüyoruz, soğuk göklerimizde ısıldadığını görüyoruz, daha doğrusu, anasını, verimli bir yıldızı görüyoruz. Rohanda yurdumuz olacak, cömert Rohanda, her şeyin geli-

şip serpildiği gezegen Rohanda ve özellikle umut vaat eden bitkiler gibi yetiştirilen bir insanlar ırkının yetiştirildiği, Kanopus tarafından yetiştirildiği, bir gün bizlere, yine Kanopus tarafından himaye edilen ve yaratılan ve büyütülen ve beslenen, 8. Gezegen'in zavallı sakinlerine, ev sahipliği yapmak üzere yetiştirildiği Rohanda ve böylece onlar ve bizler bir uyuşma içerisinde bir araya gelebileceğiz ve Rohanda'yı Kanopus'un kendisinin bile şaşacağı ve hayran kalacağı bir gezegen yapacağız. O sevimli gezegende daha şimdi bile sıcak okyanuslar ve güneşli tarlalar ve meyvelerle dolu hoş ormanlar ve tahılların altın ve beyaz ve tatlı rüzgârlar kıpırdanırken dalgalanan bir yeşil olduğu yamaçlar bekliyor. Rohanda'da, bizleri örtecek yumuşak hafif giysilerle ve yiyeceğimiz taze, hafif yiyeceklerle dolu ambarlar var ve baktığımız her, ama her şey, her şey renkli olacak, tekrar canlı şeylerin renkleri arasında yaşayacağız, yeşilin ve sarının ve kırmızının sonsuz tonlarını göreceğiz - gözlerimiz tekrar al ve altın ve mor renkleriyle beslenecek ve yukarıya, göklerin derinliklerine baktığımızda, gözlerimiz mavi, mavi, mavi ile dolacak, öyle ki, birbirimizin gözlerine baktığımızda artık, renklerin beyazlık, beyaz, beyaz, her zaman beyaz ya da gri ya da kahverengi tarafından tüketildiği, hastalıklı bir beyazın parıltı damasını görmeyeceğiz... Evet, Kanopus? Bize söylemeye geldiğin şey bu mu?"

"Hayır," dedi nihayet.

"E, o halde? Rohanda nasıl? Rohanda'nın keyfini başka bir türün, genetik eserlerinizden bir başkasının mı sürmesini planlıyorsunuz?"

"Kanopus sözünü tutuyor," dedi, gerçi sesi yeterince tuhaf çıkıyordu.

"Elinden geliyorsa mı?" dedim.

"Elinden geliyorsa."

“E, o halde?”

“Rohanda,... 8. Gezegen ile aynı kaderi yaşadı, gerçi aynı ölçüde korkunç ve ani şekilde değil.”

“Rohanda artık sevimli ve verimli değil mi?”

“Rohanda artık... Şikasta, kırık, çilekeş.”

Şimdi artık ne söylediği içime ulaşmaya başlamıştı, tüm benliğim onları özömsüyordu ve haksızlığa uğramışlık duygumu, bana söylediklerini delice reddedişimi susturdum. Kalın post öbeğimin içinde orada oturmaktaydım ve içimden keskin bir çığlğın yükseldiğini duydum - gölün, o kutsal yerimizin etrafında durduğumuz ve onu yok edeceğimizi bildiğimiz zaman kalabalıkların içinden yükselen çığlğın aynısı.

Bu yakın rüyayı susturamadım, hemen değil, istemediğimden değil, çünkü küçük dünyamızın dört bir yanındaki, içlerinde insanlarımızın hayvanlar gibi çömeldiği, güneşli günlerin ve tatlı esintilerin rüyasını gördüğü -Rohanda ve yeniden yaratılışlarının rüyasını gördüğü- binlerce basık karanlık barınağı düşünüyordum.

Johor uzaklaşmadı, ne kendini, ne beni esirgedi. Orada oturmaya devam etti, yanı başımda, yüzü gözlerimin önünde.

Ve ben nihayet sustuğumda, şöyle dedi: “Ve Kanopus sözünü tutar.”

“Elinizden gelirse.”

“Bir şekilde değilse, başka bir şekilde.”

Bunun anlamlarının benim o an algılayamayacağım kadar karmaşık olduğunu gayet iyi biliyordum. O sözlerin tınısında, -isteseniz de istemeseniz de!- alışmak zorunda kalacağınız gerçekleri ilk defa duyduğunuz zaman, sözlerde bulunan bir çınlayış vardı. Ah evet, bana söz edilen yeni bir takım büyüme imkânlarını dinliyordum ve bunun farkındaydım. Bunlara öykünmem... Bunlara doğru büyümem... İçime sindirmem gerekiyordu.

Ama içimde hâlâ yeis dolu haksızlığa uğramışlık duygusu kaynıyor ve kabarıyordu ve ona şöyle dedim: “Gezegenin öteki tarafında, Mandel’de, buradan dümdüz aşağı inen bir çukur kazabilseydik doğruca varacağımız o büyük kentte, iç savaş var. Birbirlerini öldürüyorlar. Cesetler kentin her tarafında öbekler ve dağlar halinde yatıyor, çünkü onları donmuş toprağa gömmenin yolu yok, ayrıca yakma imkânımız da yok, çünkü yakıtımız yok. Yaşayanlar -buna yaşamak denebilirse- yapmaları gereken işlere, ölülerinin yığınlarıyla çevrili halde koşuyor. Ve bu insanlar henüz çok kısa bir süre önce cinayeti ya da, savaşı anlatacak bir kelime bilmezdi.”

İç çekti - ve acı çekti. Ama yüzünü başka yana çevirmedi.

“Onlara nasıl söyleyeceğiz, Johor?”

Hiçbir şey demedi.

“Onlara sen mi söyleyeceksin - sen, Kanopus?... Hayır, bu sizin tarzınız değil. Bir süre bizimle olacaksın ve çok geçmeden bizler, temsilciler, herkesin zaten bildiğini anlayacağız, ama bunun nasıl gerçekleştiğini bilmeyeceğiz.”

Ve şimdi uzun bir süre sessiz kaldım, çünkü aklım bir şeye açılmaya çalışıyor gibiydi derinliklerinde, bir tür gerçeğin işlemekte olmasının baskısını hissediyordum.

“Johor, anlamam gereken nedir?”

“Hiçbir temsilci olmanın ne olduğunu düşündün mü?”

“Geceler boyunca uyanık kalıp düşünmediğimi, merak etmediğimi mi düşünüyorsun! Tabii düşündüm. Hayatım hep bu oldu! Yapmam gerektiği gibi en iyisini yapıyor muyum, iyi ve yerinde kararlar mı veriyorum, diğer temsilcilerle birlikte doğru ve iyi çalışıyor muyum, onları yansıtıyor muyum, tıpkı onların...”

Ve aklım tekrar uzaklaştı, gerçeğin beni beklemekte olduğu bir yere doğru.

“Beni yansıttığı gibi?” diye sordum nihayet.

“Nasıl temsilci oldun? ne zamandı? Hatırlayabiliyor musun?”

“Tuhaf ama, bu soruyu daha geçenlerde kendime sordum. Ve tam olarak ne zamandı, söylemesi zor. Ama sanırım, biz gençlerden birkaçının duvarın yeni bir bölümü üzerinde çalışmakla görevlendirildiği zamandı diyebilirsin. Temeller için toprağı kazmamız gerekiyordu. Aşağı yukarı yirmi kişiydik. Evet, hepimiz adına sözcü haline geldim.”

“Evet, ya şimdi?”

“Söylemesi zor olan da bu. Muhtemelen bir rastlantılar dizisiydi. Onlardan herhangi birisi sözcü olabilirdi ve çeşitli zamanlarda her biri oldu da.”

“Herhangi birisi diğerlerini temsil edebilir miydi?”

“Evet, öyle sanıyorum.”

“Ve sen Masson’dun o süre boyunca?”

“Yo, henüz değil Masson bize eğitimlik yapıyordu. O sırada, duvarın inşa edilmesi gerektiğinden Masson pek çoktu. Biz gençler Masson’un çıraklarıydık. Klin ve Marl da oradaydılar, ama bu, Klin ve Marl olmalarından önceydi. Hâlâ aile adlarımızı taşıyorduk. Yetişkin dünyasına doğmuş değildik, yetişkin adlarımızı seçme baskısı yoktu henüz üstümüzde. Başkalarını bir sonraki temsil edişimiz hasat sırasındaydı, ama herkes adına konuşmayı ve görev dağıtmayı dönüşümlü yapıyorduk. Ve böyle devam etti. Her türlü işi yaptım, tıpkı tüm diğerleri gibi. Ve her birimiz çeşitli zamanlarda temsilci olduk.”

“Ama yine de bu genç insanların bazıları büyüyüp temsilci oldu, diğerleri ise olmadı?”

“Evet. Bunu düşünüyordum. Tuhaf, çünkü temsilci olmayanlarda fazla bir fark göremiyorum. Kendime gelince, kendimi, temsilci olacak birisi gibi görmüyordum. Sanırım, Dog olana kadar, gerçekten bir temsilci olmadım. Klin ve

Marl ve ben, Kanopus tarafından 10. Gezegen'e götürüldük. Resmen eğitilmedik, ama onların insanların nasıl yaşadıklarını ve orada değişik işlerin nasıl yapıldığını görmek üzere dolaştırıldık. Rohandalıları eğitenlerin 10. Gezegen'den insanlar olduklarını söylüyorsun - orada işler ters gitmeye başlamadan önce. Ama 10. Gezegen'i ziyaret ettiğimiz zaman, bizimle o insanlar arasında özel bir bağ bulunduğunu ya da olabileceğini, bilmiyorduk. Ama tabii, onların bizden çok daha gelişmiş olduklarını görebiliyorduk. Ve biz üçümüz 10. Gezegen'den döndüğümüzde, hepimiz Doeg idik, çünkü o zaman hepimiz, gezegenimizin dört bir yanına yolculuklar yapıp gördüklerimizi anlattık. Ve herkes büyülenmişti. Çünkü ondan önce bizim gezegenimizden başka yerlere götürülen olmamıştı. Bizi neden seçtiğinizi merak ediyorum, Johor? O sırada merak ettiğimi hatırlıyorum! - Çünkü hiçbir bakımdan, diğerlerinden farklı değildik. Belki üçümüz de, çeşitli türdeki işlerden daha fazla yapmıştık, ama çok da daha fazla değil. Hayır, bunu konuştuğumuzda, çünkü tabii ki aramızda konuştuk, sıradanlığımız yüzünden seçildiğimiz sonucuna vardık. Ve geri dönüp de, harikulade öykülerimizle dokuz günlük birer harika olduğumuz zaman da bu düşünceyi sürdürdük... İlk defa o zaman, birisi yapılan ya da görülen ya da yaşanan bir şeyi anlattığı zaman, bunun bir öykü, bir masal haline geldiğini fark ettim... Her halükârda, insanlarımız sanki bir tür masal ya da efsane dinler gibi dinlediler. Ama yalnızca şöyle söze girmen yetiyor: Şu ya da bu kente götürüldük ve günün şu ya da bu saatiydi ve falanca tarafından karşılandık - ve anında mucizevi bir şey oluveriyor ve ondan sonra neler olacağını öğrenmek zorundalar! Ve, gayet sıradan bir şeyden söz edeceğin zaman bile geçerli bu, hele yeni bir gezegen söz konusuysa! O zamandan beri ben neredeyse hep Doeg kaldım, oysa Klin ve Marl kalmadı. Gerçi

ben gerektikçe, Klin ve Marl ve Pedug ve Masson oldum. Ama Doeg benim doğam, sanırım.”

“Peki ne zaman temsilcilerin beş temsilcisinden biri oldun?”

“Ah, bu hangi şekilde kolaysa, rastgeleydi - insanlar ne-redeyse rastgele seçilir.”

“Temsilcilerden herhangi biri, diğerlerini temsil edebilir mi?”

“Evet! Bunu biliyorsun! Sana anlattığım her şeyi biliyor-sun evet, kendime neler bildiğimi anlatmam gerektiğini anlı-yorum ama biz burada oturuyoruz, oturup konuşuyoruz, sen ve ben, ikimiz ve, sen beni, önemli olduğunu düşündüğüm şeyleri söylemeye zorlayıp duruyorsun...”

“Sorular sorduğun zaman seni ciddiye almayacağımı bek-liyor değilsin ya? Bunları gözardı mı edeyim, sırf sen ce-vapları zaten biliyorsun diye? Temsilci Doeg, kimi temsil ediyorsun? Ve sen nesen?”

Bunu söylerken öne uzandı, doğruca yüzüme bakıyordu, ama içimde kabaran şey, beni onca sorgulama ve acıdan kurtarabilecek bir ana son verdi. Ama içimizdeki belirli sü-reçleri aceleye getirmemek lazım: Onlar kendi tarzlarında iş-lemek zorunda ve genellikle de, bizim aktif ya da bilinçli yardımımız olmadan işliyorlar.

Zavallı insanlarımızı düşünüyordum; kaderlerinin acısı içi-me doldu, hepsinin nafile oluşu, nafile...

Johor kuru bir şekilde şöyle dedi: “Burası ziyankâr ve cömert bir evren.”

“Demek istiyorsun ki, birkaç milyon insanın ölümünü kaldırabilir.”

“Ölüm senin için yeni bir şey mi? Ölümü -ne demek ol-duğunu- ancak şimdi mi görmeye başlıyorsun?”

“Hayatlarını yaşamış ve ömürlerini kullanmış yaşlı insan-ların ölümüyle, şimdi yüz yüze olduğumuz ölümlerin aynı şey olduğunu mu söylüyorsun?”

“Sizde çocuklar ve genç insanlar ve hatta bebekler hiç ölmedi mi? Sizler yalnızca, yaşlanmış olanların ölümüyle mi başa çıkmak zorunda kaldınız?”

“Bütün bir gezegenin nüfusunun -bütün bir türün- ölmek zorunda olmasının önemli olmadığını söylüyor olamazsın?”

“Önemli olmadığını söylemedim. Ve bizim, Kanopus’un, olan bitenden acı duymadığımızı da söylemedim. Ve, Doeg, bunların olmasını önlemek için elimizden gelen her şeyi yapmadığımızı da söylemedim. Ve bizlerin...”

Ama haksızlık duygusu onun sözünü kesmeme neden oldu. “Ama bu gezegenden, kadersiz milyonlarca insanı uzay köprüsüyle alabilecek durumda değilsiniz? Bir yerlerde, kimse istemediği, kullanmamız ve geliştirmemiz ve verimli hale getirmemiz için bize verilebilecek küçük bir gezegeniniz yok mu? Bizi kullanabileceğiniz bir iş yok mu?”

“Bunlar gerçek sorular mı, Doeg? Pekâlâ, onları öyle kabul etmeliyim gerçi kendine sor, Kanopus, senin tecrübelerine göre, retorikle uğraşır mı? Hayır, 8. Gezegen’den, tüm halklarınızı alıp götürebilecek durumda değiliz. Gerekli kaynaklarımız yok...”

Ama bir kere daha haksızlığa uğranışlık duygusu beni öyle doldurdu ki, devam etmesine izin veremedim ve bağırdım: “Kaynaklarınız yok! Yoksa, *bazılarımızın* götürüleceğini, geri kalanların kaderlerine terk edileceğini mi söylemek istiyorsun? Eğer bunu söylüyorsan, o zaman, ben en azından, reddedeceğim! Başkaları pahasına kurtarılmayacağım! Ve temsilcilerden her birinin aynı şeyi söyleyeceğini biliyorum! Hayatlarımızı, insanlarımız için çalışarak, insanlarımızı ifade ederek, insanlarımız olarak geçirdik, sonunda onları terk etmek için yapmadık bunu...” Aklım karardı o noktada, hem de uzunca bir süre boyunca. Kendime gelip de kendimi orada, soğuk sundurmada, sabırla bekleyen Johor’un karşısında

bulduğumda, uzun bir zaman geçtiğini anladım.

Gözleri büyük bir dikkatle gözlerimi, yüzümü araştırıyordu.

O uzun karanlık boşluk boyunca içimde olup bitenler, artık ona önceki kadar şiddetle ve hiddetle çıkışmamı imkânsız hale getirmişti. Ama bir süre sonra içimden daha ziyade cılız bir sesle şu sözlerin döküldüğünü duydum: “O sırada söylediğin tuhaf, Kanopus’un şu ya da bu iş için gerekli kaynaklara sahip olmadığı... Sizin her zaman kadiri mutlak, dilediğiniz her şeyi yapabilecek durumda olduğunuzu düşündük. Sizin sınırlarınız olduğunu hiçbir zaman hayal bile etmedik. Sizi sınırlayan nedir, Johor?” Ve kendim cevapladım: “Siz de bir şeyin, bir varlığın, eseri ve yaratıklarısınız ve onlarla, tıpkı bizim sizinle ilişkimiz gibi bir ilişki içerisinde misiniz?... Evet öyle olmalı. Ama hiç bu şekilde düşünmemiştim... Ve nasıl ki bizler kendi sınırlarımızı aşamıyorsak, siz de sınırlarınızı aşamıyorsunuz...” Ve bunun üzerine o öfke tekrar yükseldi “Ama Kanopus ansızın kozmik bir kazanın kurbanı olmadı! Sizin gezegeniniz -yoksa gezegenleriniz mi?- yıldızınız birden fazla bağımlıyı mı besliyor? Sizin gezegeniniz birdenbire ve neredeyse akşamdan sabaha, belki de var olduklarından bile hiç haberdar olmadığınız -hatta isim bile vermemiş olduğunuz- yıldızların bir takım hareketlerinden dolayı hastalandığını ve lânetlendiğini fark etmedi, değil mi?”

Nazikçe, esprili bir edayla şöyle dedi: “Eh, şimdiye kadar hayır. Ama biliyorsun, nasıl sizin başınıza geldiyse, bizim de başımıza gelebilirdi.”

“Ve Rohanda’nın.”

“Ve Rohanda’nın.” Ve bu noktada, o isim üzerine, öyle derin, öyle acı dolu bir iç çekti ki, elimde olmadan bağırdım: “Ah, Johor, bizim için, 8. Gezegen için, Rohanda için iç çektiğini ve acı duyduğunu gördüğüm gibi iç çekiyor musun, acı duyuyor musun, merak ediyorum. 8. Gezegen’i de

o kadar umursuyor musun? Burasının olduğundan -vaktiyle olduğundan- o kadar mı daha güzel bir yer? Başkalarıyla konuşurken, belki Kanopus'taki eşitlerinle, birisi 8. Gezegen dediği zaman, tıpkı Rohanda kelimesinde yapmış olduğun gibi iç çekiyor musun?"

"Şu sıralar Rohanda'dan etkilendiğim doğru," dedi. "Oradan daha yeni geldim. Rohanda kadar sağlıklı ve iyi ve umut vaat eden bir şeyin ivmesini, yönünü kaybettiğini görmek zor geliyor."

"Bizim aynı şeyi yaşadığımızı görmekten daha mı kötü?"

"Unutuyorsun ki, sizin gezegeninizin geleceği, Rohanda'nın geleceğiydi! Rohanda'ya 10. Gezegen'den, özellikle becerikli ve hayranlık verici kolonistler gönderdik, belirli bir düzeye getireceğimiz bir türle bir sentez oluştursunlar diye, böylece bu gezegenden sizler, onlarla bir sentez oluşturabilecektiniz ve gayet olağanüstü bir şey haline gelebilecektiniz öyle umuyorduk..."

"Bizim nüfusumuzu Rohanda'ya götürmeyi planlıyordunuz. O iş için kaynaklarınız ve niyetiniz var - âma şimdi bizi kurtarmak için yok."

"Sizi götürebileceğimiz hiçbir yer yok. Ekonomimiz incelikli dengelenmiş bir ekonomi. İmparatorluğumuz tesadüf değil ya da bencil hükümdarlar ya da teknolojilerimizin planlanmamış gelişmeleri tarafından yönetiliyor değil. Yo, o barbarlığı çok uzun zaman önce aştık. Büyümemiz, varoluşumuz, olduğumuz şey bir birim, bir birlik, bir bütün bildiğimiz kadarıyla, galaksimizin başka hiçbir yerinde var olmayan bir şekilde."

"O halde bizler, sizin mükemmelliğinizin kurbanıyız!"

"Mükemmellik, bizim kendimiz için hiçbir zaman kullanmamış olduğumuz bir kelime - hatta düşünmüş bile olmadığımız bir kelime... O kelime yalnızca daha yüce bir şeye ait."

“Ama kurbanlar gerçek.”

Bunu hızla, soğukkanlı ve nihai bir şekilde söyledim. Bu edebi konuşmaya devam edebilecek halde hissetmiyordum kendimi. Fazlasıyla alışık hale geldiğim bir şekilde yorgun düşmüştüm -sanki her hareket, her kelime, hatta aklıma gelen her düşünce- fazla ağır ve zormuş gibi. Uykuya ihtiyacım vardı.

“Kendi başına kalmaya ihtiyacın varsa, benim buz mağaramı kullanabilirsin,” dedim. “Ama benim uyumam lazım... Uyumam... Uyumam...”

Tüylü kürklerimin arasına uzanırken ona bir bağ kurutulmuş et attım ve ondan bir parça koparıp tadına baktığını gördüm, zevkle değil, ama kesinlikle ilgiyle -Kanopus olan her şeye ilgi duyacaktı, duymak zorundaydı, doğası gereği-bu, bir gezegenin ölümü bile olsa...

Uyanık olmanın bilincine uyandım: *Buradayım, post ve kürklerin bu ağır sıcaklığının içinde.* Daha mutlu günlerde de şu şekilde, şunları düşünerek uyanmıştım: *Benim halim bu, uykum buydu, şimdi kendimi şu ya da bu faaliyete taşıyacağım;* ama hiçbir zaman bu keskinlikle, bu ısrarla olmamıştı, bunun farkına vardım.

Eski duyarlı hayatımızın rahatlığı biçim için, belirli türden bir kendinin farkında olmayı gerektirmemişti. Şimdi kat kat uykunun arasından sıyrılmaktaydım ve bedenim sıcaklıktan, eski hayatımızda sıcak suların üzerinde olduğu gibi destek almaktaydı ve aklım da ferah ve özgürdü, ama biliyordum ki, neredeyse bir anda, yeni hayatımızın zahmeti ve acıları başlamak zorundaydı. Acaba yarı donmuş bir yamaçta, kasları ve kemikleri tüylü kürklerinden barınaklarının içerisinde gevşemiş haldeyken, dev kürklü hayvanlarımızın uyanışı da böyle midir, diye merak ediyordum. Başlarını kaldırırken, gözlerini kar lapalarının savruluşuna açarken, bir an sonra o hantal ba-

caklarının içine gayretin dolacağını, onları ayağa kalkmaya ve kendilerini beslenmiş ve yakıtlı tutma işine dönmeye zorlayacağını, hissediyorlar mıydı... Ama onlar orada yatarken, bir yandan uykunun üzerinde süzülür ve uykularında iyi anılara sarılırken... Ama yukarı tırmanmak zorundalar, nallar kayalar da ve çakılların üzerinde kayacak ve dişleri, buz kesmiş soğukluktaki taşların yüzeyini içindeki likenler için kazıyacak ve yumuşak burunlar gevşek karları bir kenara itip yarı bitkisel toprağa, mideye ağır bir şekilde oturan ve rahatsızlık veren o toprak gıdasına, ulaşacak mı? Onlarla birlikte hayvandım, hayvan derisinin içinde, hayvanın gıdasını düşünüyordum ve onlarla kendimi özdeşleştirmem öylesine güçlüydü ki, omzumdaki tüy tabakalarının arasından soğuk havanın içime işleyişini hissediyordum ve yarı yarıya, tüylerimin ürperdiğini hissettiğime inanıyordum ve başımı çevirdim ve Johor'un mümkün olduğunca az araladığı bir kapıdan içeri girip bir an önce soğuğa karşı kapattığını gördüm.

Yarı kurumuş bir fundalık öbeğinin üstüne oturdu ve bana baktı. Çabucak gözlerimi kapadım, çünkü kendimi, henüz, aklımın onun aklıyla buluşması için gerekli efora hazır hissetmiyordum.

“Tipi var,” dedi - çünkü uyanık olduğumu biliyordu. “Dışarıda hiç kimse yok Kasabayı boydan boya, evden eve dolaştım ve evlerin her birinde, senin yaptığın gibi, kat kat kürklerin arasında sessizce ve kıpırtısız yatıyorlar.”

Tepemizdeki tavana bakıyordum: Üstüne kerpiç ve toprak yığılmış bir fundalık örgüsü. Fundalıkların ve duvarların taşı üstünde don vardı.

“Ve sen eşiklerde durduğunda,” dedim, “başların peş peşe kalktığını ve gözlerin sana doğru ışıldadığını gördün ve sonra ışıltıların söndüğünü, çünkü başların tekrar uykuya dalmak üzere uzandığını gördün.”

“Evet. Uykuya daldılar.”

“Hepimizin içinden geldiği karanlığa döndüler.”

“Hepimizin içinden geldiği - ışığa.”

“Işığın rüyasını görmüyordum, Johor! Kendime geldiğimde, çıktığım ortam...”

“Neydi?”

“Tatlı ve harika bir şey - biliyorum bunu. Özlediğim bir şey.”

“Işık. Göz kamaştırıcı bir ışık dünyası, tamamen ışıldayan bir mucize -görme hasretini çektiğin renklerin parladığı bir yer gelmiş- olduğun yer.”

“Madem öyle diyorsun, Johor.”

“Ve döneceğin yer.”

“Ah, ama ne zaman, ne zaman, ne zaman...”

“Hak ettiğin zaman, Doeg,” dedi yumuşak, ama benim kürklerimin içinde dönmeme, gerinmeme ve ağırlığımı -yaşamamın ağırlığını, düşünmenin ağırlığını...-. Hissetmek istemeyen bacaklarımın acısını üstlenmeme neden olmaya yetecek kadar güçlü bir şekilde.

Ama oturdum ve yüzüne baktım. .

“Ya onlar,” dedim, “orada büzülmüş, onlara sahte bir şekilde vaat edilmiş cennetlerin rüyasını gören o zavallı insanlar -onlar nasıl hak edecekler? Işığa en sonunda nasıl ulaşacaklar- her neredeyse, çünkü bunu söylemedin bana, Johor.”

Bana sert sert baktı ve şöyle dedi: “Temsilci Doeg, orada rüya görerek yattığında, rüyalarının yalnız senin olduğunu mu düşünüyorsun -içinden, eşsiz bir şekilde sana ait olan rüyalar kurduğunu mu düşünüyorsun? Bir rüyalar âleminden kendine geldiğinde düşündüklerini başka hiç kimsenin paylaşmadığını, kendin hakkındaki bilincinin, o ben buradayım, Doeg burada hissinin- yalnızca sana ait olduğuna ve başka hiç kimsenin bu duyguyu paylaşmadığına mı inanıyorsun? Sen uyanırken, *Ben Doeg, kendimi, Doeg'i hissediyorum his-*

siyle aynı anda kim bilir daha başka kaç kişi uyanıyor, Ben benim, kendimi hissediyorum diye düşünerek?”

Dinlenebildiğim, sığınabildiğim -Ben benim, ben Doeg'im düşüncesi- o küçük yeri elden bırakmak bana acı geliyordu ve direndim.

“Daha kısa süre önce hızlı hareket eden, çevik, esmer tenli bir yaratıktım, uyandığında şöyle düşünen: Birazdan, esmer tenimi küçük renk pırıltılarıyla cilalayacak bir güneşe çıkacağım ve hava ciğerlerimin içine ve ciğerlerimden dışarıya mis gibi bir ferahlıkla akacak... İşte bu bendim, o zaman, Doeg buydu. Ve şimdi, sönük grimsi kahverengi tenli şişman, ağır, yağlı bir yaratığım. Ama hâlâ Doeg'im, Johor -o duygu kaldı- ve şimdi böylece, bunu terk etmem gerektiğini söylüyorsun. Pekâlâ, vaktiyle olduğum zarif yakışıklı hayvan değilim artık, ama bu yontulmamış kütle de değilim. Ama hâlâ uykudan sıyrıldığımda, şunu hissediyorum: *İşte buradayım. Kendimi tanıyorum. Uykumun içlerine onca yolculuktan ve maceradan sonra burada yatan, benim.*

“Uykun paylaşıyor.”

“Uyanıklığımı paylaşıyorum -pekâlâ o halde, Johor, neye sarılacağım peki şu- her şeyi, her şeyi, ama her şeyi savunup götüren bu tipinin içinde...”

“Bizim, Kanopus'un hepinize gelip, sizleri neyin oluşturduğunu, dünyanızı neyin oluşturduğunu öğrettiğimizi hatırlıyor musun?”

“Evet, bize gelip de -buza karşı bize kalkan olması beklenen- duvarı inşa etmemizi söylemenizden az önceydi.”

“Duvar buza karşı size kalkan oldu ve olmakta.”

“Çok zaman önce çöküp bu uzun sefalet ve işkenceye son verseydi daha iyiydi.”

“Hayır.”

“Çünkü yapılacak bir şey mi kaldı? ne? Ta galaksideki o

uzak yerinden buraya kadar geldin ve gemini gönderdin ve benimle bu sundurmada oturuyorsun ve...”

“Evet, Temsilci?”

“Ben neyi temsil ediyorum, Johor?”

“Sana ne öğrettiğimizi hatırlıyor musun?”

Yerleştiğim yerde doğrularak oturdum ve kalın örtüleri etrafıma ve başıma sardım, böylece yalnız yüzüm açıkta kaldı. Yanıbaşımda, kapşonunun altından, Johor’un yüzü görünüyordu.

“Sizlerin bize, bir şeyleri, içimizden hiç birinin yapmayacağı bir şekilde -doğrudan- öğretmekte olduğunu nasıl fark ettiğimizi hatırlıyorum. Hepimizden, duvarın öte yanındaki tepelere gidip zeminin etrafa hakim olduğu yüksek bir yer seçmemizi istediniz. Kasabadan ve etraftaki geniş bir yöreden gelme hepimiz oraya toplastık. Gıda için öldürmeyi düşündüğümüz -şimdi soyu tükenmiş olan- hayvanlardan birini getirmemizi istediniz. Hayvanın halk toplanmadan önce öldürülmesini istediniz ve bizler, temsilciler, öldürme ediminin sizin varlığınızla ilişkilendirilmeyecek olmasından memnunduk, çünkü et yememizin arkasında neyin yattığını gizlemiyorduk ama, bütün bunların -mezbahalar, kesim hazırlıkları- üzerinde uzun uzadıya durulması gerekmesin istiyorduk. Çünkü bu özel konuyu tartışmak için bir araya geldiğimiz zaman, biz temsilciler, her zaman, bu, başka hayvanları öldürme işiyle ilgili olarak içimizde bir tereddüt, bir korku bulunduğunu görüyorduk. Bize hep öyle geliyordu ki, burada tehlikeli bir alan vardı. Yerleşebilecek ve yayılabilecek bir şey - oysa Kanopus’un bu konuda herhangi bir şey söylediğini hatırlıyor değildik.”

“Sizler yaratılırken kullanılan dört türden bir tanesi kolayca öldürmeye yönelebiliyordu. Kanopus’taki bazılarımız o malzemeyi kullanmak istemiyordu, ama diğerleri ısrar etti,

Çünkü bu, bedensel bakımdan güçlü bir trd -hâlâ da öyle-
dayanıklıydı, zorluklara göğüs gerebilecek durumdaydı.”

“Hepimiz o yamaçlarda durup da o l ceylana bakarken
ve eski dostum Marl kesmek üzere bıçağı eline alırken, ii-
me duyguların akın ettiğini hissettim ve buna zevk adını
vermekten korkuyordum, ama öyle olduğunun da farkınday-
dım. Ve karnı boğazdan kuyruğuna kadar yarıldığında ve ba-
ğırsaklar dışarı fırladığında, ne kadar kolayca ellerimi o kt-
lenin içine daldırıp da...” Aklımın içinden kızıl sisler geçti
ve dağıldıklarında, tavanın buzlu fundaları, gri taşlar, Jo-
hor’un buruşturduğu yüzü, daha da cılız ve çirkin göründü.

“Evet” dedi, “temkinli olmakta haklıydın.”

“Oysa sizler bizi oraya, o hayvanın bedeninin kesilmesini
seyretmeye çağırdınız. Sıcak bir güneşin altında duruyorduk
ve rüzgâr bize, gln taze kokularını getiriyordu ve i or-
ganlarının bir öbek halinde yerde yattığını gördük, yürek ve
karaciğer ve öteki organlar, kafası ve kuyruğu ve postu bira-
rada ve kemikleri bir ağacın dalları gibi çıplaktı. Ve bizler
huzursuzduk ve yamaçlardaki yerimizde kıpırdanıp duruyor-
duk ve bize, anılarımıza ait gibiymiş gelen o kan kokusunu
içimize çekiyorduk ve sonra sen, aramızdan ortaya çıktın ve
o kanlı et ve kemik parçalarının ortasında durdun. Sonra bi-
ze şöyle dedin: “şimdi her biriniz, - hayvanın nereye gittiğini
merak ediyorsunuz hayvanın bildiğiniz haliyle, gerçek
olan yanını. Nerede onun şirinliği, dostluğu, zerafeti, iinize
sevinç veren o hareket ediş tarzı. Hepiniz biliyor ki, burada
yatan şey, l hayvan hakkındaki gerçek değil. Rüzgârın ot-
ları sarstığı ve çalıları beyazlattığı bu yamaçlarda etrafımıza
bakındığımızda, daha önce bu l hayvanın gerçeği olan ay-
nı ruhu görürüz- bir canlılık ve tazelik ve ferahlık görürüz.
Ve şimdi yukarıya, bulutların oynayışına baktığımızda - hay-
vanın gerçekliği işte oradadır. Ve etrafımıza, birbirimize ba-

kıp da, ne kadar güzel olduğumuzu gördüğümüzde, yine hayvanı görürüz, onun hoşluğunu ve doğruluğunu...” İşte uzun uzadıya böyle konuştun, Johor, güzellik ve zerafetten söz etmeyi bırakmadan önce. Sonra et ve kemik öbeklerinin üstüne eğildin ve çıplak ellerinin içinde yüreği tuttun ve her birimizin yürek, karaciğer, böbrekler, bağırsaklar ve kemiklerden bir paket olduğumuzu ve her birinin bir bütün olduğunu ve kendini bildiğini, söyledin. Bir yürek, bir yürek olduğunu bilir ve kendini öyle hisseder. Aynı şey karaciğer ve her hayvanın, her birinizin içindeki diğer şeyler için de geçerli. Sizler bir kolisiniz, daha küçük kalemlerden, bütünlerden, varlıklardan oluşan bir paketsiniz ve her biri kendi kimliğini hissetmekte, kendine şöyle demektedir, işte buradayım! - Tıpkı, ne olduğunuzu algıladığınız anlarda sizin yaptığınız gibi. Ama bu yürek, ciğer, deri, kan topluluğu, bir derinin altına öylesi tertipli bir şekilde paketlenmiş bu şeyler bir bütündür, bir yaratıktır... Ve bizi güldürdün, Johor, o sevimli sabah saatinde orada dururken, o sabahı renkler, renkler -maviler ve yeşiller ve yumuşak kırmızılar ve sarılar- halinde hatırlıyorum, bir karaciğerin belki de bir vücut içerisindeki en iyi ve en yüce organ olduğuna inandığını söylediğinde ve yüreğin de ve kanın da ve hatta belki de onlar, bir vücudun tamamen yürekten, karaciğerden ya da kandan oluştuğuna inanıyorlardır, dediğinde... Evet, hepimizin nasıl güldüğünü hatırlıyorum. Ve işte o ders böyle sona erdi. Ve Kanopus bizi ziyaret etmeye tekrar geldiğinde, beraberinizde, çok küçük şeyleri görmeye yarayan aletleri getirdiniz, her birimiz, en küçük çocuğa varana kadar, çok küçük şeyleri bu aletlerle inceledi.

“Peki o olaydan neyi hatırlıyorsun, içine en güçlü şekilde yerleşen şey nedir? Yere saçılmış kanlı organların sevimsiz görüntüsü ve hayvan için duyduğun acıma mı?”

“Hayır, bize hayvanın şirinliğini ve tazeliğini her yerde - suyun hareketinde ya da, gökyüzünde dönüp ok gibi fırlayıp aktıkları zaman kuş gruplarının oluşturduğu düzenlerde- aramamızı öğretmendi.”

Alsi, kapıyı mümkün olduğunca az aralayarak sundurmanın içine giriverdi. Derilerin meydana getirdiği kabuğu içerisinde ağır ve hantaldı. Bununla birlikte ikimize gülümsedi ve kar hayvanlarının kümeslerine fundalar ve likenler ve ağaç kabukları atma işine koyuldu. Bu iş uzun zaman aldı ve onun bir zamanlar ne kadar eli çabuk olduğunu hatırladım. İşini bitirdiğinde önümüzde durdu ve paltosunun önünü açtı ve orada, evcil hayvanlarından birinin küçük sokulgan yüzünü ve açık mavi gözlerini gördük ve Alsi onu öyle okşadı ki, canlılık ve güvenle bu temasa ihtiyacı olduğunu belli ediyordu ve şöyle dedi: “Gölün Temsilcileri, gölde artık çok az yaratık kaldığını söylüyorlar.”

“Endişe etmeyin,” dedim, Johor konuşmadığı için. “Artık çok fazla gıdaya ihtiyacımız olmayacak.”

Alsi başını salladı, çünkü neler olduğunu anlamaya başlamıştı. “Çok sayıda kent ve köyden haberler geliyor, insanlar yemek yememeye, kendilerini ölmeye bırakmaya karar vermişler.”

Johor, “Lütfen içinizden, iradesi olan mümkün olduğunca çok kişiyi bir araya toplayın,” dedi, “Ve o yerlere gidin ve onlara deyin ki, Kanopus mümkün olduğu kadar uzun süre yaşamanızı istiyor. Gerekli olduğunu söyleyin.”

“Gerekli mi?”

“Evet.”

“Hepimiz çok yakında öleceğimiz halde mi?”

Bu, bir suçlamanın ancak bir soluğuydu ve Alsi ona bakmakta zorluk çekiyordu. Ama baktı ve gözlerinde öyle bir şaşkınlık vardı ki, Johor bunun kendisine çarptığını hissetti -

Derilerinin içinde kollarının bacaklarının, sanki fiziksel bir yükü taşımaya hazırlanırcasına nasıl yer değiştirdiğini görebiliyordum. Alsi öyle dürüst, dolaysız bir yaratıktı, öyle güçlü, öyle güzel ki- ve genel gevşekliğe ve kayıtsızlığa bırakmamıştı kendini.

“Ölmenin birden fazla yolu var,” dedi Johor, usulca.

Alsi’nin gözlerinin içine baktı. Alsi geri baktı. Görünmez kapılar açılmak istenirmiş, gerçekleri, yeni bilgileri içeri almaya hazırlanırmış gibi görüldüğu bir andı... İçimde bu baskıları hissedebiliyordum. Johor’un gözlerini böyle cesaretle araştıran, Alsi’nin gözlerini seyrediyordum. Bir yandan da Alsi, kendisine öylesine büyük bir güvenle bakan, küçük dostunun başını okşayıp duruyordu.

“Pekâlâ,” dedi. “Mesajın herkese ulaşmasını sağlayacağım.”

Ve Johor öyle bir edayla başını salladı ki, sanki, “Evet, sana güvenebilirim” diyordu ve Alsi, dışarıdaki fırtınanın gürleyişini ve erimeyip kapının önündeki yer taşlarının üzerinde kalan bir miktar kar tanesini içeri bırakarak, tekrar dışarı süzölüverdi.

Johor’a şunu dedim: “Bir milyon insanın ölüm haberine dayanmak, Alsi’nin pis kokulu bir kürk öbeğinin içinde ağıltan öleceğini düşünmekten daha kolay. Ve bu yanımdan nefret ediyorum Johor. İçimizde bu kişiselliği hiçbir zaman kabullenemedim.”

“Sizleri uygun yaratmadığımızdan şikayet ediyorsun,” yorumunu yaptı, esprili bir havası yok değildi.

“Evet, sanırım öyle. Elimde değil. Birilerinin yakın bir kişinin ölümünden dolayı ağlayıp kederlenmesini, buna karşılık şu ya da bu genel hastalık ya da tehlike karşısında tepki vermemesini gördüğümde her zaman, korkunç bir eksiklik, derin bir başarısızlık karşısında bulunduğumu hissetmişimdir.”

“Unutuyorsun ki, sizlerin böylesi çileler çekeceğinizi bek-

lemiyorduk.”

“Ah Kanopus, gereken çapta olmayan biz zavallı yaratıklardan gerçekten de çok şey bekliyorsunuz.”

“Oysa, Alsi az önce burada durup da kendisinden istediklerimi böylesine iyi ve cesurca üstlendiğinde, bir tür olarak, gerekenler bakımından son derece yetenekli olduğunuzu kanıtlıyorsunuz gibi geldi bana.”

“Yine tek bir kişi, tek bir birey, o kadar çoğunu temsil eder hale geliyor!”

Ve ben bunları söylerken bildik baskıları, anlamam gereken bir şeyin benliğimin derininde ilân edilmesini hissettim.”

Ve o zaman için algılayabileceğim kadarını algılamış olarak, kendimi uykuya bıraktım. Ve uyandığımda Johor sabırla oturmuş, devam etmemi bekliyordu. Sadece, “İşte buradayım!” demenin pek ötesine geçmemiştim -ve şu düşüncüyü eklemiştim: Ama benim “ben”’in kendime ait değil, olamaz, genel ve paylaşılan bir bilinç olmak zorunda- ki Johor şunu dedi: “Doğ, gezegeninizin maddesini yeni aletler yardımıyla incelediğiniz o uzun zaman boyunca neler öğrendiğinizi anlat bana.”

Çok sessizdi. Rüzgârın gürültüsü dinmişti. Dışarıda karların, taze beyaz dalgalar halinde yığılmış olduğunu hayal ettim. Karların içinden Alsi kendine yol açmaya çalışıyor olacaktı, karlar beline kadar geliyor olmalıydı, yanında ayağa kaldırabildikleri ve daha başkaları da en yakın kasaba ve köylere doğru kendilerini sürükleyecekti, fırtına geri gelip de havayı beyaz, beyaz, beyaz... Tanelerle doldurmadan önce oraya varabilecekler mi endişesi içinde.

“Her şeyin daha küçük şeylerden oluştuğunu öğrendik. Ve bu daha küçük ve daha ince olanlar... Bu organlarımız, bir yürek ya da karaciğer, hiç aklımıza getirmediğimiz, ama orada olduklarını, iş yaptığını bildiğimiz o organlar, türlü türlü parçalardan, türlü türlü şekillerdeki parçalardan sicimler

ve paçavralar ve şeritler ve tabakalar ve süngerler bir araya gelmişler. Ve bu zerreler ve parçalar da türlü türlü hücrelerden yapılma. Ve bunlar -ki her birinin kendi başına enerjik ve tatmin edici bir hayatı var ve ölümü de, çünkü bu ölümleri gözlemleyebilirsiniz, tıpkı bizim ölümlerimizi gözlediğiniz gibi- daha küçük canlı birim topaklarından ve moleküllerden oluşmakta ve onlar da falanca sayıda birimden yapılma ve bunlar da...”

Hayalimde bir et parçasını, bir yüreği dilimlere ayıran ve onun, kaynaşan minicik hayatlara ayrıştığını gören gözlerim. şimdi tekrar Johor’u algıladı, içinden soluk bir yüzün görüldüğü bir deri öbeği. Ama öyle bile olsa, orada oturan hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmayacak şekilde Johor’du, bir varlık, bir kudret - bir *katı* madde.

“Johor,” dedim. “Burada kendimi katı madde, ağırlığı olan bir madde, yoğun ve her eğim ve yüzeyini bildiğim bir şekle sahip bir madde olarak hissediyorum, aklım bana bunun hiçbir şey olmadığını söylüyor çünkü bunu, sizin aletleriniz aracılığıyla gördüklerimize dayanarak biliyorum.”

“Peki, görebildiğimiz en küçük şeye kadar indiğin zaman, orada ne vardı?”

“Orada -bir çekirdek bir şeyin çekirdeği var. Ama o şey tekrar tekrar ayrışıyor. Ve onun etrafında bir tür dans eden şey- nabızlar mı desem? Ama aradaki boşluklar, çekirdek ve titreşimlerin arası, o kadar muazzam, muazzam... Öyle ki, hissettiğim bu katılığın hiçbir şey olmadığını biliyorum. Bir sis şekliyim ben, renkli bir ışık bulamacı, hani içinde tozların süzüldüğü bir ışık huzmesini nasıl görüyorsak ya da görüyor idiysek, çünkü artık yalnız kar görüyoruz, güneş ışığının boşluklarını dolduran kar. Kendi, asıl gözümünkünden çok uzak bir perspektif açısından, hiç de yoğun ya da katı değilim... Ama Johor, beni sana söylemeye yönelttiğin şeyin

ne olduğunun farkındayım, yani bu ağırlığın... Çünkü o kadar ağırım, o kadar ağır, o kadar şişman ve ağırım ki, tahammül etmekte zorlanıyorum - aslında bu ağırlığın hiçbir şey olmadığını, söylememi... İçinde, bazı yerlerinde azıcık daha yoğun parçacığı bulunan bir ışıktan şekil. Ama aklımın bildiğinin, benim hantallığıma faydası yok, Johor. Başka bir gezegene, farklı ağırlıktaki bir yıldıza ait şu gözlerinle bende ne gördüğünü - hayal edebiliyorum, çünkü hücrelerin ve moleküllerin bir tür dans içerisinde kayboluverdiğini gördüm, ama...”

“Bu dans, nasıl gözlemlediğinle ya da onu nasıl düşündüğünle değişime uğrattığın bir şey,” diye araya girdi.

Bir dinleyiş olan sessizlik, etrafımızda derinleşti. Ama rahatsızlığımın ve sabırsızlığımın dayatmalarıyla o sessizliği bozdum. “Oysa bu hiçlik, hepimizin üstünde böylesine acılı bir şekilde duran, maddenin bu ağırlığı ve zahmeti, senin üzerinde çalıştığın şey Johor. Çünkü burada oturuyorsun, bu dondurucu yerde oturuyorsun ve söylediğin şey, kendinizi daha ölüme bırakmayın, hayatta kalmak için gayret gösterin ve hayatta tutmak istediğin, bu bedenlerdir, değişik gözlerle baktığında, üstüne güneş vurmuş toz zerreciklerine benzer bir şeye ayrıştıran tendir.”

Evet, sonra uyudum, dalıverdim, gittim ve şu sözlerle geri döndüm: “Bizleri oluşturan o minicik titreşimlere ve nabızlara baktığım zaman, pek çok kere merak etmişimdir, o halde düşüncelerimiz nerede, Johor? Hissettiklerimiz nerede? Çünkü bunların, tıpkı bizler gibi, madde olmaması mümkün değil. Kabadan incesine ve daha incesine, maddenin kademelelerinden oluşan bir evrende, öyle ki sonuçta her şeyin bir ızgara, bir ağ, bir örgü, içerisinde, gözlemleyemeyeceğimiz kadar küçük parçacıkların ya da hareketlerin kesinkes ve hassas bir doku içerisinde tutulduğu ve sıradan yaşam içerisinde kullandığımız gözler için var olmayan bir sis olduğu -

ince ve daha incenin bu sisteminde, bir düşüncenin öz maddesi nerededir?”

“Kendimi seyrediyorum, Johor... Kendimi hissediyorum... Öylesine ağır, öylesine ağır, ama yine de hiçlik olan, neredeyse var olmayan bu sıvıların ve bez dokuların ve kemiklerin ve havanın kütlesi içerisinde - ben öfke hissettiğimde, ben olarak bildiğim o örgü ve ağıın bitişme yerlerinden öfke mi püskürür? Ya da, ben acı hissettiğimde ya da sevdiğimde... Ya da... Bu kelimeleri söylüyorum ve herkes öfke, arzu, kayıp vesaire derken neyi kast ettiğimi biliyor, ama Kanopus'ta, bunları görebilen aletleriniz var mı? Sen görebiliyor musun onları, Johor, o değişik gözlerinle? Beni, şu zavallı hayvan Doeg'i, benim içimden öfke ya da korku dalgaları aktığında rengi değişen bir renkli ışık bulamacı olarak mı görüyorsun? Ya nereden geliyor o dalgalar, Johor? Tenimizin, bizi oluşturan maddenin özü, bir dansın hareketleriyle tanımlanan muazzam boşluklara ayrışıyor. Ama *bizler* henüz hiç, korkuyu ya da yalnızlığı merceklerin altına yerleştirmedik.”

Yine uykuya daldım - bir rüyaya daldım, öyle canlı ve hoşnutluk verici ve ayrıntılı ki, uyanık hayatımda, bizim gezegenimizde ya da bir başkasında, gördüğüm herhangi bir şey kadar iyi tanımlanmış bir dünyaydı. İçinde dolaştığım manzara bizim gezegenimizin havasındaydı, ama burası değildi; olaylar, insanlar, duygular - hepsi tanıdıktı, ama gündelik hayattan değil. Ve bu rüyayı daha önce de görmüştüm ve onu tanıdım, daha doğrusu rüyanın ortamını. Rüyaya girdiğim anda kendime şöyle demektedirim: Evet, bu yeri biliyorum, çünkü *kokusunu biliyorum*. Ve uzun ya da kısa, belirli bir aralıktan sonra uyandım ve rüyanın atmosferi öylesine güçlüydü ki, onu yanımda getirmiştım ve renkler dünyamızdan alınmış olduğu için artık anılara malzeme olan neşe verici renkleriyle sundurmamızın içinde donmuş griler ve

kahverengiler arasında, ışıldayarak yerde yatıyordu. Ve sonra rüya söndü ve şunu dedim: “Rüya görüyordum.”

“Evet biliyorum. Gülüyordun, gülümsüyordun ve ben seyrediyordum.”

“Johor, sana rüyamın öyküsünü anlatabilirdim, çünkü bir yapısı, bir başlangıcı, bir gelişimi ve bir sonu vardı, tıpkı öykülerin anlatıcısı Doeg’in öyküleri gibi ve rüyanın içindeki olayları ve maceraları ve kişileri tarif edebilirdim, bazılarını tanıyorum, bazıları tanımadığım kişiler ama asla tarif edemeyeceğim şey, rüyanın *atmosferidir*, oysa öyle güçlü ve bu rüyaya ve bu rüyalar döngüsüne özgü bir atmosfer ki, başka bir şeyle karıştırmam mümkün değil. Bu belirli rüyanın manzarasına girdiğim, hatta başka bir rüyanın içinden yaklaştığım zaman bile, onu tanıyorum, havasını, hissini, tadını biliyorum. Sana veya başka birine, bu atmosferin ne olduğunu anlatamam. Bunu anlatacak kelimeler yok. Oysa duyguların ve düşüncelerin diyarları, rüyalarinkine denktir. Çünkü bir duygunun bir tad-kokusu ve bir tadı, bir hissi vardır, kelimelerle tarif edilemez, ama birisine “sevgi” ya da “özlem” ya da “kıskançlık” dersin - ve neyi kast ettiğini tam tamına bilirler. Ve içindeki duygulardan “sevgi” sınıfından olanlar aynı nitelikte olur ve başka herkes için de öyle olacaktır, böylece “sevgi” kelimesi bir iletişimdir, neyi kast ettiğimizi biliriz. Ve bir düşünce, ki özünde rengi ve tadı yoktur, keder ya da kin ile lekелendiğinde, bir tadı vardır, kendi varlığı vardır, böylece bu keder yüklü ya da sevinç getirici düşünceyi yaşarken, önce deneyim meydana gelir, sonra da kelimesi ve derim ki sana ya da Alsi’ye, “sevinç niteliğine sahip bir düşünceyi düşünüyorum” ve herkes benim deneyimi mi paylaşır. Ve bu tad-koku ya da tad bir *özdür*, maddedir, malzemedir, çünkü her şey öyledir, olmak zorundadır; çünkü çekirdekte çözülüp giden o minik dans, ki bir atomun yüre-

ğinde çekirdek yoktur, eğer maddeyse, o zaman tutku ya da ihtiyaç ya da sevinç de öyle olmalıdır. Sen, Johor, atomun nabızlarının hareket örüntüleri halinde çözülüverdiği yeri görüp: İşte bu kindir, bu sevgidir, diyebiliyor musun?”

“Sevginin malzemesi ya da özü o minik dansı nasıl değişime uğratır? nasıl ilişkilendirmeli? Çünkü, sevgi ya da nefreti ya da korkuyu ya da umudu doğuran, bedenlerimizin içindeki fiziksel *özdür* -öyle değil midir?- Ve ondan ayrı olamaz. Sevgiyi meydana getiren rüzgâr, bir atom topağı ile, başka her şey gibi gittikçe daha küçük ve daha küçük şeylere ayrışan ve bir sıvı ya da hareket -*ya da başka bir yere açılan bir kapı mı?*- haline gelen elektronlar arasındaki ür-kütücü boşlukların bir yerlerinden yükseliyor olmalı.

“Sana bu soruyu, *sevgi* dediğimde, *korku* dediğimde seninle bunu paylaştığımı bilerek, sorabilirim ve sonra rüya görmenin diyarına geri gelirim; hayatımın üçte birini içerisinde geçirmiş olduğum, duygularla iyice ve derinden bezenmiş olan, ama aynı zamanda duygularla hiçbir ilişkisi olmayan, ama daha ziyade bir şeye ya da yere nüfuz eden renkler olarak tarif edilebilecek ya da varsayılabilecek olan algı ve hislerle de dolu olan o diyara “Johor, rüya görüyordum,” diyebilir, buradaki dünyaya geri gelebilirim ve rüyalarım uyanıklığımdan daha canlı olmuştur ve uyku-yolculuklarımı içinde geçirdiğim atmosfer bebekliğimden beri, tüm hayatım boyunca bildiğim bir atmosferdir ve bu hissi ya da tadı ya da rengi ya da algıyı sana ya da başka herhangi birine aktarabilecek *bir kelime bulamayabilirim*. Bu, en büyük yalnızlıktır, Johor... Ve yine de, sen “Seni uyurken seyrediyordum rüyanı seyrediyordum” dediğinde merak ediyorum, acaba bizimkinden farklı bileşimdeki bir yıldıza ait gezegende yaratılmış o gözlerinle, seyrederken şöyle diyebiliyor musun: ‘Doeg uykunun *falanca* manzarasında, *falanca* yerinde dolaşı-

yor, falanca kişilere rastlıyor -Doeg o yerin *özüne katılıyor-* bunu yaptığını biliyorum, çünkü o öteki yerin ya da zamanın ya da nabzın özünün atom altı parçacıkların ya da hareketlerinin uzayı içerisinde hareket ettiğini görebiliyorum’... Ve eğer öyle diyebiliyorsan, o zaman bu, en yakın dostlarıma bile, rüyanın tad-kokusunu onlara aktarabilecek hiçbir söz söyleyemeyeceğimi bilmenin yalnızlığını biraz olsun hafifletecektir.”

“Rüya görürken, yalnız kendin için mi rüya gördüğünü düşünüyorsun, Doeg? Uykunda bir diyara girdiğinde, onun yalnız sana mı tanıdık geldiğini düşünüyorsun? Bu küçük gezegeninizin insanları arasında o belirli diyarı bir tek senin mi bildiğini? Başkalarının da senin orada bulunduğunu bilmesi için orayı tarif edecek bir kelime bulamayabilirsin, ama başkaları orayı bilir, çünkü rüya görürken onlar da orada dolaşırlar.”

Ve o sohbet bu noktada sona erdi, çünkü Alsi içeri girdi, yanında Marl ve Masson ve Zdanye ve Bratch ve buzdan önce gençlerin eğitimiyle ilgilenen Pedug vardı.

Johor ve ben orada, o soğuk sundurmada, uyanık ve rüya görerek otururken, hâlâ kar ve buz bulunmayan kutup etrafında, yaz adını verdiğimiz, sıcaklığa doğru o hafif hareket meydana gelmişti. Gezegenimizin günlerinden yirmisi boyunca bir ucundan diğerine gidebileceğimiz bir alanda bir büyüme bölgesi yer alıyordu ve ilk defa, bilmediğimiz bir bitki vardı. Çok hızlı büyüyen, birkaç gün içerisinde tam boyuna ulaşan, narin ve sulu bir çalıydı, aromalıydı, mavi çiçeklerle yüklüydü küremizin bu kısmının tamamını, kürenin belki de sekizde ya da onda birini kaplıyordu. Genellikle yılın tamamı boyunca oralarda çalışan Klin, gezegenin ortasına daha yakın bir vadiyi ziyaret etmişti; daha önce sıcak ve üretken olan bu vadinin hâlâ, sadece fundalık ve eğrelti otları bile

olsa, bir şeyler yetiştirmeye elverecek kadar ılıman olacağını ummaktaydı. Ama öyle çıkmamıştı; vadi karlarla doluydu ve böylece Klin oradan tekrar kutup yörelerine geri dönmek üzere ayrılmıştı ve yolda, habercilerle karşılaşmıştı. Haberciler, büyük hayvan sürülerimizin, havayı hepimiz için yeni olan bir kokuyla dolduran yeni bir bitkiyle kaplı tarla ve yamaçlara ulaşmak üzere dört bir yandan bir araya toplanmakta olduğunu söylemişlerdi. Ve Klin, kutba on günlük yürüyüş mesafesine ulaştığında, tundra ve griliğin bu kısa yaz mevsiminin topraklarıyla karşılaştığı yerde, bu sürülerin, alabildiğine kalabalık sürülerin, her şeyi kapladığını, çiğnediğini, şahlandığını ve böğürdüğünü ve sevinçleriyle, bu harikadan -taze, sulu, aromatik gıda- dolayı heyecanlarıyla toprağı titrettiğini gördü. Bütün bunlarla sarhoş olmuşlar, etrafta aylakça dolaşıyorlar ve muazzam kafalarını, sanki boynuzlarının ağırlığı yokmuş gibi savurup duruyorlar ve kükrüyorlar ve hatta çifte atıyorlardı, diye anlattı Klin, bu çaresiz aç hayvanların burada bir mutluluk ve ferahlık içinde -bu gümbür gümbür koşulara ve sıçrayışlara ferahlık denebilirse tabii- coştuklarını görmek, insanın yüreğini burkuyordu, ama bu koca melankolik hayvanların, boyunlarını bükmüş, toprak gıdasını hoşnutsuzlukla koklayan, ama yine de yiyen o hayvanların doldurduğu bir manzara görmeye alıştıysanız; hareket edebilecek gibi görünmeyen, ettiklerinde de buzlu yerlerde kayan, tökezleyen, düşen hayvanlar görüyorsanız -eğer acı ve merhametle, onları bu halde görmeye alıştıysanız- o zaman, bunun tam tersine, bu ani enerji, harikulâde bir şeydi.

Ama tazelik ve yeşillik özlemi çeken yalnız sürüler değildi; yedikleri, tükettikleri, bizim halkımız için yararlı olabilecek şeylerdi. Kutup yöresine yakın kent ve köylerden insanlar, yeni taze yiyecek vaadiyle ayağa kalktılar ve pis kokulu karanlık yerlerinden gözlerini kırpıştırarak ve sendeleyerek,

bildik griliğe çıktılar - ama kalın ve alçak kar bulutlarının otesinde bir açık mavi gördüler; bizim kırılğan, uçucu yazımız. Ve tundra bitkilerinin buruk sert sap ve dallarının arasından kutba doğru gelirlerken, karşılarında maviyi, dünyanın üstüne örtülmüş mavi bir buğu gördüler, sanki gökler düşmüştü ya da, sanki toprak gökleri yansıtmaaya koyulmuş gi-biydi. Hatta, her yerde toplaşan, yığılan koca hayvanların ağırlığı bile, o mavi iekli bitkilerin şirinliğini tamamen gizleyememişti. Ve hava, insanları canlandıran, korkunç kayıtsızlıklarını ve uyuşukluklarını silmiş olan kekre, keskin bir kokuyla doluydu. Gruplar halinde bölündüler, hayvanları verimli toprakların yarısından sürdüler - çünkü onları tamamen yoksun bırakmak istemiyorduk, etlerine ihtiyaımız vardı ve onlar için o kadar az yiyecek kalmıştı ki, yakında onların da soyunun tkeneceğinden korkmuştuk. Hayvanların bitki örtüsünü köklerine kadar otladığı yerlerden bitkiler anında tekrar fışkırdı- her yerde soluk mavi katmanları uzanıyordu. Ve kalın kürklerden paltolarını üstlerinden atan insanlar iek açmış bu çalıların arasına uzanıyor, sevinçten ağlıyor, hatta yuvarlanıyor ya da koşuşuyor, sıçrıyordu, tıpkı zavallı hayvanların yapmış olduğu gibi - hayvanlar ise etrafı çevrili ve daha sınırlı alanlarında artık bunları yapmak yerine aralıksız ve olabildiği kadar çabuk yiyor, yiyecek bulabildikleri sürece ilerini dolduruyorlardı, çünkü bu ganimetin kalıcı olmadığını biliyor gibi görünüyorlardı meyveler ya da tahıllar ya da sebzeler yetiştirmeyen, yakın zamanlarda seyrek otlardan öte pek bir şey yaşatmayan bu “yaz” mevsimimiz daha şimdiden yarılanmak üzereydi. Ama şimdi burada o mucize, o harika vardı, eski dünyamızın bulutlarının - beyaz ve koyu ve tembel ve sevinç verici halde - bütün gün, sanki ufukları tıklım tıklım dolduran o karanlık asık suratlı bulut kütlelerinden hiç haberleri yokmuşçasına dolaştığı mavi gökyüzünün altında

yirmi gün boyunca yeşil ve mavi arasında yürüyebilirdiniz.

Bu aromatik manzaranın içindeki bir günün sonunda insanlarımız yeniden doğmuştu, eski benliklerine dönmüştü: Bitkilerin sağlığın hayati ve güçlü bir ilkesini içlerinde barındırdıkları açıktı. Klin, sağlık temsilcisi olan Bratch'e mesajlar gönderdi, Klin geldi ve yardımcılarını çağırttı ve kesilir kesilmez tekrar büyüyen o bitkiden, yeşillikten çok kurtulmuş çiçekleri andıran bir tür saman öbekleri üretti - mesele, hayat veren besini nasıl tayınlar halinde dağıtacağımız meselesiydi, çünkü her birine bir ağız dolusu düşecek kadar yoktu insanlarımıza.

Kimler yararlandırılacaktı? Hangi temelde karar verilecekti?

Klin ve Marl ve Masson ve Pedug ve Bratch sundurmanın içinde durup bütün bunları bize anlatırken huzursuzdular; burada olmak istemiyorlardı, bunu açıkça görebiliyorduk, benimle, yöredeki diğer temsilcilerle -ve Johor- ile danışmak üzere istemeye istemeye geride bıraktıkları o kutup yazının güzel kısa ömürlü dünyasının görüntüsü vardı akıllarında. Ama Johor'a pek bakmıyorlardı bile, gözleri onun üzerinden ve ondan uzağa bakıyor gibiydi. Ve bunun nedeni sadece, onu daha önce hiç, hayvan derilerinden bir kabuğun içinde acı çeken, soluk yüzlü halde, böylesine açık bir şekilde bizlerden biri olarak görmemiş olmaları değildi, aynı zamanda ondan, hiçbir şey beklemiyorlardı. Oysa hiçbiri ona şöyle demiş değildi: "Bu gezegen kurtulmayacak, bize ettiğiniz vaatlerin bir geleceği yok." Daha önce, herkesin Johor'a şu sözlerle gelmesi beklenirdi: "Kanopus, uzay gezgini filolarınız nerede, bizi ne zaman alıp götüreceksiniz?" Ama bunu hiç kimse söylemedi. Johor da, katırtırnağı ile dolu bir çuval öbeğinin üzerinde sessizce oturmaya devam etti.

"Niye burada, ölmekte olan bu yerde kalıyoruz ki," dedi Marl, "sırf tartışmamız gereken süre boyunca bile olsa - gelin,

aşağıya, yaz mevsimine inelim, kararlarımızı orada alabiliriz.”

Ve böylece biz, Johor ve ben ve onların hepsi ve diğer temsilcilerden on tanesi, kentimizin etrafındaki karların arasından kendimize yol açtık ve yamaçlarda ve soğuktan öleceğimizi sandığımız dağ geçitlerinde tökezledik ve yokuş aşağı kaydık ve tekrar aşağı, maviliği, yalnızca maviyi mavi gökyüzü ve mavi toprak - görebildiğimiz ve serin bir rüzgârın bize sadece keskin bir soğuğu değil, unutmuş olduğumuz sıcak tazelik kokuları da getirdiği yerlere indik. Ve gözlerim, açlığını çektikleri renklerle beslenirken kabarıyor ve büyüyor gibiydi... Ve yine de, önümüzdeki mavi ve sevimli yaza doğru tökezlerken bile kendime diyordum ki, ben, üstüne ışığın vurduğu bir tanecikler bulamacı ya da buğusu, ben, bir hiç, aklımın kavrayamayacağı bir dans tarafından tanımlanan engin boşlukların bir almaşığı, koşarak ilerliyordum - hiçliğe, çünkü bu yaz ülkesini Johor gibi, o Kanopus gözleriyle gördüğü gibi görseydim, içerisinde bulanık şekillerin dolanıp biçimlendikleri ve çözüldüğü boşluklardan bir evren görecektim -ben, bir hiç, koşarak ilerliyordum hiçliğe doğru, koşarken ağlayarak- ya bu göz yaşlarını üreten duygular nerede yaşıyor, Johor? Ben olan o bulanık sisin içindeki o büyük boşlukların neresinde, atomların akışkan yapısının sıvısı içinde nerede, nerede... Ve nasıl... Ve ne, Johor?

Mavi çiçeklerle yüklü çalıların altında yeşilin görüldüğü yamaçlara vardığımızda kendimizi yerlere attık ve yuvarlandık, yaz mevsiminin yukarılarında oturduk, sırtımızda karlı zirveler ve yarı donmuş topraklar, bulut gölgelerinin ve ani ayazların ve yakında tekrar bu kokulu mucizenin üstüne inecek kışın kalıntılarının içinde sürüklendiği güneş ışığına bakarak, yapmak zorunda olduklarımızı, yapmamız gerekenleri konuştuk.

Konuştuk. Johor konuşmadı; aramızda, tartışan gruptan bi-

ri gibi oturduğu halde.

Sorunumuz pratikti: Bu besinden kimlerin yararlandırılacağına karar verdiğimizde, bunu nasıl iletecektik? Köyler ve kentler arasındaki hareketler, kurutulmuş et erzakını sürükleyerek getiren ekipler haricinde kesilmişti. Hafif, ama havaleli bu malzemeyi karların ve buzların arasına nasıl çıkaracaktık ve dağıtımı yapıldıktan sonra da, onu pişirip mi yiyeceklerdi, yoksa olduğu gibi mi yiyeceklerdi - çünkü hepimiz çiçekleri doğrudan çalıların üstünden toplayıp yiyorduk, artık bekleme-miz gereken geleceğin katlanılması gereken bir yönü diye baktığımız o hafif mide rahatsızlıkları haricinde herhangi bir rahatsızlık verici etki yaşıyor da değildik. Sonunda Bratch, kurutulmuş bitkiyi, içindeki canlandırıcı ilkenin suya geçeceği umuduyla göllere ve su çukurlarına yığmamız gerektiğini önerdi. Suyun bir kısmı kaplar içinde, karlarla kaplı topraklara taşınabilirdi, ama çok yakında soğuk geri dönecek ve meralar ve bataklıklar tekrar donacaktı ve aşağıya kızaklarla donanmış ekipler gönderebilecektik, bunlar bu buzı taşıyabilecek, hatta koca kütleler halinde karlar içerisinde sürükleyerek götürebilecekti. Ve bu arada da her yere haberciler gönderiyorduk, bu hafif yazın varlığını anlatsınlar, gelip tadını çıkarmak üzere gelme gayretini gösterebilecek ve göstermeye hazır insanlar için sebze maddesi bulunduğunu söylesinler diye.

Sürüleri, hasadın insanlarımızın kullanımı için tahsis ettiğimiz kısımdan uzak tutmak üzere canlı çiti oluşturanların bir kısmı, haberlerin tüm yerleşim merkezlerine ulaşmasını sağlamak üzere yollara döküldü. Bize gelince, olduğumuz yerde kaldık, gün ışığının her saatinden, samanları sulu araziye ve göletlere istif etmek için yararlandık. Hava, mayalanmayı acil bir sorun haline getirmeye yetecek kadar sıcak değildi. Bu bataklık arazilerin toprak kokulu suları çok geçmeden bitkinin kokusunu yaymaya başladı ve gecelerimizi,

canlı bitkilerin arasında uzanarak geçirdik, çoğunlukla uyanıktık, çünkü bu ferahlama zamanının yakında sona ereceğini biliyorduk. Yıldızlar parlıyordu, ama öteki kutba yaptığımız keşif seferindeki gecelerin siyahlığındaki sert soğuk pırıltıyla değil: Bu, uzak, ılımlı bir ışıltıydı ve göklerimizden sisler ve buğu tabakaları eserken, sönüp duruyorlardı.

Haberciler geri döndükleri sırada, bitkiler biçilir biçilmez tekrar fışkırmaz olmuştu; sırtları ve vadileri gölgeler güneşten daha sık kaplar olmuştu; ve rüzgârlar artık tazeliyle esmiyor, kalın paltolarımızın içine sığınmamıza neden oluyordu. Ve sürüler artık kükrüyor ve koşturuyor ya da böğürüyor değildi, tekrar sessizlik içindeydiler. Artık yeşil ya da mavilik ya da büyüyen şeylerin usulca şişme hareketinin bulunmadığı toprağa doğru kafalarını eğmiş duran bu hayvanlarla tıklım tıklım bir vadiye tepeden bakabildiğimiz bir yere gittik hepimiz. Damızlık ettiği bir grup dişi ve o mevsimin buzağılarıyla -pek çok mevsimdir pek az buzağı doğmuştu- birlikte duran, yakınımızdaki bir boğaya baktık. Omuzlarının çökmüş, cesareti kırılmış duruşundan, kendini başarısızlığa uğramış -eksik- ve yaralı hissettiğini gördük; çünkü bir kere daha, durmaksızın açlık çeken, üreyemez haldeki bir gruba komuta edecekti, çünkü doğa hayır, gelecek yok, demektedir; bir kere daha, yumuşak burunlarını yarı bitkisel olan ezilmiş toprağa indireceklerdi, sevmedikleri o maddeyi midelerine tıkmaya zorlayacaklardı kendilerini, mideleri bunu ancak kısmen sindirecekti. Ve dişiler buzağılarını kaygıyla yanlarında tutmaya çalışıyordu ve gözleri kırmızı ve deli gibiydi ve kendilerinin bu küçük kopyalarını yalıyor ve besliyorlardı ve bunu öyle bir çaresizlikle yapıyorlardı ki, içlerini dolduran duygular hakkında her şeyi anlıyordunuz. Bir ufuktan öteki ufka, sürüler orada duruyor bekliyordu. Ve biz, biz de artık bekleyişimize geri dönmek durumunda kalacaktık.

Sürölere yukarıdan bakan kırk kadar temsilci ve insanlara mesajları götürmüş olan yüz kadar kişi vardı. Küçük gruplar halinde, artık çok cılızlaşmış olan hasattan paylarını almaya gelen bazı insanlar vardı ve bunlar da yeşillerin içinde yuvarlanıyor ve çiçekleri yiyorlardı. Ama miskinlikten sıyrılıp yolculuğu yapabilmiş olanlar pek azdı. Küçük bir kalabalık halinde, alçak tepelerin arasındaki bir düzlükte duruyorduk.

Buz zamanlarından çok önce, insanların, olayların düzenini, nelerin söylendiğini, nelerin söylenmediğini, -böylece de muhtemelen nelerin olacağını- *zaten olmakta, ama henüz tam olarak ifşa olmamış olanları* - gözlemlemeyi öğrenmiştim. Tekrar kalın derilerin içine bürünerek etrafta duran, ilk kar bulutlarının toplanmaya başladığı gökleri seyreden o kalabalıkların içinde hiçbir bakımdan farklılıklar görünmüyordu ve Johor aralarında, neredeyse fark edilmeksizin duruyordu, gerçi herkes Kanopus'un aramızda olduğunu biliyordu. Az sonra biz temsilciler, insan kütlesinin içinden ayrıldık ve bir eğimin üstüne çıktık. Bunun nedeni, bizden bunun beklenmesiydi; bunu yapmamız gerektiğini görüyor, hissediyor, algılıyorduk. Ama Johor, olduğu yerde kaldı.

Ve biz orada durduğumuzda, kırk kadarımız, insan kütlesine baktığımızda ve onlar durup da bize baktığında, uzun bir sessizlik oldu. Ne oluyordu? - Hepimiz merak içindeydik, çünkü genellikle ikisi arasındaki, temsil edilenler ve temsilciler arasındaki söz alışverişleri yeterince hareketli olurdu: Pratik olurdu. Genellikle, herkesin ne yapması gerektiği açıkça belli olurdu. Hiçbir zaman konuşmalar yapmamız, ısrar etmemiz, -başka gezegenlerde gördüğüm ve oralar hakkında okuduğumun aksine- ikna etmemiz ya da talep etmemiz gerekmezdi. Hayır, her zaman bir uzlaşma olurdu, hepimiz arasında bir anlayış olurdu, mesela şu türden olurdu: Falanca filanca şununla ilgilenecek ve falanca filanca şeyler

yapılacak birileri tarafından. Ve işte bu zamanlarda, bir değişime ihtiyaç duyulduğunu hisseden bir temsilci kitlenin arasına geri döner ya da yetkin ve donanımlı olduğunu hisseden birisi temsilciler grubunun arasına çıkardı. Ama uzun sessizlikler, hiç mi hiç bizim tarzımız olmamıştı. Dikkatle birbirimize bakıyorduk, birbirimizi inceliyorduk: Biz onları ve onlar da dikkatle, özenle, bizi. Orada, uzun bir zaman durduk. Bir tarafta sürüler, fırtınaların beyaz üstüne kara, esip tozduğu ufka kadar uzanıyordu. Öteki tarafta, çiğnenmiş ve soluveren çayırlardan, artık geçmiş olan yazı hatırlatan, zor seçilebilen bir soluk yükseliyordu. Tepemizde gökler gri ve alçaktı ve birkaç kar lapası döne döne indi ve anında yüzlerimizde ya da, hâlâ çıplak duran ellerimizde eriyordu. Ve birbirimizin yüzlerini araştırıyorduk, sanki kendi yüzümüzü muayene ediyormuşuz gibi: *Ne oluyordu?* Evet, şimdi biliyorum, ama o sırada bilmiyordum. Seçilmekte olduğumu, ama daha önce hiç tanık olmadığımız bir yetkiyle seçilmekte olduğumu hissediyordum. Denendiğimi, sınandığımı, benim ve biz temsilcilerin geri kalanı üzerinde bu denli düşünceli bir şekilde odaklanmış o gözler tarafından âdetâ yoklandığımı hissediyordum. Ve onlara baktığımda bana öyle geldi ki, sanki onları daha önce hiç görmemiştim, hiç doğru bir şekilde, hiç şimdi gördüğüm gözlerle görmemiştim. Hepimizi kapsayacak, hem de ancak kısmen anlayabileceğimiz şekillerde rol alacağımız, bu umarsız ve korkunç girişim içinde birbirimize öylesine yakındık ki.

Ve bu uzun alışveriş, hiçbir söze ihtiyaç duymayan bu sessizlik devam ederken, Kanopus orada durdu, kitlenin bir parçası olarak, gayet pasif ve sessiz. Oysa o kitle içinde neredeyse herkes, Alsi ve sanırım -Klin hariç, herkes hâlâ , sanki Kanopus'un hepimizi alıp uzaklara götüreceğine inanıyor gibi konuşuyordu. Resmî beklentimiz hâlâ buydu; ve ba-

zen, ama gittikçe daha seyrek- söylediğimiz de buydu. Ama o gün o insanların hiçbiri Johor'a şunu demedi: Kanopus, hepimizi buradan alıp götürecektir filoların nerede, bize vaadini ne zaman tutacaksınız?

Hayır, hem de havada bir küskünlük ya da öfke ya da suçlama ya da keder bile olduğundan değil. İşin kayda değer yanı buydu: Keder ya da yas tutmayı ya da umarsızlığı kabullenmeyen, aramızdaki bu hayalcilikten uzak, sakın, sorumluluk duygusu. Dostlarımızın kürk öbekleri içindeki karanlık deliklerde yattığı uzaklarda, o karla dolu topraklarda, kederin, umarsızlığın uyuşukluğu vardı. Ama burada, yaz mevsiminin bulunduğu yere yolculuk yapma gayretini göstermiş olan bu az sayıdaki kişinin arasında bambaşka bir duygu vardı. Ve uzunca bir sürenin sonunda, hepimiz orada dururken, birbirimize *bakarken*, bu sona erdi: Sanki hepimiz aynı anda, bir takım iç süreçlerle, bu kadarının yeterli olduğuna karar vermiş gibiydik. Ve herkes bataklıklara ve göletlere yürüyüp şimdiden donmuşlar mı diye baktı. Hayır, ama suyun yüzeylerinde bir koyulaşma vardı ve onları sallayan bir esinti kırışmalarına yol açıyordu; sonra yongalar ve daha sonra da kabuklar halinde, en incsinden buz oluştu; ve ertesi sabah, suya tepeden bakan yamaçta beraberce yattığımız yerlerde hepimiz kendimizi ayağa kalkmaya zorladığımızda, suyun baştan başa donmuş olduğunu, beyazlaştığını, yer yer altındaki bataklık suyunun siyahlığının ve suyun içinde de yeşil ve mavi bitki kütlelerinin belirmediğini gördük. Sürülerden birkaç genç hayvanı ayırıp onları öldürmeleri ve yiyecek hazırlamaları için bir grup göndermemiz gerekti, çünkü hasat geride kalmıştı ve ne saman kalmıştı ne de taze bitki. Soğuk rüzgârlarla kan kokusu bize geldi ve bize en yakın taraftaki hayvanların kükreyip böğürdüğünü duyduk, kan kokusunu onlar da almıştı. Ve bezginlikle tekrar bizim şu et di-

yetimize döndük, et, et, hep et, bu diyetten kurtuluşumuz ne kadar kısa sürmüştü.

Birkaç gün içinde sular buz halinde katılaşmıştı ve kocaman kalıpları kesip çıkardık, bunları kızakların üstüne istifledik ya da etraflarına ipler bağladık ve her tarafta uzun sıralar halinde, -beyaz üstüne beyaz, çünkü her yer tekrar beyazdı, tüm toprakları kar kaplıyor, tepemizde karla ağırlaşmış bulutlar, karşımızda karlı dağ zirveleri duruyordu buz kalıplarını- taşıma işiyle çabalayan ve uğraşanlarımızı görmek mümkündü. Ve rüzgâr, yığıldıkları yerlerden karları savurup duruyor, göklerden gelen beyaz sarmallarla birbirine karıştırıyordu.

Tüm yönlerde, sıralar halinde didinip duran beyaz şekiller ilerliyordu ve bizim ekip doğruca donmuş geçitlerden yukarıya, gezegenimizin orta yörelerine tırmandı ve orada, çok ileride, duvarımızın beyaz kütlesinin gri göğe doğru yükseldiğini görebiliyorduk, yaklaştığımızda sanki düşmesinden önceki an donuvermiş dev bir su dalgası gibi görünüyordu. Tırtıklı pençeleriyle buzlar bir ufuktan diğer ufka uzanıyor, artık beyaz olan ve yarı yüksekliğine kadar karların yığıldığı bir duvarın üstüne çıkıyordu.

Yanımızda getirdiğimiz buzların istiflendiği kızaklarımızla, kendi kentimize yaklaştığımızda, insanlar uyuyanları ayağa kaldırmak üzere önden gittiler. Ama yine yalnızca az sayıda kişi tökezleyerek dışarı çıktı, inliyor ve şikayet ediyorlar, uzun zamandır yarı karanlıkta bulunduktan sonra gözleri kamaştığından zor görüyorlardı. Onları sıkıştırdık: Getirdiğimiz bu buzı deneyin - emin, içeri alın ve eritin, suyu için, göreceksiniz siz de canlanacak, güçleneceksiniz. Ve kimisi yaptı ve canlandı ve korkunç uykuda - ölümlerine geri dönmedi. Çünkü pek çoğu uyurken ölüyordu ve canlandırılmıyordu, Bratch'ın tüm hünerleri yetmiyordu buna.

Kentimizin nüfusunun aşağı yukarı bir çeyreği merkez

meşdanın derin karlarının arasında duruyordu ve Klin ve Marl ve Alsi ve Masson ve Pedug ve Bratch oradaydı ve ben ve Johor da. Ve yine uzun bir sessizlik oldu, sessizlik gerektiğı kadar devam ediyordu ne için? Ama sessizlik hiç bozulmadı, hepimizi doğruluyor ve besliyor gibi görünüyordu. Ve bu süreç sürdü ve sürdü ve sürdü ve, kutup topraklarındaki yamaçtaki sessizlikten daha farklı bir şey oldu. Johor kalabalıktan birkaç adım çıktı ve orada durdu, gayet sessizce, hepimize baktı. *Sanki bize bir şey için bir fırsat verirmiş* gibiydi... *Ne için?* Gözleri yüzleri tek tek dolaştı ve ne kadar soluk ve yıpranmış olduğunu, yaz mevsimine yaptığımız küçük geziye rağmen geri kalanımız kadar sağlıklı olduğunu görebiliyorduk.

Ah, ne kadar karanlıktı orası, o kadar karanlık ki, fırtınalar etrafımızda esiyor, koyu alçak bulutlar tepemizde, kasvetli buz duvarı arkamızda yükseliyordu ve o karanlık, benim o sırada hissettiklerimin bir dışı vuruşuydu, çünkü tahammül etmedeki sabrı içinde alçak gönüllü olan Johor'un yüzünde, hepimizden bir şey ummuş olduğunu, ama bunun henüz ortaya çıkmadığını söyleyen bir bakış vardı... Şimdi kendisine doğru dönmüş yüzlerde, neyi uyandırmak üzere ortaya çıkmış olduğunu görebiliyordu, ama bunu uyandırmamayı umut etmişti de. Etrafında toplaşıyorlar ve şöyle diyorlardı: "Johor, uzay filoları geliyor mu? ne zaman? ne kadar beklememiz gerekiyor?" -Ancak bu şeyler, soruların içeriğıyle hayli uyumsuz seslerle söylenmekteydi: Sanki soranların bir parçası soruyormuş gibi, soranların kendisinin bile ancak yarı yarıya bilincinde olduğu ya da hiç olmadığı bir parçası - birden herkes bana, uykuda, hatta ilaç almış ya da hipnotize olmuş gibi göründü, çünkü bu mırıltılı sorular uyku arasında sorulara benziyordu. Evet, tıpkı Johor gibi kalabalığın hafifçe kenarında durduğum, o yüzlere baktığım sırada, ne söyledik-

lerini bilmeyen ve uyandıklarında hatırlamayacak olan uyurgezerlerin arasındaymışım gibi geldi bana. Ve bu sorguların Johor'un kulağına her zaman böyle mi geldiğini merak ediyordum: "Uzay filolarınız nerede Kanopus, bizi ne zaman kurtaracaksınız?" Ve, etrafımdaki herkesin bir otomat gibi görüldüğü o keskin berraklık anında daha da fazlasını merak ediyordum, acaba hepimizin Kanopus'un gözüne görünme ve kulağına çınlama şeklimiz genellikle bu olabilir miydi: Birer otomat, benliklerimizin sığ ve yüzeysel parçalarının tetiklediği şu ya da bu kelimeleri çıkaran, şu ya da bu eylemleri yapan otomatlar - çünkü ben orada dururken, bu taleplerin ve yakarışların uyurgezerler tarafından yöneltilen gayet otomatik hareketler olduğu apaçıktı benim için. Benimle ve Johor'layken, böyle bir şeyin olmayacağını gayet iyi bildiğini gösteren anlar sergilemiş olan Alsi bile ona doğru uzanıyor, diğerleriyle birlikte soruyordu: "Ne zaman Johor? ne zaman?"

Johor hiçbir şey söylemedi, kararlılıkla onların bakışlarına karşılık verdi ve hafifçe gülümsedi.

Ve az sonra, aynı otomatik, hatta kayıtsız edayla, yüzlerini ondan çevirdiler ve çamurlu kar yığınlarının arasındaki temizlenmiş yerlerde dolaşmaya ve birbirlerine şöyle demeye başladılar: "Karları temizleyelim. Uzay filoları nasıl inebilir ki? Konacak hiçbir yer yok." Ve hepsi birden telaşlı, hummalı bir faaliyete koyuldular, Alsi de aralarında, evler arasındaki alanda bulunan karları uzaklaştırıyor, kenarlara yığıyor, yolları temizliyorlardı - oysa burada, Johor'un Uzay Gezgini'nin rahatça iniş yapabileceği kadar bile yer yoktu, hele kalabalıkları nakletmek için gerekecek olan o büyük takımyıldızlar-aşırı gemiler için hiç yer yoktu. Oysa orada hepsi koşturuyor, delice çalışıyordu, asık suratlarla, pür dikkat... Ve hâlâ onları, Johor'un görüyor olması gerekeceği gibi görüyordum -sanki hayli yüzeysel ve önemsiz bir uyarım-

la harekete geçmişler gibi. Özellikle Alsi'yi, üzüntülü bir inanmazlıkla seyrediyordum, ama aynı zamanda sabırlı bir beklentiyle, çok geçmeden kendine gelmeliydi- ve ansızın fark ettim ki, beni seyrettiği zamanlar Johor'un yüzünde sık sık gördüğüm ifade tam da buydu.

Ona şöyle dedim: "Pekâlâ, anlıyorum, henüz zamanı değil -gerçi, *ne* için henüz zamanın gelmediğini biliyor değilim."

İkimiz kalabalığın bir ucunda sessizce duruyor, seyrediyorduk. Kar hayvanlarının kümeslerinin arkasındaki sundurmanın fazla uzağında değildik. Ayak izleriyle dolu ve lekeli karların üzerinden, içlerinde donmuş yeşil ve maviyi, yaz bitkilerinin çiçek ve yapraklarını barındıran buz kalıbı yığınlarının yanından geçtik. Sundurmanın içi sıkıştıktı. Alsi oraya kurutulmuş bitki çuvalları yığmıştı.

Sundurmanın döşemesi artık tamamen buzla kaplıydı ve kurutulmuş bitkilerle örülü alçak tavandan artık donmuş bitkiler değil, düpedüz buzlar sarkıyordu. Tatlı kokulu çuvalların arasına bıraktık kendimizi ve paltolarımızın yakalarını iyice kapattık. İstiflenmiş çuvalların arkasından küçük beyaz bir hayvan koşarak çıktı: Alsi evcil hayvanlarını sundurmanın içinde serbest bırakmıştı ve bunlar orada yaşıyorlardı, mutluydular ve üremişlerdi, çünkü tüylü küçük hayvanlar çıktı ortaya, bize baktılar ve üstünde oturduğumuz çuvalları oyun yeri olarak seçtiler. Öylesi bir güvenleri vardı, her şeyden zevk alıyorlardı, öyle bir sevimlilikleri vardı ki - ve içimde kabaran, şu çığlıktı: "Ve yakında hepsi yok olacak, hepsi gidecek ve bir tür daha hayattan ve yaşayanların arasından silinmiş olacak..." Ve yeni bir yakarışlar ve şikayetler ya da, keder -ya da üzüntülü isyan- döngüsüne girdim. "Ve cevabının ne olacağını biliyorum, çünkü başka cevap yok; diyeceksin ki Johor, bu sevimlilik, bu sevinç, burada kaybolacak ve başka bir yerde tekrar ortaya çıkacak - bizim hiç

duymadığımız bir yerde ya da gezegende ve belki de senin de hiç duymadığın bir yerde! Sevimlilik kaybolmaz, diyor-sun, bu küçük hayvanların doğasının zemini olan bu nefis cana yakınlık kaybolamaz, çünkü bunlar, hayatın yeniden-yaratmak zorunda olduğu niteliklerdir -onları burada, şimdi, bizim için barındıran araçlar evet onlar yakında yok olmuş olacak, küçük yaratıklar ölmüş olacak, hepsi de, hepsi ama onların yasını tutmayacağız, hayır, çünkü nitelikleri yeniden doğacak -bir yerlerde. Önemli olan onların yok olacak olması değil, önemli olan birey değil- önemli olan tür değil- önemli olan ne Alsi ne de Doeg, ne de Klin ve Masson ya da Marl ve Pedug ve geri kalanı, çünkü bizler yeryüzünden silindiğimizde, o zaman...” Ve seslenişimde ya da ağıtımda bu noktaya vardığımda tereddüt ettim ve dilim durakladı, neler söylediğimi kulaklarım duydu. Anladım, ama yine de anlamadım, anlayamazdım, henüz değil.

Dışarıdaki diğerlerinin Johor’a sorarken kullanmış olduğu aynı ağır, mekanik, hatta ölü sesle konuştum: “Bununla birlikte biz, yani temsilciler, kurtulacağız, öyle diyorsun, dediğini duyuyordum dediğin bu değil miydi... Evet, başka neler diyordun... Hayır, hayır, bunu demedin, ama o zaman ben de buna benzer bir şey demiş değilim... Ama kast ettiğin, benim duymamı amaçladığın şey eğer bu değilse...” Ağır, budalaca söylenmelerimi kestim ve uzunca bir süre, çok uzun bir süre, gayet sessiz oturdum. Küçük yaratıklar hoplaya zıplaya oynamaktan yoruldu ve çuvalların üstünde benim ve Johor’un yanında, kalın kürklere sokularak yattılar. Ana baba ve dört küçük yavru, hepsi de ellerimizi yalıyor, selamlama ısıkları ve mırıltıları çıkarıyordu, sanki dostlarını selamlar gibi, insan dostlarını. Yumuşak mavi gözler kırpışarak bakıyordu bize, daha yavaş kırpışıyor, kapanıyor, açılıp maviliğini sergiliyor, uyku içinde sönüyor, küçük beyaz yu-

maklar halinde kıvrılıyordu.

Gözlemleyemediğim ya da yönlendiremediğim, çünkü bunun kendi yasaları ve gereklilikleri vardı, içe dönük derin düşüncelerle geçen zamandan çıktım ve şunu dedim: “Benim, Doeg olarak, içinde bulunduğum şekle bürünmemin, bu çehreye sahip olmamın, pek çok seçenek arasındaki bir seçme yüzünden olduğu düşüncesinin içimde nasıl uyandığını hatırlıyorum. Önüme bir ayna koydum ve çehreme baktım - burnum annemden, gözlerim babamdan, kafamın biçimi birinden, beden yapım ötekinden, büyükanne-büyükbaba ve büyük büyükanne ve büyük büyükbabamın anıları. Baktım ve dedim ki: Eller ona, ondan ona ve ondan da bana geçti ve onun saçları bunun başında ortaya çıktı ve tekrar büyükanne- nemde uzadı ve sonra da bende- ve bu çiftin, annemle babamın her biri azıcık farklı kim bilir kaç? -Belki milyonlarca değişik çocuktan birini doğurabilecekleri düşüncesi- bu bana özel oyunumda, beni cezbeden şey, o azıcık farklılıktı ve orada durup yüzüme, bedenime bakarken arkamda, her iki yanımda, tüm yönlerde, benim azıcık farklarla çeşitlemelerimin durduğunu düşündüm: Kimisi gerçekten benim çok benzerim, kimisi pek de bana benzemeyen. Kendimin bu çeşitlemeleriyle bir kent doldurdum, sonra bir büyükşehir, sonra, zihnimde, koca araziler. Doeg, Doeg, yine Doeg ve içimden, var olmayan ve hiç var olmayacak bu kişileri -çünkü bu belirli beden ve yüz şeklinde bu belirli edalar toplamıyla birlikte varlık bulan ben olmuştum- selamladım. Hepsi de az ya da çok, çok yakından ya da sadece hafifçe, beni andıran, aynı boyda ya da biraz daha uzun ya da biraz daha kısa olan, aynı saçın farklı biçimlerine sahip, gözleri ihtimaller yelpazesindeki şekillerde olan, bu kişilere dedim ki -onlara şöyle dedim: Bakın, işte buradasınız, benim içimde... Çünkü benliğimin hissi, şu işte *buradayım*, *Doeg* hissi, genlerin zar-

ları daha farklı gelseydi ve benim yerime sizin belirli şekil ve yapınız doğmuş olsaydı, o zaman bu sizin hissiniz olacaktı. O halde, genlerin bir milyon yıllık rasgele dizilişlerinin haznesinden doğan, bir *his*, bir bilinç, kendinin farkında olmaydı: *İşte buradayım*. Ve bu kendinin farkında olmaya daha sonra Doeg adı verildi - gerçi hayatımda pek çok isim kullandım. O belirli his, bu şekil ve bu tarz ve miras kalmış bu niteliklerin içinde doğmuştu ve pek çok başka şekil, tarz ve nitelikle doğabilirdi ve ihtimaller zihnimin gözü önünde dizilmiş duruyordu, hayaletler gibi, belki biraz buruk gülümsüyor, *şans eseri* başarılı olan beni seyrediyordu. Ama onlar ben ve ben de onlar idim, çünkü doğan, içimdeki o duyguydu...” Ve dalıverdim, bir süreliğine uzaklaştım, sonra şu sözlerle geri döndüm: “... Ama yine de diyorsun ki, Johor ve tabii, sen söyler söylemez doğru oluyor, doğru olmak zorunda; ben, *işte buradayım*, *ben Doeg'im*, derken sarıldığım şey, olduğum varlığın hissidir, sahip olduğum histir ve uykuda tanıdığım ve bütün bunları geride bırakarak öldüğüm zaman kendim olarak tanıyacağım şey, şu özel küçük şey, o kadar küçük ki, çünkü koyu, karanlık bir gece içinde bir uykudan uyanırken ve uyku öyle derin ki, nerede ve kim olduğunu bilmek uzun zaman alıyor, sana, anılarına, hayatına, sevgilerine, ailene ve çocuklarına ve dostlarına dair ortada olan tek şey -hepsi hepsi bu küçük histir, *işte buradayım*, *şu ben* hissi- oysa bu hiç de benim değil, paylaşıyor, paylaşılacak zorunda, çünkü ben-liğin, şu gezegenimizdeki bireylerin sayısı kadar çok tonları ve dereceleri olması nasıl mümkündür ki? Hayır, bu olmalı, gerçi ben bilmiyorum, bu bilinç, *işte buradayım*, *işte Ben buyum*, *işte bu benim*, hiç kimseye aktaramadığım bu algı, nasıl ki hiç birimiz bir rüyanın atmosferini aktaramıyorsa, hem de rüya ne kadar tanıdık olursa olsun, sana ne kadar yakın olursa olsun ya da,

uzun bir ömür boyunca hangi sıklıkta ortaya çıkarsa çıksın - bu algı ya da tad ya da dokunuş ya da tanıyış ya da anı- bu ben-lik -yine de diğ rlerinin gayet iyi bildiğı bir şeydir. Ama bu belirli tadı ya da hissi bilincin bu sınıfını ya da derecesini ya da nitelik türünü- başka kimin paylaştığını bil- meyebilirler. Benimle karşılaştıklarında, onların olduğı şeyi, kendileri hakkındaki hissi, paylaştığımı bilmezler; ben ise onlarla karşılaştığımda, onlarla birlikteyken, aynı olduğumuzu bilemem. Ne kadar çok ya da ne kadar az olduğumuzu da bilemeyiz veya, bu bilinç durumlarının ne kadar çok derece- si ya da tipi ya da türü bulunduğunu. şu gezegenimiz:  s- t nde bir milyon tane değışik *ben* mi var? Yarım milyon mu? On mu? Beş mi? Yoksa  z bilincin aynı niteliğini he- pimiz mi paylaşıyoruz? Yoo, buna inanması zor -öte yandan neden olmasın?- çünkü ne olduğumuz hakkında o kadar az şey biliyoruz ki, görünmez düzeyde, aslında ne olduğumuzu pek az biliyoruz. Derin bir uykudan karanlığın içine uyandı- ğımız ve bir süreliğine hareket edemez durumda olduğumuz, hele nerede olduğumuzu, neden var olduğumuzu hiç bileme- diğimiz sırada, pekâlâ bir milyon farklı bilinç nitelikleri ola- bilir, hepsi de bizizdir ya da on ya da beş tane de olabilir. Ama belki, Johor, sen bu gezegene o Kanopus gözlerinle baktığında, bizleri zaten bireyler olarak değıl, hepsini, bizi, gerçekten tek kılan bir niteliğı paylaşan bireylerin bileşimleri olarak g r yorsundur. Hepimize bakıyorsundur ve kaynaşan kalabalıkları değıl, bir takım bütünlerden oluşan kümeler g - r yorsundur, nasıl ki bizler gölümüzün sularına ya da gökle- rimize baktığımızda, her biri kendini eşsiz olarak gören pek çok bireyden oluşan, ama bizim üstün gözlemci gözlerimize bir bütün, bir kapsam olarak görünen, hepsi birmiş gibi ya- şayan, birmiş gibi davranan -birmiş gibi düşünen- gruplar ve sürüler ve topluluklar görüyorsak. Belki de bize dair gördük-

lerin tam da budur, grupların ya da kolektiflerin bir karışımı, ama bu kolektiflerin hiç de burada -seninle birlikte oturup da sen tek kelime etmediğin halde- bu düşünceleri düşünürken, oysa sen burada olmasaydın bu düşünceleri ya da onlara benzer herhangi bir şeyleri içimde barındıramazdım - yani bu bütünlerin ya da grupların ya da kolektiflerin hiç de coğrafi olarak yakın ya da bitişik olmaları gerekmez, belki de derin bir rüyanın içinden uyanırken, kendi geçmişi hakkında hiçbir şey bilmediği ve tüm anılarının da gitmiş olduğu o kısa aralık boyunca, kendi hakkında benimle tam tamına aynı hisse sahip olan bir bireydir - bu birey hiç karşılaşmadığım biri olabilir, gezegenin öteki ucundaki bir kentte yaşıyor olabilir ve oraya ben hiç gitmemiş olabilirim ya da asla gitmeyebilirim. Hoşlanmadığım ya da itici bulduğum biri olabilir, nasıl ki kendisine doğru cezbedildiğim biri olabileceği gibi - çünkü bu antipati ve benzerlik meselesi şansa bağlı bir şeydir ve kimi zaman cezbedilme ile itici bulma, hoşlanma ve hoşlanmama arasındaki farkı ayırt etmek zordur. Ama, nedir o boyut, Johor, bu yaşama denen işe benim bu fikrimin -*senin bu fikrinin kattığı*- ? - Yani işlerimi ve mesleğimi sürdürürken, şu ya da bu şeyin peşinde gezerken, yapılması gerekenleri yaparken, bir günde yüz kişiyle karşılaşırken, sonra bu karşılaştığım kişilerin yabancılar değil, bilinmeyenler değil, kendim olabilecekleri fikri. Kendim, gerçek anlamda kendim hakkında bildiğim her şey, yani şu *işte buradayım, ben buradayım hissi*, - koyu bir karanlığın içerisinde kolun bacağın uykudan hareket edemeyecek kadar ağırlaşmış halde, ne olduğunu ve burada ne aradığını ya da hangi odada uyandığını hatırlayamayacak durumda uyandığında senden geriye kalan tek şey odur. Bana dedin ki Johor, ne kadar uğraşırsamı uğraşayım, uykumuzda gezindiğimiz ve uyanıklığımızdan daha gerçek olan o manzaraların, o rüya

manzarasının atmosferini, *gerçekliğini*, gerçek doğasını asla aktaramayacağımı anladığım zaman, üstüme çöken o tecrit olmuşluk ve yalnızlık hissi -bu tecrit olmuşluğun, başkalarının da uykularında bu manzaraları kullanmak zorunda olduklarını, nasıl ki ben onlara rastlıyorsam, gerçi gündüz karşılaştığımız zaman bunu hiçbir zaman, veya sadece belki ya da nadiren bileceğiz, onların da bana orada rastlamak zorunda olduklarını bilmekle, yumuşaması, zihinden uzaklaştırılması gerekiyor ve böylece de, *Ben. işte buradayım, olduğum şey işte burada* derken, benim hakkımdaki o his ya da algı ile -başka... Bilmem kaç kişi, ama kesinlikle başkalarının da, adına konuştuğumu bu sözlerle yansıtmış olurum. Bu ben-lik hissinde bir paylaşım var, olmak zorunda, bir beraberlik olmak zorunda. İçerisine böylesine korkunç ve harikulade bir güvenle -kendi çaresizliklerini ve küçüklüklerini, karşılarında o kadar muazzam ve bilinmeyen kalan, bizlere emanet eden bu küçük hayvancıkların bize yanaşırkenki gibi bir güvenle daldırılmış olduğum, tıpkı siyah suya benzeyen o derin uykudan uyanıp da, "*İşte buradayım, benim bilincim işte burada*"yı tekrar hissederken, kim olduklarını bilmesem ve onlar da beni bilmeseler bile ben olan, kendim olan ötekileri düşünmeden etmemeliyim... Bu tuhaf bir şey Johor, kendini kendinden çok daha büyük bir bütünün parçası hissetmek, düşünürken ya da konuşurken kaybolup gittiğini, bir çekirdek ya da öz içerisinde çözüldüğünü hissetmek -ve o içsel merkez yerinin de insan konuşurken ya da düşünürken ya da akıl yürütürken çözüldüğünü, gidiverdiğini, değiştiğini... O halde ben neyim Johor; burada, kayıp yazımızın enfes kokusunu taşıyan bu yarı donmuş çuvalların üstünde otururken, bedenim bu koca pösteki paltonun içinde bu kadar kısa bir dinlenme halindeyken aklım - bir yerlerden gelen, ortalıkta uçuşan düşüncelerle doluyken, sanki ben bir tür elek ya da

kapanmışım da, düşünceler bir süreliğine benim bir parçam oluyor ve sonra sürüklenmeye devam ediyormuş gibi? Sana bakıyorum ve rahatsız, daha ziyade sağlıksız ve soluk, benden çok da farklı olmayan bir kişi görmekle, senin hakkında hiçbir şey görmüyorum, hiçbir şey bilmiyorum: Yalnızca aklım bana öyle dediği için biliyorum ki, bu Kanopus'tur - ve bu benim kavrayışımın o kadar ötesinde ki, bunu bu kadarla bırakmak zorunda olduğumu biliyorum. Kendimi algılıyorum, kendimi düşünüyorum; ve bunu yaparken çözülüyorum, gidi-veriyorum, başbaşa kaldığım şey hiçlik, hiçlik, hiçlik tabii eğer ben, elektron ile elektron, proton ve eşlikçileri arasındaki muazzam -hiçlikle doldurulamayacak, çünkü hiçlik *hiçbir şey değildir*- uzay boşluklarının içinden esen rüzgârın kendisi değilsem.” Ve tekrar uykuya, karanlık bir dinginliğin ve güven vericiliğin her zaman beni beklediği yere dalıverdim ve oradan tekrar o soğuk sundurmaya, Johor'un bulunduğu yere çıkıverdim. Yeniden hepsi uyanık olan küçük hayvancıkları seyrediyordu. İçindekilere ulaşmak üzere keskin beyaz dişleriyle bir çuvalı açıyorlar ve yeşil ve soluk mavi kurutulmuş sap ve parçaları buzların üstüne dağıtıyor, bunların arasında haylazlık ediyor, oynaşıyor, yuvarlanıyorlardı. Johor seyrediyor ve gülümsüyordu ve bana da gülümsedi, ben karanlığın içinden çıkıp da kendime şunu derken: İşte *buradayım*, Doeg ve sonra da: İşte, bilinmeyen dostlarımla, öteki benliklerimle paylaştığım, kendim olma hissi burada.

Alsi de oradaydı, gördüm ki ikimizden ayrı oturuyordu. Eldivensiz, büyük ellerinin arasında bir şey tutuyor, üzerine eğiliyor, yas tutuyordu. Yavru hayvanlardan bir tanesi hastaydı ya da ölüm halindeydi ve Alsı üşümüş ellerinde kalan canlılıkla onu tekrar canlandırmaya çalışıyordu. Otururken farkında olmaksızın ileri geri, soldan sağa sallanıyordu ve bunun, acı çeken, hayli yıpranmış bedeninden gelen bir pro-

testo ya da talep olduğunu, içinde hâlâ mücadele eden bir can bulunduğunun beyanı -ama aynı zamanda da zihnindeki acının bir ifadesi- olduğunu gördüm. Ve yine düşündüm ki, bedenler ve zihinler bu kadar yakın bağlar içindeyken, biri diğerini etkilerken - buna rağmen fiziksel varlığımızın birimlerinin parçacıklarının parçacıklarının parçacıkları arasındaki engin boşluklarda, örneğin kederin ya da, sevginin belirtileri yoktu. Sevgi, sevgi, Alsi'nin iri, ama zayıf bedeninin her küçük parçasında kederlenmekteydi, çünkü biliyordu ki, korkunç acısı bunun öyle olduğunu gösteriyordu ona, bu ölüm başka ölümler de olacağı anlamına geliyordu - iki evcil hayvanının yavruları, şu şirin sevinçli küçük bebekler, yakında ölecekti, çünkü hayatlarına dayanamıyorlardı.

“Farkında mısın, Johor?” dedi ona, zaman zaman benim de ona karşı kullandığım aynı ağır, suçlayıcı edayla, “Gezenimizde bizimle beraber hiç genç şeyler kalmadı? Yaz boyunca sürülerde doğan buzağılar öldüler, yeterince güçlü değillerdi ve yenileri de doğmuyor - ve dışarıda, şu kümeslerde de sadece yetişkin hayvanlar var. Üremelerini sağlayamıyorum, yaptığım hiçbir şey, hissettiklerini -ya da bildiklerini değiştirmeyecek.” Ve acı içinde ağladı, yüzünü soğuk ellerindeki, artık ölmüş ve katılaşmakta olan, minik kürklü yaratığa yaklaştırmıştı.

Johor hiçbir şey söylemedi, ama onu seyretti.

Kendini yatıştırdığında, hâlâ çaresizlikle, ama alçak sesle, “Ne yapacağız?” dedi. “Sürüler yok olduğunda ve kar hayvanlarının yetişkinleri de gittiğinde - hepimiz için, yiyecek hiçbir şey kalmayacak. Ah, sevinmeliyim, sevinmeliyim, çünkü yemek zorunda olduğumuz bu etten öyle tiksiniyorum ki, çiğnemeye kendimi zorlayacağım son lokma, benim için bir kutlama vesilesi olacak - benim sonum demek olsa bile...” Ve o an içine bir düşüncenin işlediğini görebildim, çünkü

yüzü değişti ve gözleri bir süre boyunca bizi görmedi, zihninin gözleri kendi içine döndü. Nihayet iç çekti ve aramıza geri döndü. Daha o kadar kısa zaman önce etrafımızda oynayan o sevinçli küçük hayvan olan, ellerindeki o ağırlaşmış soğuk yumağı özenle yere bıraktı ve oynamayı bırakmış olup ayağının yanında titreyerek oturan bir başkasına uzunca ve kararlılıkla baktı. Eğildi, onu nazikçe okşadı ve yüzünde katılaşmış üzüntü vardı, ama onu yerden almadı.

“Alsi,” dedi Johor. “Şimdi Alsi’yi bir kenara bırakmanı ve Doeg olmanı istiyorum.” Kız ona baktı. Rollerimizi sıkça değiştirir, değişik türdeki işleri yapardık: O süre boyunca neye ihtiyaç duyuluyorsa onun temsilcisi haline gelirdik, bu yüzden onun “Doeg olması” hiç de yeni karşılaştığı bir fikir değildi, çünkü daha kısa zaman önce, yıllıklarımızın tamamlanması için belirlenip sabitlenmesi gereken bazı deneyimleri hatırlama ve kelimelerle yeniden üretme sırası ona geldiğinde “Doeg olmuştu”. Biz temsilcilerin arasında durmuş ve bizler dikkatle dinlerken, soğuk kutuptaki buzlu topraklara yapılan yolculuğu anlatmıştı; ve bu yapılırken de o Doeg idi.

“Zihninde çocukluğuna geri gitmeni ve o sıradaki hislerini, neler düşündüğünü ve hayatını nasıl gördüğünü anlatmanı istiyorum.” Ve Johor yavru hayvanların hâlâ sağlıklı olan bir tanesini aldı, yavru hemen onun parmaklarını yalayarak ve ısırarak ve burnunu sürterek oynamaya başladı, hayvancığı dizlerinin üstünde avuçlarıyla sarmış halde tuttu. Hayvanın yumuşak, hoşnut mırıltısı buzlu sundurmayı doldurdu ve yumuşak mavi gözleri, yavru şeylerin keşiflerine yönelttiği sevinçli duygularla kırışıttı: Ah, bu dünya ne kadar harikulade! Ne kadar muhteşem! Olağanüstü! Harika! Bak - neler yapabiliyorum! Seyret beni! Ve Johor’un kalın kürkünün arasında tutulurken, beyaz patisini uzatıp damın aralıklarından bir şekilde süzülerek içeriye ulaşmış bir kar tanesini yakaladı ve

kar tanesi tüylerin arasında erirken bebek gerindi ve esnedi ve lüks bir zevk kımıltısı içerisinde uyuyakaldı, adaleleri gevşedi, çenesini Johor'un parmaklarına dayayarak en şirin haliyle uyukladı.

Johor usulca, gözlerinden ılık yaşların süzüldüğü kıza baktı. Kız, kendisini gizlediği hissiyle kapşonunu geriye itti ve sonra da aynı dürtüyle paltosunu omuzlarından sıyırdı. Paltonun altına sıcak ve gülümseyen günlerimizin yıpranmış ve yırtılmış giysilerini giymişti; ve elleri bunları da, sanki ondan ayrı bir iradeye sahiplermiş gibi, yırtarcasına çıkardı ve tüylü kürklerinin öbeği içinde yarı çıplak oturdu.

Bu günlerde kendimizi çıplak görmezdik; başkalarının bedenini de görmezdik. Bu kısmen korkunç soğuk yüzündendi, ama aynı zamanda da utanmadan dolayıydı. Alsi'nin bu şekilde soyunmayı amaçlamış olduğunu sanmıyorum, ama keder onu esir almıştı. Gözleri Johor'un ellerindeki küçük yaratığın üstünde sabitlenmişti, hayvancığın durgunluğu artık uykunun kıpırdayan, soluk alan durgunluğu değildi, katı bir hal almıştı. Elleri delice, bilinçsiz bir jest ile uzandı, hayır, hayır, hayır - seni hâlâ kurtarabilirim, dercesine ve sonra elleri geri çekildi ve saçlarını çekiştirdi ve gözleri, yumruklarının arasına dikildi kaldı.

"Alsi," dedi Johor - ve küçük cesedi yanına, donmuş yere bıraktı.

"Doğdum - doğdum, ama hatırlamıyorum, bunu biliyosun, ama herhalde şirinliğim ve bunun farkında olmayışım, herkese sevinç verdim, tıpkı bu küçük hayvanın az önce bize sevinç verdiği gibi. Ve büyüdüm ama nasıl, hatırlamıyorum, ama sizin kontrolunuz ve bakımınız altındaydı, çünkü hayatımızın ve varlığımızın özü budur. Ve kendim hakkında günden güne daha fazla şey bilir oldum, her gün gittikçe daha sık şunu düşünür oldum: *İşte buradayım, Alsi burada*

ve kendim hakkındaki hissim, içinde keyif aldığım halde pek de bedenimin içinde değildi, başka bir yerlerdeydi... Belki *senin* içindeydi, Kanopus ama öyleyse, bunu bilmek bize göre değil, değil mi? Ama küçük bir çocuk olarak kendime gelişimi hatırlıyorum, merak ve sevinç ve hayretle dolu halde, tıpkı bir an öncesine kadar şu zavallı ölü şeyin olduğu gibi. Ve sonra, birdenbire, başka bir şey oldu, göğüslerim ortaya çıktı ve...”

Bir süre önüne bakıp oturdu, sonra yumrukları yüzünün iki yanından aşağı indi ve elleri hafifçe, bağrının üst kısmına dokundu ve sonra, inanmazcasına, algılamayı reddedercesine daha aşağı indi... Orada görebildiğimiz, göğüs kafesiydi, sarı derisi kaburgalarını sıkıca örtüyordu, kemiklerinin her biri belirgindi ve ya göğüsleri neredeydi? Elleri aşağı ilerlerken gözleri bilinçsizce önünde sabitlenmişti ve üstünde kalan giysileri açtı, göğsünün daha aşağısında iki deri torbasının sarktığını ve bu torbaların ucunda küçük sert topaklar bulunduğunu ve topakları bir arada tutan derinin üstünde kahverengi kırıklıklar -memeleri- gördük. Bu topakları hâlâ güçlü olan kocaman ellerinde tuttu ve sonra bıraktı ve elleriyle, kemiklerin ve eklemlerin gergin derinin altında belirgin şekilde görüldüğü omuzlarını inceledi.

Artık ağlamıyor, kederlenmiyordu, ama yüzünde, imkânsız olana akıl erdirmek için çabalayıp duran birinin bakışı vardı. Açlıktan büzülmüş haldeki bu yaşlı, çok yaşlı kadın bedeni karşımızda sergileniyordu ve yüzü de - kurumuş, sararmış, çökük kara gözleriyle çıplak görünüyordu. Oysa göz çukurlarının yanındaki oyuklarda bir kırılganlık, taze ve genç bir yan vardı ve ben cesaretle şunu düşünmekteydim: Evet, biz temsilciler hepimiz buradan alındığımız ve tekrar gerektiği kadar yemek yediğimiz zaman, o zaman Alsi genç bir kadın olacak, çok geç değil ve... Ama bu düşünce zihnimin derin-

liklerine çöktü, burada uygun düşmüyordu. Hayır, diye düşünüyordum, hayır, mesele bu değil, bu değil - başkalarının nasıl rahatlatılacağını düşünerek, kendimi rahatlatmak için bu masal ve uydurmaları yaratmaktan vaz geçmeliyim.

Kat kat paçavralarını tekrar deri kaplı kemiklerinin üstüne örttü ve kalın paltosuna sarındı ve kapşonunu başının üstüne çekti ve yeniden, neredeyse yağlı tüylü postların arasından kararlılıkla bakan bir çift göze dönüştü.

“Alsi!” dedi Johor.

“Pekâlâ o halde! Doğdum... Ve şimdi öleceğim. Hayır Johor, eğer hayatımı nasıl gördüğümü anlatmamı istiyorsan, hayatımı gittikçe daha çok böyle görüyorum... Söylesene, hayatına geri dönüp baktığında, acaba sen -hayır, bu yararsız bir soru, bunu daha sormadan önce anlıyorum. Siz bizlerden o kadar daha uzun yaşıyorsunuz ki, bizim hayatımız size, tıpkı biz bu çok kısa ömürlü yaratıklara baktığımız zaman onları gördüğümüz gibi görünüyor olmalı- ya da onlara bir kar-böceğinin ömrü nasıl görünüyorsa! Her neyse, soracağım, çünkü aklımı dolduruyor bu soru Johor, sizlerin, Kanopus aklınızla sizlerin anılarınızı nasıl algıladığınızı düşünmekten, merak etmekten alıkoyamıyorum kendimi. Çünkü senin şimdi anlatmamı istediğin bu, değil mi? Anılar, ince saydam türdeki bu şey, yaşadıktan sonra bir hayattan geriye kalan tek şey değil midir? Hayatınız sanki bir öz madde barındırmamış gibi geliyor mu size? Yoo, elbette gelmiyor, ama yine de sormak zorundayım. Sanki anılarınızı tek bir güçlü nefesle uçurup yok edebileceğiniz hissinde oluyor musunuz? Çünkü hayatımı böyle görüyorum, tıpkı bir köşeye atılmış bir bez parçası ya da rengârenk boyanmış bir dokuma parçası gibi ve, renkler ben bakarken solmakta: Anılar - anılar, çünkü hayatımdan hiçbir şey yok ortada! Evet, normalden daha erken öleceğimi biliyorum, ama bir ömür bir şeyse, o zaman bir ömrün üçte

biri de bir şeydir ve ben kendi ömrümün üçte birini geride bıraktım. Hayatım bir hiç, küçük bir rüya: Yemin ederim Kanopus, uykudan sonra kendime geldiğimde kimi zamanlar rüyalarım hayatımdan daha canlı görünüyor bana. *Ama yine de* -işte bu noktada düşünüp durmak ve kafa patlatmak zorunda kalıyorum, ama yine de bir anlam veremiyorum- bir güne başladığımda bu, tırmanmak zorunda olduğum bir yokuş gibi, yokuş yukarı itmek zorunda olduğum bir ağırlık gibi, içinde bir zâhmetin ağırlığını barındıran bir şeydir. Kimi zaman uyandığımda, önümdeki uzun ve ağır günle yüzleşemiyorum. Pek çok kere, günün ortasında, bunun koyu, sürükleyen niteliği öyle ki, beni tekrar uykuya geri çökertiyor, sırf birkaç anlığına bile olsa, şu... Bilinçli olmanın yükünü... Hafifletecek herhangi bir şey. Evet, günün dokusu ve özü olan şey karşısında uyanık olmanın -tıpkı dokuduğunuz, sizin seçtiğiniz desenleri olan, ama dokumamayı *seçemeyeceğiniz*, bitirmeyi reddedemeyeceğiniz bir kumaş parçası gibi, çünkü bu, belirlenmiş bir görevdir. Bazen oradaki kümeslerden birinde duruyorum da, karlar binbir şekilde etrafımda uçuşuyor - ince ya da lapa lapa, yandan eserek ya da dümdüz aşağı inerek ya da ıslak ya da kuru, ya da kırıntılar halinde ya da lapa lapa karların birbirlerine yapıştığında oluşturduğu büyük yumuşak kütleler halinde - bakıyorum ve yemlerin durduğu bu yere kadarki her adım sanki ve bütün bunları taşıyıp durma ve dağıtma ve sonra da kar hayvanlarının durumunu ve sayılarını ve ölen olup olmadığını kontrol etme işi sanki... Hepsini o kadar büyük zorluk olarak hissediyorum ki, Johor, sanki bedenimin her atomu bir kuvvet tarafından tutulmakta. Ama yine de yapıyorum ve yaptıktan sonra diyorum ki: Tamam, bunu bitirdim, bu görevi tamamladım ve önümde bir sonraki görev var - hayvanlar için yem toplamak üzere ya da yapılacak başka ne iş varsa onun için, Alsi'yi oluşturan

diğerlerini bir araya getirmek. Bütün gün, zahmet üstüne zahmet; ve sonra gün biter ve özlenen gece gelir ve geri dönüp güne bakarım - yok olmuştur! Biraz renkli bir düşünce bulamacı, birlikte hareket eden birkaç resim; ben, kümeslerin birinde dururken, etrafımda beslenmeyi bekleyen hayvanlar toplanmış halde ya da, omuzlarımı kamburlaştırmış halde tipinin içinde yürüdüğüm bir sahne ve belki de, ensem etrafındaki üşüme ya da soğuktan uyuşmuş ayaklarımın hissi. Bir gün! Bir günün anısı! Tamamlanması o kadar zor olan bir gün ve bittiğinde hiçbir şey! Bir ömür... Bir ömrün anıları. Burada bir şeylerin aksadığı, birbiriyle doğru uyum halinden çıkmış olduğu kesin değil mi, Kanopus? Bu bana gittikçe daha fazla imkânsız, *yanlış* görünüyor, bir şeyi fiilen yapmanın, onu yaşamamanın gölgesinin böylesine uçucu ve soluk bir şekilde kaydedilmesi: Anı. Ve kendime gittikçe daha fazla soruyorum, Doeg'e ihtiyacımız olması bu yüzden mi? Doeg, soluk renkli o gölgeyi, anıyı, güçlendirme yolunda bir girişimden, hatta umutsuz ve belki de trajik bir çabadan başka nedir ki? Anılarımıza daha fazla öz kazandırma çabasından başka? Doeg'in olduğu şey bu mudur - ve şimdi, şu an, benim Doeg olmamı istemen neden?

“Bu soruları sorarken adının ne olduğundan emin değilim, ama Doeg değil!”

Bu noktada gülümsedi, onun söylediğini kabul etti ve bir süre sessizce oturdu, düşündü.

“Pekâlâ,” diye yeniden başladı, “ama bana öyle geliyor ki, hatırlamam gerekenler öylesine *hiçlik* ki, Johor; ve hepsi bitti, buzun altında yok oldu... Kendimin farkında olmaya başladığımda, *işte buradayım* hissine ilk girdiğimde, annem ve babamla birlikte evimizdeydim. Sen bir kere evimize gelmiştin. Evimiz küçük bir kentteydi, hepsi de kumaş üretimiyle uğraşan bir grup küçük kentten birinde. Kentlerin her

biri bir şeyiyle ünlüydü. Bizim kentimiz kumaşı asıl dokuyan yerdi. Vadinin öteki ucundaki kent, kumaşı üreten makineleri yapıyordu. Bizim yamacın öteki tarafında, herkesin boya üretimiyle uğraştığı bir kent vardı. Boyaların bazıları doğaldı, bunları bitkilerden, kil ve kayalardan kendimiz keşfetmiştik, ama başkaları yapaydı ve boyaları nasıl geliştireceğimizi keşfetmemize yol açan şekilde düşünmemizi sağlayan Kanopus olmuştu. Yakındaki bir başka kent türlü türlü dokuma ve örgü iplikleri ürettiyordu. Kent öbekleri böyle büyüyordu, hiçbir şey planlanmış değildi - ve bütün o zamanları şimdi düşündüğümde, o zamanı ayırt eden şeyin her şeyin büyümesindeki ve oluşundaki doğallıktı. Ama bir değişim vardı. değil mi Johor? Bir nokta geldi ki, hayatlarımız etrafımızda olanların bir işlevi olmak yerine, orada var olanların içerisinden filizlenmek yerine, gittikçe daha fazla... bilinçli hale geldi, bilmem deyimi bu mudur? Bu kelimeyi, bu süreçlere kollektif bir bakış için -”

“Alsi,” dedi Johor.

“Evet. Peki. O sırada tüm çocuklar gibi büyüdüm. Bilmemiz gereken her şeyi, etrafımızdaki yetişkinlerden öğreniyorduk. Ve şimdi, bunun bilinçsizce olduğu yorumunu yapmam gerekiyor, Johor! Gerek çocuklar açısından, gerek yetişkinler açısından! Bunlar, Pedug’un gelişinden önceydi...”

“Hayır, Pedug’un bunun için bir isim gerektiğini hissetmesinden önceydi.”

Bunu düşündü ve az sonra başıyla onayladı. “Evet. Elbette ki çocuklara gerekenler öğretilmeliydi - ve gereken şeylerin değişmesi kaçınılmaz. Tüm yetişkinler Pedug idi, çünkü çocuklar nefes almaları ne kadar doğalsa, aynı doğallıkla yetişkinlerden öğreniyorlardı. Ama sonra bir değişim oldu ve bu, sizin, Kanopus’un küçük şeyleri görünür kılan aletleri getirdiği zamandı - evet, Kanopus, belirli bir türdeki doğallı-

ğın ve hoşluğun sona erdiği an oydu. Bize o aletlerden sadece birkaç tane getirmiş değildiniz, tabii her ev, hatta her kent için bile bir tane getiremezsiniz! Hayır, getirebildiğiniz kadar çok sayıda getirdiniz, gezegenimizdeki herkes baksın ve bizlerin gerçek yapısını öğrensin diye ve aletlerin bir yerden diğerine taşınıp durması gerekti. Pedug tarafından. Ve ilk defa çocuklar ve genç insanlar ana babalarının ve dost yetişkin çevresinden ayrılıp biraraya toplandı, çünkü çocuklara belirli bir zamanda ve belirli bir yerde öğretilmeye başlandı ve Pedug'un etrafına toplandılar ve ders aldılar. Ve ne kadar olağanüstü, ne kadar mutlak anlamda köklü bir değişimdi, Johor! Ve elbette siz bunun böyle olduğunu biliyordunuz ve hepsini hesaplamıştınız ve olanların, hepimizin kendimize bakışını değiştirmek zorunda olduğunun farkındaydınız. Çünkü vaktiyle, çocuklar kendi ana babalarından ve akrabalarından ve dostlarından hiç ayrılmazlardı, tümü onlardan sorumluydu ve ne öğrendiklerinin pek farkında olmazlardı, çünkü bunları her yerde, her an, mümkün her yoldan alıyorlardı. Meselâ ben, kumaş üretme işlemleri hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyorum, ama bunları nasıl öğrendiğimi bilmiyorum! Ama geniş bir yerde oturup da Pedug'u dinlediğimde, Pedug gözlerimi alete dayattırıp orada olanlara bakmamı ve bunlar hakkında düşünmemi sağladığında - ah Johor, o zaman, gerçekten de her şey değişti. Öğrendiğimizin ve nasıl öğrendiğimizin bilincine vardık... Ve bu, bedenlerimizin öz maddesini gördüğümüz ve bu maddenin biz baktığımızda kaybolup gittiğini gördüğümüz ve bizlerin bir dans ve bir ışık ve sürekli titreşen bir hareket, bir akıştan ibaret olduğumuzu anladığımızla aynı zamanda oldu. Büyük ölçüde uzay boşluğundan oluştuğumuzu ve elimizi yüzümüze götürüp de orada et hissettiğimizde bunun bir yanılsama olduğunu ve ellerimiz sıcak bir katı madde hissederken, aslında bir yanılsa-

manın bir başka yanılsamaya dokunmakta olduğunu anladık ama yine de Johor, bütün ömrümde, ki elbette çok kısa sürecektir ve belki de adına ömür denmeyi bile hak etmiyordur... Ama diyeceksin ki, yine uzaklaştım, konuya bağlı kalmadım, senin istediğini yapmıyorum! Ama Johor, bu da sana söylediklerimin canlı bir örneği değil mi? Aklımı bir türlü bu kadar kısa görünen ve en azından başlangıç itibarıyla sevinç-verici bir rüya üzerinde odaklayamıyorum...”

“Annen babanla birlikte yaşadığın ev neredeydi?”

“Xhodus'ta doğdum, burası hep birlikte kumaş üreten dört küçük kentten birisiydi. Ben küçükken annemle babamın ikisi de dokuma işinde çalışıyordu, ama daha sonra ikisi de Pedug oldu ve sık sık evden uzaklara gittiler, yeni aletle birlikte gezegenimizin etrafında dolaştılar, görmenin ve düşünmenin yeni biçimlerini öğretiler. İki erkek kardeşim ve iki kız kardeşim vardı ve hepimiz kentler grubumuzun hünerlerini öğrenmekteydik. Bana gelince, annemle babamın beni, doğamın ne olduğunu bulmak için türlü türlü yer ve durumlara götürdüğü dönemde, bir saatlik yürüyüş mesafesindeki bir çiftliğe götürüldüm, kumaş üreticilerimiz için yapağı üreten bir çiftlikti. Ben ve annemle babam ve öteki çocuklar birkaç hafta o çiftlikte yaşadık, ama erkek kardeşlerim ve kız kardeşlerim oradaki işleri cazip bulmadı, oysa benim için ilginçti. Annemle babama Alsi olmak istediğimi, hayvan yetiştirmekle uğraşanlardan birisi olmak istediğimi söyledim. Ve onu oldum, çok genç yaşta, çünkü orayı sık sık ziyaret ettim ve zamanı geldiğinde o çiftlikte çıraklığı kabul ettim ve hayatımı orada geçirmeyi bekliyordum. Ama sonra soğuklar geldi... Ve şimdi bütün o hayat, kentler, hayvanlar, ağaçlar hepsi, her şey, derin buzların altında kayboldu. Ve bunu şöyle görüyorum, buzun altında bir rüya yatıyor, içinde madde bulunmayan bir şey yani; oysa yine de hayattı, yaşıyordu,

uzun, karmaşık bir hayat süreciydi ve... Ama iyi ve gerçek ve dürüst bir hayattı, değil mi, Johor? Şimdi utanç duymamız gereken hiçbir yanı yoktu değil mi? Gerçi bu, saçma bir konuşma biçimi, çünkü insan *seçmiş olmadığı* bir şeyden nasıl utanç duyabilir ki? - Hayatlarımızı ya da nasıl geliştirdiğimizi, nasıl değiştirdiğimizi seçmedik. Çünkü, bunu şimdi biliyorum, daha siz o aletleri getirip de içine baktığımızda benliklerimizin, kendimizi hissediş tarzlarının hepsinin bir yanılsama olduğunu anlamamızdan önce de değişiyorduk. Ve belki de o değişimlerin hepsi o kadar iyi değildi? Bunu şimdi nasıl bilebiliriz? *Çünkü doğru hatırlayamıyorum!* Benimle birlikte genç olan diğerleriyle konuşuyorum hâlâ hayatta olanlarımızla yani ya da, tipi ve fırtınalara rağmen etrafta dimdik yürüyenlerimizle ve hepimiz de farklı şeyler hatırlıyoruz. Bu tuhaf değil mi, Johor? Hepimiz, evet, değişimler meydana geldiğinde ve bu değişimlerin, hayatlarımızdaki bir masumiyetin son bulduğu, daha yeni aletlerin gelmesinden önce bile kendimiz hakkında yeni bir bilincin ortaya çıktığı şeklinde tarif edilebileceğinde fikir birliğine vardığımız halde, bu değişimlerin neler olduğunda hiç mi hiç anlaşılamıyoruz. Ben diyorum ki, şunu ve şunu hatırlıyor musunuz? Ve onlar da diyor ki, Hayır, ama mutlaka şunu hatırlıyorsunuzdur...? Johor, burada tahammül edilmez bir yan var, bunu görüyor olmalısın? Kabul ediyor olmalısın? Değil mi -”

“Alsi,” dedi Johor.

“Evet. İçinde doğduğum ev, o sıradaki tüm evler gibi bir evdi. Bir evi birkaç gün içinde yapardık ve belki de yüz insan gelip yardım ederdi. Yeni bir ev yapma zamanı geldiğine karar verdiğimizde şölenler ve şenlikler yapardık. Bir ev tamamıyla köklerden ya da iplerle bir arada tutulan ince ağaç çitalardan oluşabiliyordu. Tavanlar ve duvarlar daima hareket ettirilebilir türdendi, böylece rüzgârlar değiştiğinde ya

da yağmur yağdığında bunları açıp kapayabilirdik. O zamanlar bir ev gün boyunca değişip dururdu, duvarlar indirilir veya kaldırılır, tavanlar geri bağlanırdı ve bütün gün ve bütün gece insanlar gelir giderdi, çünkü gündüz veya gece, ne zaman uyumamız gerektiği konusunda katı kurallarımız yoktu. Toplu bir hayattı ve esnekti ve rahattı ve bizler birbirimize karşı rahattık - çünkü soğuklar geldiğinden ve şimdi karşı karşıya bulunduğumuz güçlükler ortaya çıktığından beri birbirimize karşı sert olduğumuzun, eleştirdiğimizin, taleplerde bulunduğumuzun ve daha önce hiç olmadığı halde, aklımıza kolayca cezalar getirdiğimizin farkındayım. Eski hayatımız hakkında en çok düşündüğüm şey bu, ne kadar akışkandı, ne kadar kolay uyarlanabilirdi, evler ve sokaklar ve kentler bitkiler gibi değişir, ışığa döner ya da ışığa sırtını verirdi. Nasıl da, günün birinde bir evi söker, ertesi gün yenisini yükseltirdik. Çiftlikte nasıl da hayvanların ağıllarının yerlerini, şimdi öyle geliyor ki, her gün değiştirip dururduk; hatta bir miktar sağlamlığa sahip olması gereken ambarlar ve binalar bile nasıl sürekli yenilenirdi. Oysa, kumaşı daha hızlı dokuması için yeni icat edilmiş makineler için o yeni bina yükseldiğinde, hepimizin onun etrafında toplandığımızı ve kendimizi rahatsız ve tehdit altında hissettiğimizi de hatırlıyorum. Bu, bildik binalardan biri değildi, hafif ve çıtalı ve gölgelikli ve esintili, bir ipi ya da bir perdeyi çekerek yeni bir biçime sokabildiğimiz bir bina değildi; hayır, taştan ve topraktan inşa edilmişti ve kalın bir tavanı vardı, böylece de bizim eski yaşama biçimimiz zaten tehdit altındaydı, daha soğuk gelmeden, buzlar gelmeden önce ve merak ediyorum -”

“Alsi, kendini tarif et, sanki sen başka birisiymişsin, sanki bir öykü anlatıyormuşsun gibi. Hatırladığın bir olayı al, herhangi bir olayı.”

“Bir olay istiyorsun, Johor! Küçük bir öykü! Anılarımızın

biriktirdiği o küçük olaylardan öyle korkarım ki! Evimize babamın annesi ve annemin babası geldi - bu iki yaşlı insanı her gün birilerinin dinlemesi gerekiyordu. Dinlemeyi nöbete bindirirdik, bir görev olarak. Çünkü hatırlananlar hep aynıydı. Bu yaşlı insanların ikisi de otururdu - birlikte değil, çünkü yaşlı kadın güneşi severdi, yaşlı adam ise gölgeli bir yeri tercih ederdi ve zaten yaşlılar gençlerle beraber olmayı severdi, birbirleriyle değil - orada otururlardı ve içimizden biri dinlemeye gittiğinde, aynı olaylar, aynı kelimelerle ortaya dökülürdü - bir ömür. Birkaç olaydan oluşan bir dizi, hep aynı. Biz çocuklar aynı sözleri onuncu, sonra yüzüncü, sonra bininci kere dinlerdik. Bir ömür. Belirli bir gün, neredeyse yüz yıl önce, hangi yemeğın yendiği. Başka birisinin elli yıl önce ne demiş olduğu. Tekrar tekrar. Anılar... Ve şimdi sen, torunlarımı sıkabileceğim bir anı yaratmamı istiyorsun - ama tabii benim torunlarım olmayacak, dolayısıyla ben güvendeyim! Pekâlâ Johor. Sıcak ve hoş bir akşam çiftlikten, ailemi ziyarete geldim ve yolda, hiç ummadığım bir şey oldu. Çiftlikten yola çıkıp daha ancak birkaç dakika yürümüştüm ki, önümde... Orada kendimi yürürken görüyorum, aşağı yukarı on iki yaşında bir kız. Uzun boylu bir çocuk, daha ziyade zayıf ve beline açık yeşil bir kumaş, daha yeni belirmeye başlamış göğüslerinin üstüne de kırmızı bir kumaş dolamış. Ana babası için çiftlikten bir hediye, soslu bir et yemeği, taşımakta. Etin kokusunu duyan bir takım kuşlar tepesinde dolanmaya başlamış. İlk önce onları fark etmez, sepetini sallayarak yürümeye devam eder, rengârenk yeni giysileriyle ve uç veren göğüsleriyle görünüşünden büyük gurur duymaktadır. Birden etrafında, patıkada ve otların üstünde hızla hareket eden gölgeler görür ve yukarı bakar, hemen üzerinde kocaman kuşların süzöldüğünü görür, pençeleri kıvrık, gagaları aşağı bakmakta. Onlara bağıırır ve kendi sesinin

ince ve cırlak çıktığını duyar ve bir kuşun gürültülü bir çığlık attığını, bir başkasının cevap çığlığını duyar. Kuşlar artık başının etrafında dalışlar yapmakta, onu korkutmaya çalışmaktadır. Kanatların sıcak rüzgarını yanaklarında hissederek, ılık çürüme kokusunu duyar. Sepetini vermeyecektir, hayır; ve sonra bir kuş doğru yüzüne atılır ve bir an tam başının üstünde durur. Keskin tırnakları teninde hissederek ve sepeti düşürür, kaçar ve geriye baktığında, sepetten dökülen etin etrafına üç kuşun konduğunu görür. Onlara türlü türlü küfürler yağdırır. Sizi gidi pis aç gözlü hayvanlar, canavarlar sizi - ve onlar mavi göğsü havalanır, pençeleri kırmızı et parçalarıyla yüklü ve sepeti bomboş, yana devrilmiş halde kahverengi tozların içinde yatmaktadır. Sepeti alır, eve doğru devam eder, daha şimdiden zihninde, ana babasına bunu anlatırken kullanacağı kelimeleri dizmektedir ve bunu yaptığı için, çiftlik ile küçük kent arasındaki yolda uğradığı bu talihsizliğini sempatik ve ilginç bir şey haline getirecek olan doğru kelimeleri seçme gayretini harcadığı için, böylece hepsi, ana babası, kardeşleri, ninesi, dedesi, arkadaşları, komşuları, gelip dinleyecekler ve belki de diyecekler ki, zavallı Alsi, ne kadar korkmuş olmalısın - işte bu yüzden bu olay kızın aklına yerleşir, böylece sanki o yolun kenarında durmuş genç kızı seyredencesine açık seçik görmektedir olanları: Kızın rengarenk giysileri içinde neşeyle yürüyüşünü, kocaman kuşların tepesinde toplanışını ve sıcak havanın içinde süzülerek güçlü ve uzun kanatlarıyla onu dövmeye ve yenmeye hazır halde, kızın hemen üstüne kadar inmelerini.”

“Bu noktadan devam et Alsi. Eve vardığında neler olduğunu ve sen öykünü anlattıktan ve dinleyen insanlar ilgilerini başka bir konuya yönelttikten sonra neler olduğunu hatırla. Hatırlıyor musun, nasıl...”

Ama Alsi'nin anılarıyla bocalayışının devamını dinleyeme-

dim, çünkü kapı rüzgarın ıslık çaldığı dışarıya açıldı ve bir haberci geldi, Bratch'tan bana: Yardımım gerekiyordu. Bir süreliğine Bratch olacaktım, tıpkı Alsi'nin Doeg olması gibi ve duvarımızın tepesindeki topraklardan aralıksız bir kasırga halinde inen o rüzgârın içine çıktım.

Gevşek karların arasında, beni almaya gelen genç kadına yaslandım, o da bana tutunuyordu ve bu şekilde kentimizin dış kısımlarının ötesine doğru kendimizi zorlayarak ilerledik, sürüklenen karlardan başka bir şeyin görünmediği boş tundra'nın içlerine ve oradan da yavaşça ve eziyetle, bir sonraki kente doğru yol aldık.

Oraya vardığımızda tipi kesilmişti. Vardığımız bu kent neredeyse yeryüzünden silinmişti, karlar o kadar yüksek yığılmıştı. Yoğun ve nefes aldırmayan karların arasından zorlukla ilerledik, birinci kat pencerelerinin epey üzerindeydik ve bazı yerlere, sanki her yerde yumurtalarından çıkmaya çalışan yaratıklar varmış gibi bir takım hareketler ve kımıltılar görebiliyorduk. Karların birinci katın tavanı hizası yüksekliğinde dümdüz uzandığı bir binaya vardık, ama kapıya kadar kazılmış bir tünel vardı, oraya girdik, toplantı ve tartışmalar için kullanılan ve şimdi oturan o kayıtsız uykunun yarı ölümü içerisinde yatmıyorlardı - ve beni ve yakın kentlerden başkalarını bekleyen insanlarla dolu bir odaya girdik. Çünkü yeni bir tehlike vardı, çok geçmeden bizzat gördüm, çünkü topluluk halinde, soğuk ve soluk bir güneşin soluk buğulu bir gökyüzünde uzaktan parladığı bir sabahın açık havasına çıktık. Ama gözlerimiz bu yeterince ender görünümüne bulutsuz bir gökyüzündeki güneşe - doğru değil, bu kentin hemen kenarı boyunca uzanan duvara döndü. Tepesinde bildik buz saçakları ve setleri yükseliyordu; ama duvarın kendisi de tepeden aşağıya kadar, beyaz üstünde siyahlıklar halinde, çatlamıştı, çünkü duvarın iç kısmı daha donup sö-

nükleşmemişti. O keskin parlak siyahlık gözlerimizi aldı ve bakakaldık ve biz bakarken çatlak bir böğürtüyle genişledi ve her yerde buz parçaları uçuştı, hatta açıktaki zavallı yüzlerimizi tehdit etti ve duvarın tepesinden kar bulutları döküldü. Sonra ansızın duvarın kendisi de kabardı, sonra üst kısmı, tepesindeki buzun korkunç ağırlığı altında parçalandı ve düşüp neredeyse bizim durduğumuz yere kadar döküldü ve buz levhaları ilerledi ve duvarı daha da oydu ve sonra kentin küçük merkez meydanında durmaktaydık ve buzul doğru oraya geliyordu. Duvar orada yoktu - gidivermişti.

Neler olacağını ve insanlarımız için tehlikenin ne olduğunu hepimiz biliyorduk: Çünkü daha beni ve bir süreliğine Bratch olacak diğerlerini çağırtmak için haberciler göndermeden önce, kentin tüm barınaklarını dolaşmışlar, içindekileri dışarı çıkmaya ve kendileri için yeni planlar yapmaya, artık tehlikeli olan bu duvardan uzaklaşmaya ikna etmeye çalışmışlardı. Ama insanlar kıpırdamıyor, kalkmaları sağlanamıyordu. Uyarıcı donmuş su stokları, içlerinde ısıldayan çiçek ve yapraklarıyla, ilgi uyandırmıyordu ve zaten yalnızca faal olanlar bunlardan yararlanmıştı.

Hepsini uyandırmamız ve artık karanlık birer mağara halini almış olan barınaklarından çıkmalarını, nasıl yeni barınaklar yapabileceklerini düşünmelerini, hem de bir an önce, sağlamak zorundaydık, çünkü tepemizde, duvarımızın zayıf noktasına doğru ilerleyen ve kayan buzların böğürtüsünü ve çığlıklarını duyabiliyorduk, duvarımız artık tamamen buzla dolmuş durumdaki boşluğun iki yanında hızla ve gittikçe daha da hızlı çökmekteydi.

Sorunumuz, yeni barınaklar temin etmekten daha da kötüydü, akıllarımızdaki korkuydu. Çünkü yeni ve imkânsız ve ölümcül bir şey olmuştu - Kanopus yanılmıştı, söylediği bir şey iptal olmuş, yalanlanmıştı. Duvar, duvarımız, bizim o

kadar çok gücümüzü ve maddemizi tüketmiş olan, Kanopus yüzünden var olan -ve Kanopus'un en ayrıntılı talimatlarına göre inşa edilmiş olan- duvarımız aşılmış, düşmüştü ve eğer burada olduysa, mutlaka henüz haberini almadığımız ve muhtemelen hiç almayacağımız, çünkü yolculuklar artık çok zor ve ağır gerçekleşiyordu başka yerlerde de yıkılmıştı. Duvar bizi buzdan korumak için vardı, çünkü Kanopus gelecek ve hepimizi sevimli Rohanda'ya, cennetimize götürecekti, hani ana yıldızını pek çok kere gökyüzünde aradığımız ve sonra gözlerimizle ve akıllarımızla hayranlık duyduğumuz o cennete. Ama duvar bizi korumayacaktı... Ve Kanopus, tıpkı bizim gibi açlıktan yarı ölmüş, yarı donmuş bir yaratık olarak Johor'un cisminde, bir sundurmanın içinde kirli postların bir yığını içerisinde oturmuş, şimdi Doeg olan Alsi ile konuşmaktaydı -ama neden, niçin, neden, neden, neden- *neden bu zahmete katlanıyordu ki? Orada durmuş, buzların yıkılmaz, aşılamaz duvarımızı bir kenara itip çökerttiği o yere bakarken aklımızda kaçınılmaz olarak bunlar vardı. Eğer duvar buzların saldırıları altında yere serildiyse, o zaman Kanopus bir hata yapmıştı ve bu da demekti ki... Ve aramızda, temsilciler olsun, temsil edilenler olsun, -gerçi gittikçe daha az- cennetlerden ve kurtarılmadan ve yakında, çok yakında gelip hepimizi alıverecek olan uzay gemisi filolarından söz edenler suskunlaştı, artık kurtarılmaktan söz etmez oldu... Oysa, artık her birimizin hissettiği ve hepimizin hissettiğini bildiği, moral çöküntüsüne ve çaresizliğe rağmen görüşmemiz, durumumuzu değerlendirmemiz ve bir türlü kendilerini ayağa kaldıramayan ya da kaldırmayacak olan uyuşmuş sersemlemiş haldekileri ayaklandırmak gerekliydi. Ama ne için? İçimizden artık hepimiz, her birimiz, ayağa kaldırılmalarının ve uyarılmalarının -eğer bunu başaracak olursak- hiçbir amaçla hizmet etmeyeceğini biliyorduk, çünkü uzay filoları gel-*

meyecekti. Oysa Kanopus kalkmalarını istiyordu. Johor bunu son derece açık ve kesin bir dille söylemişti. Mümkün olabildiği kadar uzun süre boyunca, her bireyin uyuşuk ve bilinçsiz olmak yerine ayakta ve uyanık kalmasını istiyordu. Ve bizler bunda bir anlam göremezken, hatta bir tür gaddarlık sayarken, çünkü uyku ve uyuşukluk koruyucuydu ve insanlar olanlarla yüzleşmek istemiyordu - onun istediğini, Kanopus'un istediğini... yapmalıydık.

Bizler, içimizde uyanık olanlar, buzulun o korkunç tehdidi altındaki kentin merkez meydanından ayrıldık ve karların altındaki açık alana geri gittik ve orada oturup azıcık kurutulmuş et tayınımızı yedik ve herkesi nasıl uyandırıp çalışır hale getireceğimizi düşündük. İçerisinde yaz bitkisinin ilkesini barındıran azıcık buz stoklarından başka kaynağımız yoktu ve "Kanopus diyor ki..." yollu ikna çabalarının şimdi yararsız olduğunu bildiğimiz ve düşünebildiğimiz tek şey de bu olduğundan, buz kalıplarını gittikçe daha küçük parçalara bölmeye koyulduk. Bunları tepsilere yığdık ve bir ekip tarafından, karlar altındaki karanlık kokulu mağaraların her birine buz yığılı bir tepsi taşındı. Ben, bu umutsuz ilacı taşıyarak -ben, Bratch olarak- her biri Bratch olan başkalarıyla birlikte bir odaya gittim ve uykucuları kaldırdık ve her biri inleyerek uyanırken, bir koluyla gözlerini kapatırken, sönük açık havadan içeriye getirdiğimiz o azıcık ışık kıvılcımına bile alışık değildi gözleri, onları doğrulttuk, buz parçalarını ağızlarına tıktık ve suyu yutmalarını sağladık. Ve yüzlerine canlılık gelirken ve bize karşı koymaları güçleştiğinde, onları ayağa kalkmaya zorladık ve basamaklardan yukarıya, sonra da barınakları kaplayan kar kütlelerinin arasından yukarıya itekledik, buzul sütununun istila etmekte olduğu kent meydanına çıkardık. Bu zavallı şeyler kalabalıklar halinde gözlerini kırıştırarak durdu orada, çökmüş duvara -çökemeyecek olan, çünkü

Kanopus'un emretmiş olduğu, ama işte çökmüş olan duvara- ve sonra buzulun santim santim ilerleyişine baktı. Baktılar ve başlarını isteksizce etrafa çevirip durdular -çünkü suyun içle- rine beslediğı canlılık fazla değildi- ve çoğu tekrar karların altındaki uykularına geri dönmek istediklerinin belirtilerini sergilemekteydi. Uykuya, ölüme, yok oluşa doğru o derin, karanlık güdü ne kadar güçlüdür; ne kadar korkunç, ne ka- dar ürkütücü bir güce sahiptir, hem de her birimizde çünkü onlarla birlikte ben de hissettim bunu. Kendi kayıtsızlığımla uyuşturulmuş halde yığılı kürklerin altında yattım ve ancak başkaları beni sarsarak uyandırdığı ve benimle boğuştuğı ve soğuk ışığın içine doğru mücadele vermemi sağladıkları için kurtuldum. O halde onların hareket etmelerini ve sıvının ak- tif ilkesinin tüm dokularına sızıp uyandırmasına yetecek ka- dar ayakta kalmalarını sağlamak - yapmamız gereken buydu ve yaptık da, gerçi bedensel ve manevi olarak tüm gücümü- zü, onları gerisin geriye aşağıya, karanlığa dönmekten alıkoy- maya harcıyorduk. Onlarla boğuştuk ve çok geçmeden onlar- dan oluşan ekipler iş başındaydı, kızakların ve kar üstünde kayabilecek her şeyin üzerinde kürekleri ve kazmaları ve ku- rutulmuş etleri ve kürkleri o kentin dışına sürüklüyorlardı, iyice uzağı, karın kendisiyle bir takım barınaklar inşa edebi- leceğimiz bir yere kadar, çünkü kullanılabilecek başka malze- me yoktu. Ah o bitkinlikleri! O sağırlaşmış kafa karışıklığı! O kayıtsızlık! Dövüşmek ve ikna etmek ve desteklemek zo- rundaydık. Kent sakinleri uzun sıralar halinde sendeleyerek kentlerinden dışarı çıktı, bu ağır, tökezleyen hareketi gece inene ve geceyle birlikte yeni bir tipi gelene kadar sürdürdü. Ama devam etmelerini sağladık ve sabahleyin berrak bir gündü, kar yağmıyordu, gerçi bulutlar tepemizde alçaktan, hızla ve koyu bir örtü halinde uçuyordu ve yine gün boyun- ca çabaladık ve o gece, çok sönük ve uzak ve sık sık bu-

lutların arkasında gizlenseler de, bazı yıldızları görebildiğimiz bir gökyüzü bize yardımcı oldu. Ve bu, bizi yüreklendirdi ve hareket halinde tuttu. Ertesi gün, güvenli olduğuna hükmettiğimiz bir mesafeye varmıştık, üst üste yığılmış kar ve buz bloklarından küçük evler yaptık, her birine, insanın içinden sürünerek geçeceği uzun bir tünelden giriliyordu. Ve her birinde kürk yığınları ve sürülerden elde ettiğimiz iç ağlarından yapılmış cılız ışıklar ve kurutulmuş et stokları vardı. Ve her birine dört ya da beş ya da daha fazla insan girdi, anında uyuşukluklarına geri döndüler, çünkü uyarıcının etkisi tükenmekteydi. Hayattaydılar: Güvendediler bir süre için. Gerekli olduğu kadar... *Ama ne için gerekli?* Ve bizler, Bratch'lerden oluşan ekipler, her barınakta diğerlerinden daha enerjik ve canlı birisinin bulunmasını ayarladık, gerçi daha canlı olması ne kadar güvenilirdi; ve her birine, kar evlerindeki sakinlerin günün bir kısmında uyanık kalmak zorunda olduğunu, uykuların en sonuncusuna dalıvermelerini önlemek gerektiğini söyleyip sorumluluk verdik. Zorunlu, zorunlu - ve gözleri bizim gözlerimizi araştırdığında, hani neden, yararı nedir? Diye, kendi gözlerimize, hissetmediğimiz bir kararlılık ve güven yerleştirdik çünkü, - “çünkü Kanopus öyle diyor” diyebilecek halde *hissetmiyorduk* kendimizi.

Ve bu küçük yerleşimi yarı yarıya karların içine gömülü halde bırakıp Johor'un hâlâ oturup Doeg olan Alsi'yi dinlemede olduğu yerin öteki yönündeki en yakın kente gittik; ve orada duvarın dayanmakta olduğunu gördük, gerçi buzlar öyle ürkütücü bir şekilde tepesinde yükseliyordu ki, çok dayanamazdı. Ve tekrar, yıpratıcı, uzun, acı verici insanları kaldırma ve taşınmalarını, kendilerine barınaklar kurmalarını sağlama işine başladık.

Ve o kent tahliye edildikten sonra ve insanları “güvende” olduğunda mümkün olduğu kadarıyla - bir sonrakine gittik...

Ve bir sonrakine... Orada yine ayağa kaldırma ve güven verme işinde Bratch ile buluştuk, hekim Bratch ile, çünkü duvarın her yanında çatlaklar belirmişti ve sonra duvar çökmüştü ve buzlar duvarı delip geçmekteydi ve insanlar kentlerinden çıkarılıp duvarın tepesindeki buzlu topraklardan daha uzağa götürülmekteydi. Ve işte hepimiz böyle didindik, ekip-ler halinde, pek çoğumuz: Biz, Bratch, akılları ve bedenleri kurtarma işiyle uğraştık. Ve içimizde; sessizce ve gizlice şu soruyu sormadan edebilen tek kişi bile yoktu: Neden? ne için? Çünkü bu insanlar burada, kar kulübelerinde ölecekler ve kendi yerlerinde ve kentlerinde bırakılsalar öleceklerinden sadece biraz daha geç ölecekler. Çünkü kurtarılacak olan yalnızca bizler, temsilcileriz... Ama bu düşünce, anlıyordum ki, onların, temsilcilerin içlerinde, tıpkı benim içimde olduğu gibi kök salamıyordu, reddediliyordu, bilinçli düşünceme kendini, reddedilmiş bir şey olarak sunuyordu. Hayır, geri çevirdiğimiz adalet yokluğu değildi -diğerleri kurtarılmayacakken, bir buz gezegeninde gömülecekken bizlerin, bir avuç kadarımızın kurtarılacak olması değildi- çünkü *adalet*, kolay anlaşılan bir şey değildir. Gayet basit bir şekilde, bu düşüncenin *özünde*, dokusunda ve niteliğinde, akıllarımızda kabul göremeyen bir şey vardı. Yeni akıllarımızda çünkü içimizdeki her şeyin yeni olduğunun, yeni yaratılmış, yeni işlenmiş, değişmiş olduğunun farkındaydık. Lanetlenmiş zavallıları kurtarıcı müşfik uyuşukluklarından kaldırmaya, bundan sıyrılmaya uğraşırken, mücadele ederken, ikna ederken ve zorlarken, bizler değişmekteydik, molekül molekül, atom atom değişmekteydik. Ya elektron ve nötron ve protonların parçacıklarının parçacıklarının parçacıklarının -dans eden ve akan ve titreşen parçacıkların- aralarındaki tasavvur edilemez enginlikteki boşluklarda? Evet, bu sönük nabız ağları ya da ızgaraları ya da örüntülerinde, üzerinde denetim sahibi olmadığımız değişimler

gerçekleşmekteydi. Vaktiyle hoşgörüle ya da onaylayarak baktığımız, gerekli diye gördüğümüz düşünceler -ama, varlıklarımızın boş enginliklerinin neresindeydiler- şimdi olduğumuz, dönüştüğümüz halimiz tarafından reddedilmekteydi.

İnsanları bir kent ya da büyükşehir ya da köyden daha çobanlık edercesine çıkarıp buzların çökertmekte olduğu öldürücü duvardan uzaklara ve onları kar fırtınalarından yalnızca narin buz kulübelerinin koruduğu ve er geç buzla kuşatılacakları o beyaz vahşiliğin içine götürdüğümüz zaman o zaman bizim durumumuzu onlarınkinden herhangi bir şekilde farklı göremez haldeydik. Her iki türümüz, 8. Gezegen halkı, temsil edilenler ve temsilciler - dayandı. Aklımızdaki düşünce, bizim yapmak zorunda olduklarımızın onları değiştirdiği; onlar ortak gayretimiz yerine ölüme dalıp gitmeyi tercih edecekken hayatta kalmalarını sağlamakla da bizlerin değişime uğradığıydı.

Böylece meşgul olduk, biz temsilciler, kimi zaman hekim Bratch, kimi zaman da barınma sağlayıp koruyan Zdanye olarak - çünkü yaptığımız bu işe, yani kar ve buzdan küçük kulübeler yapılmasını sağlamaya Masson, bina kuran, kelimesini kullanmamızın uygun düşeceğine inanmıyorduk. Bununla birlikte, yalnız kar ve buzdan bir dünyada - çünkü galaksimizin enginliklerinde bu tür gezegenlerin var olduğuna inanabilirdik insanlar daha iyisini bilmezken, hoşnutluk içinde yaşayabilirler mi diye merak ediyorduk. Temsilci olarak eğitimimiz çerçevesinde başka gezegenlere götürülenlerimiz öyle çeşitlilik, öyle uç koşullar, öyle beklenmedik şeyler görmüştü ki, soğuk bir rüzgâr estiğinde bunun çocuklarımız için öykü konusu yapacağımız kadar büyük bir olay olduğu o güneşle aydınlanmış ve talihli gezegen topraklarımızda vaktiyle nasıl keyifle yaşıadıysak, buzdan dünyalarından aynı şekilde sevinç duyan varlıkların bulunduğuna inanabilirdik. Evet, Doeg'in -

annemle babamın, yaşlı kişilerin, gezginlerin- eski bir olayın tarihçesini anlatırken söze şöyle başladığını hatırlayabiliyordum: “Ve, dostlarım, bir düşünün, o gün gökyüzünden çok soğuk bir rüzgâr hızla iniverdi, bulutları bir araya toplayıp tekrar dağıttı, okyanusumuzun üstünde öyle şiddetle esti ki, küçük tepeler yüksekliğinde dalgalar vardı evet, gerçekten böyleydi. Ve sonra...” Ve gençlerin hayretle bakan gözlerini hatırlıyordum...

Biz bu, insanları göç ettirme işiyle uğraşırken, okyanusumuzun -küçük gölümüzün- içinde kalan yiyecekleri bulmayı zorlaştıracak kadar derinlemesine donmakta olduğu haberleri geldi. Başkalarıyla birlikte Rivalin, Göl Muhafızı, olarak uzun ağır kar yağışlarının arasından geçtik, orta topraklardan uzaklaştıkça kar yağışı azaldı ve sonunda tepe ve vadilerden gri bir vahşi doğanın içindeydik, göl beyaz sert bir parıltı halindeydi ve gözlerimizi elimizden geldiğince ondan kaçırdık, çünkü zihnimizi ve gözümüzü yine beyaz, beyaz, beyazlar doldurmuştu ki, artık düşüncelerimizin bile beyazlığın bitmek bilmezliği tarafından kör edilmekte olduğu hissine kapıldık. Evet, bu grilikler ve donmuş kayalar ve beyaz billurlarla bezenmiş bir kahverengiden toprak bile bizim için dinlendirici olmuştu; ve böylece tökezleye tökezleye göle vardık, orada uzakta, gölün ortasında küçük koyu bir kalabalık faaliyet gördük, bir kaynaşma, telaşlı bir koşuşturma vardı ve biz, bunu daha önce hiç yapmadığımızı hiç düşünmeksizin kaygan buzun üzerinde yürümeye başladık ve sonunda buzun içinde büyük bir delik açıldığını gördük, bir gölet büyüklüğündeydi, katı beyaz duvarlarla çevrelenmiş siyah, çalkalanan, şıpırdayan sular ve bunun üzerinde de, yanlarından oltalar ve ağlar sarkan küçük kayıklar son derece tehlikeli bir şekilde dengelenmekteydi. Kenarları, içimizdeki en uzun boylulardan bile daha yüksek olan bu deliğin etrafında, sular koyulaşıp bir

deri, sonra yongalar ve daha sonra da ince buz levhaları yaptıkça buzı kırmakla görevli olanlar duruyordu. Ama su, kabuğu kırabildiklerinden daha hızlı donmaktaydı.

Kayıklardan küçük miktarlar halinde deniz yaratıkları küreklerle buza atılıyor, oradan kızaklarla götürülüyordu. Pek kıt bir üründü bu okyanusumuzdaki gıdanın sonları. Ve, taze gıdaya olan açlığa kapılıp içlerindeki her türlü çekingenliği ve tok gözlülüğü unutan bazılarının, dondurucu havada yaşama mücadelesi vererek çırpınan bu küçük su şeylerini alıp ısırdıklarını gördüm. Ben de bu gıdaya karşı insanın içini kemiren, acı verici bir istekle dolmuştum ve buz üzerinde, göletin kenarına çekildiğimi hissettim, ellerim açık, ağzım istekle dolu, gevrek, tuzlu tazeliği tatmak üzereydim - ama bir tanesini buzdan alıp ısırmama kalmadan durdum. Ve başkaları da, tıpkı benim gibi, gıdaya doğru tökezlediler, ama durdular ve hepimiz, buz evlerinde açlık çeken ya da açlıktan kıvranarak işlerini yapanları düşünmekteydik.

Ama buz kıyılarında duran bu gıda, pek azımızı kısa bir süre canlı tutmaya ancak yeterdi - ve biz orada dururken, gök boğucu bir beyaz halinde alçaldı, kar yağmaya başladı, suyun siyahlığını beyazlaştırdı, sonra artık siyah yoktu, çırıptırlı bir siyahlık ve grilik vardı ve az sonra su deliği ya da gölet kabuklandı ve kayıklar sıkıştı kaldı. Kayıklarda çalışan insanlar ancak görünüyorlardı, yeni buzı denemek üzere dışarı adım attılar, buz üstünde durdular, sonra buzun üstünden hızla kenarlara koştular, çünkü buz altlarında bükülüyor ve çıtırdıyordu, orada tekrar tekrar sıçramak zorunda kaldılar, elleri buz kayalıklarında tutunacak bir çıkıntı bulana ve bizler onları yukarı çekene kadar. Ve orada hepimiz son defa Rivalin, Gölün Muhafızları, olarak durduk; orada uzun süre durduk, buzun altındaki kutsal sularımızı ve buzun altında hapsolmuş, tepelerinde boğucu soğuk ve gittikçe alça-

lan beyazlığın çamurlu dibe sıkıştırıp bastırıldığı ve sular donarken öldürdüğü, geri kalan az sayıdaki yarattığı düşündük.

Geri dönmeye koyulduğumuzda, önümüzdeki tüm gökyüzü, donmuş sulardan bir duvar ya da kayalık haline gelmiş gibi görünüyordu, çünkü baş ucumuzdan ayağımıza kadar her yanımız boğucu bir beyazlıktı ve beyazlığın içine doğru ne kadar baksak hiçbir şey göremiyorduk, yüksek duvarın kırılan tepelerini bile göremiyorduk. Pek çoğumuz, o dondurucu beyaz bulutun, kaçınılmaz ölümün içine geri yürümenin anlamı olmadığını düşünmekteydi. Ama yürüdük ve yürüdük ve ilk buz kulübeleri topluluğuna varıp da aksıra tıksıra ve yanan içyağının isli dumanı yüzünden gözlerimizi kırıştıtarak, bir tanesinin içine süründüğümüzde, kürk yığınının içinden bir yüz belirdi ve bir ses şöyle dedi: “Birisi geldi. Temsilcilerin kutba inme zamanı. Oraya yine yaz geldi.” Ve konuşan kişi öksürdü ve yüz loşluğun içinde tekrar sakil örtünün altında kayboldu ve biz buz tüneli boyunca geri süründük ve hepimiz fırtınadan korunaklı bir noktada durduk ve geçmişte kalan yazın mavi çiçeklerini ve yumuşak sulu yeşilliğini düşündük. Üstlerinde ölü deniz şeylerinin bulunduğu kızakları bulduk ve kar fırtınalarının içlerine, yeni sihirli mavi bitki stoklarının aranacağını söylemeleri için haberciler gönderdik - ve biz temsilcilerden elli tanemiz yazı aramak üzere aşağı, aşağı, aşağı yürüdü. Yine, ezici beyaz bir bulut bulamacı ile toprakların yığılı beyazlıkları arasındaki alçak boşlukta yol aldık, rüzgâr sırtımızdaydı ve yine, karanlık geceler boyunca, ışıklar kaybolduğunda kendimize yaptığımız kardan mağaraların içerisinde birbirimize sokulduk. Ve gecelerin ürkütücü karanlığı kısalmış gibi geldi bize ve az sonra yaz topraklarına varacağımızı hissediyorduk. Her yükselti ya da tepeye vardığımızda gözlerimizin ve akıllarımızın tüm gücüyle ileriye baktık, her şeyi silen beyazlığın içine nüfuz et-

meve çalışarak, nihayet, gökyüzü mavi bir pırıltı, hatta daha açık bir gri sergileyecek mi diye bakıyorduk. Ama sonra, bir önceki mevsim karların sona erdiği ve açık tundranın başladığı yerin ötesine geçmiş olduğumuzun farkına vardık. Hâlâ karlarla kuşatılmıştık. Hâlâ bir dağın tepesinden inmeye çabalıyorduk ki, kutbu işaretleyen direği ya da kuleyi ya da sütunu ve onun etrafında fundalık alanların gri yeşilliğini gördük, ama yeşillik fazla öteye uzanmıyordu. Ve çiçek yoktu, hiç bitkisel hayat yoktu. Ve sürülerin de hiçbir izi yoktu. Ama sürüleri merak edecek manevi enerjimiz yoktu, çünkü yüzyüze olduğumuz, bunu biliyorduk, gezegenin sonuydu. En sonunda, uğraşlarımızın ve planlarımızın ve uzun çilelerimizin sonunu kabullenmek zorunda olduğumuz noktaydı bu. Karların inceldiği ya da ıslak sarımtırak şeritler ve parçalar halinde, kaba ıslak kumlar gibi seyredildiği ve sulak otların ve çamurların üzerinde çizgi ve lekelerden ibaret kaldığı yere geldiğimizde - orada oturduk, uzak güneşin içinde bir miktar kudret barındırdığını hissetmeye çalıştık. Bir günlük yürüyüş uzaklığındaki yüksek sütuna doğru baktık ve bütün görebildiğimiz, yer yer küçük soluk bir yeşillik ya da bulamaç ya da leke halindeki bir gri ile kaplı kara topraktı.

Pek az yiyeceğimiz vardı, yalnızca birkaç parça kurutulmuş et. Ama yemek istemiyorduk. Bir avuç insan, ne düşüneceğimizi, ne planlayacağımızı bilemeden orada beklerken, sanki daha şimdiden yemek yeme ya da geçim için çalışma ya da acınası ölçüde kurumuş ve yoksun kalmış bedenlerimizi koruma ihtiyacının ötesine geçmiş gibiydik; bedenlerimiz kalın kürk paltoların içinde titremekteydi; paltolarımızı çıkarmamıştık - çünkü onlarsız idare edeceğimiz kadar sıcak değildi. Gözlerimiz, Kanopus'un oraya kurduğu ve onca zaman boyunca araçları için bir kılavuz olarak kullanmış olduğu yüksek ince kule ya da sütuna dönüyordu. Orantılarındaki

mutlak mükemmellik, dengesi, hatta yamaçların eğimine ve göğe göre belirli bir ilişki içerisindeki yerleştirilme biçimi bile Kanopus'u ifade ediyordu, -Kanopus'u bu gezegeni değil- ve biz orada beklerken, o şeye bakıp dururken, hepimizin aklındaki, yalnızca Kanopus'tu, bizi kurtarmaya gelecek olan Kanopus.

Evet, uzay filolarının gelmeyeceğini gayet iyi biliyordum -bunu şimdi, daha önce hiç bilmediğim bir kesinlikte biliyordum, öyle sessiz ve kesin bir inançla ki, içimde- evet, umut uyandırıyor; ama benim için bilmedik türden bir umut. Daha önce, hem de o kadar uzun zaman boyunca ya da, en azından aklımızın bir bölümüyle, bir gün göklerimizin yanıp sönen parlak ışıklarla kaplanacağına, çünkü Kanopus filolarıyla dolacağına ve *o zaman* acı çeken insanlarımızın hepsinin “yıldızlarda” güvenlik bulacağına inanmak - bu, geleceğe yaslanmaktı. Ama bu, geçmişimizle sürekliliğe sahip bir gelecek değildi. Eski umut ve rüyayı nihai olarak terk ettiğim ve tıpkı, temiz ve donmamış olduğu zamanlar duvarımızın yaptığı gibi, hâlâ gökteki ışıkları yansıtmakta olan o yüksek siyah kulenin mükemmelliğine sürekli baktığım zaman, içimde gerçekleşen değişim gerçek ve tam bir değişimdi. İçimde küçük bir kudret ve özgüven kaynağı vardı, bunun yok edilemez olduğunu, güçlendiğini hissediyordum. Bu kudret, bendim - ben, Doeg; ve içinden, bulutların ya da kuşların gökyüzünden onu hiç değiştirmeden geçip gitmesi gibi, düşünceler ve duygular geçiyordu. Bunların arasında, ama çok sönük ve daha ziyade gülünç bir şekilde şu bildik olanı vardı: *Bir gün Kanopus gelecek ve bizi kurtaracak...* Ve arkadaşlarımla yüzlerine baktığımda, kendi yüzüm kadar tanıdık o yüzlere, kimi zaman bana onların olduğu kadar benim de gözlerim gibi gelen o gözlere baktığımda, bana öyle geldi ki - kendim hakkında doğru olduğunu bildiğim şeyi orada görmek-

teydim. Bir tanesi, “Belki yarın gelirler!” dese ve bir diğeri “Ya da ertesi gün ya da haftaya - yazın hâlâ yaşanacak günleri var daha!” diye cevaplasa bile, bu sözler onların yüzeysel bir bölümlerinden geliyor ve söylediklerinin tümüyle farkında değiller gibi görünüyordu. Gözlerinden, akıllarının bambaşka türden düşüncelerle ya da kurmacalarla ya da -hatta- kanaatlerle meşgul olduğunu okuyabiliyordum.

Fikirlerin akla ya da akıllara nasıl geldiği çok ilginç bir şeydir: Bir an şunu ya da bunu, sanki bizim için başka bir düşünce mümkün değilmişçesine düşünmekteyizdir; biraz sonra ise kafalarımızın içinde bambaşka inanç ve ihtimaller vardır. Ama oraya nereden gelmişlerdir? nasıl ulaşıyorlar, bu yeni mefhumlar, düşünceler, fikirler, inançlar, eskilerini yerlerinden ederek ve tabii az sonra yerlerini başkalarına bırakarak?

Hepimiz paltolarımızın içinde titreyerek, sönük soluk güneş ışığı yüzlerimize vurmuş halde beklerken, arkadaşlarım, “Kanopus gelecek, kurtarılacağız” diye ve eski rüyalarımızın öteki tortu ve parçalarını mırıldanırken, içlerinde bilincinde olmadıkları değişimlerin gerçekleşmekte olduğunu biliyordum.

Ve öylece durduk orada, üstünde yer yer otların ve arsız bodur bitkilerin bulunduğu o yamaçta, içlerinden sert ve acı rüzgârların estiği karlı topraklara sırtımızı dönmüş halde. Hiç birimiz, ne hareket etme, ne de halklarımıza karşı sorumluluklarımızdan söz etme ya da, ne yapmamız gerektiğini tartışma -ortadan yok olan sürüleri aramaya mı çıkmak gerektiği ya da normalde bizi ayağa kaldırıp şu ya da bu faaliyete sürükleyecek başka şeyler mi gerektiği- yönünde bir isteklilik göstermedik.

Yalnız sütunun çevresindeki kasvetli bataklık ve tundra alanlarını değil, daha fazlasını, birbirimizi de seyrediyorduk. Gittikçe daha fazla, gözlerimiz birbirimizin üstündeydi, araştırarak, sabırla -sanki içimizden her birini tanıımıyormuşuz

gibi, aslında herkes birbirini tanıyordu; o kadar iyi tanıyor-
duk ki, herhangi bir an bir diğerimizin işini devralabilirdik
ve bir anlamda- bir diğerimiz olabilirdik. Gözlere ve yüzlere
iyice bakıyorduk, sanki orada daha önce hiç ummadığımız
kadar çok şey vardı öğrenecek. Ve, çok geçmeden, hepimiz
kabaca bir daire düzenindeydik, küçücük “yaz” alanlarımıza
değil de dairenin içine bakıyorduk. Yüzümüz içe dönüktü,
sanki ulaşabileceğimiz gerçek orada, aramızda... içimizde...
bizimleydi. Orada birlikte, o şekilde, gezegenimizin uç nok-
tasında bulunmamızdaydı.

Ve daha sonra, işte böyle buldu bizi, beyaz vahşi toprak-
lardan çıkagelen Alsi ile Johor, engebeli zeminde tökezleyip
kaymalarıyla ne kadar bitkin olduklarını belli ederek. Ve
kendilerini aramızda yere attılar, gözleri kapalı yattılar orada.
Ve sarı derilerinin, yüzlerindeki kemiklerin üzerinde ne ka-
dar gergin olduğunu gördük.

Alsi gözlerini açıp doğrularak oturana ve Johor da aynı
şeyi yapana kadar bekledik.

Ona, “Peki nasıldı, Doeg olmak?” dedim. Gülümseyerek,
“Doeg, konuşurken bana öyle geldi ki, başıma gelmiş her
şey, tüm düşüncelerim ve hislerim, inanmış olduğum her şey
bir araya gelip kelimelere, kelimelere, kelimelere döküldü
-parsellendi, pakatlendi ve uzaklara gönderildi... Evet Doeg,-
Ben-Doeg Alsi’nin şunları şunları yaptığını gördüm, şöyle
hissettiğini ve böyle düşündüğünü- ve, Alsi kimdi? Onu sey-
rettim, kendimi tüm diğerlerinin arasında dolaşırken gördüm...
Ve şimdi, geriye dönüp kendime bakıyorum, Doeg olarak Jo-
hor ile birlikte sundurmada otururken, kendimi orada görüyo-
rum ve Johor’u, birlikte oturmuş konuşan iki kişiyi görüyo-
rum. Ya Doeg kimdi? Doeg kimdir, Doeg? Ve şimdi nerede
Alsi veya Doeg? - Çünkü, şimdi hepimizden geriye ne kal-
dı? Ve sen ya da ben ya da herhangi birimiz kime anlata-

cak, küçük öykülerimizi, kime söyleyecek küçük şarkılarımızı?” Ve gülümseyerek bana baktı; sonra da gövdesini bir dirseğine dayamış halde uzanmış dinleyen Johor’a, sonra da tüm diğerlerine. Ağır ağır, tek tek bizlere baktı ve hepimiz ona baktık. Alsi, Johor ile birlikte bize geri döndüğünde, küçük insan topluluğumuz kendimizin, durumumuzun daha da keskin bir şekilde farkına varmıştı. Kendimizi, gördüğümüz kadar keskin bir şekilde *hissettik* soğuk bir yamaçta, alçak ve soğuk, telaşlı bir göğün altında bir arada oturan elli kadar birey, pis sakın hayvan derilerinden elli öbek ve her birinin içinde titreyen bir kemik ve et paketi ve düşünce ve duygular da (ama bunlar neredeydi, bunlar neydi?). Orada çömelmiş, ufuktaki kar fırtınalarının inleyişini, esip tozuşunu ve, gezegenimizin en ucundaki bu küçücük alan ya da zamandan daha fazlası olmayan şu kısa yaz mevsimimizi tehdit edişini dinledik, çünkü yaklaşan kışın ayazı kendini göstermeye başlamıştı. Siyah üstünde beyaz, kara toprak üzerinde küçük beyaz tanecikler, kayaların ve gri yeşil otların ve teli andıran küçük bitkilerin üzerine dağılmış beyaz kırıntılar ve billurlar, henüz sadece birkaç tane, sürüklenmekte, zayıf gün ışığını yakalamakta, süzülmemekte ve toprağın üstündeki don ile birlikte konmak üzere alçalmakta. Tepemizde yükseklerde, kara çatlakları olan kalın beyaz bulutların altında, karların büyük kuşları daireler çizmekteydi, beyaz üstünde beyaz.

“Artık Alsi değilsen,” dedim ona, “demek ki kar hayvanları öldü?”

“Kümesler artık boş, hem de hepsi.”

Hepimiz baktık ve sonra şunun farkına vardık ki, gözümüz onun elleri üstündeydi: Bir zamanlar o kadar büyük ve yetenekli olan şu ince kemik düğümlerinin, o küçük, zayıf, kırılgan şeylere o kadar iyi bakan o ellerin.

Ve kız, Johor’a bakıyordu. Ve bu, tarif etmesi zor bir

bakıştı. Her şeyden önce, içinde hiçbir talep yoktu. Hatta ihtiyaç bile yoktu. O bakışta olan, hem de en güçlü şekliyle, onu, Kanopus'un tanınmasıydı.

“Artık Alsi değilim,” dedi ona. “Hiçbir şekilde, hiçbir vasfımla.” Bu âdetâ bir soru gibi çıktı; ve aynı anda kendisi cevap verdi. “Başka bir yerde Alsi var! - başka bir yerde, başka bir zamanda. Alsi yok olamaz, çünkü Alsi sürekli yeniden yaratılır, yeniden yaratılmak zorunda.” Yine onun konuşmasını bekledi, ama Johor yalnız gülümsedi. “Gerçi şimdi onları göremiyoruz, çünkü şimdi gündüz ve yukarıdaki güneş ışığı bu gerçeği gizliyor, ama göğümüz yıldızlarla ve gezegenlerle dolu ve onlarda Alsi var. Alsi! - oradayım ben, çünkü böyle olmak zorunda.”

“Çünkü böyle olmak zorunda,” diye sesler yankıladı onu, grubumuzun içinden.

“O halde, ben Alsi olmadığımı göre, kimim ben, Johor ve *adım nedir?*”

Johor'a dedim ki: “Doeg tüm zamanlarda ve tüm yerlerde öyküler anlatır, şarkılar söyler, her yerde insanlar iletişim kurmak için sesleri kullanır, o halde ben artık Doeg değilsem, Doeg yine de var ve belki de karanlık çöktüğünde...” -ve biz konuşurken çökmekteydi de ve küçük, uzak yıldızlar belirmekteydi”... Gözlerimizi yukarı kaldırdığımızda, Doeg'in iş başında olduğu dünyalara bakarız, çünkü Doeg olmak zorunda. Ama kimim ben, Johor ve adım nedir?”

Sonra da bağların bakımcısı ve meyve yaratıcısı Klin: “Şu bizim gezegenimizin hiçbir yerinde tek bir bağ ya da meyve ağacı ya da meyve yok, tüm o güzellik ve zenginlikten hiçbir şey kalmadı geriye -o halde Klin değilim, çünkü Klin, yaptığım şeydi- Klin başka bir yerlerde iş başında, orada Klin sürgünleri sürgünlere aşıyor, Klin çiçek açtırıyor, melezliyor ve yaratıyor ve dalların çiçeklerle ve sonra

da meyvelerle ağırlaşmasını sağlıyor. Ama burada değil, buranın hiçbir yerinde değil, dolayısıyla da ben artık Klin değilim. Ve adım nedir?”

Ve Bratch: “Aklımdaki ve ellerimdeki ustalık şu an iş başında, etten ve kıkırdaktan, kandan ve kemikten yaratıkların var olduğu her yerde iş başında - Bratch’a ihtiyaç var, bu yüzden Bratch olmak zorunda, gerçi burada değil, çünkü burada yapacak şey kalmadı, çünkü bu dünyamızın dört bir yanında nüfusumuz buzdan evlerinde yatmış ölmekte. Bratch değilim, çünkü Bratch benim yaptığım şeydi - ve adım nedir, Johor, adım nedir?”

Ve Pedug: “Türlerin kendilerini ürettiği her yerde, ölmesi gerekenlerin yerini almak üzere yavruların doğduğu her yerde Pedug var, çünkü Pedug olmak zorunda. Pedug her zaman, her yerde yeniden yaratılır, Pedug’a ihtiyaç olan her zaman ve her yerde. O halde Pedug bizim gezegenimizde artık var olmadığı için Pedug kaybolmuş ve yok olmuş değil. Ama ben Pedug değilim, Johor ve - adım nedir?”

Böyle devam etti, her birimiz ve karanlık etrafımızda kopkoyuydu ve sesleniş ya da şarkı ya da serzeniş, gece boyu devam etti, peş peşe her birimiz Johor’a sordu, ona sordu, nerede nasıl ve neden olduğunu söyledi, ama kendi cevapladı, bilmek istediğimiz her şeyi cevapladı, ama her defasında o soruyla bitirdi, bizim cevaplayamadığımız, çünkü bizi aşan o soruyla -neyim, kimim ve adım nedir? Ya da, *neydi adımız?*- Biz temsilciler, ki artık hiçbir hüner ya da yetenek ya da işleyen görev temsil etmiyorduk, ama hâlâ orada oturuyorduk, üşümüş ve küçük ve o kadar az sayıda, o yamaçta, gece boyunca, bütün gece boyunca - ve sonra cılız güneş sönük bir şekilde ışıldadı, grimtırak göklerden grimtırak bir pırıltı ve hiçbir yerde herhangi bir renk kalmamıştı, çünkü karlar usulca ve sessizce düşmüştü ve Kano-

pus'un oraya dikmiş olduğu yüksek sütun taze yumuşak beyazların arasından yükseliyordu, beyazlığın arasından bodur bitkilerin ve katılaşmış ölü otların uçları görünüyordu.

"Hâlâ bir adı olanımız var," dedi Alsi, herkes konuşmuş olduğu için suskunlaştığımızda.

"Ama Marl burada değil," dedi biri. "Sürülerin bakımcıları burada değil."

"Ve sürüler de burada değil, oysa olabilecekleri başka bir yer de yok."

Orada oturmaya devam ettik, o gün boyu, bir yandan karlar etrafımızda sessizce düşerken, çünkü Johor hiçbir şey söylemedi ve biz de, yapmamız gerekenin ne olduğunu bilmiyorduk.

Ve, ışıklar bir başka geceye yer vermek için giderken, alacakaranlığın içerisinden tökezleyerek üç şekil çıkageldi ve aramıza çöktü, derin ve acıyla nefesler alarak ve biz beklerken, uyudu. Bunlar Marl idi ve onlar konuşana kadar, birlikte oluşumuzun bu özel aşamasının tamamlanmış olduğunu hissedemedik.

Bitkinliklerinden sıyrıldıklarında ve bizlere sürülerin öyküsünü anlattıklarında geceydi - evet, bir süre dinlediğimiz Doeg idi, Doeg olarak Marl ve anlattıkları işte şunlardı.

Kocaman aç hayvanlar kalabalığı günden güne birbirlerine daha fazla sokulur oldu, karlar altlarında ve etraflarında yayıldıkça kar yığınlarından doğal bir ağıl oluşturdu, hayvanların aşma isteği göstermediği bir engel, çünkü bütün gezegende geriye kalmış tüm gıda, o siyah sütunun etrafındaki küçük alandaydı. Geçen yazdan kalma saman yığınları onlara fazla dayanmadı ve sonra dikenli bitkilerin ve buruk otların üstünü kemirdiler ve sonra da yarı bitkisel olan toprağı. Ve karlar hâlâ etraflarından aralarına sızıyordu ve çok geçmeden beden bedene durur oldular, binlercesi, kalabalık ve hiç yi-

yecek yoktu. Pek çoğu öldü ve canlı olanlar durumlarından dolayı onlardan beklenebileceğine daha önce hiç kimsenin inanmayacağı bir zekâ sergiledi - onca ağırlıktaki boynuzlarıyla cesetleri, yaşayanların kütlesinin arasından dışarı iteklediler; oysa biz bu hayvanları ilk gördüğümüzde bu boynuzların ne kadar yararsız olduğunu düşünmüştük - ne işe yarıyor olabilirlerdi ki? Oysa bu boynuzlar, toprak yemek zorunda kaldıkları zaman toprağı bellemişti, toprağı kazarak kökleri dışarı çıkarmıştı, besin peşindeki umarsız arayışlarında kayaları tersyüz etmişti ve nihayet, ölülerini kullanılabilir alan olarak geriye ne kaldıysa oradan dışarı itmekte kullanılmıştı.

Ve sonra, bir süre boyunca, karların dünyasına dönük durmuşlardı, hepsi birden, kuyruklarını ortaya dönerek. Ve sonra, bu zavallı hayvanlara yardım etmekten aciz olmanın utancı içinde yamaçtan onları seyreden Marl, kalabalığın her yanından küçük grupların, sonra daha büyük ve gittikçe büyüyen grupların kopmaya başladığını gördüler. Marl günler boyunca, kutupta geriye kalan kalabalığın eriyişini, hayvanlar ayrıldıkça azalmaya devam edişini seyretmişlerdi. Ama nereye gidiyorlardı? Gidecek yerleri yoktu! Oysa gidiyorlardı. Tos ve çifteler atarak, giderken toprağı tırmıklayarak, boynuzlarıyla toprakta yaralar açarak, tırpanlayarak, sanki artık kendilerine iâşe vermeyecek olanı harap etmek ve yaralamak istercesine; hiddet ve umarsızlıklarını böğürerek, gözleri kırmızı, vahşi ve cinnet halinde - bu sürüler yeri göğü sarsarak en son otlak yerlerinden koşturdular ve sonra, gidişleri sessizleşti, çünkü yüksek karlar sayısız nalın gümbürtüsünü susturdu. Yamaçlardan onları izleyenler, sürülerin kar fırtınalarının içine dalışı sırasındaki vahşi ağıt böğürtülerini duymuşlardı ve az sonra kutup etrafında hiçbiri kalmamıştı, yalnızca boynuzlanmış, dışkı kütleleriyle çürümüş ve otlanarak çıplak bırakılmış kara toprak vardı. Ve tek bir hayvan, bir tane bile,

yoktu. Bundan sonra Marl birbirinden ayrılıp, sürüleri koyu kar fırtınalarının içlerine doğru takip ettiler, hem de bu yoğun kar yağışının içinde tek bir iz bile kalmadığı için onları izlemek kolay olmadığı halde. Ama sonunda, sürüleri izleyen temsilcilerin her biri, meskûn bölgelere ulaştı ve belki de hayvanlar burada kendileri için yiyecek bulmayı ya da en azından insanlarla beraber olmayı ummuştı diye düşündü: Yok olmaya mahkûm bu hayvanların aklından neler geçtiğini ya da, içinde bulundukları durumun onlarda hangi derecede umut ya da zeka uyandırdığını kim söyleyebilirdi ki? Ama hayır, sürüler gümbürdeye gümbürdeye, şimdi boş olan eski kent ve köylere koşturmuş, hiçbir şey için durmamışlardı; hayvanlardan bazılarının eski beslenme alanlarında, güney topraklarında boynuzlarını toprağa saplayarak yaptığı gibi cezalandırma ve yaralama ihtiyacını duyduğu anlar hariç -böylece boynuzlarının gücünü binaların ve sundurmaların ve kümeslerin duvarlarına çevirdiler ve çiğneyebildiklerini çiğneyip geçtiler, ta ki yerleşimler, sanki biz ayrılırken yıkıp gitmişiz gibi görünene dek. Ve sonra da, sürüler yollarına devam etmişti- gidecek hiçbir yer olmadığı halde. Duvarın çöktüğü, aralıksız kar fırtınalarının hüküm sürdüğü korkunç topraklara giden geçitlerin açıldığı yerlerden, sürüler yukarı tırmanmıştı ve şimdi öteki tarafta durmuş, kendi gruplarının tüm üyeleri o tarafa geçene kadar bekliyorlardı, artık beyaz hayvanlardı, kürkleri kardan ağırlaşmıştı, nefesleri beyaz havanın içinde beyaz çıkıyordu. Duvarın öte tarafında tekrar toplandıktan sonra, âdetâ önceden üzerinde anlaştıkları bir plana uyarcasına, hepsi birden, böğürerek yakınarak, koşturup gittiler, mutlak ölümlerine doğru.

Marl, duvarın buzulların ağırlığı altında çökmüş olduğu çeşitli yerlerde durup bunu görmüştü, sürülerin ölüm arayışına gittiğini görmüştü. Ve bunu görüp anladıktan sonra, tek-

rar biraraya toplanmış, sonra da artık hayvanları takip etmenin bir anlamı kalmadığını ve hepsinin kar fırtınaları tarafından yutulacağını bildiklerinden, ağır ağır güneye yolculuk ederek hepimizin bulunacağını bildikleri yere gelmişlerdi. Biz temsilciler, karlı yamacımızda oturuyor, bekliyorduk. Beklediğimiz, öyle anlaşıldı ki, onlardı, Marl'dı, ki artık Marl değillerdi, çünkü gezegenimizin hiçbir yerinde yaşayan bir hayvan yoktu artık, tek bir tane bile, o halde başka bir yerde Marl çalışıyordu, çalışmalıydı? Başka zamanlarda ve yerlerde Marl vardı ve olmalıydı da. Marl eşleştirme ve çiftleştirme ve yetiştirme ve besleme ve doğurtma ve bakım becerilerini kullanıyordu. Marl'ın varlığı sona eremezdi, çünkü Marl'a ihtiyaç vardı. Ama burada, bizim aramızda, bizim soğuk gezegenimizde Marl'a gerek yoktu. "O halde, Johor, bizler artık Marl olmadığımıza göre, adımız nedir? Çünkü, daha önce olduğum varlık olmadığımı, Marl olmadığımı biliyorum, çünkü yaptığım şeydim - pekâlâ, şimdi hiçbir şey yapmıyorum, ama buradayım, bir şeyim, burada oturuyorum, düşen karların arasında, hepimizin arasında, sana bakıyorum, Johor, sen bize bakıyorsun, bana ve ben kendimi burada olması gereken biri olarak hissediyorum, burada; düşüncelerim var ve duygularım var - ama nerede onlar, nedir onlar, bu düşünceler, bu duygular, bu donmuş kemik ve üşümüş et paketlerinin neresinde? Dolayısıyla, hiçlik değilim, Johor, ama yine de, neyim? Bir adım varsa, o zaman nedir?"

Ve işte hepimiz öyleydik, Johor ve temsilciler, burada, soğuk yamacımızda oturuyorduk, bir yandan karlar düşüyor, düşüyor, düşüyordu, öyle ki, belimize kadar hafif gevşek karların içinde oturur olduk ve sonra, o beyaz örtü ta omuzlarımızdaydı - ve ilkimiz, sonra biri daha, ağır ağır beyazlığın içinden doğruldu, kar yongalarını, kırıntılarını, topaklarını

her tarafa silkeleyerek, âdetâ suyun içinden yükselir gibiydi ve çok geçmeden hepimiz ayaktaydık, beyaz kar birikintisi baldırımımıza geliyordu ve hâlâ kar düşüyordu, düşüyordu ve bütün bunların bir sonu geleceğine dair hiçbir işaret yoktu. Birbirimize dönük durduk, birbirimizin gözlerine baktık. Kanopus ya da kurtarılma hakkında tek kelime edilmedi - o tür düşünceler gözümüze uzak bir çocukluğa ait şeylermiş gibi görünüyordu ve o yeniyetme günlerimizde nasıl olduğumuzu hatırlayanımız bile pek yoktu ve artık düşüncelerimiz bambaşka bir gerekliliğe ilişkindi. Sonra döndük, böylece hepimiz gezegenimizin, ince ve siyah parlayan o sütunla işaretlenmiş olan en güney noktasına sırtımızı dönmüş olduk, bu arada sütun ayazdan grileşmeye başlamıştı ve yakında yığılan ve bulutlar halinde uçuşan karların arasında zorlukla seçilebilecekti. Yüzlerimiz kuzeye dönüktü ve tek vücut halinde hareket etmeye başladık, sanki yapılabilecek başka hiçbir şey yokmuş gibi, sanki yapmamız gereken bizim alın yazımız ve kaçınılmaz bir şeymiş gibi bizler, tıpkı avare ve açlık çeken sürülerin bizden önce yaptığı gibi, kış âlemine doğru ilerliyorduk; ama bu öyle bir kıştı ki, yakında her şeyi kaplamış olacaktı, her şeyi içine alacaktı ve küçük gezegenimiz orada boşlukta salınacaktı, güneş ve yıldızlar üstünde ışıırken tamamen beyaz ve pırıltılar içinde olacaktı ve sonra, her şeyin üstü buzlarla kaplandıktan, vaktiyle yaşamış olan hiçbir şey kalmadıktan sonra hangi yeni süreçler başlayacaktı, bu donma süreçleri bir kere tamamlandıktan sonra? Çünkü hiçbir şey durağan ve kalıcı ve sürekli olamaz, küçük dünyamızın uzayda değişmeksizin, bir kar ve buz gezegeni halinde dönüp durması mümkün olamazdı: Hayır, yoluna devam edecek, yuvarlanırken bir kar topunun yaptığı gibi kabardıkça kabarcak ya da tamamen bambaşka bir şeye dönüşecekti; bizim 8. Gezegen'e göre, hem de bu 8. Geze-

gen'e, donmuş olana değil, Buz Zamanı'ndan önceki eski ve neşe dolu dünyaya göre, ayarlanmış duyularımızla, hayal etmeye kalkışamayacağımız bir dünyaya dönüşecekti... Hayır, bizim hayal etmeyi bile deneyemeyeceğimiz değişimler gelecekti -gelmek zorundaydı- bu yuvamıza, ama bunların bizim için bir önemi olmayacaktı, çünkü biz burada olmayacaktık.

Devam ettik, ağır ağır, yüzlerimizi, üstümüze çöken, merhametsizce gelen, hiç kesilmeyen, gündüz gece esen dondurucu rüzgârlara çevirerek; soğuk, boş halde ilerledik, sanki daha şimdiden kemiklerden ve kurumuş kıkırdak ve deri parçalarından ibaretmişiz gibi, kalın paltolarımızın içinde âdetâ maddesizdik. Ve Johor bizimle, bizlerden biriydi ve gözleri, kapşonunun tüylü kenarlarından geriye dönüp bize bakıyordu, hepimizin katlanmak zorunda olduğu o aynı boş ve acılı ve zahmetli tarzda - çünkü karın pırıltısı gözlerimizdeydi ve akıllarımızdaydı ve onu dışarıda bırakmanın ve içinde dinlenebileceğimiz yumuşak ve dost bir karanlık bulmanın yolu yoktu; çünkü karanlık çöktüğü zaman bile, içimizde o kadar çok kar-ışığı oluyordu ki, göz kapaklarımızı kapatamıyorduk, kapalı kalmıyorlardı, kar ve buzlar dışımızda olduğu kadar içimizde de olduğu ve gözlerimiz her iki tarafı da, beyaz, beyaz, düz, sert beyaz manzaralara açılan pencereler olduğundan, açılıveriyordu.

Yarı körleşmiş, aralıksız inleyen rüzgârlardan sağırlaşmış, uyuşmuş, ölüm halinde, ilerleyen buzullardan kaçıp sığınmaları için kalabalıklara inşa etmiş olduğumuz kulübe ve sundurmaların yanından sendeleye tökezleye geçtik - ve içeriye bakmadık, çünkü neyle karşılaşacağımızı biliyorduk. Bizler bu bölgeden geçerken, o küçük kar ve buz çıkıntılarının, kar yığınaklarının arasındaki küçük kubbe ve kıvrımların yakında beyazlığın altında yok olacağı belliydi, çünkü daha şimdiden

bazıları kaybolmuştu, tamamen üstleri kaplanmıştı bile. Ve gezegenin, vaktiyle insanların kaynaştığı bölgelerine çıkan dağ geçitlerinden dönüp aşağıya baktığımızda, artık o buz yerleşimlerinin nerede olduğunu -ya da vaktiyle bulundukları yeri, çünkü artık onlarla bizim aramızdaki fırtınalar o denli yoğundu- göremedik. Az sayıdaki bizler devam ettik, giderken eski kentlerimizi aradı gözlerimiz, ama buzullar onların üstüne inmişti, yerleşimlere ya da kentlere dair hiçbir işaret göremiyorduk, gerçi bir keresinde, karların içinden yükselen ve her tarafında kare biçimli boşlukları bulunan bir odanın içinden geçmek için boğuştuk ve içinde, vaktiyle mobilya olan, ama soğuk tarafından paramparça edilmiş bir takım so-pa ve tahta parçaları vardı. Bu oda yüksek bir binanın en tepesiydi ve bizler, vaktiyle yalnızca, soğuk çağının kocaman münzevi kuşlarının süzülüp daireler çizdiği bir irtifadan geçmekteydik. Ve bir dağ saçağı ya da kayalığı türünden bir şeyler görmek üzere ileriye baktığımızda, orada hiçbir şey yoktu: Duvarın tepesinden aşağıya akın eden buzullar her şeyi parçalayarak, ufalayarak aşağı indirmişti ve kaldı ki, vaktiyle kar yığınlarının üzerinde yürümüş olduğumuz zemin çok çok aşağılardaydı. Böylece ünlü duvarımızın üstünden geçtik, o etkilenmez, yıkılamaz, aşılamaz duvarımızın: Kano-pus ışıldayan filolarıyla gelene kadar bizimle felâketin arasında sonsuza kadar duracak olan duvarın. Duvarın üstünden ne zaman geçtiğimizi bilemedik ve üstünde, buz ya da yığılmış karlardan oluşanlar hariç, ne bir dağın, ne bir tepenin bulunmadığı bir manzaranın içindeydik, çünkü arazinin tüm doğal engebeleri gömülmüştü.

Kolay yol aldığımız söylenemezdi, çünkü didinerek, tökezleyerek, kendimizi ileriye doğru sürüklüyorduk - ama bunun nedeni, dağ ve vadilerin inişleriyle ve çıkışlarıyla mücadele etmemiz değildi. Oysa yine de çok uzun, ağır, yıpratıcı

bir işti. İçimizde bir şey kalmamıştı! Sanki rüzgârlar dışımızı olduğu kadar içimizi de oymuşçasına boştu içimiz. Gerçekten de deri ve kemikten ibarettik ve zavallı kalplerimiz cansız ve düzensiz şekilde güplüyordu, koyulaşmış kanımızı kuruyan atar ve toplardamarlarımızın içinde hareket ettirmeye çalışıyordu. Yarı ölüydük ve kurumuş bu gövdeleri bir seferinde birkaç adım bile ileriye götürmek ne kadar zordu.

Ne kadar ağırdık ne kadar ağır, ağır, ağır... Gezegenin dönüş kuvvetinin bedenlerimizin her zerresini çekişi öyleydi ki, sanki sadece karın yoğunluğu tarafından değil, bu kuvvetle de sımsıkı tutuluyor gibiydik. Ağır, ağır, ağır - ölümlülüğümüzün çekimiydi; gölgeler kadar saydam olduğumuz, kemiklerimizin üzerindeki et çoktan eriyip gitmiş olduğu halde. Attığımız adımlar ağırdı, bir bir, sürüyerek, kendimizi hareket eder hale getirerek, zorlayarak attığımız adımlar; iradelerimiz yüreklerimizin acı dolu gayretleri içinde çekiç gibiydi: *İleri... İleri... İleri... Evet, işte böyle.... Bir adım daha at evet işte bu.... Ve şimdi bir tane daha... Evet ve şimdi bir tane daha... Ve bir tane daha... Evet, şimdi bir tanecik daha... İleri... Ve ilerlemeye devam et... Ve hepimizin hali böyleydi, kar yığınaklarının üstünde, neyin havada, neyin havadan yeni düşmüş olduğunu ayırt etmeyi zorlaştıracak kadar alçakta asılı duran kar bulutlarının arasında kendimizi sürükleyip duruyorduk. Yarı ruhtuk, yarı yok olmuştuk, ama yine de öylesine ağırdık ki, kendi ağırlığımızın, iradelerimizin maddesine bağlı olduğunu, orada asılı durduğunu, bizi geri çektiğini hissedebiliyorduk ve neydi o şey, irade, bizi sürekli ilerlemeye, ilerlemeye, karlarla kaplı yüksek geçitlere, öteki kutba, gezegenimizin en uç noktasına doğru gitmeye zorlayan? Bu kemik ve deri ve daha şimdiden kuruyup gitmiş dokulardan bohçaların içinde ve her yerinde başka bir şey*

yanıyordu, irade ve neresindeydi o nabız ya da çekim, atomu meydana getiren o minicik çekim ya da nabızların arasında uzanan engin boşlukların?

Ağır, ağır, ah çok ağır, sürükledik ve itekledik kendimizi; karın içinde zorlukla yürüyorduk ve sanki yüzermiş gibi görünüyorduk, yukarı, yukarı ve karşıya doğru ve geceleri birarada dinleniyorduk, zavallı yumaklar halinde, tepemizde rüzgârlar çığlıklar atarken ya da yıldızlar konuşurken. Nonni'nin kaymış olduğu uçurumun olması gerektiğini bildiğimiz yere vardığımızda, dümdüz taze bir beyazlık gördük ve o zaman sığınmış olduğumuz mağaralar gömülmüş ve kaybolup gitmişti; ve vaktiyle çömelip yıldızların pırıltısına gözümüzü diktiğimiz ve hışırdayıp çınladıklarını duyduğumuz çınlayan zirvelere geldiğimizde gördüğümüz şey, dağların küçük uç noktalarıydı, tepeciklerden ibaretti ve eğer orada dağlar bulunduğunu biliyor olmasaydık, onların bir zamanlar öylesine yüksek ve sarp olduklarını tahmin edemezdik. Karanlık inerken, o küçük tepelerden birinin tepesindeki bir çanakta mola verdik; ve rüzgârlar çığlık çığlığa yükseliyordu ve karların dört yanımızdan gelip çarpışını, savruluşunu ve fır döndüğünü hissettik -sabah ise son derece büyüleyici bir manzara vardı. Çünkü büyük bir dağın zirvesindeki kayalıkların arasında kalmıştık- rüzgârlar geceleyin vadiyi gevşek karlardan temizlemişti, böylece onu buraya daha önce yaptığımız ziyaretteki gibi gördük, boş haliyle. Rüzgârların öyle bir örüntüsü ve hareket düzeni vardı ki, bu vadiyi önce tepeye kadar dolduruyordu, sonra da süpürüp açıyordu: Gezegenin her yanında kar kütleleri hareket edip duruyor, yüksek tepeler halinde yığılıyor, sonra tekrar püskürtülüp dağıtılıyor, üst üste yığılıyor ve sert rüzgârlar tarafından, başka bir yere dökülmek üzere havaya fırlatılıyordu. Pek çok günlük yürüyüş uzunluğunda ve muazzam buzlu siyah muazzam zirvelerin arasında son derece de-

rin olan camsı pırıltılı buzlu bir yere tepeden bakmaktaydık. Baktığımız her şeyde, ölüm halindeki gözlerimizi acıtan cam-sı bir berbatlık vardı; ve dağın tepesinde mahsur kaldığımız o minyatür vadinin kenarından aşağıya göz attığımızda, ora-dan asla ayrılmayacağımızı anladık. O takatsiz halimizle, o zirvenin nefes kesen dik kayalıklarından nasıl inebilirdik ki? Böylece, eski gözlerimizle son kez, başbaşa oturduk ve birbi-rimizin yüzlerine baktık, ta ki, bir bir, yüzlerimizin perdesi ölüme inene ve kemik demetlerimiz kürklü deri palto yığınla-rının içinde çökene ve bizler bunu, daha önce sahip olmadı-ğımız gözlerle görene kadar, görebildiğimiz tek şey, burada bu yüksek dağ tepesinde uykuda ya da ölümden kıvrılıvermiş bir hayvan sürüsüne benzer bir şeydi.

Hep beraber devam ettik, artık ışıktık, hareketimizde öyle hafif ve rahattık ki, henüz bu kadar az zaman öncesindeki korkunç ağırlığımızı, eski ağırlığımızı, her adımın ya da sü-rünmenin, en minik atomu bile pençesinde tuttuğu o çekime ve atalete karşı yapılmak zorunda olduğu halimizi, inanama-yarak ve dehşetle hatırladık. Yeni gözlerimizin kararlı bir perspektifi yoktu. Süzülüp durduk, serbestçe ve hafiflikle ve, yönümüzü saptamak üzere içinde barınmış olduğumuz beden-lere doğru dönüp baktığımızda yalnızca, son derece harikulâ-de, incelikle işlenmiş yapılanmaların ve şekillerin arasında bulunduğumuzu gördük: Pırıltılı billurlar çevreliyordu bizi, her biri değişik, her biri birer desen inceliği ve denge hari-kaası, her biri, kavramak için durup da hayran olabileceğimiz birer şey... Oysa bunlardan çok fazla vardı, süzülerek ve al-çalarak etrafımıza iniyorlardı ve gözlerimiz vasıflarını değiş-tirirken, zaman zaman bu billurlar muazzam, bizim kadar büyük, zaman zaman da küçük göründü. Bu sonsuz değiş-kenlikteki şekil çokluğunun kar taneleri olduğunu ilk anda

anlamadık; bizim düşmanımız olan ya da, yakın zamana kadar öyle olan kar taneleri: Böylesi bir sevimliliğin aracılığıyla olmuştu, küçük gezegenimizin yavaşça ölüme gidişi. Ama beyaz bir kar lapasının üstüne konması için elimizi uzatırken bunu tahmin etmemiştik; hani çocuklarımıza gösterdiğimiz zaman: “Gördünüz mü? İşte bu kardır! Bu, etrafımızdaki havanın içinde her zaman bulunan su buharının yeni bir şeklidir” - Bu küçük kırıntının ya da beyazlık köpüğünün bu şekilde görülebileceğini, insanın hiçbir zaman tükenmeyecek bir hayranlıkla inceleyebileceği kadar ilginç yapı bileşimleri olarak görülebileceğini hiç düşünmemiştik. İçlerinden süzülürken, sürekli şekil ve boyut değiştirdiğimizi hissederek hareketimizi durdurmaya çalıştık, ki bu mucizelere doyasıya bakalım, ama o sahne eriyip gitti. billur yapılar kayboldu, çünkü onlar, içinden geçip gittiğimiz bir bölge ya da diyara aitti. Şimdi, o dağ zirvesinden ne kadar uzağa yol almış olduğumuzu görmek üzere, kirli deri yığınlarının altındaki o bedenler öbeğine dönüp baktığımızda, onları ı ışık örgüleri ve tülleri halinde gördük, atomik yapının kırılğan ızgarasını gördük, gerçekte bizim çoğu kısmımızı oluşturan -gerçi bunu algılamaya gözlerimiz yoktu, akıllarımız gerçeği bilse bile-engin boşluğu gördük. Ama baktığımız o ince pırıltı ya da dans, atomik yapının dokusu, biz seyrederken eriyiverdi: Evet, bizim deri yığınlarının altındaki şu eski bedenlerimizin şekillerini kaybettiğini, atomların ve moleküllerin birbirleriyle ilişkisini kaybettiğini ve dağın maddesiyle kaynaştığını gördük. Evet, yeni gözlerimizle şimdi gördüğümüz, tüm gezegenin, boşlukların atomların örüntüleri arasında asılı durduğu narin bir örgü ya da ızgara haline geldiği idi. Ama eski yuvamızı bu şekilde, iç içe geçmiş atom yapıları halinde görebilen yeni gözlerimiz nasıl gözlerdi ve neredeydik biz, biz temsilciler - ne idik ve bizi, daha keskin ve daha incelikli

bir görüşle seyredabilenlere nasıl görünüyorduk? Çünkü, bizler gözlerimizi ve görme biçimlerimizi değiştirirken, öyle ki her an başka bir dünyada ya da kuşakta ya da gerçeklikte barınıyor gibiydik, başkaları bizi seyredabiliyor, görebiliyor olmalıydı - ama neyi? Eğer, daha şimdiden çözülüp dağların ve karın ve rüzgarın ve kayaların maddesine karışmış olan eski şekillerimizi kaybettiysek, maddeden fazla boşluk olan o soluk örgüleri ya da tülleri ya da kalıpları kaybettiysek daha önce olduğumuz varlığı kaybettiysek, yine de bir şeydik ve birlikte yola devam ettik, bireylerden bir grup, ama bir birlik ve madde örüntülerine sahip olmalıydık, zorunluydu bu, şu ya da bu türden madde, çünkü her şey -madde ya da öz ya da, kaygan ve birbirine karışan ve küçüldükçe küçülen türden bile olsa elle tutulabilir bir şeyin dokuları- maddedir, bir özdür, çünkü kendimizi varoluş olarak algılıyorduk; duyguyduk ve düşünceydik ve iradeydik. Yeni varlığımızın dokuması ve çözgüsü ve atkısı bunlardı, oysa eski varlığımızda onlar için bir yuva ya da yer yok gibi görünürdü ve bir atomun çekirdeği (tabii eğer hakkında düşündüğünüzde eriyip giden bir şeye çekirdek denebilirse) ile onu çevreleyen parçacıkların (eğer bir titreşime ve akışa parçacık adı verilebilirse) arasında uzanan engin boşluklarda sevgi ve nefret ve diğer duyguların uğuldadığını, estiğini ve nabız halinde attığını hayal etmiştik - ve bu hisler ve düşünceler yeni benliklerimizi ya da kendimizi oluşturmaktaydı ve akıllarımız bize, hâlâ kesinlikli olmakla birlikte belli belirsiz bir dans olduğumuzu söylemekteydi, tıpkı ne olduğumuzu görecektir gözlerimiz olmamakla birlikte, eski akıllarımızın bize öyle olduğumuzu söylediği gibi. Vaktiyle, bir dağ tepesinde yatan ölü hayvanlar haline gelmemizden önce, bu tabakalar ya da tüller birbirine uyuyordu, bir bütündüler, birlikte işlev görmüşlerdi - ama şimdi bir örüntü daha şimdiden 8. Gezegen'in

fiziksel özüne geri çökmüş, bir diğeri ise ileriye gitmekteydi, gözlerimiz her an değişmekteydi, böylece sürekli olarak yeni bir sahnenin ya da zamanın parçasıydık. Zaten sabitlenmiş, değişemeyecek bir varoluş da değildik, çünkü bir hayalet ya da his ya da tada rastladık ve ona *Nonni* adını verdik: Vaktiyle Nonni, ölü çocuk, Alsi'nin arkadaşı olduğunu bildiğimiz soluk pırıltılı bir yaratık ya da şekil ya da dans ve bu varoluş ya da varlık bize geldi, bizimle, yeni özümüzle birleşti ve hep birlikte bir bütün olarak, ama ayrı ayrı, kutba doğru yolculuğumuza devam ettik.

Kim gitti? Ya adımız neydi?

Çocukların öğretmeni oradaydı; ve suların muhafızı; tahıl ve meyvelerin ve bitkilerin yapıcısı ve yaratıcısı; hayvanların bakımcısı ve çiftleştiricisi; toplulukların anılarını sürekli yaratan ve yeniden yaratan öykü anlatıcısı; çok küçük ve kırılgan olanların bakımcısı; iyileştirici - ilaç ve şifaların kaşifi; gezegenleri ziyaret eden ve böylece bilginin hapsolmasını ve paylaşılmadan kalmasını önleyen gezgin bütün bunlar oradaydı, aramızdaydı ve bizdendi; çalışmamızın tüm işlevleri ve yetenekleri bu yeni varlıkların, artık olduğumuz Varlık'ın özündeydi - Johor bizimle ve bizdendi; 8. Gezegen'in temsilcisinin bir parçası olmuş Kanopus temsilcisi; yok olan 8. Gezegen'in -en azından bizim kullanımımız açısından yok olan- çünkü göklerin boşluklarında dönüp duran bu buz parçasının kendini hangi yönde değiştireceğini kim bilebilirdi, belki gaz olacaktı, tekrar toprak ve vaktiyle bizim sahip olduğumuz gözlerin tanıyabileceği bir şekil ve öz madde olmadan önce.

Temsilci süzüldü ve yükseldi, tıpkı bir balık sürüsü ya da kuş kafilesi gibi; bir bütün, ama bireylerin bir karması - her birinin küçük düşünceleri ve hisleri vardı, ama bunlar ötekilerle paylaşılıyordu, çekilip kabaran ve yayılan, çoğu bir

kılan düşünce, his dalgaları halinde.

Ne görmekteydik orada, ne hissetmekteydik - ve nerede? Hangi yer ya da zamandaydık o sırada: Neydik ve ne zaman? Kar ya da buz deryaları görmüyorduk, hayır, ama sürekli bir yer değiştirme ve değişim - gezegenimizi pek çok kılık ya da olasılık içerisinde görmekteydik. Onu bir ışık çakması halinde ya da bir anlığına, vaktiyle olduğu gibi, her şeyin bizi mutlu ettiği sıcak ve sevimli yuvamız olarak gördük ve bu kısa hayalin yanında, aynı görüntünün bin çeşitlemesini gördük, her biri birazcık farklıydı, öyle ki, tek başına görmüş olsaydık her biri bizim tarafımızdan, gezegenimizin gelişimindeki bir basamak gibi değerlendirilebilirdi - ama bu şekilde görülünce, böylesine hızla ve böylesine incelikli farklarla birbirlerinin içinde eriyince, gördüğümüz şeylerin olasılıklar, vaktiyle olabilecek olan, ama bizim uzay ve zamanımızda olanamış olan şeyler olduğunu anladık. Ama başka bir yerde olmuşmuydular? Evet, buydu, gezegenimizin değişik gelişim evrelerinin arkasında ya da yanında ya da ötesinde herhangi bir ölçekte, herhangi bir nerede ya da *ne zaman* içerisinde onca başkalarının var olduğunu, onca olasılığın bulunduğunu gözlemlemekteydik; bizim bilmiş, yaşamış olduğumuz varoluş düzleminde fiiliyata geçmemişlerdi, tülün ardında boşlukta asılıydılar, belki olabilecek ya da oluşabilecek olanların potansiyelleri halinde... Pek çoktular, erişilememiş olasılıklar; ama her biri kendi düzleminde gerçektir, işler haldeydi -*nerede ve ne zaman ve nasıl?*- Dünyaların her biri bizim gerçek bildiğimiz dünya kadar geçerli ve değerliydi. Tıpkı bir keresinde eski benliğim içinde Doeg'in, benim, ayınların karşısında durup da sonu gelmez olasılıklar zincirini karşımda gördüğüm gibi, genetik ambarın tüm çeşitlemeleri görünür kılınmış halde - kimisi olduğum halime o kadar benziyordu ki, farkı ayırt etmekte zorlanıyordum, ama sonra

benim gittikçe daha fazla çeşitlememin her biri bir başka çeşitleme ve her çeşitleme “ben”im olduğumdan biraz daha uzak her biri - şu benim hakkımdaki hissin, Doeg’in olası ve potansiyel barınağı, kimisi arkadaşlarımla kolaylıkla ben, Doeg, diye tanıyabileceği, kimisi öylesine delicesine farklı ki, ancak başını çevirişindeki bir eda, gözlerindeki bir hareket ya da omuzların bir duruşu belli ediyordu, “Evet, bu da Doeg familyasından, Doeg’in bu boyutta ya da yerde öne çıkmamış potansiyeli” dedirtiyordu - şimdi de aynı şekilde, bizim gezegenimiz olmayan, ama orada uzanan, onunla örtüşen ve ona değen, her biri kendi yerinde ve zamanında bir mutlak ve gerçek olan tüm dünyaları görebiliyorduk.

Ah, o halde kimdi Doeg ve Alsi -kimdi Klin ve Nonni ve Marl ve geri kalanlarımız? neydi, onca gezegen içinden birisi olan bizim gezegenimiz? Ve bizler orada, hayaletsi dünyaların arasında hayaletler olarak esip dururken, yanibaşımızda ve içimizde, bizimle, karların altında gömülü yatan donmuş ve ölü halkları hissettik. Mağaraların ve kulübelerin ve kar ve buz yığınlarının içinde, eski dünyamızın insanları donmuş yatıyordu - bedenleri, buz orada durdukça orada tutulacaktı, sonra değişecek, çünkü her şey değişmek zorunda, başka bir şey olacaktı belki savrulan gaz kümeleri ya da fıkır fıkır kaynaşan toprak denizleri ya da hep yanan ateş, ta ki o da değişene kadar... Değişmek zorunda... Başka bir şey haline gelmek zorunda çünkü. Ama onların olduğu şey, bizim insanlarımız, bizim *benliklerimiz* - o an bizimleydi, biz idi, biz haline gelmişti -bizden, onların temsilcilerinden başka hiçbir şey olması mümkün değildi- ve bizler, temsilciler, hep birlikte nihayet eski gezegenimizin uç noktası olan kutbu bulmuştuk, vaktiyle bizi ziyaret ettiklerinde Kanopus uzay filolarına yol göstermesi için üstüne sütun inşa edilmiş olan karanlık soğuk kutbu bulmuştuk. Oradan gezegeni terk ettik

ve Şimdi olduğumuz yere geldik. Biz, temsilciler, pek çok ve bir, buraya geldik, Kanopus'un bize baktığı ve bizi koruduğu ve eğittiği yere.

Kanopus ajanlarının Buz Zamanı'nda bize nasıl göründüğünü soruyorsunuz. '

Bu öykü, cevabımızdır.

Son Söz

Bu minvaldeki bir önsöz az daha, bu dizinin üçüncü cildinin başına geliyordu; *Sirius Deneyleri* öyküsü, ilki 1901-4, ikincisi 1910-13 yıllarında olmak üzere, Robert Falcon Scott liderliğinde Antarktika'ya yapılan iki Britanya keşif seferine 50 yıldan fazla zamandır büyülenme ölçüsünde duyduğum ilginin doğrudan sonucu olarak yazılmıştır. Hayır, beni ilgilendiren kar ve buzun kendisi değil, keşif seferlerinin böylesine güçlü bir şekilde aydınlattığı, o döneme özgü bazı sosyal ilerlemelerdir. Ama biliyordum ki, daha seyrek okuyanlar ya da sözleri birebir kavrayan okurlar, *Sirius Deneyleri*'nin kutup seferlerine duyulan ilginin bir sonucu olabileceğini anlamakta güçlük çekecekti ve böylece niyetimi bir kenara bıraktım. Ama sonra, bir sonraki öykü öyle kıssal kaçtı ki, denklemi kurmanın hiçbir güçlüğü kalmıyordu: Kutup keşif seferleriyle uzun zaman ilgilenmek ve donarak ölen bir gezegen hakkında bir öykü. Bununla birlikte yaratıcılık ya da, elektrik benzetmesine başvurursak, dönüşüm süreçleri hakkın-

da kavrayış sahibi insanlar aynı rahatlıkla çöller ya da başka herhangi bir iklim ya da coğrafya ya da davranış hakkında bir öykü bekleyebilirler. Dolayısıyla bu son söz, hem *Sirius Deneyleri*'ne, hem de 8. *Gezegen Temsilcisi'nin Bileşimi*'ne ait görülmelidir, gerçi ikincisinden ziyade birincisine daha fazla aittir.

Planlanmamış olmakla birlikte, son sözün kısa bir kitabın arkasında bulunmasının pratik bir nedeni var. İngiliz yayıncıma dördüncü cildin çok kısa olacağını söylediğimde çok memnun oldu, hem de yalnız bu daha az kesilecek ağaç, kağıt, matbaacı emeği, mürekkep, mücellit demek olduğundan değil, bu ülkede kısa kitaplardan yana bir önyargı olduğundan, yani bunların iyi ve gerçek kalite içeren kitaplar olmasının çok daha muhtemel olduğunun düşünülmesidir, hem de Dickens'e ve bütün o ağzı kalabalık ve birinci sınıf oldukları su götürmeyen Viktoryenlere rağmen. Buna karşılık Amerikalı yayıncıma kitabın bu kadar kısa olduğunu söylediğimde hemen, oralara özgü tarzda kendini ve ulusunu da alaya alarak, ama ciddi anlamda, "Ama biliyorsunuz ki, yalnız büyük kitapları ciddiye alabiliriz." Dolayısıyla o taraflarda (ya da bakış açınıza bağlı olarak bu taraflarda) eninde sonunda büyük güzeldir.

Cambridge'de Antarktika seferlerinin kayıtlarına ayrılmış bir bina var, ama oraya gitmedim. Benimki sistematik bir araştırma değil, öteki türden, hani bir nesne ya da konu habire hayatınızda ortaya çıktığı için, ama her defasında farklı açılardan, tıpkı bir manzaranın bir dağın değişik bölümlerinden farklı farklı görünmesi gibi, onunla bir takım yakınlıklarınız olması gerektiğini bilirsiniz ve bir şeylerin olmasını beklersiniz: Varlığından haberdar olmadığınız bir kitabın bir kütüphane rafında bulunması; kaşiflerden birinin bir akrabasıyla tesadüfen karşılaşma; gazetede çıkan bir mektup; ya da ilgini-

zi bilen bir dostunuz Brighton'daki bir sahafta gördüğü bir biyografiyi gönderir. Böyle bir inceleme tarzı şu demektir ki, en acemi araştırmacıların bile bildiği olgulardan habersiz olabilirsiniz, ama olguları ve olasılıkları kafanızda yüzdürmeye devam ederseniz, beklenmedik şekillerde biraraya gelebilirler.

Scott ve kahraman ekibini ilk duymam şöyle oldu. Afrika'nın ortasındaydı, eski Güney Rodezya, şimdiki Zimbabwe'de, babamın çiftliğinde. Ailece evin dışında açık havada oturup gündüz saatlerinin ya da gece gökyüzünün ve güzel havanın ve her yönde millerce uzanan manzaranın, -dağlarla kuşatılmış ve yabani ve büyük kısmı bomboş bir araziydi-, keyfini çıkarma âdetindeydik. İşin püf noktası şu ki, denizden yüzlerce mil içerideydik ve İngiltere çok uzaklardaydı ve Scott'un seferleri de zaman içerisinde öyleydi. Hava hemen hemen hep çok sıcaktı ve gökyüzü olağanüstüydü, ya harika bir mavilikte ve bomboş ya da güneşin kavurduğu toprak ve bitkilerden yükselen sıcaklığın yarattığı enerjik bulut hareketleriyle doluydu. Kurak aylar boyunca genellikle yakın bir yerleri orman yangınları kasıp kavururdu. Orada, belleğimde son derece canlı bir şekilde annem başını arkaya yatırmış, elleri ileriye uzanmış, dramatik bir özdeşleştirme pozunda durmaktadır. Orada büyüleyici bir günbatımı mı vardı hatırlamıyorum; ama öyle olmalı ya da hiç değilse bir fırtına. Duyguyla dolup taşan ve yüzü ışıldayan, çünkü bu anlardan büyük zevk alırdı, annem şöyle diyor: "Ve Yüzbaşı Oates'un tipinin içinde ölmek üzere tek başına yola çıktığını düşünüyorum da ah, son derece kibar bir centilmendi!" Bunun üzerine, ergenliğin cırlak anırmasıyla ben: "Ama başka ne yapabilirdi ki?" diyorum. "Kaldı ki, hepsi de ölüm mesleğindeydiler." Bağırışımdan pişmanım, ama o duygudan değil; aslında bana öyle geliyor ki, o zamandan bu yana zihnimin en açık olduğu anlardan biriydi ve o katı kızın bodos-

lama bir şekilde hamasetin ve ikiyüzlülüklerin arasından yolunu açma şekline hayranım, çünkü hayatın sizi yumuşattığı su götürmez: Hoşgörü hepimizi fındık ezmesine çevirir. Babam duygusal değildi ve annemin coşku anlarında hep olduğu gibi, rahatsız olmuştu; ve mutlaka şöyle bir şey söylemiştir: “Aman, boş versene koca kız” ve bana doğru: “Evet, olabilir, ama her konuda böylesine katı olmak zorunda mısın?” Evet zorundaydım ve zorunda olmamın nedenleri, bu sözlerin öznesiyle ilgisiz değil.

Babam Scott ve diğerlerine karşı kayıtsız olduğundan değil, çünkü bunlar İngiliz başarılarıydı ve annemde olduğu gibi, İngiliz olmak, söylemek bile gereksiz, en iyi olmak demekti.

O kahraman kaşiflerle aynı nesilden olan annemle babam için İngiltere’nin ne demek olduğunu şimdi anlamak zor. Bir kelime bir nesil için güçlü bir ilaç iken, bir sonraki nesil için süt kadar yavan olabilir. Bu konu açısından, yabancı okurların, buna şu an Amerikalılar da dahil, tıpkı Britanya’daki, diyelim kırk yaşından küçük olanların çoğunluğu gibi, kaşif Scott hakkında pek fazla bir fikri olmayacağını, belirli bir önemi var. “Antarktikalı Scott!” diye o eski lafı ettiğim zaman boş bakışlarla karşılaşıyorum. Diyorlar ki, “Scott mu? Güney Kutbu’nu keşfetmişti değil mi?” Oysa henüz o kadar kısa zaman önce Scott, Antarktika, onunla birlikte çalışan adamların isimleri, her ulusun ilham aldığı yakıt olarak ihtiyaç duyduğu o efsaneleri ya da hamaseti oluştuyordu. Onlar kendini bir davaya adanmış yarı tanrılar, her biri birer yiğit centilmendi ve bir takım kusurları bulunması ihtimaline işaret etmeye cüret edecek herhangi birisi dayak verdi. Tıpkı, Uzun Yürüyüş’te sıradan insanların bulunduğunu iddia etmek gibi bir şeydi... Ama en iyisi, kendi ulusal hamasetinizi ortaya koyun, boş yerlere de kendi ulusal kah-

ramanlarınızın yüzlerini ekleyin.

Bernard Shaw idi, şu türden bir sözü söyleyen: Kahramanlardan yana hiçbir zaman sıkıntı olmadı, insanlar her zaman iyi ve kötü davalar uğruna ölüme koştular, ama daha az kahramanlık ve daha fazla düşünce olsa iyi olurdu. Bu türden konularda genellikle, Shaw'un sizin söyleyeceğinizi zaten söylemiş olduğunu görürsünüz.

Bir süredir Britanya'da Scott hakkında daha farklı bir hava var ve bu, onun bir lider olarak ve 1910-13 keşif seferindeki idareciliğinin yeniden değerlendirileceğini akla getiriyor. Onun hayduda yakın bir şey sayılma yolunda olduğunun belirtileri var. Her zaman yetkin olmadığı ve hatalar yapmış olması mümkün: Mesele onun herkesin yaptığı türden hatalar yapması değil, sıradan bir liderin bile yapmaması gereken türden hatalar yapmış olmasıdır. Kısaca, bir aşırı uçtan diğerine savrulma süreci içindeyiz ve ben bunun bir parçası olmak istemem: Benim ilgilendiğim, bu tür bir yeniden değerlendirmenin gerçekleşme biçimi ve bunun zamanlaması. Şu türden olguların arkasında nelerin yattığıyla ilgiliyim: Daha kısa zaman öncesinde Scott'un mükemmel olmadığını söyleyip de en azından azar dolu bir kınamayla karşılaştırmaktan kurtulamazdınız; Dörtler Çetesi mükemmelken, hemen bir yıl sonra birer hayduttu; ellili yıllarda McCarthy adı verilen bir hiç-adam akıllı ve duyarlı insanları korkutup terö-rize edebiliyordu, ama altmışlı yıllarda benzer komitelerin karşısına çıkarılan genç insanlar sadece güldüler. Hayır, o genç Amerikalılar daha önceki komitelerin karşısına onlar çıkarılsaydı güleceklerini düşünmemeliydi, çünkü gülmezlerdi: Ana babaları kadar iyiydiler, ama onlardan daha iyi değil: Arada geçen zamanda bir şeyler olmuştu, bir deyişle atmosfer *değişmişti*, düşünmemenin bahanesi olan laflardan birini kullanacak olursak. Bu konuyu, bir yılın cadı avlarının bir

sonraki yılın hamaseti ve tersi olmasını, örnekleyecek olgularla sayfalar, ciltler doldurabilirim ve ayımsız coşku duyma yaşını geçmiş herkes yapabilir bunu ve istiyorsa herkes yapabilir. Ama bir nedenden ötürü, tarihin apaçık derslerini kendimize uygulayamıyoruz.

Neden? Birbirimize şu ya da bu dogma adına o kutsal gereklilikleri dayatmamayı öğrenmemiz mümkün mü acaba, hani sonuçlarının kaçınılmaz olarak bir on yıl sonrasında şu sözlerle kınanacağı: Hatalar işledik. Hayal etmesi çok kolay, Tarihin Ruhu, kıpkırmızı suratlı, ama kendinden hoşnut bir bayan, söz konusu hükümrânın ya da derebeyinin maskesini takmış: “Aman Tanrım!” diyerek gülümsüyor, “ama yine bir hata yaptım!” (bunda çok tecrübeliyiz). Ve böylece çöpe atıliverir soykırımlar, kitlesel açlıklar, savaşlar ve milyonlarca zindanı ve işkence odasını dolduranlar.

Ben bu tür çarpıcı değişimlerden birkaçını yaşadım; yenilerinin de, hem de pek yakında, geleceği belli. Bu konuda kendi kendine ve ironik düşünceler yürütmek, yaşlanmanın tesellilerinden birisi. Olan şey herhalde, bir terazinin bir kefesine yavaş yavaş tek tek tanelerin eklenmesi, gerçi bunu siz göremezsiniz, ancak kavrayabilirsiniz. Ve sonra, ansızın dengenin tersine dönüşü. Bunlar elbette incelemeyi öğrenebileceğimiz süreçler, hele bu kadar sık olurlarken ve sanki hızlanır gibiyken, başka her şey olduğu gibi?

Örneğin. Ellili yıllarda gazetecilerin, parlamento üyelerinin, politikacıların, Afrika’nın güneyinde işlerin pek de iyi olmadığını görmelerini sağlamaya çalışan bir avuç kişiden biriydim. Canice baskıcı zorbalık düzenlerinden söz ettiğimizi söylemek o sırada mümkün değildi; hayır, konunun ambalajlanması gerekiyordu. Öyle bile hoşgörölü bir alaycılıkla karşılaşıyorduk... Yanlış kafalı olarak kınanıyorduk... Kızıl... Anti-Britanya... Deli. On yıl içerisinde, Afrika’nın güneyinde -

Güney Afrika ve Güney Rodezya- olanların en azından incelenmesi gerektiği saygın bir görüş oldu. “Kabul gören görüş” idi. On yıl sonra ama o zaman artık çok geçti. Tabii ki. “Tabii ki” deyişim, burada bir yasanın işlemekte olduğu yolundaki kuşku için bir kısa ifade. Savaşı önlemek dünyanın en kolay şeyi olacaktı, eğer işin içinde sağduyu olsaydı - ama sağduyu ne zaman işin içinde olur ki? Eğer beyazlar benzer tarihi süreçlere beş dakikalığına soğuk kanlılıkla bakmayı bilseydi - ama, şimdiye kadar bir egemen kast hiç bu yeteneğe sahip oldu mu ki?

Yo, bu “Biz size demiştik!” demek değildi. Bu, anıran ergen içindi. “Ben sana demiştim”in ardından, bütün bunların boşunallığına, budalallığına, önlenebilirliğin gözardı edilmesine duyulan öfke gelir... Ama ya iş her zaman böyleyse? Böyle olmak zorundaysa? Burada bir yasanın işleyişi mi söz konusu? Çünkü öyleyse, bütün bu duyguların anlamı yok, o zaman onlar vakit israfı, delice öfke de tıpkı *ben demiştim* gibidir: İhtiyacımız olan şey düşünmek, duygu patlatmak değil. Politikacılar ve egemenler olayların yaratıcısı değil, onların kuklasıdır: Eh, o zaman insan başka bir şey de beklememeli. Ama, tarihi, sosyolojik süreçlerin tekrarlanması fark bile edilmemiş görünüyor. Şimdi, genç insanlar, sosyalizmin elli-yedi çeşitlemesinden bir tanesini seçmek üzere miraslarını alırken, hepsi de uzatmadan ya da fazla çaba harcamadan, orada, Afrika’nın dibinde bir zorbalık rejimi, -beyazların siyahlar üzerindeki zorbalığının- bulunduğunu söylüyor. Ama ya onların dengi olanlar, işlerin iyi zamanında bunu bilselerdi? Ve püf noktası burada tıpkı seleflerinin yaptığı gibi “saygın görüşleri” kabul ederlerken, oluşum halindeki hangi fikirleri gözardı ediyorlar? Onların yerine geçenler tarafından yirmi yıl sonra, artık çok geç olduğu zaman, kolayca benimsenecek olan hangi fikirleri o zamana kadar enerjilerini yiti-

recek, yıpranacak fikirleri?

Bu sürecin politikaya ve kitle tabanına sahip dini hareketlere özgü olduğunu düşünürdüm: Bir avuç kişi boşuna uyarmaya çalışır, onlara gülünür, cezalandırılırlar, sonra bu uyarılar ağır ağır kabul görür ve yeni bir tutumun temelini oluşturur, ama o zamana kadar güncelliğini yitirmişlerdir bile. Ama bu süreçlerin, spordan edebiyata, her alanda işlediğini görürsünüz.

Ve bu bakımdan, kendi içinizde de.

Siyasi alanda, bir ülkenin hakim kesimleri, bir devlet, kendi propagandası ile tanımlanır... Hayır, onu kullanmazlar, çünkü benim kanıma göre bu, Marksist retorikğin düşünceyi ikame eden formüllerinden birisidir; onun tarafından kullanılırlar, çünkü onlar kendilerini her zaman kendini kandırmaya dayanan, iktidarda olma gerekçeleriyle tanımlanırlar. Bir ege-
menin “Ben iğrenç bir zorbayım” dediği ne zaman görül-
müştür? İran Şahı ve Uganda’nın idi Amin’i kendi hakkında iyi düşünüyordu. Şu ya da bu sömürge ülkenin ya da kendi ülkelerinin görece ihmal edilmiş bir kentinin ya da ilçesinin sıkıntılar ya da özgürlük yoksunluğu, zorbalık ile yüzyüze olduğunu sergileyen olgularla karşı karşıya kaldıklarında bu kişiler her zaman ve şaşmaz bir şekilde olguları inkâr edecektir. Başka türlü beklenemez. İyi hatırlıyorum, bir apart-
manın Londra Büyükşehir Konseyi tarafından istimlak edil-
mesi sırasında konsey personelinin orta sınıf olmayan, kendi haklarını savunamayan talihsiz insanlarla ilgili işlerde takın-
dıkları tehditkâr tutumu, kıyasıya pazarlıkçılıklarını, açıkça yozluklarını gözlemleme imkânı buldum. Belediye meclisi üyesi ya da başka yönetim organlarında yer alan çeşitli tanı-
dıklarına başvurdum; ama hayır, o bildik hoşgörülü gülüm-
seyiş, gizlenen sabırsızlık: Bu tür iğrençlikler olamazdı ki, kendi iyi niyetli hükümlerlikleri altında hiç olamazdı.

Dolayısıyla aşığı yukarı şu kuralı formüle etmek mümkün: Erk sahibi kişiler, bir kurumun ya da bakanlığın ya da dairesinin başındaki kişiler hiçbir zaman, astları tarafından yapıları öğrenmek istemezler, çünkü aksi halde kendileri hakkında, işbaşında, iktidarda olmaya uygun tek kişi oldukları imajını (hatta işlerini de) kaybedebilirler. Açıkçası, dünyanın her zaman böylesine, şimdiki kadar budalaca kötü yönetildiğine, yoksulların her zaman böylesine çaresiz olduklarına ve yukarıdaki kişiler tarafından böylesine hiçe sayıldıklarına inanamıyorum. Geçmişte, yönetenlerin idarelerinin alt kademelerinde neler olup bittiğini bilmeyi bir görev saydığı uluslar, devletler, topluluklar oldu. Orta Çağımızda bazı krallıklarda, Ortadoğu'da, hükümdarlar tebdili kıyafetle etrafta dolaşmaları için memurlar görevlendirirdi, hatta kendileri kılık değiştirip gider, şu ya da bu memurun davranışını teftiş ederlerdi. Ama içine düştüğümüz kinizm derecesi öylesine fazla ki, bu tür bir şeyi biz deniyor olsaydık, müfettişlerin çabucak teftiş ettikleri memurların yağcılar haline gelmeyeceğine inanmamız çok zor.

Ama işin beni ilgilendiren yanı, bu fikir iyi yönetimin araçları olarak yararlı olduğunu düşündüklerimizin aklından silindi. Hangi noktada gücünü kaybetti... Tuhaf bir kalıntı... Kişisel despotizmin belirtisi haline geldi? ne zaman geri dönecek ve ne tür bir rejim altında? Fikirler ya da birbiriyle ilişkili fikir kümelerinin belirli ömürleri olduğunu düşünüyorum. Doğuyorlar (ya da yeniden doğuyorlar), olgunluğa erişiyorlar, bozuluyorlar, ölüyorlar, yerlerini başkalarına bırakıyorlar. Hiç değilse kendimize, bu olgunun bir süreç mi olduğunu sormazsak, fikirlerin mekanizmasını tarafsızlıkla inceleyebileceğimiz bir şey olarak ele almayı denemezsek, o zaman onları kontrol etme umudumuz olabilir mi?

Hayır, konudan uzaklaşmadım: Antarktika'nın araştırılması

ya da bunun imparatorluk dilindeki söylenişiyle Güney Kutbu'nun keşfi ile ilgili olağandışı olaylar dizisini incelemenin uyandırdığı düşünceler bu türdendir. Öyle bir başarı ki, Scott şu çığlığı koyvermişti: “Aman Tanrım! Burası berbat bir yer!” Öyle berbat ki, hayvan bile yoktur: İnsanlardan önce hiçbir şey yoktu orada, gerçi zaman zaman bir kuşun geçtiği olurdu. Bu nedenle de Güney Kutbu'nun hiç değilse gerçekten keşfedilmiş olmak gibi farkı vardır, sözgelimi Victoria Şelaleleri'nden ya da Niagara Şelaleleri'nden farklı olarak, çünkü oralar beyazlar tarafından “keşfedilmeden” önce Afrikalılar ve Kızılderililer tarafından yüzlerce yıldır bilinmekteydi. (Bu tespitin de elbette yıpranmış ve banal bir tadı var, oysa görece yakın zamana kadar sivri bir sözdü.)

Birinci Dünya Savaşı öncesi onyıllarda Avrupa uluslarının çoğu Antarktika'yı araştırıyordu, değişik ekipler rekabet içindeydi, muazzam bir sahnedeki bir gösteri halinde, yeni oyuncak niteliğindeki popüler gazeteler bu sahneyi aydınlatıyordu ve şimdi bakıldığında sanki “dünyanın gözleri” savaşı hazırlayan olaylardan çok bu dramın üzerindeymiş gibi görünüyor. Bu da, kendi başına bir ilginçliğe sahip. Ulusal rekabetin iki yönü çok güzel sergileniyor; ve Avrupalılara başka hiçbir şey bu kadar normal görünmezdi. Ama Avrupalı olmayan epey insan için de durum şöyle görünüyordu: Orada küçük Avrupa vardı, küçük köşesinde kasılıyor, patronluk taslıyordu; bir pasta için birbiriyle dövüşen bir grup ilkokul çocuğu.

Haleflerimiz geri dönüp bizim zamanımıza baktığında, din savaşları çoğumuza nasıl ölümcül bir budalalık olarak görünüyorsa, milliyetçiliğin de onlara öyle görüneceğini düşünen insanlar var. Ve içinde yaşadığımız çirkin iklimde bile 1958 Uluslararası Jeofizik Yılı mümkündü, bu da kısmen, araştırmacıların rekabetinin ve hırslarının en iyi yanlarının bir so-

nucu. Çünkü, nasıl siperlerde savaşan askerler rakipleri karşısında adabı ve sağduyuyu muhafaza ediyor idiyse ve esip tozan, nefret edenler siviller idiyse, bu kutup araştırması meselesinde de, asıl işi yapan adamlar en kötü haset ve kıskançlıkların sergilemeyi seyircilere bıraktılar.

Sonunda rakip olarak geriye Norveç ve Britanya kaldı. Norveç ekibinin başında Roald Amundsen, Britanya ekibinin başında ise Scott vardı.

Amundsen Güney Kutbu'na aşağı yukarı bir ay daha önce vardı. Ve hiç can kaybı olmadan güvenle geri döndü. Britanya ekibinde can kaybı ve her türlü terslik oldu. Bir ekip böylesine iyi iş görürken diğerinin bunu yapamaması o zamandan beri analiz edilip durdu. Nedenlerden birisi, Amundsen'in hükümeti tarafından desteklenmesi, Britanya ekibinin ise utanç verici ölçüde ihmal edilmiş olmasıdır. Bu tür odun kafalı kısa görüşlülük bir nedenle, Britanya hükümetlerinin uzun süreli bir karakteristiği gibi görünüyor. Her halûkârda, duyarlı bir adam olan Scott elinde şapka para dilenmek zorunda kaldı, bu da onun için hiç iyi değildi. Amundsen'in gemisi buz için inşa edilmişken, onlar doğru dürüst bir gemi satın alıp donatabilecek durumda değillerdi. Britanya'nınki bilimsel bir keşif seferiydi, buna karşılık Norveçlilerin tek bir hedefi vardı, o da kutba gidip geri dönmektir. Norveçliler gerekli her tür tecrübeye sahipti, Britanyalılar ise kar ve buz ve köpek kullanımı konusunda benzer bir bilgi düzeyine sahip olmaktan uzaktı. Ama, sayısını daha da çoğaltabileceğiniz bu karşılaştırmalar, belki de asıl mesele değil.

Günlükleri, mektupları, kayıtları okumaya başladığınızda sizi etkileyen şey, tonlarındaki, atmosferdeki farklılık.

Amundsen'in kitabı mantıklı, böbürlenmeyen bir tarzda akıllıca ve verimli bir seferi anlatıyor. Tonu sessiz ve pratik.

Şimdi de, Scott seferinin (1910-13) kayıtlarına dönüyorsunuz.

nuz ve birden bambaşka bir dünyadasınız.

Atmosfer, bu kadar kolayca kullandığımız bu kelime, nedir? Bir gazeteci ya da bir araştırmacı şöyle soracaktır: O zaman ya da orada, neler oldu? Kim ne dedi, neden? Olanlar hakkında sizin öykünüz nedir?... Ve orada oturur, türlü türlü olayları hatırlar, elinizden geldiği kadar gerçeği anlatırsınız; sonra görürsünüz ki, boşuna. Çünkü bir atmosferi, bir Zeitgeist'i ("Çağın Ruhu") aktarmanızın hiçbir yolu yok. O geçmiş zamanı (aslında çok kısa zaman öncesi de olabilir bu) örnekleyecek olaylar sunabilirsiniz, ama çoğunlukla bunlar tuhaf, işin içindeki insanlar ise deli gibi görünecektir. Kendinizi çaresizlik içinde şunu derken bulacaksınız: Görüyorsunuz, atmosfer öylesine değişti ki...

Bu, tıpkı bir arkadaşınıza bir rüya anlatırkenki gibidir. Bir dizi olayı tarif edersiniz, bir filmin kurgusu gibi. Şu yerdeydim, şunu dedim ve sonra... Ama aynı olaylar dizisi, aynı kişilerin katılımıyla, bambaşka bir rüya da olabilir. Me-sele atmosferde. Ama onu nasıl aktarmalı? Çaresizlikle dersiniz ki: Rüyanın öyle güçlü bir havası vardı ki, beni öyle sardı ki, anlıyor musun? Gerçekten, şey gibiydi... Nasıl desem? Öyle eşsiz bir hava ya da tad vardı ki rüyada ve kendimi o atmosfere sahip bir rüyada bulduğum zaman, işte o zaman bilirim ki...

Ve bu kadar. Hiçbir iletişim mümkün değildir, başka birisi aynı rüyayı görmedikçe, kaldı ki onda da onun sözüne güvenmek zorundasınız. Ama uyanık hayatta elbette insanlar aynı rüyayı gördüler, bu su götürmez, aynı olaylardan geçtiler, *aynı atmosferi yaşadılar*; bu yüzden *Hatırlıyor musun?* Dediğinizde gerçekten hatırlıyorlar, ikiniz de hatırlıyorsunuz ve pekâlâ, o atmosferi, bunu yaşamamış birisine aktarmanın ne kadar imkânsız olduğunu belirten bir gülümseme belirir yüzlerinizde.

İki seferin, Norveç ve Britanya'nın seferlerinin kayıtları iki değişik duygusal olaylara ait, farklı deneyim iklimlerinden gelme. Bunların aynı zamanda, aynı yerde ve görünürde birbirine yakın hedeflerle, pek çoğu yaygın olarak profesyonel kaşifler olarak bilinen ve birbirlerini bilen ya da birbirleri hakkında bilgi sahibi ve birbirlerinin başarılarını takdir eden, aynı tipten insanlarla gerçekleştiğine inanması zor.

Ama önce, Britanyalı seferinin, o sırada fark edilmeyen ya da hiç sorgulanmayan yönlerini belirtmeli; çünkü, bir zamanın bilinç altındaki varsayımlarının sonucu olan çarpıtmalar, sonradan insanların en çok hayret ettiği şeyler oluyor.

Ulusal çarpıtmalar hâlâ içimizde, ama değişime uğradılar ya da zeminlerinde kaymalar meydana geldi.

Keşif seferlerinde kadınlar yoktu. O sırada hak talep eden kadınlar polisler tarafından dövülüyor, hapisanelerde zorla besleniyor, kibar centilmenler tarafından hor görülüyor, kendilerine laf atılıyordu, genel olarak kötü muamele görüyorlardı ve sıklıkla diğer kadınlar tarafından da. Kadınlar için keşif seferlerine katılmak kesinlikle mümkün değildi. Bu, herhangi bir kimseyi suçlamaya yönelik bir soru değil, çünkü bu fikir yüzeye çıkmış değildi. Yine de, kaç kızın gözünü geceleyin uyku tutmayıp hanımlığın zincirine, dayatılmış “zayıflık”larına lânet edip de şunları düşündüğünü merak ediyorum: “Ah bir orada olsaydım, gösterirdim onlara.” “Onlar kadar cesur ve dayanıklı olabileceğimi *biliyorum!*” “Ah, atıl bırakılmış ve vesayet altında tutulan ve bezdirilen kadınların acı gözyaşları!” Bunlar, Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce kadınlar arasındaki mektuplardan birer alıntıdır.

Oysa kadınlar ondokuzuncu yüzyıl keşiflerine katkıda bulundular. O sırada işbaşında olan kadınlar vardı. İsabella Bird vardı, mesela.

Kutup keşiflerinin bu dramlarının arkasında, kadınların -

hayır, hanımefendilerin- bir freski ya da fonu yer alır, bunlar, uçuşan, hareketlerini kısıtlayan giysilerinin içinde zerafetle durmakta, savaşçı erkeklerine özlemle gülümsemektedir - ve çoğunlukla da, sessiz bir tanıklar bulutudurlar. Erkeklerinin İngiltere'deki limanlardan hareket edişini gördüler ve vedalaşmalara ve karşılama törenlerine ve resmi kabul yemeklerine katılmak üzere Yeni Zelanda'ya yolculuk yaptılar ve öbek öbek mektuplar aldılar ve o zamanlar işlerin yürüdüğü gibi, referanslı, minnet dolu tapınma tarzıyla sevildiler.

Onların meseleleri erkekleriyle aynı şekilde görmediğinin en hafif deyiimiyle belirtileri vardır.

Diğer rütbelerdekiilerin eşlerine gelince, onlar daha da az konuştu.

Bu da bizi sınıf ayrımlarına getirir, bunlar öyle katı ki, okurken sizler, yoo hayır, gerçekten mümkün *değil*, diyorsunuzdur. Oysa bunlar veri kabul ediliyordu. Temeldi. Haktı. Doğaldı. Disiplin için iyiydi. Ve, kuşkulanmadan edemiyorsunuz, Tanrıyla, erdemle, ilahi düzenle ve kesinlikle, İngiltere'nin ilahi emre dayalı yüceliğiyle ilgiliydi. (Bu adamların vurguladığı her zaman *İngiltere'ydi*, uzlaşmacı ve katışıklı bir kelime, fikir olan Britanya *değil*.)

Subaylar ve adamlar vardı ve yemek yedikleri ve uyudukları yerler ayrıydı, hem de en uç durumlarda bile; ve subayların adları, Britanya ulusu boyunca her erkek, kadın ve çocuk tarafından biliniyordu, oysa aynı tehlikeli ve zor iş yaptıkları halde adamlarınki pek az biliniyordu. Hatta altı adam uzun bir Antarktika kışı için bir buz mağarasına sığındığı zaman bile, pek yakında hepsinin de soğuktan ve açlıktan öleceği hayli muhtemel iken, sınıf ayrımları katı bir şekilde korundu, hem de her iki tarafta da bunun iş yapmanın tek mümkün yolu olduğu konusunda fikir birliği içinde; subaylar bir tarafta yatıyordu, adamlar öteki tarafta ve hepsi de

birbirlerine, mümkün en yakın ilgiyi göstererek destek oldu.

Sınıf üzerindeki bu esneklikten yoksunluğun kaynağı Britanya donanması, Scott idi: İçlerinde, Shackleton onlardan biriydi, bunun gülünç olduğunu düşünenler de vardı. Ama, 1910-13 seferinin bu derecede içe işlemiş ruh hali ya da tarzıyla kesinlikle hiçbir ilgisi yoktu, Britanya ekibi son derece yüksek bir girişime, umarsız, tehlikeli, ölüm-kalım işine kalkıştığı için hava öylesine ateşli, öyle yüceltmelerle doluydu ki... Ama hemen denecektir ki, Amundsen'in girişimi de aynı derecede tehlikeli ve kahramancaydı. Çok doğru: Böylesine muhteşem bir başarıya ulaşmış olması, kolaylıkla bütün ekibiyle birlikte ölmesi ihtimali yoktu demek değil. Şansını denedi, kendi kendine dediği gibi ölümle zar attı, dedikleri gibi. Ama hiç kimse ölmedi ve Amundsen'in yazdıklarında, ölebileceğini beklediğini gösteren hiçbir şey yok.

Britanyalıların hükümetleri tarafından desteklenmemiş olması, gemilerinin böylesine yetersiz ve tehlikeli olması, bu yüzden bu kadar çok acı çekilmesi, elbette duygusal tınıya katkıda bulundu: Dünyaya karşı biz, bu küçük kardeşler grubu böylesi imkânsızlıklar karşısında vazifemizi yapıyoruz!

Evet, burada bir tehlike var ki, bizimkine hiç mi hiç benzemeyen o zaman hakkında yazarken yanlış yorumlamak mümkün. Mesela, şu *vazife* kelimesi Üstlendikleri işlere ve sorumluluklara kendilerini adanmışlıkları, vazife karşısındaki tutumları nedeniyle mutlaktı. Şimdi (1980) bizim için, saçma bir kelimedir ve pek azımız herhangi bir şeye, mecbur olduğundan bir gram fazla efor sarf edecektir. Aksine, yalan söyleyen, hile yapan ve yakalanmayan kişiler kınanmaktan ziyade hayranlık uyandırır. O günlerde çocuklara sorumlu, onurlu, güvenilir olmak öğretilirdi ve o keşif seferlerindeki

(*) Burada biraz suni bir şekilde "duty" karşılığında kullanıldı. çn.).

adamlar birbirlerini ve kendilerini bu standartlara göre değerlendirirdi. Ama 1910-13 keşif seferi özellikle, yüceltilen bir duygusallık içeriyordu; ve bütün bunlar gerçi İngiltere'ye, Tanrıya, bilime ve benliklerinin en yüksek değerlerine karşı vazife ile ilişkiliydi, ama zorunlu olanın ötesinde olduklarını kesin bir şekilde söyleyebilir miyiz?

Bana yle geliyor ki, yaptıkları her şey bu öteki ışık altında görülmeli: Onlar ya da kilit kişiler, özellikle de Wilson, hem de bazıları gayet bilinçli olarak, kendilerini aşma abasındaydılar. Keşif seferinin ta en başından gerçek itici gücü buydu ve daha tüm terslik ve güçlüklerden, hkmetin ihmalinden, talihsizliklerden ve hatalardan önce, duygusal ivme de buradan geliyordu. Ama muhtemelen işler yolunda gitseydi de, işin içindeki adamların mizacı karşısında, işler çok da farklı grnmeyecekti. Sıradan imknlarımızdan -alışkanlıklarımızdan, yetiştirilme şeklimizden, koşullarımızdan yapılma ve onun dışına taşmaya kalkıştığımızda öyle küçük ve dar ve zorbaca olduğunu gösteren, içinde yaşadığımız o kafesten- sıyrılmaya yönelik bu ihtiyaç, bu ihtiyaç belki de ihtiyaçlarımızın en derinidir. Her halkrda, her zaman ve her yerde gözlemlenebiliyor. (Ve muhtemelen de, insanların savaşlara atılırkenki coşkunluğunun da nedeni odur, ama bu, buradaki erevemin dışında kalıyor.) Her birimiz, günlerce uyanık kalabildiğimiz, nasıl yaptığımızı sonradan bilemeyeceğimiz kadar olağan kpasitemizin ötesinde çalıştığımız, olağan benliğimize mucizeye varan inanılmazlıkta cambazlıkları andıran bir performans gösterdiğimiz günleri özlemle anar.

Büyük imparator pengueni yumurtaları olayı bunun bir örneğidir. Doktor, biyolog, sanatçı, kaşif ve yazar Edward Wilson o yumurtalardan birkaç tane elde etmek istiyordu, çünkü keşif seferinin hedeflerinden bir tanesi kuş, hayvan ve balık hayatından numuneler toplamaktı; bunun bir nedeni, bu

kuşların embriyosunun incelenmesinin evrim sürecini aydınlatacağını düşünülmesi idi.

Bu penguenler Antarktika kışının ortasında, soğuk zifiri karanlıkta ve erişilmez yerlerde kuluçkaya yatıyorlar. Adamlar zaten aylardır güçlerinin son sınırlarında çalışmaktaydılar. Aşırı yorgun ve bitkin ve kesinlikle asabiydiler. O yumurtaları aramaya çıkmak aptallıktı. Scott böyle düşünüyordu ve Wilson'u vaz geçirmeye çalıştı. Yola çıktıktan sonra Wilson'un kendisi de böyle düşündü, diğerlerini soktuğu belâdan ötürü vicdan azabı çekti: Ama tabii ki geri dönmek işin ruhuna aykırıydı. Öteki iki adam, o kadar iyi donanımlı insanların arasından bile moraliyle ve fiziksel nitelikleriyle öne çıkan "Kuş" Bowers ve yirmi dört yaşındaki genç bir adam, sonradan keşif seferi hakkındaki en iyi kitabı yazan Apsley Cherry-Garrard idi. İşte bir alıntı:

Bilim için yürüdük. Crozier Burnu'ndan aldığımız o üç küçük embriyo, Buckley Adas'nın o ağır fosilleri ve o kadar olay yaratmayacak olan, ama aynı şekilde büyük bir özenle saatlerce rüzgar ve kar yağışı altında, karanlık ve soğuk içinde toplanan o sürüyle malzeme için uğraşma amacımız, dünyanın biraz daha fazla bilgiye sahip olması, sandığını değil bildiğini temel alabilmesi içindir.¹

Kitabın adı *Dünyanın En Berbat Yolculuğu* (*The Worst Journey in the World*) ve *Kış Yolculuğu* adlı bölüm, yumurtaları ele geçirmeyle ilgilidir. *Bir Daha Asla* adlı son bölümün şaşkın, kasvetli bir havası var, ama yoğun duygularla yazıldığı açıktır ve yazarın bir bütün olarak keşif hakkında çıkardığı sonuçların tahlilini içeriyor. Ama o zaman, on yıl

(*) Alıntılar Apsley Cherry-Garrard'ın *The Worst Journey in the World* (*Dünyanın En Berbat Yolculuğu* Londra: Chatto&Windus, 1913) adlı kitabındandır.

sonrasında, seferin akıbetinin buruk bilgisiyle yazarken bile, gelecekteki kutup araştırmalarıyla ilgili sağduyu hakkındaki bir pasajda, keşif seferinin retorik ihtişam üreten ruhu yüze-ye çıkıyor.

Scott yurda döndüğü zaman - çünkü yurduna dönüyor: Bariyer ilerliyor ve 1916'da Shackleton'un adamları bizim yaptığımız mezar işaretinden hiçbir iz bulamadılar hayatının ziyan olmasına neden olan sıkıntılar yalnızca geçmişe ait ürkütücü şeyler olacak ve onun via dolorosa'sı Piccadilly** kadar pratik bir yol olacak.²*

Bunun anlamı herhalde, Antarktika'nın buz ve karlarının gizemli bir yolla Scott'un bedenini yurduna, muzaffer olarak geri taşıyacağı; ve bunun apaçık ucuz bir zırva olduğu yollu itiraz etmeyi düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz: Çünkü o zaman, zamanın atmosferini hesaba katmamış olursunuz.

Ama, kış yolculuğu... Çok soğuk ve çok karanlıktı. Bunun neye benzediğini anlamak mümkün değil, çünkü sıfırın altında falanca derece diyebilirsiniz ve bu tür soğuk derecelerini yaşamış bile olsanız hiçbir şey anlamayabilirsiniz çünkü çok büyük ihtimalle iyi beslenmiş ve iyi giyinmiş haldeydiniz ve zaten sadece bir an ya da kısa süreliğine dışarıdaydınız. "Sabahleyin" donmuş benliklerini donmuş ya da su çekmiş uyku tulumlarından sıyırmak ve uzuvlarını işler hale getirmek tam dört saatlerini alabiliyordu. Öyle bir noktaya geldiler ki, çatlaklara düşmek umurlarında değildi. Üslerine geri döndüklerinde, giysilerini üzerlerinden kalıplar halinde kırmaları gerekiyordu. Ya da öldürücü soğuk, ama durgun bir gecede, çünkü bir keresinde kar fırtınası ya da sert rüzgârlar yoktu, üçünün kaskatı birbirine sokulmuş, bedenlerinden ses gelirken bir gö-

(*) Hüzün yolu (çn.)

(**) Londra'nın en işlek caddesi ve meydanı (çn.)

rüntünün tasviri var “Bedeninden ses geliyorsa, hava soğuk diyebilirsin...” - *Bir kandille*, bir kızağı getirmek için millerce berbat karların arasından kendini sürüklerken - belirli aralıklarla kızak almaya gitmek gerekiyordu.

Altı hafta aldı bu akıl almaz yolculuk. Neredeyse ölüyorlardı. Hayatta kalmaları şanstı. Hedeflerine vardıklarında, penguenlerin bulunduğu seviyeye ulaşmak için tehlikeli buz duvarlarından aşağı tırmanmak zorunda kaldılar, tabii zifiri karanlıkta, soğuktan donmuş parmaklarla, ama yollarını kapayan buz duvarlarıyla karşılaştılar ve bunların aralarından solucanlar gibi sürünmek zorunda kaldılar ve az daha geri dönemiyorlardı. Ve sonra öyle bir kar fırtınası geldi ki, mümkün olabileceğini hayal edebilecekleri her şeyden beterdi ve çadırları uçtu ve... Olabilecek her türlü kötü şey gerçekleşti. Bütün bunların arasında Wilson her defasında birkaç saniyelğine eldivenlerini çıkararak günlüğüne yazı yazdı ve Bowers da meteorolojik gözlemler yaptı ve üçü birbirlerine sevgi duydu. Hem de mutlak anlamda. Birbirleri için ölmeye hazırlardı, aslında yapmakta oldukları da buydu, çünkü geri dönmediyseler, birbirlerine bağlılıkları, güvenleri bu derecede olduğundandı. Kitabın bu bölümünü okurken “Hayır, gerçekten, vazgeçin! Bu çılgınlık, bir ruh hastalığı, ne uğruna yapıyorsunuz bunu?” diye haykırmıştım. Ne için? Eh, Doğa Tarihi Müzesi’ne embriyolar katmak için ve İngiltere’nin ihtişamı için. Ama gerçekten yaptıkları neydi? işte bu, çok daha farklı bir şey! Bu harikulade, çarpıcı sayfalardan, tüm keşif seferinin ruhu damıtılmış halde süzülüyor.

Yumurtalarını İngiltere’ye ve Doğa Tarihi Müzesi’ne götürdüklerinde, tabii ki budala memurun teki onlarla ya da yumurtalarla rahatsız edilmek istemedi: Onların kim olduklarını bilmiyordu. Ama bu öykü hâlâ, aslında nasıl olması gerektiğini bilen bir sanatçı tarafından yazılmaktaydı: Bu kah-

raman delilerin gerçekten karşılanması, yumurtaların hak ettikleri, hayranlıktan titreyen ellerle alınması gerekiyordu - yoo, hiç de öyle olmadı. Ve yumurtaları ilk inceleyen bilimciler önemli bir noktayı atladılar, böylece tüm girişimin nafi- le olduğu söylenebilirdi. İşte bu açıdan bakarsanız. Ama Cherry-Garrard'ın bakışı bu değildi: İşte onun her şeyi özetleyen son paragrafı:

Ve size diyorum ki, eğer bilgiyi arzu ediyorsanız ve bunu fiziksel olarak dışa vuracak gücünüz varsa, gidin araştırın. Eğer cesur bir adamsanız, hiçbir şey yapmazsınız: İçiniz korku doluysa pek çok şey yapacaksınız, çünkü korkaklardan başka hiç kimsenin cesaretini kanıtlamaya ihtiyacı yoktur. Kimileri deli olduğunuzu söyleyecektir ve hemen hemen hepsi “Ne yararı olacak?” diyecektir. Çünkü bizler bir esnaf- lar milletiyiz ve hiçbir esnaf, kendisine bir yıl içerisinde mali kazanç vaat etmeyen bir araştırmaya dönüp bakmaz. Dolayısıyla, kızığınla neredeyse yalnız yol alacaksın, ama birlikte yol aldıkların esnaf olmayacaktır: Bu da epey bir şeylere değer. Kış Yolculukları'nda yürürsen ödülünü alacak- sın, tabii eğer tek istediğin bir penguen yumurtasıysa.

Burada, kibar centilmenin ticarete yönelik hor görüşüne de dikkat edin, bu ruh, aramızda hiç de ölmüş değil.

Kış Yolculuğu, keşif seferi ruhunun ürettiği akıl almaz kahramanlıklardan sadece birisiydi.

İşte bir başkası. Subay ve diğer rütbelerden altı adam, canlı numuneleri toplamak ve koşulları gözlemlemek üzere bilimsel bir gezideydiler, buz durumu izin verir vermez kendilerini almaya gelecek gemiyle buluşacaklardı. Ama koşullar öyleydi ki, gemi buz engellerini aşamayacak ve onları alma- ya kimse gelmeyecekti. Buna rağmen kendilerini buna uygun donatmamışlardı. Gemi yoktu: Ve elverişli giysi ya da erzak ya da teçhizat olmadan bir sonraki Antarktika baharına ka-

dar hayatta kalma mücadelesiyle yüzyüzediler. Karların içine bir çukur kazdılar, daha sonraki seferlerde buna köpek kulübesi dendi. Birkaç fok ve penguen öldürdüler. Çukura yerleştiler, sürekli yanar halde tuttukları küçük bir ocakta fok yağı yaktılar, bu yağ kovuğu isli bir dumanla doldurdu, duvarları kararttı ve üstlerine sindi. Subaylar bir tarafta, adamlar öteki tarafta, sevgi dolu bir kaygı içerisinde birleşmiş, pis ve yetersiz uyku tulumlarının içinde yatıyor, dini ve yurtsever türden şarkılar söylüyor ve İngiltere'den ve yemeklerden söz ediyorlardı. Yedikleri elbette yalnızca fok yağı ve penguendi ve onlar da azdı. Sularını kaynatmak bir saat kadar zamanlarını alıyordu. İshal olmuşlardı. Bununla birlikte cesaretleri kırılmamıştı ve Antarktika gecesini boyunca altı ay kendilerini en zeki ve kararlı türden bir disiplinle korudular. Meşakkat geride kaldığında -hem de buz mağarasına, dört ay süreli yıpratıcı soğuk ve yetersiz beslenme koşullarından sonra girmişlerdi- üslerine kadar tehlikeli bir dönüş yolculuğu yaptılar, orada Scott'un kfilesinin ölüm haberleriyle karşılandılar. Yağlı isler içindeki, açlıktan yarı ölü bu hayaletler bunun üzerine hemen vazife yapmaya gönüllü oldular ve tekrar işbaşı yaptılar.

Hep buna benzer şeyler. Örneğin, Scott'un son anda, anlık bir kararla "Kuş" Bowers'e, kutba gitmek üzere seçilen dört kişilik ekibe katılma izni vermesi olayı var, oysa dördünde kayak vardı, Bowers'in yoktu. Bu türden anlık kararlar vermek liderlerin işi değildir ve Scott bu yüzden eleştirildi, eleştirilir; ve gerçekten de, kendinizi o coşkulu girişim havasının içinde düşünmedikçe ya da bunu denemedikçe, bütün bunlar hiçbir anlam ifade etmez. "Kuş" Bowers'a, hasretini çektiği fiilen kutbu keşfedecek olanlardan birisi olma ayrıcalığı verildi (ki, oraya gittiklerinde, orasının Amundsen tarafından keşfedilmiş olduğunu öğreneceklerdi). Ve hepsi

çadırlarında ölüm halinde yattığı sırada eminim ki, içlerinden herhangi birinin aklına gelecek en son şey, kötü donanımlı olduğu halde bu son adamın gelmesine izin vermenin akılsızca olduğudur: Ya da sonradan, olağanüstü bir adamı riske sokmanın ziyankârlık olarak görülebileceği.

Hayır, çadırlarında ölüm halinde yatıyorlardı, kibar Yüz-başı Oates tipi içinde yürüyüp gitmişti - gerçi, bunu daha önce yapmaya karar verebileceği eleştirisi yapıldı (gerçi öyle yapsaydı, ne fark edecekti?)- ve hepsi de, vazifelerini ellerinden geldiği kadar iyi yapmış olduklarını ve şans onlardan yana olsaydı, üsse geri dönmeyi başarmış olacaklarını bilmenin iç huzuru içindeydiler. Gerçekten de sonradan, düpedüz açlıktan öldükleri sonucuna varıldı, çünkü böylesi ağır işler yapan adamların kalori bakımından ihtiyaçları konusunda bilgileri yoktu.

Hepsi onların kabahati değildi. Ama Amundsen yarı açlık çekmedi. Onun ekibi bütün kutba gidiş ve dönüş yolu boyunca köpek yedi. Britanyalılar bu yüzden onlar hakkında kötü düşündü, ama gerekli olduğunda onlar da atlarını yedi.

Bunların tümü de çok zeki insanlardı, bazılarının başka, kimisi kutup seferi olmayan, keşif seferlerinden, tecrübesi vardı. Yine de bu aptalca şeyleri yaptılar. Gerçi, anlaşılan, *aptalca* kelimesi kullanılamaz, en azından bu yüce, kutsal girişimcilik bağlamında.

Bu beş kahramanın öldüğü haberi Britanya'ya ya da, İngiltere'ye ulaştığında, ulus yasa girdi.

"Tanrı aşkına, halkımıza iyi bakın," diye yazmıştı Scott, uyku tulumunda ölürken - siciline bakılırsa kendisi de öyle yapacaktı. Ve Britanya hükümeti, gündeme bu şekilde sunulmuşken, öyle yaptı.

Birkaç ay sonrasında Birinci Dünya Savaşı başladı. Şimdi çoğumuz geriye bakıp bütün bunların aptallığına ve boşunalı-

ğına şaşıyor. Her şeyden önce, bütün bunların başlaması, sonra da devam etmesi olacak şey gibi görünmüyordu. Böylesi bir katliamın olabilmiş olması olacak şey değildi. İmkânsız, imkânsız - hepsi delirmiş olmalıydı.

“Bizi eşref saatiyle buluşturmış olan Tanrıya şükürler olsun,” diyordu genç idealist Rupert Brooke, milyonlarca genç adam canice ihmal koşullarında katledilirken.

Brooke’un bu konuşma tonu, savaşın gerçeği yurda ulaşmadan önce başka bazı şairlerinki gibi, tam tamına, Scott’un Antarktika’ya 1910-13 keşif seferinin ses tonuydu. Merak ediyorum, acaba Scott ve diğerlerinin ölümü etrafındaki ulusal zehirlenme o savaşı mümkün hale getiren havaya katkıda bulunmuş mudur?

Ama katkıdan daha fazlası olmuş olamaz: Heyecanı biraz daha yükseltmeye yardımcı olan küçük bir ek, çünkü bütün Avrupa rekabetle sarhoş olmuştu. Bu atmosfer öyle güçlüydü ki, örneğin sosyalistler, savaşın başlamasından çok kısa zaman önce toplandıklarında, propaganda tarafından sürüklenmeyeceklerine, Avrupa işçilerinin milliyetçi temeller üzerinde birbirinden nefret etmeyeceklerine ya da kendilerinin rekabet eden imparatorlukların toplarına yem olarak kullanılmasına izin vermeyeceklerine and içtiler. Çünkü bu kişiler, savaş davulları çalınmaya başlamadan önce durumlarını açıklıkla görebiliyorlardı. Ama bütün olanlara karşı duracak halde değildiler; boyun eğdiler ve başka her şeyle birlikte sürüklenip gittiler.

Şu ana kadar, Antarktika’ya yapılan 1910-13 seferinin benim için, aşırı uçların buluşması, şiddetli iç çatışmalar ve bu tür gerilimlerden kaynaklanan büyük bir dram niteliği içerdiği anlaşılmıştır. Kimi zaman, tarihi bir sürecin ya da olayın ya da krizin doğası tek bir kişide özetlenir ve ben burada bu kişinin Scott değil, Wilson olduğunu düşünüyorum. Wilson her iki seferin de manevi odağı gibi görünüyor. Adam-

lar tavsiye almak, teselli ve destek bulmak için ona geliyordu. Ona bağılılık duyuyorlardı, ona hayrandılar. Ona saygı gösteriyor ve onu seviyorlardı. Ondan, liderler ve örnek kişiler için kullanılan terimlerle söz ediyorlardı. Wilson, Scott ile herhangi türden bir rekabet içinde olduğundan değil: İki adam en yakın dostlardı.

Onun tamamen hayran olunacak bir adam olduğunu, hayatının bir tür mucize olduğunu vurgulamalıyım - ve ısrar etmeye devam etmeliyim, çünkü şimdi içinde bulunduğumuz iklim ya da hava içerisinde, onun gibi adamlar bizleri huzursuz eder. Bu noktaya parmak basmak durumunda kalmam bile çok ilginç: Örneğin annemle babam için, böylesi bir adamı savunmak gerekebileceği imkânsız görünürdü. Ama Wilson'u iki dünya savaşının ve pek çok "küçük" savaşın, büyüklü küçüklü devrimlerin ve Üçüncü Dünya Savaşı'na yönelik hazırlıkların öte yanından bakıyoruz. Asaletten şüphelenmek için nedenlerimiz var: Soylu düşünceler cinayetler ve katiller doğurabilir. Bu gerçeği zor yoldan öğrendik.

Edward Wilson asil bir adamdı.

Öncelikle, bir Hristiyandı; gerçek bir Hristiyan, yani demek istediğim, onun dini inançları çocukluğundan başlayarak hayatının, her düşüncesinin temeliydi. Bir Quaker soyundan geliyordu ve annesiyle babasının, oğullarının nasıl yetiştirilmesi gerektiği konusunda hiçbir kuşkusu yoktu: O masumiyet zamanlarında, neyin iyi ve neyin kötü olduğunu biliyorlardı.

Belki de her şeyden önce bir doğacıydı: Kuşlara ve hayvanlara yönelik sevgisi ve kavrayışı daha çocukken ortaya çıktı. Sanatçı olarak yetenekleri, biyoloji araştırmalarının hizmetinde gelişti. İyi bir sanatçı haline geldi, hem de hiçbir şekilde eğitimini görmediği halde; keşif seferleri için yaptığı çizimler ve akvareller amatör işi değildir. Olağanüstü bir tıp öğrencisi ve daha sonra doktor oldu, ama hastalığı kariyerine

son verdi. Verem oldu, muhtemelen kendinden fazla şey beklediği için. Pek az yemek yiyordu, bir dilenciden biraz daha iyi giyiniyordu ve anlaşılan, aşırı ağır çalışıyordu.

Her zaman insanın başlıca hedefinin sağlığını ve gücünü ve göz sağlığını ve daha nelerini almış yaşına kadar korumak olduğunu en doğal şey sayan insanlara tahammül edemiyorum. İnsanın otuzuna kadar yaşayacağını nereden bilebiliyorlar ki? Bir şeyi iyi ve yeniyken giymenin, yıprandıkça kötü köşeleri yamamanın daha iyi olduğunu düşünüyorum, böylesi, onu yıllar boyunca büyük bir özenle bir yere kaldırmaktan ve nihayet güvelerin içine yerleşip de, nihayet giyeceğinizi düşündüğünüz zaman onun işe yaramaz halde olduğunu görmekten çok daha iyi.³

Her sabah tam vaktinde, İncil'in İsa'nın hayatı bölümlerinin kendi tefsiri üzerinde iki saat çalışmak üzere kalkıyordu: Başka insanların düşünceleriyle yetinecek türden biri değildi. Sonra mütevazı barınağından parkı boyu boyunca geçerek St. George's hastanesine yürüyor, orada mesaisini yapıyor, gerisin geriye yürüyor, erkek - Çocuklar kulübünde yardım ediyordu çocuklar o zamanlar olabilecek en büyük yoksulluk içindeydiler, yarı çıplak, aç yoksul. Gece yarısına kadar çalışıyordu. Oğulların en naziği, dostların en iyisiydi; o... Ama böylesi bir adamın hangi özelliğinden söze başlarsınız ki? Daha çocukluğunun erken çağında herkesin dikkatini çekiyordu ve hakkındaki biyografik yazılar daha ziyade birer teşekkür derlemesine benziyor.

Wilson'u gerek Cambridge'den, gerek St. Georges'dan yakından tanırım ve hayatımda tanıştığım tüm adamlar içerisinde, gerek karakterinin güzelliği, gerek amaçlarının

(*) Londra parkının hayli büyük olduğunu hatırlamak gerek (çn.)

yüceliği bakımından, apayrı bir yeri var. Lisans öğrencisi olarak keşişlerinki kadar sade yaşadı, ama çabuk dost edindi ve en deli lisans öğrencisinin bile içindeki iyiliği görüyordu, çünkü onun saflığı, zehirlenme korkusuna ihtiyaç duymayan bir alevin niteliğine sahipti. Daha hafif meşrep lisans öğrencileri arasında bile son derece popülerdi, çünkü kolejin yüreğine giriş pasaportuna sahipti sevinçli bir mizah duygusu. Onunla karşılaşp da bundan yarar sağlamayan yoktur ve pek az adamın talihinde dostları tarafından bu kadar derin duygularla sevilme vardır...⁴

Bir biyografi yazarı, George Seaver, onu şöyle özetler:

Onun, görünüşte ne kadar elverişsiz olursa olsun, insan hayatında hiçbir durumun, eğer Tanrı yüreğinizdeyse, mükemmel bir sevinç kaynağına dönüştürülemeyecek hiçbir durum olmadığına şaşmaz bir inanç beslediğini belirtmek yeterli olsa gerek. Ve inancı gereği bu nihai mükemmelliğe ulaşmak için insanın her deneyimi yaşamak ve tüm kişileri sevmeyi öğrenmesi gerektiğini; belirli sevginin evrensel sevgiye ulaşacağına; hayatın değerinin elde edilen ya da başarı bakımından sonuçlarıyla değil, yalnız ve yalnızca yüreğin niyetiyle ve iradenin gayretiyle ölçülmesi gerektiğine; deneyimin değerinin çeşidi ya da süresinden çok yoğunluğuna bağlı olduğuna; ve tamamen yürekten, yoğunlaşmış tek bir gayretle kısa bir ömrün, uzun yıllar boyu sıradan bir gelişmeyle ulaşılamayacak bir düzeye erişilebileceğine, öyle ki hayatını bu şekilde yaşayan bir adam “kısa bir zamanda mükemmele ulaşmış olur ve bu, uzun yıllara değer.”⁵

“Bunlar büyük sözlerdir,” diye devam eder ve gerçekten

de öyledirler. Ama bu derecedeki ve türdeki sözler pek çok insan tarafından Edward Wilson'a layık görülmüştür.

Bu adam bir aziz değil miydi? Manastır içinde ya da dışında yaşamış azizlerin tüm niteliklerine sahip olduğu açık değil miydi? Azizlerin erdemler, Tanrı sevgisi, nefesine hakim olma, insanları sevme bakımlarından sahip olup da Wilson'un sahip olmadığı hangi özellik olabilirdi?

Ayrıca, gayret göstermeden “iyi” olan bir adam da değildi, çünkü öz disiplini için çalışmak zorundaydı; gerçi, onurlu ve nazik ve kendine hakim ve saire olmanın arzu edilir sayıldığı bir aile içinde yetişmesinin yararı olmuş olmalıdır. Aksine, hayatı zordu. Çocukluğu asabi nöbetlerle doluydu, belki de ondan fazla şey beklendiği için? Hoşgörüsüzdü, fazla eleştiriyordu: Okul arkadaşları onun “küçümseyici bakışlarından” ve “sivri dilinden” çekiniyorlardı. Oysa keşif seferlerinde, normalde nazik insanların bile irrasyonel nefretlere ve kızgınlıklara kapılabildiğini hepimizin bildiği koşullarda, başka insanların gergin, asık suratlı, geçimsiz, mantıksız olduğu durumlarda, Dr. Wilson “neşeli, yardımsever, dengeli, her zaman kendine hakim” birisi olarak kaldı. Yargılamamayı, eleştirmemeyi öğrenmişti. Üstelik, keşif seferlerinin gerektirdiği ağır çalışmadan ayrı olarak, kendi başına da gizli bir gayret içerisindeydi gizli, çünkü ruhani hayatından iş arkadaşlarına söz etmiyordu; hepsinin onda hissettiği gücün kaynağını bilmiyorlardı, bunu sonradan, mektuplarından ve günlüklerinden öğreneceklerdi.

Burada dinlenecek yerimiz yok - ve yaşlandıkça ve, önümdeki hizmet ve eylem ve yaratma günleri, ama geride bıraktığım günler de, çoğu zaman gözüme pek az görünmeye başladıkça, bunu daha da fazla hissediyorum. Dünyadaki -kısa bir ziyaretten ibaret- ömrümüzün hedefinin ne olduğunu ve dünyanın temas edebildiğimiz küçü-

cük kısmı üzerindeki etkimizi ne kadar acınası bir şekilde temsil etmek zorunda olduğunu, düşünmeye çalışmak büyüleyici ve son derece düşündürücüdür. Sonum gelmeden önce ya da yapmam beklenenlerin makul bir bölümünü yapmış olduğum güne kadar, her zaman, her saat, gün ve gece, bir işin başında olmaya yönelik mutlak bir zorunluluk içinde olduğum hissine kapılıyorum; her dakikanın değeri var, pek çok kere saatler ve saatler ziyan etsek bile, hem de bitirip dinlenmek istediğimizden değil, kimi zaman vazife olduğundan da değil, aksine sırf işe yarama arzusundan dolayı... İnsan ne kadar fazlasını yaparsa, yapması gereken bir o kadar fazla oluyor...⁶

Bu adam, dinde ve politikada, bağınazların yapıldığı kumaştandı ve o öyle değildi, yani kesinlikle ve yine de... Ama belki de biraz kaçkındı?

Nitekim o Kış Yolculuğu var, Scott'un tersi yöndeki ikna çabalarına rağmen bunda ısrar etti ve sonuna kadar götürdü ve tüm niteliklerini orada böylesine muhteşem bir şekilde sergiledi - ve genç Cherry-Garrard bir daha asla iyileşmedi.

Ama yine de pek çok kere, ondan bekleyeceğiniz yerlerde uç noktalara gitmedi; örneğin İngiltere karşısındaki tutumu vardı; ama İngiltere'nin Boer Savaşı'nda yaptıklarına ağladı ve onun sevgili ülkesine yönelik tutumunu paylaşan ve hor görülen azınlık, kısa bir süre sonra Büyük Savaş'tan nefret edenler kadar küçüktü. Wilson acaba, bütün o budallıkllarıyla, canavarlıklarıyla o savaşa ne derdi, diye merak ediyorum. Ama yoo, söylemesi zor ve bu adamın büyüleyiciliği de orada.

Herkes, küçük şeylerde bile "Don Kişotça" olamayacak kadar korkak ya da bencil. Herkes basit kurallarla yaşıyor toplumun yasalarıyla ya da ülke yasalarıyla ya da

kilisenin yasalarıyla ya da daha nelerle; oysa hiç kimse, kendi vicdanının yasalarından başka hiçbir şeye tabi değildir.⁷

Bu öğleden sonra, Üçüncü Dünya'da açlık çekenlere yardım gönderen bir hayır kuruluşunun organize ettiği bir kitap fuarına, Oxfam'a gittim ve oradan Amiral Edward Evans'ın 1910-13 keşif seferi hakkındaki kitabını aldım: *South with Scott (Scott ile Güneye)*. Yürekli ve ayağı yere basan bir kitap. Evans, komuta ettiği geminin, *Terra Nova*'nın, bir utanç abidesi ve insanlar ve hayvanlar için bir eziyet olduğunu söylemiyor: Tersine, güçlüklerden zevk alıyor. Kış Yolculuğu'nu da başka şeylerin yanı sıra ele alıyor, gerçi orada katlanılan eziyetlerin belki de gereksiz olduğunu kabul ediyor. Campbell ile grubunun o buz çukurunda kış uykusu geçirmek zorunda kaldıklarına değiniyor.

Burada kendisine, üstlerini eleştirmemesi öğretilmiş olan bir adamla karşı karşıyayız.

Yaşayan hiçbir insanın, keşif seferinin lideri olarak Scott'un yerini etkin bir şekilde alamayacağı kesindir onun gibi başka hiç kimse yoktu. Yürek, beyin ve efendi oydu.⁸

Eh, zamanın ruhu buydu.

Sosyolojik spekülasyondan şu benim küçük kitabıma geri dönelim. Yazarken zevk aldım diyemeyeceğim, çünkü buz ve soğuk içime işliyor ve düşüncelerimi ve akıl yürütmelerimi ağırlaştırır gibi oluyordu.

Ya da belki de, başka bir şeyler oluyordu. Kitabı, uzun zamandır tanıdığım birisinin ölümünün ertesi günü bitirdim; gerçi o ana kadar arada bir bağlantı kurmak aklıma gelmedi. Ölmesi uzun, soğuk bir zaman aldı ve açtı da, çünkü bu kadın işleri hızlandırmak amacıyla yemeyi ve içmeyi

reddediyordu. Doksaniki yaşındaydı ve bu ona mantıklı görünüyordu.

Bana öyle geliyor ki, kendimiz hakkında yeterince bilgi sahibi olmaktan çok uzağız; acaba hayatlarımız ya da hayatlarımızdaki bazı olaylar ve zamanlar, bu dünyadaki, hatta başka bir yerlerdeki dünyaların ya da boyutların içindeki, başka insanların başka hayvanların?, Hatta ormanların ya da okyanusların ya da kayaların?, Evrimlenişlerinin benzerleri ya da mecazları ya da yankıları mıdır, diye yeterince sık merak etmiyoruz.

Notlar

- 1 Apsley Cherry-Garrard, The Worst Journey in the World (Dünyanın En Berbat Yolculuğu Londra: Chatto&Windus, 1913) adlı kitabındandır.
- 2 Apsley Cherry-Garrard
- 3 Apsley Cherry-Garrard
- 4 Apsley Cherry-Garrard
- 5 George Seaver, Edward Wilson of the Antarctic: Naturalist and Friend (Antarktikalı Edward Wilson: Doğacı ve Dost Londra: John Murray, 1933)
- 6 Apsley Cherry-Garrard
- 7 Apsley Cherry-Garrard
- 9 Apsley Cherry-Garrard

Kanopus'un kolonileştirdiği gezegenlerin sekizincisi, sakın ve mutlu insanların diyarıdır. Ama gezegeni topyekun yokolmaya itecek gelişmeler cennet günlerinin tam ortasında yakalar onları...

Gezegenin sakinleri ve evrenin en gelişmiş uygarlığı Kanopus, bilikte direnmeye çalışacaklar ve felaketin önlenmesini sağlayacak çözümlere yöneleceklerdir.

Lessing, bilimkurgu edebiyatını derinden etkileyen beşlemesinin, "bilimkurgunun İncil'i"nin dördüncü cildinde zaman, mekan ve varoluş kavramlarını tartışıyor ve açığa çıkarıyor.

Donarak yokoluşa giden talihsiz bir gezegenin öyküsü... Ve yaşanan gezegenimize karşı sorumluluklarımızı sorgulayan bir varoluş destanı.

Doris Lessing 1919 yılında İran'da doğdu. Dünyanın farklı kültürlerini öğrenerek, dünyayı dolaşarak yetişti. Uzun yıllar İngiliz Komünist Partisi içinde yer aldı. İngiliz edebiyatının yaşayan en önemli adıdır. Halen İngiltere'de yaşamakta ve yazmaktadır.

Çiviyazıları Bilimkurgu-Fantezi
Sakız Sokak 6/9 Kadıköy / İstanbul
ISBN 975.8086.65.0

